

TROOST MIJN VOLK

Jesaja's Troostboek

(JESAJA XL TOT LXVI)

in

HONDERD SCHRIFTOVERDENKINGEN

door

J.C. Sikkel

DIENAAR DES WOORDS TE AMSTERDAM

EERSTE DEEL

www.christelikemedia.org

Inhoud

VOORWOORD.....	4
I. TROOST, TROOST MIJN VOLK! [Jes. 40:1].....	6
II. NAAR HET HART VAN JERUZALEM [Jes. 40:2].....	9
III. EEN STEM DES ROEPENDEN [Jes. 40:3].....	11
IV. IN DE WOESTIJN [Jes. 40:3].....	13
V. EEN BAAN VOOR ONZEN GOD [Jes. 40:3, 4].....	16
VI. DE HEERLIJKHEID DES HEEREN [Jes. 40:5].....	19
VII. ALLE VLEESCH IS GRAS [Jes. 40:6].....	22
VIII. ZIET, HIER IS UW GOD [Jes. 40:9].....	25
IX. DE WEG DES VEELVOUDIGEN VERSTANDS [Jes. 40:11].....	28
X. HEFT UW OOGEN OP OMHOOG! [Jes. 40:26].....	33
XI. NOCH MOEDE, NOCH MAT [Jes. 40:27].....	38
XII. WIE HEEFT DIT GEWROCHT? [Jes. 41:4].....	43
XIII. VREES NIET! IK BEN MET U! [Jes. 41:5].....	47
XIV. GIJ, WORMKEN JACOBS! [Jes. 41:18].....	51
XV. VAN DEN BEGINNE AAN [Jes. 41:21-29].....	55
XVI. MIJN UITVERKORENE [Jes. 42:4].....	58
XVII. LICHT [Jes. 42:5].....	61
XVIII. EEN NIEUW LIED [Jes. 42:10].....	65
XIX. DE HEERE ZAL UITTREKKEN [Jes. 42:13].....	69
XX. DOOVEN EN BLINDEN [Jes. 42:18].....	73
XXI. GIJ ZIJT MIJNE [Jes. 43:7].....	76
XXII. MIJN GETUIGEN [Jes. 43:8].....	79
XXIII. IK ZAL WAT NIEUWS MAKEN [Jes. 43:14].....	81
XXIV. SAMEN RICHTEN [Jes. 43:22].....	84
XXV. HOOR NU! [Jes. 44:1, 2].....	87
XXVI. WATER OP HET DROGE [Jes. 44:5].....	90
XXVII. DE EERSTE EN DE LAATSTE [Jes. 44:8].....	93
XXVIII. BESCHAAMD [Jes. 44:9].....	95
XXIX. GEDENK AAN DEZE DINGEN [Jes. 44:28].....	98
XXX. AL DEZE DINGEN [Jes. 45:8].....	100
XXXI. DIE MET ZIJN FORMEERDER TWIST [Jes. 45:9, 10].....	103
XXXII. GEWISSELIJK, GOD IS IN U [Jes. 45:14].....	105
XXXIII. DIE ZICH VERBORGEN HOUDT [Jes. 45:15].....	108
XXXIV. WENDT U NAAR MIJ TOE [Jes. 45:18-25].....	111
XXXV. GEDRAGEN [Jes. 46:4].....	114
XXXVI. HOUDT U KLOEKELIJK! [Jes. 46:5].....	116
XXXVII. IX HET STOF [Jes. 47:4].....	119
XXXVIII. KONINGIN IN EEUWIGHEID? [Jes. 47:5].....	122
XXXIX. EEN OVERTREDER GENAAMD [Jes. 48:8].....	125
XL. IN DEN SMELTKROES [Jes. 48:9].....	128
XLI. VERLOST [Jes. 48:12].....	130
XLII. EEN ZUIVERE PIJL [Jes. 49:4].....	133
XLIII. MIJN GOD MIJN STERKTE [Jes. 49:5, 6].....	136
XLIV. TOT DE VERACHTTE ZIEL [Jes. 49:7].....	140
XLV. VERWOESTE ERFEXISSEN [Jes. 49:13].....	143
XLVI. VERLATEN? VERGETEN? [Jes. 49:14].....	146
XLVII. VAN KINDEREN BEROOFD [Jes. 49:17].....	149

XLVIII. WAAR IS DE SCHEIDBRIEF? [Jes. 50:1-3].....	152
XLIX. EEN TONG DER GELEERDEN [Jes. 50:4-9].....	155
L. MET SPRANKEN OMGORD [Jes. 50:10, 11].	158

VOORWOORD

Het geschrift, dat ik hierbij in druk geef, biedt honderd Schriftoverdenkingen, die een geheel vormen. Ze hebben het TROOSTBOEK van den profeet Jesaja (Jes. 40 tot 66), tot onderwerp, en bedoelen, door opening van het Woord des Heeren, een troostboek te zijn voor het Volk Gods in onzen tijd.

Daartoe zocht ik niet slechts het woord van den profeet of van zijn Boek, maar HET ÉÉNE WOORD GODS tot zijn Gemeente, DE SCHRIFT, te verstaan, gelijk die Schrift bij de overdenking dezer hoofdstukken van Jesaja tot ons spreekt.

OVERDENKEN, — met opheldering van wat in den tekst duister is, en met bestudeering der Schrift, die zich in het tekstwoord verbijzondert, — OVERDENKEN bedoelde ik, opdat het licht des Heeren door zijn Woord over en in en rondom mij en mijn lezer of lezeres schijnen mocht.

Het licht des Heeren vernedert, maar het verhoogt ook. Het verbrijzelt, — om te troosten.

En HOE troost het?

Het brengt ons uit den waan onzer afzonderlijkheid in het licht van DE GEMEENSCHAP DES VERBONDS.

In die gemeenschap doet het Woord des Heeren ons eerst recht zonde, schuld en ellende aanschouwen; het doet de diepte en volheid dier ellende in al haar inhoud uitkomen onder den glans van het Aangezicht des Heeren.

Maar dat lichtende Woord Gods van den zevenarmigen Kandelaar der Schriften, die in het heiligdom zijner Gemeente brandt, ontsluit in de gemeenschap des Verbonds ook het rijke geheim van het Koninkrijk der hemelen, het geheim van de Genade en het Welbehagen des Heeren, gelijk dit sinds de eerste troostende belofte aan Eva geopenbaard is.

Het Woord des Heeren doet ons leven in de gemeenschap van het VOLK GODS, in al zijn worstelen de eeuwen door; met Abraham, Izak en Jacob; met de profeten en de apostelen; met al de heiligen onder Oud en Nieuw Verbond; met de Gemeente Gods uit alle geslachten, de ééne Kerk des Heeren in de wereld; — één Volk, één Lichaam.

TOT DAT ÉÉNE VOLK heeft de Heere zijn Woord gesproken, zijn ééne Woord, hoe onderscheiden ook naar de bedelingen der tijden; in Abrahams tent en op Sinai's top; in Davids psalm: in de reden der profeten; door de prediking van den Christus en van zijn apostelen; in de historie; in het leven; IN DE SCHRIFT, groeiend van Genesis tot de Openbaring van Johannes.¹

In onze schuldige ouders, Adam en Eva, sprak de Heere tot ONS; Hij sprak tot ons door Mozes en de Profeten; in de woestijn en in Jeruzalem; vóór en in en na de ballingschap. Hij sprak en spreekt tot ons in heel de Schrift. Tot ons, tot ZIJN ÉÉNE BONDSVOLK, gelijk het op aarde openbaar werd en wordt.

Die Verbondsgemeenschap, welke de Heere ons door zijn Woord ontdekt en in welke Hij ons zijn Woord doet hooren, is Jeruzalem, Sion, het Israël Gods, de Gemeente van onzen Heere Jezus Christus, één onder Oud en Nieuw Verbond.

En van die Gemeenschap is DE CHRISTUS het geheim, de Hoeksteen, de Wortel, het Hoofd, de onschatbare Inhoud. De Christus, de Gezalfde des Vaders, in wiens bloed het Testament vast is. Het Woord des Heeren ontdekt HEM aan het Volk, dat Hem gegeven is. Het doet van zijn lippen de Stemme Gods hooren, in Hem, tot Hem, uit Hem, door Hem. Het doet al het licht Gods over HEM schijnen, en van Hem uit over al zijn Volk; over al de wegen, waarlangs de Heere de zijnen leidde en leidt, van den beginne tot het

¹ Geheel afgezien van de tijdsorde, waarin de boeken des Nieuwen Testaments en de geschriften van den Apostel Johannes ontstaan zijn, is de Openbaring van Johannes het slot der Schrift als Schrift.

einde.

IN DIE VERBONDSGEMEENSCHAP met de historische Gemeente Gods; in die gemeenschap met den Christus der Schriften, die tot een Verbond des Volks gegeven is; in die gemeenschap met den Heere, die de God Israëls is, de Drieëenige Volzalige God, moeten wij het Woord Gods hooren, gelijk het tot het ééne Volk Gods sprak en spreekt.

Dan buigen we onder het Woord des Heeren met het historische Jeruzalem in het stof; dàn verfoeien we onszelf met Job voor het Aangezicht des Heeren. Maar dan ook is onzer de roeping en de belofte van Abraham en David, in Christus Jezus; de strijd en de overwinning; de heerlijkheid in de hemelen; het Jeruzalem, dat boven is. Dàn gingen we met het Volle, waarmee we één zijn, een langen, langen weg; dan gaan we nog door woestijnen en diepten; dan hebben wij nog àl den strijd, den strijd van heel het Volk Gods. Maar dan klommen we steeds, en dan klimmen we steeds. Dan wandelen we in het licht naar het licht, het eeuwige licht.

Zóó WORDT GODS VOLK GETROOST door den Trooster, den Heiligen Geest. Naar den Raad en het Verbondsbevel des Heeren: "Troost mijn VOLK!"

Mochten mijn Overdenkingen aan de uitbreiding van het licht des Woords over de Gemeente des Heeren dienstbaar zijn! Tot bevordering van de gemeenschap der heiligen en tot vertroosting van het Volk Gods.

J. C. SIKKEL.

AMSTERDAM, Maart 1902.

I. TROOST, TROOST MIJN VOLK! [Jes. 40:1]

Troost, troost mijn Volk, zal uw God zeggen.
Jesaja 40:1.

Over het gedeelte der Profetieën van Jesaja, dat met het 40ste hoofdstuk van zijn Boek aanvangt, is heel wat geschreven in de eeuw, die ten einde liep.

Natuurlijk ging de strijd over dit deel der Schrift de Gemeente van Christus aan. Het ging toch om het *Woord Gods*, dat haar is toebetrouwd. Maar daarom juist had die strijd haar sympathie niet, voor zooveel hij bedoelde te ontkennen, dat wij in deze hoofdstukken 40—66 het werk van den heiligen profeet Jesaja hebben.

De geest van het ongeloof kan de eigenlijke Profetie niet uitstaan, omdat die ongeloofsgeest de bovennatuurlijke Openbaring Gods loochent. Slechts openbaring in *ethischen* zin gedooft de menselijke hoogmoed. De *Ethische* richting komt dan ook dit ongeloof voor het minst in het gevele, door feitelijk van geen andere openbaring Gods te willen weten, dan die met een ander woord menselijke verlichting, zedelijke ontwikkeling, veredeling van den menschen geest en van het menschen gemoed heeten kan. De *openbaring van den verborgen Raad Gods*, die nooit in een menschenhart kon opkomen, werd de eeuwen door door de Kerk van Christus beleden, maar *die* openbaring, welke toch in goeden zin alleen Openbaring heeten kan, was de doorn in het oog des ongeloofs, en haar ergernis zocht de Ethische richting weg te nemen, door het ongeloof tegemoet te komen in zijn eisch, om de Openbaring tot een verschijnsel te maken, dat geheel ethisch uit de personen, omstandigheden en gebeurtenissen te verklaren viel.

Zoo heeft men dan haast eenstemmig op allerlei gronden Hoofdst. 40—66 van Jesaja verklaard voor een werk, dat eerst bij het einde van de Babylonische ballingschap geboren kan zijn; — terwijl de Gemeente van Christus, die door den Heiligen Geest aan het Woord Gods gebonden is, deze verklaring wel moest afwijzen en zal blijven afwijzen.

Want, ongetwijfeld! *de troost*, dien de Heere door zijn Woord aan zijn Kerk biedt, wordt als de schatten van Hizkia naar Babel gevoerd, waar het Ethische bod aan het ongeloof wordt gedaan. Dien *troost* der bovennatuurlijke Openbaring Gods zijn haar leeraars van Gods wege schuldig, aan zijn Kerk te bieden; en dien troost hebben zij te beschutten en te verdedigen, gelijk de herder de schapen tegen den wolf beveiligd, — indien zij niet het oordeel der huurlingen zullen dragen.

Toch zijn we er niet, zoo we al staande houden, dat we in Jesaja 40—66 te doen hebben met het Woord Gods, gelijk dat door den profeet *vóór* de Babylonische ballingschap gesproken en geschreven is. Die ballingschap zelf heeft in de uitlegging van dit deel der Schrift veelal een te groote plaats ingenomen, en de beschadiging van den *troost*, dien de Heere zijn Gemeente wil toeschikken, was daarvan mede het gevolg. Met name heeft men onder den indruk der eenzijdige rekening van het ongeloof en van de Ethische richting, waardoor de gebeurtenissen en omstandigheden buiten de maat tot verklaring der Schrift werden aangewend, dit deel van Jesaja zeer bepaald op de verlossing uit de ballingschap toegepast en vaak als vaststaande aangenomen, dat de profeet des Heeren, zich in deze hoofdstukken uitsluitend tot Israël in de ballingschap richt. Als een bewijs, dat men de Schrift verstond, moest dan tot in Jongelingsverenigingen en in Christelijke scholen toe, in verband met wat b.v. in Hoofdst. 45 van Kores gezegd wordt, dit onschatbaar stuk Profetie zooveel mogelijk met het oog op de ballingschap verklaard worden. Wat magere preekjes zijn daardoor veelal van den kansel gekomen, ook wel onder Gereformeerden! De prediker dacht dan nog wel een keurig stukje te hebben geleverd met allerlei van Babel en van de ballingschap er in, — en weer van de Joden in de ballingschap en van de Joden in Babel. O, velen wilden het ook wel knap en mooi vinden, — maar waarlijk! van het *troosten* van Gods Volk viel bij die preekjes niet te

roemen. Zij deden niet denken aan de rijke, malsche weide, waarin de Kudde des Heeren weelderig grazen kon, maar meer aan het ondergelopen land, waarvan de goedge en zuinige boer nog wat gras heeft gemaaid, dat hij met een netje opvischt en aan zijn hongerige beestjes voorlegt. Het volle, rijke *Woord Gods*, dat Hij aan zijne Kerk tot haar volledige vertroosting wil geboden hebben; het Woord, dat in het *heden* spreekt, en niet slechts historie is; het Woord, dat in al zijn rijkdom ook in dit Schriftdeel zoo uitkomt, met het uitdrukkelijk bevel, dat de troost daarvan aan Gods Volk zal worden toegevoerd, kwam allermint tot zijn recht, ja, leed ernstige schade, tot op de verkondiging van den Christus toe, wiens heerlijkheid hier zoo glansrijk aan zijn Gemeente geopenbaard wordt.

En een weinig zuurdeesem verzuurt het geheele deeg. Ook in de andere deelen der Schrift dreigde de verklaring in bijzonderheden te verlopen en te verstuiven. Bij hen, die in de historie thuis waren en degelijke kennis hadden van de tijden, toestanden en omstandigheden, waarin het Schriftwoord bij zijn wording ons verplaatst, dreigde dit gevaar het eerst, al werd de schraalheid bij hen nog wat vergoed door tactvolle toepassing op de omstandigheden der Gemeente, voor welke zij optraden. Maar waar de kennis minder gegrond was, daar verliep de prediking soms in een caricatuur, door de poging, om toch een zoogenaamde historische verklaring te leveren, die de dommen met open mond deed zitten, maar de ontwikkelden ergerde, — en waarin van den waarachtigen *troost* voor Gods Kerk door *het Woord van haar God* zoo goed als niets terecht kwam.

Waar wij deze dingen ten deele mee doorleefden, en zelf niet alleen het bezwaar en het gevaar, maar ook de schuld voor God in de bediening des Woords hebben leeren kennen, daar moeten en mogen we een en ander noemen.

Ook omdat er betere dagen aanbraken.

Er was reactie sinds lang. Maar die reactie leed vaak zelf schipbreuk. Of wien heugt het niet, hoe er predikers waren, die van een historisch verband eigenlijk in het geheel niet wisten of weten wilden, maar alleen van den *troost*, dien het Volk Gods verlangde. Zij namen een tekst, gaven soms eerst even een soort van verklaring, die op zowat niets neerkwam, en eigenlijk henzelf evenzeer verveelde als hun gehoor; maar dan wendden zij zich met den tekst, of zonder den tekst, tot de Gemeente en begonnen Gods Volk te troosten; — waaraan zich dan waarschuwing en vermaning dergenen, die tot dit Volk niet te rekenen waren, aansloten. Hoe zijn bepaald de Profetieën, en vooral Jesaja, op deze wijze gebruikt! Terwijl er geen beproefde Oefenaars waren, hebben tal van personen, die allen historischen zin misten, en toch voorgingen, waar ze konden, uit de moeilijkste en gewichtigste gedeelten van Jesaja op die wijze Gods Volk getroost.

Daar was reäctie in, — men vergete dit niet. Hier althans gevoelde men terecht, dat het in de prediking er niet om ging, eens te vertellen, wat er gebeurd is in Babel of in Kapernaüm, maar dat Gods Volk *getroost* moest worden naar het bevel van zijn God en Verlosser. En dat men een duister profetisch stuk nam, hinderde zoo niet, daar elk gedeelte der Schrift voor zulk een preek of oefening evengoed dienen kon. Men deed eenvoudig met den tekst zoo goed als niets, geen goed en geen kwaad. De *prediker* troostte het Volk, en dat was de preek.

Maar hierin leed deze goedbedoelde reäctie dan ook schipbreuk. Gods Volk werd dan getroost, maar het werd niet getroost *met het Woord Gods*, gelijk de Heere dit bedoeld en bevolen heeft. Het werd getroost met het "Woord Gods in *algemeenen* zin ja, maar niet met het Woord Gods in *bijzonderen* zin; niet met het Woord Gods, gelijk dit in den veelvoudigen rijken inhoud der Heilige Schrift uitkomt. En die vertroosting dreigde dan ook almeer te vallen onder het oordeel, dat het geen vertroosting naar het Woord Gods meer was, maar een troostwoord naar het gemoedelijke oordeel van den prediker.

Gode zij lof! almeer mag het verstaan worden, dat wel waarlijk de *troost* des Heeren aan zijn Kerk gebracht moet worden; maar dat daartoe haar niets meer en niets minder en niets anders mag gebracht worden dan *Gods Woord*.

Gods Woord aan zijn Kerk.

Daartoe *moet* de Schrift historisch worden verstaan. Mits gebroken worde de strik, dien ongelooft en Ethische hoogmoed spanden. Want het Woord is geen voortbrengsel van tijden of menschen. Het is ook niet voor een bepaalden tijd. Maar het is Gods Woord tot zijn Kerk van alle tijden. Het is niet een lantaarn, om een straat te verlichten: maar een zon, die allen tegelijk beschijnt. Op *heel* Gods Kerk werpt de Schrift, van elke bladzij, het volle licht van Gods Woord. Op de Kerk, die voorafging; op de Kerk van toen; en op de Kerk, die volgde tot heden, en die volgen zal tot in den dag van het eeuwige licht.

Van dat Woord, ook door Jesaja's profetie, aan zijn dienstknechten bevel gevende, spreekt de Heere: "*Troost! troost mijn Volk!*"

Strekke het gezegde tot inleiding en toelichting voor wat wij in deze Schriftoverdenkingen verder willen bieden. Worde, door *het Woord Gods, Gods Volk getroost!*

II. NAAR HET HART VAN JERUZALEM [Jes. 40:2].

Spreekt naar het hart van Jeruzalem, en roept haar toe, dat haar strijd vervuld is; dat haar ongerechtigheid verzoend is; dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden.

Jesaja 40:2.

De Heere wil, dat door de verkondiging van zijn Woord zijn Kerk zal worden *getroost*. Dat troosten door de verkondiging van zijn Woord aan zijn Kerk beveelt de Heere uitdrukkelijk aan zijn dienstknechten. Dit is de dienst, dien Hij hun oplegt, de Dienst des Woords.

Met het Woord Gods moet het *hart* der Kerk, het hart van Jeruzalem gezocht worden. En rusteloos moet dat Woord aan het hart van Jeruzalem worden voorgehouden, opdat dat Woord in het hart indringe. Dan vloeit de troost aan des Heeren Volk toe. Dan troosten Gods dienstknechten zijn Volk.

Spreken naar het hart van Jeruzalem" wil dan ook niets anders zeggen dan Jeruzalem "troosten". Jeruzalems hart leeft, maar is ongetroost zonder het Woord van haar God. Met dat Woord komt het licht, de vrolijkheid, de hope weer, waarnaar dat leven uitziert. In het Woord Gods spreekt de Heere tot zijn Kerk, en daarom is de bediening van het Woord Gods een spreken naar het hart van Jeruzalem.

Jeruzalem wordt hier genoemd. Niet het Volk in Babel, maar Jeruzalem. Naar Jeruzalem moet zich het Woord richten. Niet naar de kinderen in hun ballingschap, maar naar de Moeder in haar verlatenheid. Tot de *Kerk* des Heeren moet het Woord uitgaan. *Haar* hart moet getroost worden. Voor het oor, het oog, het hart, het leven der Kerk, moet het Woord haars Gods ontsloten worden. Dat is spreken naar het hart van Jeruzalem. Dan wordt Gods Volk getroost.

Jeruzalem. De profeet heeft verhaald van de aanvallen der vijanden op Jeruzalem, nadat de tien noorderstammen reeds lang vertreden en weggeroofd zijn. Die aanvallen op Jeruzalem zijn mislukt. Sanherib is afgetrokken. En de krankheid van Hizkia is eveneens voorbijgegaan. Toch is straks de komst der boden van Babels koning en het pralen van Hizkia met zijn schatten de aanleiding tot het Woord Gods, dat, waar Assyrië teruggedreven werd, Babel over Jeruzalem komen zou. Welnu, in die omstandigheden is het, dat het Woord Gods beveelt: spreekt naar het hart van Jeruzalem; troost haar onder het oordeel Gods.

Jeruzalem. Niet slechts het oogenblik, de gestalte van Hizkia's dagen, ligt in dien naam begrepen. De Profetie heeft ook een veel verdere strekking. Babel over Jeruzalem, dat is tevens Herodes in Jeruzalem; Rome in Jeruzalem; Jeruzalem door de Heidenen vertreden; Jeruzalem onder het oordeel Gods.

Jeruzalem. Maar dat zijn niet de steen en, de muren, de huizen, de hoven; dat is niet, wat men thans zoeken gaat in Palestina, den bodem tastende, de muren kussende, alsof men in Jeruzalem is. Jeruzalem is niet de plaats, de plek. De plek, waar thans de spoortrein stilsthoudt, is niet Jeruzalem en wordt nooit meer Jeruzalem in den bijbelschen zin. Men geve er liever den Turkschen naam aan en ga bij de Joden de illusie tegen, dat hun Jeruzalem er nog is. Jeruzalem zinkt weg, is weggezonden onder het oordeel Gods; althans Jeruzalem in den Oud-Testamentischen zin, het *oude* Jeruzalem. En het Jeruzalem dat *is* en *blijft*, is alleen het Jeruzalem, dat boven is, het *nieuwe* Jeruzalem.

Jeruzalem, het oude Jeruzalem, zinkt weg onder het oordeel Gods; niet de steenen en straten, maar dat, waardoor Jeruzalem het oude Jeruzalem was.

Jeruzalem is de Oud-Testamentische gestalte der Kerk, de typisch-symbolisch-profetische gestalte. Het is de plaats, de vorm, de houding, de dienst, in welke de Heere zijn Kerk onder het Oude Verbond heeft gesteld; om te wachten naar haar God; om de ontsluiting van de fonteynen des heils in te wachten; om den Koning, die tot haar komen zou, tegemoet te gaan. Onder de Wet. Jeruzalem, dat is het leven van Gods Kerk in de kennis van zonde en ongerechtigheid; roepend, worstelend om verzoening; de slachtoffers en de brandoffers vermenigvuldigende in duizenden van rammen, in tienduizenden van oliebekken. Jeruzalem, dat is de strijd om Gods Volk te zijn, te midden van een wereld der volken, die in het booze ligt. O! hoe heeft Jeruzalem gestreden, geleden de eeuwen door! hoe heeft het voor het oog der gansene wereld den bloedstroom der offers dagelijks doen vloeien van zijn Tempelberg! hoe is het beschaamd en schaamrood, wijl het niets, niets dan zonde overhoudt, zonde, die het rechtvaardig oordeel Gods vordert, het zwaard, dat Jeruzalem verteert.

God de Heere is heilig en rechtvaardig. Hij moet tegen Jeruzalem komen. En Hij komt. En alle vleesch bezwijkt voor het Aangezicht des Heeren. Jeruzalem vergaat.

Maar in het oordeel klinkt des Heeren Woord tot zijn dienaars: "Troost, troost mijn Volk! Spreekt naar het hart van Jeruzalem! Roept haar toe, dat haar strijd vervuld is; dat haar ongerechtigheid verzoend is; dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden".

Jeruzalem vergaat niet, zoolang nog die worsteling haar einde niet vond. Daarom is er nog een einde aan de ballingschap, en keert een overblijfsel terug. Terug naar den ouden strijd; terug, om te offeren; terug, om ontdekt en vernederd te worden. Het oordeel legert dan weer om Jeruzalem. Als het Lam Gods geopenbaard is, dan zal er geen steen op den anderen blijven. Maar dan ook breekt machtig het Woord Gods tot Jeruzalem door, tot haar hart, dat in al haar ellende door den Heiligen Geest naar den Heere uitging: "Uw strijd is vervuld, uw ongerechtigheid verzoend, en voor al uw zonden ontvangt gij van uw God genade voor genade!"

Spreekt naar het hart van Jeruzalem.

Dat is het bevel voor de bediening des Woords aan Gods Kerk. Ook nu. Gods Bondsvolk, de Gemeente van Christus, houdt iets van het oude Jeruzalem over. De Wet blijft een tuchtmeester tot Christus. Waar het leeft in het hart, daar is een uitgang naar God, een strijd, een godsdienstig opklimmen naar de trappen van het altaar. Maar ook een ontdekking van Gods oordeel, een belegering van Jeruzalem. Dat oordeel gaat door, ontblootend tot de fundamenten. Rusteloos moet de bediening des Woords dat oordeel over Jeruzalem uitroepen, alle vleesch neerwerpen, allen besluitend onder de ongehoorzaamheid; den ganschen, den vollen vloek ontsluitend over alles, wat uit ons is. Jeruzalem moet naar het vleesch vergaan. Maar in dien weg predikt de bediening des Woords aan Sion haar God, den Christus, den vollen Christus, als de onuitsprekelijke gave Gods aan Jeruzalem.

Dan vloeit de balsem in de wonde. Dan spreekt Gods knecht naar Jeruzalems hart. Dan wordt Gods Volk getroost.

Zoo staat uit de puinhoop van het oude wegzinkende Jeruzalem het nieuwe Jeruzalem op, als de Bruid voor den Bruidegom.

III. EEN STEM DES ROEPENDEN [Jes. 40:3].

Een stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren; maakt recht in de wildernis een baan voor onzon God.

Jesaja 40:3.

Het Woord Gods moet door zijn dienstknechten aan zijn Volk, aan zijn Kerk, worden bediend, om haar te troosten. Tot Jeruzalem moet dat Woord worden gericht, dat naar haar hart spreekt. Om in het licht van het oordeel Gods, dat aan Gods Kerk onthuld wordt, aan Jeruzalem den Raad van God tot haar zaligheid bekend te maken: den Christus te verkondigen in zijn zaligmakend werk, als de onuitsprekelijke gave Gods. Om aan het hart van Jeruzalem; aan het leven, dat God in haar werkte; aan het oog des geloofs, dat verlangend uittuurt, of het als Zacharias en Simeon de zaligheid en den dienst van God mocht aanschouwen; toe te roepen, toe te lichten, dat haar strijd vervuld, dat haar ongerechtigheid verzoend is, en dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden: rechtvaardigmaking en heiligmaking; uitdelging van schuld en vernieuwing des harten; het deelgenootschap aan de offerande van Christus en de menigvuldigheid van de gaven des Heiligen Geestes; de gemeenschap der heiligen en de bediening des Woords.

Die Stem des Woords tot Gods Kerk is, met wat zij van haar God ontvangen heeft, niet slechts een plaatselijk of tijdelijk verschijnsel, maar het deel van Jeruzalem, het deel van Gods Kerk, de eeuwen door. Het is dat Woord, dat, gelijk onze Catechismus zegt, als het heilig Evangelie door God zelf het eerst in het paradijs geopenbaard is; daarna door de heilige Patriarchen en Profeten is verkondigd; door de offeranden en andere ceremoniën der Wet is afgebeeld; en ten laatste door Gods eeniggeboren Zoon vervuld is.

Van Adam tot Mozes sprak dat Woord in de beloften, die, als een zaad, een bloembol, heel dit Woord, zij het in dichte windselen gehuld, omsloten; altoos in het midden des oordeels de ontfermingen en verlossingen des Heeren aan zijn Volk bekend makende. Onder de donders van Sinaï, na de verschrikkingen van de Roode Zee, kwam dat Evangelie in het Woord des Verbonds, in de oprichting van den Tabernakel en in de ceremoniën des Heiligdoms uit. Het sprak al klaarder bij het leven rondom Tabernakel en Tempel; in de historie en in de Profetie; tegenover de macht der vijanden, de ontbindingen des vleesches en de openbaring der ongerechtigheden; al teederder licht werpende in het heiligdom van Gods Verbond, onthullende den Christus, Jehova onze Gerechtigheid.

Totdat het Evangelie in den eeniggeboren Zoon Gods leefde en woonde in het midden des Volks; het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt; de Gezalfde, die in den Naam des Heeren komt; de Zaligmaker, Christus, de Heere, Uw God, o Sion! De ellenden nemen dan toe; de plagen vermenigvuldigen; alle banden laten los; de ongerechtigheden breken uit; de zonden overstorten Jezus Christus; als bijen, als honden, omringen zij den Heilige Gods; zijn kleed wordt afgerukt; zijn vleesch vaneengereten; zijn ziel in den dood uitgegoten: het oordeel Gods verteert Hem in helsche pijn, Gode een vloek. Hier is de volle onthulling van het Woord Gods, de volle ontsluiting van zijn Raad tot behoudenis zijns Volks. Dien, die geen zonde gekend heeft, heeft God zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheids Gods in Hem. In zijn verrijzenis en hemelvaart en in de uitstorting des Heiligen Geestes wordt het heil door Hem aan Gods Gemeente toegevoerd, en het Woord ten volle geopend.

Maar daarom ook komt dat Woord en komt de bediening van dat Woord eerst door de komst van den Christus ten volle uit voor de Kerk van God, tot haar vergadering, verlichting en vertroosting. Daarom ziet ge vooral in *Johannes den Dooper* den dienstknecht des Heeren, die het bevel Gods, dat Jesaja vertolkte, het bevel, om Gods

Volk te troosten en naar het hart van Jeruzalem te spreken, zoo treffend vervult. Hij mocht en moest, door den Heiligen Geest verlicht, de teekening op zich toepassen, en in zijn leven en arbeid weergeven, die bij Jesaja den dienstknecht des Heeren voor Jeruzalem schetst: "Een stem des roependen in de woestijn".

Daarom ook komt door den dienst van dezen Johannes *de heilige Doop* aan Gods Kerk toe, waarin heel die troost voor Sion, heel die sprake naar het hart van Jeruzalem, beteekend en verzegeld ligt.

Daarom ook ontsluit met den Christus *het Apostolaat* de Schriften en voltooit daarmee *het geschreven Woord Gods*, dat den weg der Kerk des Heeren tot zijn wederkomst in heerlijkheid verlicht.

Daarom ook komt door dat Apostolaat en met dat geschreven Woord *de bediening des Woords* in de Kerk des Heeren in eigenlijken en opzettelijken zin en gestalte op in elke plaatselijke Kerk.

Maar daarom ook heeft elke plaatselijke Kerk zich aan dit Woord Gods te binden. Als eerste doel van haar instituëering heeft zij *de bediening des Woords in te stellen*, de vaste bediening des Woords, de zuivere bediening des Woords; niet slechts prediking, maar de bediening des Woords, waardoor het Woord Gods, het volle rijke Woord Gods, aan zijn Kerk bediend wordt in den Naam des Heeren. Daarom ook gaat alle ware bediening des Woords *van den heiligen Doop uit* en heeft dien heiligen Doop tot inhoud. In dien Doop wordt het oordeel Gods voor Jeruzalem, voor Gods Kerk, onthuld. In dien Doop wordt aan Sion het heil haars Gods geopenbaard en verzegeld, de vergeving der zonden en den Heiligen Geest. In dien Doop wordt de Gemeente des Heeren op last van den Gezalfden Zoon van God, op last van haar God en Zaligmaker, vermaand en gedrongen en gesteund en gesterkt tot gelooven, en zoo tot den eenigen troost geleid.

In dien Doop ruischt de sprake der wateren naar het hart van Jeruzalem door al het leven der Gemeente Gods heen, de stem, die beantwoordt aan het hoog bevel: "Troost, troost mijn Volk!" In dien Doop dringt de Heere zijn Volk, om zich als zijn Gemeente in waarheid en eenheid en schoonheid te openbaren. In dien Doop jubelt de triomf over alle bestrijding en profeteert aan de Bruid des Lams het onbevleete kleeft, het onbesmette leven, het sieraad zonder vlek of rimpel, de volkomenheid der schoonheid, waarin zij eeuwig bij den Heere wonen zal. Het nieuwe Jeruzalem.

Die heilige Doop is de inhoud van de bediening des Woords; al wat in dien Doop ligt, moet de bediening des Woords aan de Gemeente Gods ontdekken en toeëigenen. En zoo moet rusteloos en naar vasten goddelijken regel de bediening des Woords al de dagen der Kerk des Heeren Gemeente troosten.

Zij is de stem des roependen.

Dat Jeruzalem dan naar die stem hooren moge!

Dat de bediening des Woords zich almeer haar roeping bewust worde! Dat de Dienaren des Woords met oefening van alle kracht en talent wel toegerust worden, om het Woord te kennen en te bedienen aan de Gemeente Gods! Dat de zelfbewustheid in de bediening des Woords door de genade des Heiligen Geestes toeneme en rijpe, om naar den regel Gods, naar de welverstande methode der Schrift, het Woord des Heeren toe te roepen en toe te eigenen aan Gods gedoopte Kerk!

En dat Jeruzalem hoore!

Want alzo zegt de Heere tot zijn in zichzelf wegzinkende Kerk; tot al zijn bezwijkend Bondsvolk: tot zijn Gemeente, die van nature midden in den dood ligt; tot hetgeen niets is; tot alle verloren zonen en dochteren; tot het schootkind en den zuigeling: "Hoort! en uw ziel zal leven!"

"Troost! troost mijn Volk!" zegt uw God.

IV. IN DE WOESTIJN [Jes. 40:3].

Een stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren; maakt recht in de wildernis een baan voor onzen God.

Jesaja 40:3.

De stem, die tot Jeruzalem naar haar hart spreekt, om haar te troosten, door het Woord van haar God voor haar uit te roepen, is een stem, die roept *in de Woestijn*.

Ook hierin spreekt de waarheid Gods zoo aangrijpend. Let er op. Bij de onthulling van den smaad, dien Babel zal brengen over het zaad van Israël, over het Huis van David, richt zich het Woord Gods tot Jeruzalem, tot de Kerk des Heeren, allereerst in haar Oud-Testamentische gestalte. Maar dat Jeruzalem, die Kerk des Heeren, moet verstaan, dat dit Woord van haar God een roepen is *in de Woestijn*. Niet de sprake Gods bij den glans van den Tempel; ook niet de stem Gods door de straten van Babel; maar de roepende stemme Gods *in de Woestijn* is het troostwoord voor zijn Volk.

Want die glans van Jeruzalem, het Jeruzalem van David en Salomo en Hizkia, het Jeruzalem van den Tempel, is onwaarachtig, is een schaduw, een tijdelijke gestalte, een gedaante van de Kerk des Heeren; een statiekleed, haar omgehangen, om het Woord Gods, het troostwoord in de woestijn, te symboliseeren. Om profetie te zijn en tegelijk middel tot uitvoering van den Raad Gods over haar. Om haar bijeen te houden in het gezicht en de verwachting van den weg, waarin de Heere haar ontmoeten zou. Om naar haar hart te spreken, en haar zijn troost in de ontsluiting van de volle handen des heils toe te brengen bij al haar ongerechtigheid en al haar strijd.

Een troostwoord *in de Woestijn* is het Woord Gods tot Jeruzalem.

Het was dan ook in de bange *woestijn* van den Sinai, dat de Heere zijn Volk ontmoette en zijn Woord tot zijn Kerk uitbracht. Het was in de ontzetting van den kalen Sinai in de *woestijn*, dat de gestalte van Jeruzalem in het voorbeeld van den Tabernakel aan Mozes op den berg getoond werd. Voor een ontmoeting in de *woestijn* liet de Heere zijn Volk uit Farao's hand opeischen. De Tabernakel was de Tent der ontmoeting tusschen God en zijn Volk in de *woestijn*. Jeruzalem en de Tempel zijn later slechts plaats en vorm, waarin de Heere die ontmoeting in de *woestijn*, die de Tabernakel uitdrukte, voortzet.

Zeker, de Heere gunde zijn Volk, te wonen in een land vloeijende van melk en honig, op zijn wijnbergen en in zijn vruchtbare dalen. Als symbool en profetie van het heil zijner Kerk op het gezegend aardrijk in het eeuwige leven; symbool en profetie van het geestelijk paradijsleven in de toekomstige verheerlijking. En tegelijk betoonde de Heere daarin ook zijn gunst aan zijn Volk in hun tijdelijk leven.

Maar dat alles deed Hij ook in de woestijn. "Hij leidde hen des daags met een wolk en den gansen nacht met een licht des vuurs. Hij kliefde de rotsstenen in de woestijn en drenkte hen overvloedig als uit afgronden. Hij bracht stroomen voort uit de steenrots en deed de wateren afdalen als rivieren. Hij gebod de wolken van boven en opende de deuren des hemels. Hij regende op hen het Man, om te eten, en gaf hun hemelsch koren. Een iegelijk at het brood der Machtigen. Hij zond teerkost tot verzadiging. Hij regende op hen vleesch als stof, gevleugeld gevogelte als zand der zeeën. Hij deed het vallen in het midden des legers rondom zijn woningen". Zoo zingt Psalm 78, als zij de eenheid van het werk Gods in de woestijn en in Sion, onder Jacob en Mozes en David, als de loffelijkheid des Heeren voor de geslachten van zijn Volk uitroept.

De weldaden in Kanaän zijn dan ook niet anders dan uitvloeisels van de plaats, die de Heere Zich tot woning verkoor, waar Hij zijn Naam gedachtenis stichtte; uitvloeisels van den berg Sion, die droop van offerbloed door het oordeel Gods. Gelijk de Geest des Heeren in de woestijn stroomen uit den rotssteen en brood uit den hemel bracht, zoo dropen de bergen in Kanaän van wijn om Jeruzalems wil: "de velden zijn bekleed met

kudden en de dalen zijn bedekt met koren, zij juichen, ook zingen zij", — omdat "des Heeren voetstappen druipen van vettigheid: zij bedruipen de weiden der woestijn", Ps. 65. "Welgelukzalig," — heet het daarom in dienzelfden Psalm, — "welgelukzalig is hij, dien Gij verkiest en doet naderen, dat hij wone in uw voorhoven; wij zullen verzadigd worden met het goed van uw Huis, met het heilige van uw Paleis". Naar die Tent des Heeren, die de woestijn in Kanaän liet bloeien als Egypteland, als een hof des Heeren, moest dan ook de eersteling en de tiende van alle heuvelen en dalen worden heengewend. Slechts uitvloeisel is dit alles van wat de Tent en de Tempel des Heeren in den voorhof aan zijn Volk biedt, zijn Woord, het troostwoord Gods tot zijn Volk in de woestijn, waarbij dat Volk buigt in verootmoediging en belijdenis: "Ongerechte dingen hadden de overhand over mij; — onze overtredingen, die verzoent Gij!" (Ps. 65:4).

Wat de Heere Jezus zeide, werd in Kanaän aanschouwd: "Zoekt het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid en al deze dingen, de zegeningen der aarde, worden u toegeworpen".

Want dat Koninkrijk Gods biedt het troostwoord des Heeren aan zijn Volk *in de woestijn*.

Let er ook op, hoe de Heere door Hosea spreekt, hoe Hij Israël zal wederbrengen: "Ik zal haar voeren *in de woestijn*, en Ik zal *naar haar hart spreken*; en Ik zal haar geven *haar wijngaarden van daar af*". (Hos. 2:13).

En zie in het Hooglied van Salomo, in den hoogsten bloeitijd van Jeruzalem, het beeld van Gods Kerk geteekend in de Kruid, "die daar opklimt *uit de woestijn* en liefelijk leunt op haar Liefste". (Hoogl. 8:5).

Neen, het troostwoord Gods naar het hart van Jeruzalem is niet de stem, die naar Israël in *Babel* uitgaat, maar de stem des roependen *in de woestijn*. De verdrukking in Egypte en de ballingschap in Babel zijn slechts zachte en lichte vormen, slechts schaduwen van het oordeel Gods, dragelijke toestanden, waarbij men nog een woning en vleeschpotten hebben kan.

De plaats, waar de Heere zijn Volk ontmoet, het zuivere oordeel Gods, waarin het troostwoord des Heeren opkomt, is *de woestijn*.

Niet alleen de Wet, maar ook het Evangelie begint *in de woestijn*. Daar treedt Johannes de Dooper op, om te roepen: "het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen!"

De woestijn is het verschijnen voor den heiligen en rechtvaardigen God; het komen tot de waarheid en de gerechtigheid des Heeren; tot de kennis en erkenning van den val; van de werkelijkheid der verdorvenheid en verdoemelijkheid; van den vloek, die het aardrijk om onzentwil drukt; van de straffe des doods, des eeuwigen doods, het eeuwig verderf van het Aangezicht des Heeren en van de heerlijkheid zijner sterkte.

In die woestijn roept de Dooper tot den heiligen Doop, tot de wateren, om daarin te dalen en onder te gaan. Niet de Jordaan, niet de Roode Zee, niet de Zondvloed zelfs, zijn zoo diep van bodem en zoo hoog van golven als het water van den heiligen Doop. Het water van den heiligen Doop is het water der woestijn, het water Gods, waarin slechts een eeuwig verzinken, een eeuwig omkomen voor een schuldig Volk te vinden is.

In die woestijn, in dien Doop, waarin het gevallen leven voor God *moet* ondergaan, gaat het troostwoord Gods voor Jeruzalem op. In die doopwateren daalt de Zone Gods af en dan opent zich de hemel. Niet om nu het eeuwig oordeel van den hemel te regenen tot vertering van Jeruzalem. Maar om getuigenis te geven aan dien eenigen Borg, Middelaar en Verlosser als aan den Zoon van Gods Welbehagen; en om daarin het wegzinkende Volk te troosten, te spreken naar Jeruzalems hart: dat haar strijd vervuld, dat haar ongerechtigheid verzoend is; dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden.

Bij Johannes den Dooper in de woestijn, aan de Doopwateren van Bethabara, daar gaat tot het Volk Gods het woord uit: "Zie het Lam Gods".

In de woestijn treedt dan ook na den Doop de Christus op. In de heusche woestijn, waar geen brood maar slechts steenen zijn, wilde dieren en duivelen, — onze ongerech-

tigheden en het oordeel Gods.

In de woestijn leeft de Christus in zijn vernedering en Hij predikt Zichzelf als het Brood in de woestijn. (Joh. 6).

In de woestijn gaat Hij uit en onder; buiten de legerplaats; op het schrikkelijk Golgotha; op de erve onzer zonde; onder het eeuwig oordeel Gods; onder den vloek.

Maar daarom is nu ook het troostwoord des Heeren aan zijn Kerk al de dagen van de bediening des Woords bij den heiligen Doop gesteld, — het troostwoord *in de woestijn*.

Bij de ontdekking en ontblooting tot de fundamenten toe; bij de prediking van het Lo-Ammi, waardoor wij van nature en in ons zelf niet-Gods-Volk zijn; bij de rustelooze verkondiging van den vloek des werkverbonds; bij de ongestoorde toepassing van den heiligen Doop, door den ouden mensch onverbiddelijk in den dood over te geven en niet te sparen; — heeft de bediening des Woords als de stem in de woestijn zóó in het Volk Gods door te dringen *tot den ellendige*, tot den ellendigste, tot den verlorene. Rijken ledig weg te zenden; alle zelfbehagen te verdoemen en uit te schudden. Om den hongerige, den naakte, den goddelooze te vinden; het hart van Jeruzalem, dat in den dood om het leven roept. En om daar den Christus te openbaren in den Doop; in de woestijn; in den dood; in den vloek: het Lam Gods. Zóó Jeruzalem tot gelooven te dringen. Al het goed van Gods Huis en het heilige van zijn Paleis in en uit dien Christus, in leven en sterven, te doen toevloeden, te doen toestroomen in de toeëigening des Woords, aan des Heeren verkoren en geroepen arme, ellendige Kerk en te verzegelen door het heilig Avondmaal. Totdat de heuvelen bekleed en de dalen bedekt zijn met het heilgoed van onzen God: de vergeving der zonden, de gemeenschap des Heiligen Geestes, de liefde van God, de opstanding des vleesches, en het eeuwige leven.

De volle, eeuwige, zalige heerlijkheid Gods, die van onze woestijn een hemelsch Paradijs maakt uit louter genade door onzen Heere Jezus Christus.

V. EEN BAAN VOOR ONZEN GOD [Jes. 40:3, 4].

Bereidt den weg des Heeren! Maakt recht in do wildernis een baan voor onzen God! Alle dalen zullen verhoogd worden; en alle bergen en heuvelen zullen vernederd worden: en wat krom is, dat zal recht, en wat hobbelachtig is, dat zal tot een vallei gemaakt worden!

Jesaja 40:3 en 4.

De Heere komt door zijn Woord en in de bediening des Woords spreken naar het hart van Jeruzalem, en zijn Volk, zijn Kerk, troosten. Hij komt haar troosten in de Woestijn, in al haar ellende.

Maar let er nu wel op, *hoe* die troostprediking komt, indien uw ziele dien troost van Jeruzalem, dien eenigen troost in leven en sterven, begeert. Let er op, *hoe* de bediening des Woords naar het hart van Jeruzalem moet uitgaan. Opdat zij niet pleistere met looze kalk! Opdat zij de breuke der dochter Sions niet heele op het lichtst, roepende "vrede, vrede!" maar er is geen vrede.

Is hier niet een antwoord op de vraag, waarom de bediening des Woords zoo onvruchtbaar kan zijn? Is hier niet een antwoord op zooveel zoeken en zuchten en roepen?

De gewonde, de gebrokene, de lijder of lijderes aan een doodelijke kwaal, verstaan het wel, als ze den heelmeeester zullen ontvangen. Ze zien naar hem uit, omdat ze door zijn hand hulp en uitkomst verwachten; — maar toch beven zij bij de gedachte aan zijn komst; toch ontroeren zij, als hij nadert. Want zijn eerste werk zal niet zijn verzachten of wegnemen der smart. Integendeel. Hij zal hun wonde pijnlijk drukken. Hij zal hun breuke, waarvan zij de aanraking niet kunnen verdragen, met kracht aangrijpen, dat zij kermen van wee. Hij zal hun plage ontblooten. Hij zal het gevreesde instrument in hun vleesch brengen. Hij zal met hen als door den dood heen worstelen om het leven.

Hoe draagt het zaad op den akker vrucht? Hoe raakt de malsche, zachte regen of de koesterende, openende zonnestraal den wortel? Is het door het liefelijk zaaien, door den regen en den zonneshijn allereerst?

Maar zegt de gelijkenis van den zaaiër dan niet duidelijk, dat er aan de genieting van dien weeldewekkenden zonneshijn, aan het indrinken van de vette druppelen, wat voorafgaat; en dat ook bij het zaaien het goede zaad zonder vrucht zal blijven, indien de toebereiding van den akker ontbreekt? Neen! de landman komt op den akker, die met het golvende goud van het rijpe graan zal juichen voor het Aangezicht des Heeren, niet allereerst, om dien akker groen te maken; om den groenenden schijn, waarmee allerlei uitspruitsel hem kleurt, te zegenen en te koesteren. Hij komt met den ploeg. Hij drijft de ploegschaar krachtig in den bodem. Hij trekt zijn voren diep. Hij keert heel den akker om. Hij snijdt alle groen bij den wortel af. Hij raakt het ingewand van zijn land. Het verborgen gesteente werpt hij in het licht en hij slingert het weg. Alleen de opgeploegde aarde kan dronken worden, alleen in de voren dalen de druppelen, en kussen de zonnestrallen de kiem uit het zaad.

Let er op, hoe de zegen uws Gods, de zegen van zijn Woord, van u geweerd wordt. Wie de ploegschaar schuwt of mijdt, die wijst den zegen af, -- en vindt slechts onvruchtbaarheid. Wie niet bedroefd wil worden, die zal niet getroost worden. Wie niet vernederd wil worden, die zal niet verhoogd worden. Wie niet ontbloot, beschaamd, ontledigd wil worden, die zal niet worden verrijkt en gekroond. Als Maria juicht in God, haar Zaligmaker, en het heilgeheim vertolkt, dan heet het: "Hij heeft verstrooid de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten. Hongerigen heeft Hij met goederen

vervuld; maar rijken heeft Hij ledig weggezonden!" En als de Heere Jezus zijn mond opent, dan hoort gij het: "Zalig zijn ze, die treuren, want zij zullen vertroost worden; maar wee u, die nu lacht, want gij zult treuren en weenen! Zalig zijn ze, die hongerden, want zij zullen verzadigd worden; maar wee u, die verzadigd zijt, want gij zult hongerden! Zalig zijt gij, armen, want uwer is het Koninkrijk Gods; maar wee u, gij rijken, want gij hebt uw troost weg! Omdat gij lauw zijt en noch koud noch heet, Ik zal u uit mijn mond spuwen! Want gij zegt: ik ben rijk en verrijkt geworden, en heb geens dings gebrek; en gij weet niet, dat gij zijt ellendig en jammerlijk, en arm en blind en naakt. Ik raad u, dat gij van Mij koopt goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden; en witte kleederen, opdat gij moogt bekleed worden en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zalf uw oogen met oogenzalf, opdat gij zien moogt."

De Heere komt zijn Kerk troosten in de woestijn, maar de last des Woords is daarom juist: "Schikt u, om uw God te ontmoeten!"

Hoe moest Israël bij den Sinai zich bereiden tegen den derden dag! Hoe moest heel de Wet dienen, om voor het Evangelie te bereiden! Hoe was immers de roeping van Johannes den Dooper door den engel Gods beschreven als "een heengaan vóór den Heere, om Hem te bereiden een toegerust Volk"! Hoe heeft Zacharias het verstaan, waar hij zijn kindeken aansprak: "Gij zult vóór het aangezicht des Heeren heengaan, om zijn wegen te bereiden"! Komt het niet alles zoo overeen met het profetisch woord, dat de troostprediking beschrijft als de stem, die daar roept in de woestijn: "Bereidt den weg des Heeren; maakt recht in de wildernis een baan voor onzen God?"

De prediking van Johannes den Dooper is hier *exempel* en *wegwijzer* voor de bediening des Woords door alle eeuwen. Die prediking *eindigt* in de aanwijzing van het Lam Gods: in het leiden tot den Christus; in de toeëigening aan den Christus; in het leven met den Christus; in de volle vertroosting en heerlijkheid, die in Christus Jezus is; in de vertroosting Gods. Maar zij *begint* met te roepen, om *een baan voor onzen God*.

Er is een *weg*, waarin de troost aan Jeruzalems hart in de woestijn toevloeit; een *baan*, waarin de Heere zijn heerlijkheid aan zijn Volk openbaart. Er is een *arbeid*, die over het hart gaan moet: een ingang, die in het hart gebaad moet worden, om de vertroosting des Heeren daarin te brengen. "Welgelukzalig is de mensch, wiens sterkte in U is; in wiens hart de gebaande wegen zijn" (Ps. 84). Waar die gebaande wegen in het hart zijn, daar kan de sterkte in den Heere wezen: maar zonder die gebaande wegen wordt deze sterkte niet gevonden.

Die gebaande weg moet een *vlakke* en *rechte* weg zijn. *Vlak* en *recht*. Alle bergen en alle heuvelen moeten vernederd worden; wat hobbelachtig is, dat moet tot een vallei gemaakt worden; en wat krom is, dat moet recht worden. Dan zal ook de vervulling der belofte van de openbaring der heerlijkheid des Heeren niet achterblijven.

Dat dan in de bediening des Woords die arbeid tot het banen en slechten en richten van den weg niet achterblijve! En dat die arbeid niet geschuwd, niet ontlopen, niet afgewezen worde, door wie de vertroosting des Heeren begeert.

Wat een moeielijk werk is dat banen van den weg! Hoe gaat deze arbeid des Woords tegen vleesch en bloed in!

Bergen en heuvelen moeten geslecht worden. *Bergen* en *heuvelen*. Tegen alle zelfgenoegzaamheid, tegen alle eigengerechtigheid, tegen alle eigen werk, tegen alle zelfbehagen, tegen alle rust en allen troost buiten de heerlijkheid des Heeren, buiten de zaligheid Gods (Luc. 3:6), gaat het Woord zonder schromen in. Het treedt alle farizeïsme tegemoet met de dreigende waarheid Gods; het wijst alle aanspraken in het schepsel terug met het ontzettende: "gij, adderengebredsels!" Het ontbloot den bijl, die aan den wortel der boomen ligt. *Alle* berg en *alle* heuvel moet vernederd worden. Hooge bergen en lagere bergen en allerlei heuvelen, die het schepsel verbergen of beschutten voor zijn God; die scheiding maken tusschen den doodarmen zondaar en den vollen rijken troost van den God des Verbonds. O, wat al arbeid, eer de laatste heuvel, waarachter men zich verschuilt of schaduw zoekt tegenover den levenden, heiligen en rechtvaardigen God,

gevallen is!

Het Woord Gods ontdekt de zonde; de diepte des bederfs; den val, waaruit geen opstanding overblijft; den dood in de zonden en in de misdaden; de onmogelijkheid bij de menschen, om zalig te worden.

En dit Woord Gods roept daarbij om een *rechten* weg. Om oprechtheid voor God; om eenbekennen der ongerechtigheden; om een belijdenis doen van onze overtredingen voor den Heere; om een oprechtelijk vertoonen van onze eigen gedaante voor het Aangezichte Gods; om bekeering in de belijdenis van onze doemwaardigheid.

Het Woord Gods drijft met de belofte van schuldvergeving al zoo naar de doopwateren van den Jordaan. Het wijst de wateren van de Abana en van de Farpar, de rivieren van Damascus, af, en laat Naäman ongetroost in zijn melaatschheid henen gaan, indien hij niet hoort, om zich op het Woord Gods in die eenige Jordaanwateren te laten zinken.

In de doopwateren van den Jordaan, belijdende de zonden voor den Heere, met oprechte afkeering van alle ongerechtigheid en van alle eigengerechtigheid, naakt en zonder aanspraak, buigende onder het rechtvaardig oordeel Gods, met geweene en smeeking vragende naar den Heere en zijn sterkte, — dáár is de gebaande weg.

Het is de weg door de Roode Zee op het Woord des Heeren. Het is het zetten der treden van den doodschuldige in het spoor van het bloed van Christus, dat vergoten is om *onze* zonde, dat getuigt van *onzen* vloek. Het is de versche en levende weg, die tot den Troon der genade leidt, om barmhartigheid te verkrijgen.

In dien weg, dien gebaanden weg des oprechten geloofs, ontdekt de Heilige Geest de heerlijkheid des Heeren, de zaligheid onzes Gods, door het troostwoord van den Drie-eenigen Verbondsgod te ontsluiten voor het hart van Jeruzalem.

VI. DE HEERLIJKHEID DES HEEREN [Jes. 40:5].

En de heerlijkheid des Heeren zal geopenbaard worden. En alle vleesch tegelijk zal zien, dat her de mond des Heeren gesproken heeft.

Jesaja 40:5.

Hier is de vertroosting van het Volk des Heeren, de zoete troost voor het hart van Jeruzalem; die in de woestijn door het Woord des Heeren wordt bekend gemaakt; die door zijn dienstknechten wordt uitgeroepen en in den gebaanden weg gevonden wordt.

De heerlijkheid des Heeren zal geopenbaard worden.

De heerlijkheid Gods is het einddoel der Schepping. Zijn heerlijkheid is van eeuwigheid en tot in eeuwigheid; maar die heerlijkheid moet naar buiten openbaar worden in zijn werken. Die heerlijkheid moet genoten worden door het schepsel. Door den mensch, die naar Gods beeld gemaakt is, moet die heerlijkheid gezien, gekend, verstaan worden, met bewustheid worden gesmaakt; opdat Gods beelddrager daarin zalig zij; in de kennis, in de liefde, in de gemeenschap, in den dienst van zijn God; en in eeuwige aanbidding, lof en eere, godverheerlijkend voor Hem leve. De Heere moet alzoo in den Tempel zijner heerlijkheid wonen, waarin al zijn fonteinen springen. Al zijn werken, in telkens nieuwe ontsluiting verheerlijkt; in altoos voller licht openbarende en genietende en uitroepende de heerlijkheid des Heeren; de heerlijkheid van zijn godheid; de waarheid, volmaaktheid, aanbidbaarheid en harmonie zijner deugden; zijn majesteit, zijn macht, zijn goedheid, zijn wijsheid, zijn liefde.

De openbaring van die heerlijkheid Gods nam een aanvang met de schepping, maar werd verduisterd door den val. Zij trok terug. En het oog, het verstand, het hart des menschen, werden onbekwaam, om haar te onderscheiden. Wolken en donkerheden zijn nu rondom den Heere. Zijn bliksemen verlichten de wereld; het aardrijk ziet ze en het beeft. Het schepsel is nu der ijdelheid onderworpen. Moeite en verdriet zijn het uitnemendste van het menschenleven. Doornen en distelen brengt de aarde voort. In het zweet des aangezichts, in kommer en leed, wordt het brood gegeten. De verhouding der seksen in het menschen geslacht, en de vermenigvuldiging uit het ééne bloed, zijn oorzaak van hangen strijd en groote smart. De menschen gemeenschap opent de fonteinen der liefde niet, maar knelt en boeit het leven. De onteering van Gods Naam neemt hand over hand toe, tot de aarde vervuld is met wrevel en alle vleesch zijn weg verdorven heeft voor het Aangezicht des Heeren.

De Heere heeft uit den hemel nedergezien op de menschen-kinderen, of iemand verstandig ware, die God zocht; maar zij zijn allen afgeweken; te zamen zijn zij onnut geworden: er is niemand, die goed doet; ook niet tot één toe. Hun keel is een geopend graf; met hun tongen plegen zij bedrog; slangenvensijn is onder hun lippen; hun mond vol is van vervloeking en bitterheid; hun voeten zijn snel, om bloed te vergieten; vernieling en ellendigheid is in hun wegen; en den weg des Vredes hebben zij niet gekend. Tot in de laagste afgoderij toe wordt het schepsel geëerd en gediend boven den Schepper, die te prijzen is tot in eeuwigheid. In vijandschap, in haat, in godslastering, ontwikkelt zich het leven van het menschen hart. De dood dreigt alom ieder uur; de koning der verschrikking voert heerschappij. En het oordeel Gods komt. De gansche wereld is verdoemelijk voor Hem. Hij zal de wereld richten. Hij zal een iegelijk vergelden naar zijn werken. Hij zal de goddelooze zondaars verdelen. Hij zal hun den eeuwigen afgrond ontsluiten en toesluiten, het eeuwig verderf van het Aangezicht des Heeren en van de heerlijkheid zijner sterkte, het eeuwige vuur, de buitenste duisternis.

Zeker, hierin zal God verheerlijkt worden. Maar de volle openbaring zijner heerlijkheid, zijn verheerlijking in de zaligheid van zijn Aangezicht zou ontbreken!

Daarom roemt de barmhartigheid tegen het oordeel. In het midden des toorns gedenkt Hij des ontfermens. De volle openbaring der heerlijkheid Gods komt door den val heen. Het Evangelie brengt die openbaring, die de schepping aan den gevallen mensch niet geven kon. Het is *de Belofte*, de Belofte tot aan het einde der eeuwen: *de heerlijkheid des Heeren zal geopenbaard worden*; de heerlijkheid van den levenden God, den Verbondsgod, den God en Zaligmaker, den Verlosser en Koning van een door *Hem* geschapen, maar gevallen en verdorven, nochtans verlost en verheerlijkt Volk.

Dat is de stem van zijn Woord in de woestijn, uitroepende over den gebaanden weg van verootmoediging en boete, bij de vervulling van de Belofte des Heeren: *de heerlijkheid des Heeren zal geopenbaard worden*.

Overall, waar die baan voor onzen God op de stem van zijn Woord door genade in de wildernis recht gemaakt wordt, daar klinkt die Belofte weer. Bij Abels offer; in Noachs vernedering voor zijn God; in Abrahams geloofsweg; over Davids huis; bij Israëls wegvoering: op Simeons eenzaam pad; in Maria's vernedering; onder de prediking van Johannes den Dooper; in den uitgang van het Evangelie der bekeering; en alom bij de bediening des Woords: *de heerlijkheid des Heeren zal, geopenbaard worden*.

Met die Belofte *openbaarde* zich alreeds eenigermate die heerlijkheid. De Belofte zond een zegen voor zich uit over de aarde. Zij stuitte aanvankelijk het verderf. Er bleef nog wat ruimte van leven. De aarde bleef voor de menschen-kinderen. In den hemel, het werk van Gods vingeren; in de menselijke levensontwikkeling op de aarde; in de heerschappij van 's menschen kracht en geest over de stof en over het lagere schepsel; in de menselijke gemeenschap; in de natuurlijke liefde; in een reeks van levensjaren; in den schoot des huizes; in de samenstemming des geestes; in allerlei levensgenieting; in het leven der volkeren; in wetenschap, in kunst en arbeid, wordt nog naar de Belofte de heerlijkheid des Heeren geopenbaard.

Maar toch pas bij het licht dier Belofte, in het zien bij die Belofte, wordt op het pad der verootmoediging in dit alles de heerlijkheid des Heeren *opgemerkt*. Dan aanbidt Gods menschenkind: "o Heere! onze Heere! hoe heerlijk is uw Naam op de gansene aarde!"

In de ontsluiting dier Belofte zelf is ook voor Gods Volk de openbaring van de heerlijkheid des Heeren gegeven, waarmee de glans van het licht en de geur van de bloemen des levens voor ons gaan samenstemmen tot den lof des Heeren.

Voor Abel gaat dat licht van Gods Aangezicht in de Belofte op. Voor Noach breekt er in de Belofte een nieuwe aarde door uit den donkeren nacht, waarin de wereld verdelgd wordt. Abraham ziet door de Belofte den dag des Heeren en is verblijd. David zingt er door in zijn sterven: "De Rotssteen Israëls heeft tot mij gesproken: er zal zijn een Heerscher over de menschen, een Rechtvaardige, een Heerscher in de vreeze Gods; en Hij zal zijn als het licht des morgens, wanneer de zon opgaat, des morgens zonder wolken; van den glans na den regen komen de grasscheutjes uit de aarde! Hij heeft mij een eeuwig Verbond gesteld; voorzeker, daarin is al mijn heil en alle lust, hoewel Hij het nog niet doet uitspruiten!"

De heerlijkheid des Heeren zal geopenbaard worden. Alle beloften, heel de Belofte Gods, is ja en amen in *Christus Jezus*. De heerlijkheid des Heeren omscheen dan ook de herders in Efratha's velden, omdat de Christus, de Zaligmaker, de Heere, geboren was. Boven de doopwateren van de Jordaan, waarin het boetende Volk op de Belofte des Heeren nederdaalt, wordt de hemel geopend, om haar glans over het hoofd van den Christus te doen stralen. Aan Nathanaël, die op Jezus' woord gelooft, wordt het toegezegd: "Gij zult den hemel geopend zien en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op den Zoon des menschen". Ja! de geloovige volgers van Jezus aanschouwden de heerlijkheid des Heeren; zij mochten met het apostolische woord getuigen: "Het Woord is vleesch geworden en heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eeniggeborenen van den Vader, vol van genade en waarheid".

In den Christus, door het Woord Gods aangewezen en aangeprezen, is de ontsluiting van

de Belofte des Heeren; de openbaring van de heerlijkheid Gods voor alle vleesch, in alle geslachten; de heerlijkheid Gods, zich openbarend door den val, door het oordeel, door den vloek, door den dood heen.

In de kennis, de geloofskennis van den Christus, in het turen van het oog der verootmoedigde, schuldige zondaarsziel, die onder het Woord des Heeren buigen mag, op den Heere Jezus Christus en dien gekruisigd, is de openbaring van de heerlijkheid Gods voor het bewustzijn van onzen ontstelden en in zichzelf troostelozen geest. De eeuwige Gedachten Gods worden in dien Christus onthuld, Gedachten des Vredes en niet des kwaads: genade; schuldvergiffenis; verlossing; wat onmogelijk is bij de menschen, is mogelijk bij God! De Naam des Heeren wordt voor het geloof in den Christus ontsloten: een Toevlucht; een sterke Toren; Vader van alle barmhartigheden en God aller vertroosting. De Belofte des Heeren wordt voor het smeekende geloofsoog ganschelijk in den Christus geopend: die al uw ongerechtigheden vergeeft; die al uw krankheden geneest; die uw leven verlost van het verderf; die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheden.

En dan keert, in dien Christus heerlijk stralend van de heerlijkheid Gods, in de kennis van den Waarachtige, *de ontsloten Belofte* als belofte tot ons terug.

Want het blijft een belofte, waarbij Gods Volk tot een gedurige vertroosting moet blijven leven: "*de heerlijkheid, des Heeren zal geopenbaard worden!*" Zij gaat voort zich te vervullen en zij gaat tegelijk voort te klinken als belofte. Christus staat uit de dooden op. Jezus Christus vaart ten hemel. De Heilige Geest wordt uitgestort. De Christelijke Kerk wordt door het Evangelie alom vergaderd. Alle vleesch ziet de heerlijkheid Gods. In de bediening van Woord en Sacrament vloeit altoos de vertroosting naar Jeruzalems hart, openbarende de heerlijkheid des Heeren. Van genade tot genade, van geloof tot geloof, van kennis tot kennis, van gemeenschap tot gemeenschap, van kracht tot kracht, van liefde tot liefde, van lof tot lof, wordt des Heeren Kerk voortgeleid. De heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende, worden wij naar zijn beeld van dag tot dag veranderd als door des Heeren Geest. Toch leven we in dit alles weer bij de Belofte: *de heerlijkheid, des Heeren zal geopenbaard, worden*. Zoo strijden en lijden wij. Zoo dragen we ons kruis. Zoo houden we het pad van den heiligen Doop, het pad der verootmoediging, al onze dagen. Zoo zien we immer uit in den gebaanden weg. Zoo vallen ons bloem en blad af. Zoo sterven wij.

Totdat Hij komt.

Hij komt!

De heerlijkheid des Heeren zal geopenbaard worden.

Het schepsel met opgestoken hoofd wacht die openbaring.

En wij verlangen naar de aanneming tot kinderen in onze woonstede in den hemel, in de verheerlijking, in de aanschouwing des Vaders, in het eeuwige leven.

Dan zal de heerlijkheid Gods ten volle geopenbaard worden.

Wij zullen Hem zien van aangezicht tot Aangezicht. Hem dienen in zijn Tempel in het eeuwige licht.

Looft den Heere, al zijn heirscharen! gij, zijn dienaars, die zijn Welbehagen doet! Looft den Heere, al zijn werken! Aan alle plaatsen zijner heerschappij! Looft den Heere, mijn ziel!

De heerlijkheid des Heeren zal geopenbaard worden!

VII. ALLE VLEESCH IS GRAS [Jes. 40:6-8].

Een stem zegt: Roep!

En hij zegt: Wat zal ik roepen?

Alle vleesch is gras en al zijn goedertierenheid als een bloem des velds! Het gras verdort, de bloem valt af, als de Geest des Heeren daarin blaast. Voorwaar, het Volk is gras! Het gras verdort; de bloem valt af! Maar het Woord onzes Gods bestaat in der eeuwigheid!

Jesaja 40:6-8.

De profeet hoort het bevel, om de prediking des Woords te doen uitgaan. Het is de Stem des Heeren, het roepen van den Geest van Christus, die tot den dienst des Woords de dienaren uitzendt. Die Stem roept ook dezen profeet zelf. Hij hoort het bevel, dat ook tot hem met alle profeten en apostelen, met alle dienaren van het Woord des Heeren komt: "Roep!" En hij beantwoordt dat bevel met hen, en als hunner één, door de vraag: "Wat zal ik roepen?"

Hoe zuiver staat hierin de Oud-Testamentische profeet, vragend, wat hij spreken zal; zich bewust, instrument te zijn in de hand des Heeren, een voorbeeld voor den dienst des Woords door alle tijden!

Want ja, alle prediking des Woords moet verre zijn van willekeur. Zij is er alleen door de instelling des Heeren; zij komt enkel op zijn bevel; zij heeft alleen zijn Woord te brengen. Zij mag daarom niet zwijgen, niet verzwijgen, wat haar bevolen is te spreken. Zij moet het Woord ontsluiten, en zóó ontsluiten, als het bevel des Heeren haar dit oplegt. De inhoud des Woords wordt haar gegeven; zij mag daar niet afdoen noch toedoen. Hoofdzaak en bijzaak heeft zij te geven, gelijk zij die in het Woord des bevels ontvangt. Altoos en in alles en alleen dat bevolen Woord heeft zij te brengen.

Wat zal ik roepen?

Het antwoord op deze vraag, voor de prediking des Woords door alle eeuwen door dezen profeet gedaan, wordt hier samengevat in de tegenstelling van het vleesch en het Volk aan de ééne en Gods Geest en Woord aan de andere zijde.

Dat vleesch, dat Volk, het is gras. Zijn sieraad en eer. zijn heerlijkheid en kracht, zijn als een veldbloem. Die bloem valt af; dat gras verdort. Want de Geest Gods gaat er tegen in, blaast er in, ademt er over. Die Geest draagt het Woord Gods; Hij vergezelt dat Woord; Hij geeft kracht aan dat Woord: Hij brengt de kracht van dat Woord uit; en Hij heft daarom op en doet leven en verheerlijkt alles, wat uit en in en naar dat Woord leeft. Wat uit het Woord Gods leeft, dat leeft door zijn Geest en dat zal leven tot in eeuwigheid.

Enmaal zweefde de Geest Gods op de wateren, op den ledigen en woesten baaierd, die onmachtig in zichzelf was, om zich levend en heerlijk te vertoonen. Het Woord Gods kwam. En de Geest was met het Woord. En daar werd licht. En het uitspansel was. En de wateren scheidten zich vaneen. En het droge werd gezien. En de aarde bracht voort kruid en bloem en zaad en vruchtdragend geboomte. En de zon en de maan en sterren kwamen op in heerlijkheid en heerschappij. En de wateren werden met een gewemel van levende zielen vervuld. En het gevogelte klapwiekte in het luchtruim. En het gedierte des velds ging uit. En de Heere schiep den mensch naar zijn beeld, door zijn Woord, door zijn Geest, in innige samenvoeging; alzoo werd de mensch tot een levende ziel. En God zag al, wat Hij gemaakt had, en zie, het was zeer goed.

Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt en door den Geest zijnsmonds al

hun heir!

Maar nu. De mensch, Gods beelddrager, Gods heerlijkheid, ontweek het Woord Gods voor het leugenwoord van een eigenwillig schepsel. Hij viel. En Gods Geest trok zich terug en keerde zich tegen ons. En de aarde werd vervloekt om onzentwil. En met den wind des daags streek de adem van Gods Geest over het uitspansel, en het verdorde: de storm schudde de bloeiende takken van het geboomte leeg en knakte zelfs den verscholen stengel van de veldbloem, brak haar weg en blies haar uiteen, omdat de Geest Gods het Woord van den vloek vergezelde. Ware er niet een Woord van belofte, van genade, van leven uitgegaan, Gods Geest zou het gelaat des aardrijks niet meer vernieuwd hebben, om gras en bloem nog weer te geven voor een tijd.

Alle *vleesch* is gras en al zijn goedertierenheid is als een bloem van het gras.

In hooger schoonheid van vorm en kleur en leven gaat in Gods schepping, het dierlijke leven boven het plantenleven uit, als het werk van het Woord en van den Geest Gods. Niet slechts zijn de velden bedekt met kudden, voor welke het gras en zijn bloem mogen zijn, maar de wateren en de lucht zijn vervuld met levende zielen; het leven in het dierlijke vleesch beweegt zich, veelvormig georganiseerd, in vrijheid, in macht, in klanken en tonen, in instinct en overleg, in het wondervolle oog, in het schoone vleesch.

Het vleesch, het levende, bezielde vleesch, is het schoonste der aardsche schepping. Het vleesch, het bezielde vleesch, het vleesch der ziel in den mensch, bovenal. O, in het weerzijdsch aanschouwen van man en maninne, in dat vleesch, waarin *geest* woonde en leefde, en waaruit een *woord* sprak, bloeide het werk Gods in zijn schoonsten bloesem. Door het Woord, door den Geest Gods, zou dat vleesch verheerlijkt worden; en de aarde met en in en om dat vleesch. Ja, uit dat vleesch zou God aanschouwd worden, en over en in dat vleesch zou de heerlijkheid Gods worden geopenbaard. Hooger, schooner, heerlijker dan dat vleesch des menschen, waarin het geestelijke leven, vervuld met Gods Geest, zich openbaarde, en waaruit het sprak in het woord, samensprak met het Woord Gods, — neen, hooger, heerlijker, zou er in de Schepping niet zijn.

Maar nu greep de geest des menschen een ander woord en spreekt er een andere sprake uit dat vleesch. Het Woord en de Geest Gods staan tegen den mensch en tegen het vleesch, tegen alle vleesch. En gelijk in den verschroeienden wind over het grasveld, zoo strijkt de adem van Gods Geest over het vleesch; en het gedierte verslindt elkaar, gelijk nimmer de planten; het gedierte is dienstbaar der ijdelheid; het vleesch wordt spijs als het groene kruid. De heerlijkheid van het vleesch wordt bedekt en vergaat. De zonde, de boosheid, de ellende, de vloek spreekt uit het vleesch, uit het menschelijk vleesch. Er is niets leelijker in Gods schepping dan een leelijk mensch, uit wiens verdorven vleesch de laagste zonde spreekt. Gods Geest blaast er in. En de krankheden vermenigvuldigen zich; en het leven verteert het vleesch; en het aardgewormte vermaalt het in het eind in de walgelijkste ontbinding. En de duivelen wachten er op in het laatste en schrikkelijkst oordeel: het vleesch, overgegeven tot verderving in de hel, in de afgrijselijkheid des eeuwigen doods, in de afschuwelijkheid der duivelen.

Alle vleesch is gras! al zijn goedertierenheid, al zijn schoonheid, beminnelijkheid en heerlijkheid als de veldbloem! De Geest Gods blaast er in en vervult het Woord des oordeels.

Die goedertierenheid van het vleesch is de uitwerking van het zieleleven op het vleesch. Het vonken van den menschelijken geest; zijn verstand en zijn wil; zijn talent: zijn gevoel; zijn karakter; zijn deugd; zijn werkzaamheid; zijn eer; zijn roem en rijkdom. De heerlijkheid en de eer van man en vrouw, van jeugd en rijpheid, van geslacht en volk, van arbeid, wetenschap en kunst, eeuw na eeuw. Als de bloem in het gras, zoo leeft die heerlijkheid des menschen in het menschelijke leven. Maar Gods Geest blaast er in. Met het gras valt de bloem; en met het vleesch zijn ziel. zijn heerlijkheid.

Voorwaar, *het Volk* is gras.

Neen, er zal voor het Aangezicht des Heeren *niets* bestaan, dat zijn wortel slechts heeft

in het geschapene, in het uitwendige, in het natuurlijke leven. Al wat uit het vleesch geboren is, dat is vleesch. Geen geboorte uit Abraham baat hier. Geen afkomst of bloed redt het vleesch. Geen kleed, geen priesterkleed, redt het vleesch van het blazen des Geestes. Geen besnijdenis, geen onderhouding van tijden en vormen in het vleesch. Geen Kanaän, geen Jeruzalem, geen Tempel. Zelfs niet de maagschap van Christus naar het vleesch. Al is Christus uit de Israëlieten, zooveel het vleesch aangaat, en al is hunner naar het vleesch de aanneming tot kinderen, en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst van God, en de beloftenissen. Hoort, hoe de Christus de vrouw, die roept: "Zalig zijn de borsten, die gij hebt gezogen!" terugwijst met het Woord: "ja, zalig zijn ze, die het *Woord* Gods hooren en bewaren." En op de vleeschelijke vraag der Samaritaansche over het gebed op Gerizim of te Jeruzalem, antwoordt Hij, dat de ware aanbidders zullen aanbidden in *geest en waarheid*.

Het *Volk* is gras.

Alle uitwendige godsdienst, wijsheid, vroomheid, al wat in eigen geest slechts leeft, — Gods Geest blaast er in.

Het gras verdort, de bloem valt af.

Maar *het Woord onzes Gods* bestaat in der eeuwigheid.

En dat Woord, dat eeuwige Woord, dat levende en eeuwigblijvende Woord van God, is nog weer uitgekomen na den val, na den vloek. Als het Woord der genade; het Woord der Belofte: het Woord des Evangelies; het Woord Gods; dat door profeten en apostelen is uitgeroepen en in den Dienst des Woords wordt uitgebracht.

Gods Geest, de Heilige Geest, draagt het en laat komen, alles, wat het Woord Gods zegt.

O, zalig, wie op dat Woord, door den Geest vernederd, het vleesch mag loslaten; wie het verbond der werken prijs mag geven; wie het gras laat verdorren, en de bloem laat vallen! Het Woord roept genade uit, het Welbehagen Gods over ons in Christus Jezus. Het roept de dingen, die niet zijn, alsof ze waren. Gods Geest zal het alles vervullen, waar het *vleesch* wordt losgelaten en onder het *Woord Gods* gebogen wordt.

Daar zal het leven bestaan door het Woord en den Geest des Heeren tot in eeuwigheid.

De Geest Gods, die Jezus uit de dooden opgewekt heeft *naar de Schriften*, zal ook, voor wie onder het Woord van zijn God mag liggen, dat Woord vervullen.

In de opstanding des *vleesches*.

Dan zal ik uit dit mijn vleesch God aanschouwen.

En de Heere zal verheerlijkt worden in het vleesch: — in het gras. In de goedertierenheid des *vleesches*: — in de bloem des velds.

Door het *Woord* en den *Geest* onzes Gods.

VIII. ZIET, HIER IS UW GOD [Jes. 40:9-11].

O, Sion! gij, verkondigster van goede boodschap klim op een hoogen berg! O, Jeruzalem! gij, verkondigster van goede boodschap! hef uw stem op met macht! hef ze op! vrees niet; Zeg der steden van Juda: Ziet, hier is uw God!

Zie, de Heere Heere zal komen tegen den sterke en zijn arm zal heerschen; zie, zijn loon is bij Hem en zijn arbeidsloon is voor zijn Aangezicht. Hij zal zijn Kudde weiden, gelijk een herder; Hij zal de lammerkens in zijn armen vergaderen en in zijn schoot dragen; de zoogenden zal Hij zachtkens leiden.

Jesaja 40:9-11.

Jeruzalem predikte.

Van verre werd de stad gezien en in haar de Tempel aanschouwd op Sions top. En in dat aanschouwen sprak een stem van Hem, die te Jeruzalem woont; die in Sion troont tusschen de cherubim: "Ziet, hier is uw God!" Door de eeuwen van Israëls leven heen ging sinds de dagen van David die prediking van Jeruzalems hoogten over de bergen en door de dalen uit naar al de steden van Juda: Ziet, hier is uw God! En van het Noorden en van de zee gingen de stammen op, om de oogen op te heffen naar die bergen, van waar de hulpe komen moest, de hulpe van den Heere, die hemel en aarde gemaakt heeft, en die de Bewaarder Israëls is. In bange dagen; als het Bondsvolk zijn sieraad miste; als de vijand de erve der vaderen vertrad; als de Profetie zweeg; richtte het oog des geloofs zich te meer naar die bergen, naar Jeruzalem, naar Sion; om te zien die goede boodschap, die belofte, die onwankelbare gewisheid: "Hier is uw God!" Daarom ziet nog het oog van Abrahams vleeschelijk nakroost, dat zijn God niet vond, naar Jeruzalem, naar Sions berg, uit, of Hij, de Heere Heere niet komt, om Zich daar te openbaren tegen den sterke in de heerlijkheid zijner heerschappij. Of zijn toezegging, zijn heil, dat als het deel en loon voor Abrahams zaad te wachten is, daar nog niet geopenbaard wordt. Of Hij daar als Koning op zijn Troon in het Huis van David haast verschijnt, om zijn Volk koninklijk te vergaderen, te regeeren en te zegenen; de Koning-Herder, die zijn Volk als zijn Kudde weidt; de lammerkens dragende in zijn schoot; en de zoogenden in streelende zorg zachtkens voerende door de grazige landouwen en aan de stille wateren van de zangerig murmelende beekskens.

Jeruzalem is een goede boodschapster voor het gansche land; voor de gansche aarde. "De Stad onzes Gods is Jeruzalem, en Sion is de Berg zijner heiligheid. Schoon van gelegenheid, een vreugde der gansche aarde, is de berg Sion; de Stad des grooten Konings. God is in haar paleizen; Hij is er bekend voor een Hoog Vertrek.... Gaat rondom Sion en omringt haar; telt haar torens; zet uw hart op haar vesting; beschouwt onderscheidenlijk haar paleizen, om het den nazaat te verkondigen. Want deze God is onze God eeuwiglijk en altoos. Hij zal ons geleiden tot den dood toe!" (Ps. 48.)

Jeruzalem bedriegt niet. Sion roept niet ijdelijk. Zelfs als Babel over Sion komt; als de Geest des Heeren blaast tegen alle vleesch; als het Volk, gelijk het gras, verdort, en al zijn goedertierenheid vergaat, gelijk een veldbloem; als Rome in Jeruzalem zijn stadhouder stelt; als Davids Huis in Davids Zoon getroffen wordt, overgeleverd en onteerd; als de Koning der Joden aan het vloekhout hangt, door den dood in het stof bukkende; als er geen steen op den anderen blijft en Jeruzalem nooit meer Jeruzalem wordt; — dan troost de Heere zijn Volk; dan spreekt Hij naar Jeruzalems hart; dan is de weg des Heeren bereid; dan wordt de heerlijkheid des Heeren geopenbaard; dan wordt het aanschouwd, dat het Woord onzes Gods niet faalt maar vaststaat tot in eeuwigheid; dan wordt het vervuld: "Ziet, hier is uw God! Ziet, de Heere Heere is gekomen tegen den

sterke! zijn Arm zal heersenen! Ziet! zijn loon is bij Hem en zijn arbeidsloon is voor zijn Aangezicht! En Hij zal zijn Kudde weiden, gelijk een herder.

Ja, dan is Jeruzalems strijd vervuld. Dan is haar recht van haar God uitgevoerd. Dan is zij als de waarachtige en getrouwe boodschapster openbaar. Zij heeft geroepen: "Ziet!" Zij heeft niet opgehouden te roepen: "Ziet, hier is uw God!" En haar woord is vervuld. Ja, hier — is uw God, o Juda! uw Verlosser, o Israë! Hier is uw heil, o alle gij einden der aarde! De Heere is tot zijn Tempel gekomen. De Heere is gekomen tot zijn Volk. Hij is gekomen tegen den Sterke. Zijn machtige Arm tot verlossing is openbaar geworden. Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard, opdat Hij de werken des Duivels verbreken zou. Gij zult zijn Naam heeten Jezus, want Hij maakt zijn Volk zalig van al hun zonden. Een Kind is ons geboren; en de heerschappij is op zijn schouder; en zijn Naam is Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst. God de Heere geeft Hem den troon van zijn vader David en Hij zal over het Huis van Jacob Koning zijn in der eeuwigheid en zijns Koninkrijks zal geen einde zijn. Hij is de Goede Herder.

Immanuël, God met ons! "Ziet, hier is uw God!"

De Heilige Geest wordt uitgestort.

Nu wordt Sion ook pas ten volle de verkondigster der goede boodschap. Zij klimt op een hoogen berg. Nu heft Jeruzalem pas de stem op met macht, en zij vreest niet. Van den berg in Galilea is het bevelwoord uitgegaan: "Gaat dan heen, onderwijst al de volkeren!" Jeruzalem breekt uit den bolster van haar leven, uit de schaduwen, uit de steenen en gebouwen, uit den vleeschelijken band, die gras is. Zij treedt uit met het Woord des Heeren, dat eeuwig staat. Zij treedt uit in de kracht des Heiligen Geestes; vervuld met den Heiligen Geest. Zij verkondigt in andere talen de groote werken Gods. Ja, zij klimt de bergen op; de boei van haar oude plaats laat los. Zij treedt de steden van Juda te gemoet. Zij trekt de wereld in. Naar Antiochië. Naar Athene. Naar Rome. Naar den berg van alle koninkrijken der wereld. Om het aan al Abrahams zaad, aan alle kinderen der Belofte, aan alle geslachten der aarde, toe te roepen in de prediking van Gods Woord tot aan de verste kusten: "Ziet, hier is uw God!"

Nog altoos zet Jeruzalem, de Gemeente Gods, van het gesteente en het stof in Kanaän losgemaakt, dezen arbeid voort, aangedreven en geleid door den Heere, die met haar is door den Heiligen Geest. Niet in steenen en ceremoniën; niet in het vleeschelijk volk en zijn wettische afzondering; niet in het gras en zijn veldbloem, die verdorren; maar in het levende en eeuwigblijvende Woord van God, dat zij verkondigt als een goede boodschap aan de geheele wereld: "Ziet, hier is uw God!"

In die prediking, waarmee de Kerk des Heeren haar dienaren onder de volken uitzendt, wordt allereerst het oordeel Gods bekend gemaakt, die tegen den Sterke gekomen is en komt, om met zijn machtigen Arm te heersenen door Jezus Christus. Maar ook wordt door die prediking, als een goede boodschap, al wat schuldig en ellendig is, tot den Heere geroepen en vergaderd, wiens volle handen in genade uitgebreid zijn, om de schatten zijner erfenis onder wederhoorigen te deelen en ze door genade, als zijn verzoend, geheiligd en gezegend Volk, een Kudde zijner weide te doen zijn, zijn Gemeente, die Hij regeert en zegent als haar Herder.

Waar de Heere zijn Gemeente vergaderde, daar klinkt de stem des Woords in Jeruzalem zelf.

Waar de Heere geloovigen heeft, daar vergadert Hij ze door zijn Geest en Woord tot een Kudde, en verplicht ze, om de bediening des Woords en der Sacramenten in de plaats hunner woning in te stellen. Hij roept ze toe: "O Jeruzalem! o Sion! klim op een hoogen berg, hef uw stem op, vrees niet!"

Naar buiten moet de Gemeente Gods in de Zending den berg beklimmen; naar binnen moet zij, in de bediening des Woords, de weiding der Kudde van haar God zoeken.

De Heere is hier de Herder, de Koning. Maar Hij regeert, weidt en hoedt door zijn Geest en Woord. En in den dienst des Woords gebruikt Hij menschen.

Zoo heeft dan de bediening des Woords de Kudde des Heeren te weiden; haar bij het Woord haars Gods te houden: haar dat Woord haars Gods te ontsluiten en toe te eigenen; haar in dat Woord haars Gods het voedsel te bieden, dat de Heere voor haar verordende.

De lammerkens mag zij niet vergeten, niet verzuimen, niet verstooten: ze niet buiten rekenen. Maar ze vergaderen in haar armen; ze dragen in haar schoot. En de getrouwen, die het leven van Gods Gemeente in teederheden kweeken; de beproefden, die den strijd en het lijden dragen; de benauwden, die in allerlei gevaren en verzoeken worstelen; de zwakken ook; — die allen heeft de bediening des Woords te leiden naar des Heeren last en liefde.

Altoos en alleen en in alles allen toeroepend: "Ziet! hier is uw God!"

"Ziet!" in het Sacrament, in den heiligen Doop alreede. Ziet! in uw toevergadering tot de Gemeente Gods! Ziet! in de bediening des Woords, die voor u besteld is. Ziet! in het Evangelie, dat u verkondigd wordt. Ziet! in heel het Woord Gods. Onderzoek de Schriften! Hoort, en uw ziel zal leven! zegt de Heere. Ziet het Woord in den Christus!

Ziet, hier is uw God!

Zijn oordeel tegen den Sterke! O, ziet het, en beeft!

Zijn vloek tegen de zonde! O, ziet het, en belijdt!

Zijn verlossende genade tot uitdelging van uw overtreding! O, ziet het, en komt tot Hem!

Zijn vergevende liefde! O, ziet het, en geloof!

Zijn heerschappij door genade tot het eeuwige leven. O, ziet het, en rust in Hem!

Zijn loon, zijn arbeidsloon voor al zijn strijdend, zuchtend Volk! O, ziet het, en laat u troosten. Hoopt volkomenlijk. Verblijdt u te aller tijd.

Zijn Kudde! O, ziet het, en hebt haar lief. Leeft voor Sion en klimt met haar op den hoogen berg.

Ziet, hier is uw God!

Uw God! Uw God in al zijn werk! Uw God, om alles in u te werken! Uw God, opdat gij eeuwig Hem zoudt kennen!

Ziet, hier is uw God!

Aanbidt den Heere, die in Sion woont!

IX. DE WEG DES VEELVOUDIGEN VERSTANDS [Jes. 40:12-17].

Wie heeft de wateren met zijn vuist gemeten? en van de hemelen met de span de maat genomen? en heeft met een drieling het stof der aarde begrepen? en de bergen gewogen in een waag, en de heuvelen in een weegschaal? Wie heeft den Geest des Heeren bestierd? En [wie] heeft Hem [als] zijn raadsman onderwezen? Met wien heeft Hij raad gehouden, die Hem verstand zou geven? En Hem zou leeren van het pad des rechts? En Hem wetenschap zou leeren? En Hem zou bekend maken den weg des veelvoudigen verstands?

Zie, de volkeren zijn geacht als een druppel van een emmer! En als een stofken van de weegschaal! Zie, Hij werpt de eilanden henen als dun stof! En de Libanon is niet genoegzaam, om te branden! En zijn gedierte is niet genoegzaam ten brandoffer! Alle volkeren zijn als niets voor Hem, en zij worden bij Hem geacht minder dan niet en ijdelheid!

Jesaja 40:12-17.

Gods Kerk wordt getroost door *het Woord des Heeren* waarnaar de Heilige Geest werkt.

Dat Woord Gods, opkomend in de Woestijn, roept; en alle vleesch verdort als gras en zijn heerlijkheid valt af als een veldbloem, wanneer de Geest des Heeren daarin blaast. Dat Woord Gods roept den Naam des Heeren uit: "Ziet, hier is uw God!" en de heerlijkheid des Heeren wordt geopenbaard door den Heiligen Geest. Dat Woord des Heeren verheft zich boven het vleesch; het treedt tegenover alle machten te voorschijn; het klimt de bergen op; het gaat uit in de geheele wereld, toevertrouwd aan de Gemeente Gods, bediend in heel haar kring; en de Kudde Gods wordt in den weg van dien dienst des Woords door den Heere zelf als een Herder vergaderd, geweid en geleid door den Heiligen Geest. Zóó wordt het verzoende, verlorene, onvergankelijke Jeruzalem getroost, gebouwd, en de verheerlijking te gemoet gevoerd in de vrijgemaakte Schepping Gods, waar alles eeuwig door zijn Woord bestaat; waar het gras eeuwig groent en de bloem eeuwig bloeit; en waar het vleesch, het Volk, de gemeenschap der menschen, op de eeuwige bergen in nooit gekend gejuich haar stem, haar woord, opheft, om eeuwig te jubelen over al de werken des Heeren: "Ziet, hier is uw God!" Dáár ontsluit zich ten volle de heerlijkheid des Heeren door de volheid des Heiligen Geestes naar het levende, eeuwigblijvende Woord van God. En alle vleesch tegelijk zal zien, dat de mond des Heeren het gesproken heeft.

Intusschen is er niets aanstootelickers in de wereld, onder de menschen, voor het vleesch, dan juist die waarheid, dat alzoo *alleen door het Woord Gods*, in den weg der prediking, der onderwijzing onder de volken, en bepaald door de weiding en hoeding van de Kerk als een Kudde, *eeniglijk met het Woord Gods*, alle blijvende, eeuwige dingen tot stand komen; terwijl *al*, wat buiten dat Woord gaat, als ijdelheid verstuipt en verderft. Niets is aanstootelijker dan die waarheid, dat alleen in den weg des geloofs op het Woord Gods, dat Sion verkondigt en bedient, de heerlijkheid Gods zal worden gezien. Dat Woord is den *Joden* een ergernis en den *Grieken* een dwaasheid; een ergernis voor alle vroomheid en godsdienstigheid, die bij het Woord en tegenover het Woord *niet* in het Woord Gods, maar in eigen werk of in eigen leven rust; een dwaasheid voor alle wijsheid, ontwikkeling, beschaving en kracht, voor alle overlegging en inzicht, die uit het vleesch, uit het menschenlijke leven is, dat van den wortel des Woords is afgebroken; een dwaasheid voor alle wijsheid der wereld, voor alle wijzen en verstandigen, voor alle menschenlijke wijsheid, die te niet wordt: een eeuwige dwaasheid voor allen, die verloren

gaan. (1 Cor. 1 en 2.)

Een dwaasheid is deze éénige weg der heerlijkheid Gods, deze éénige weg tot vertroosting van Jeruzalem, deze éénige weg tot zaligheid, deze éénige weg des geloofs op het Woord Gods, — voor *alle* vleesch, voor *al* het volk, dat gras is. Het bedenken des vleesches is overal en altijd, in alle volk, ook in het Volk, dat de Heere zich door zijn Woord en Geest vergadert, vijandschap tegen God; het onderwerpt zich der Wet van God niet.

Dit verzet tegen het Woord Gods, tegen dezen weg van Gods woord, tegen deze ontsluiting, prediking en bediening des Woords als het noodzakelijke, maar ook het éénige en genoegzame middel tot de overwinning en tot de heerlijkheid Gods, *de* kracht Gods tot zaligheid, — dit verzet is het ongeloof.

Gelijk er geen ander *geloof* is dan de onderwerping, de onvoorwaardelijke onderwerping *aan het Woord Gods*; zoo is er geen ander *ongeloof*, dan het handhaven van *menselijke* overlegging tegenover Gods Woord.

Door de *dwaasheid* der prediking, door dit *zwakke* Gods, door het getuigenis Gods *zonder* uitnemendheid van woorden of van wijsheid, *zonder* menselijke gronden of bewegelijke redenen, *zonder* bewegelijke woorden der menselijke wijsheid, behaagt het den Heere zalig te maken, die gelooven. Alleen door de rechtvaardigheid Gods *zonder* de werken der Wet, rechtvaardigt de Heere de goddeloozen. Niet in de besnijdenis maar *in de voorhuid* is Abraham, onze vader, gerechtvaardigd geworden, want hij geloofde God. Alleen *die* Christus, die den Joden een ergernis en den Grieken een dwaasheid is, Hij alleen is de kracht Gods en de wijsheid Gods. Alleen het zuivere Evangelie, het ongefiltreerde, onverbloemde, onvermengde Woord, openbaart de rechtvaardigheid Gods uit geloof tot geloof. *Alle* overleggingen, alle sterkten, alle hoogten, die zich verheffen tegen de kennis van God, moeten daarvoor nedergeworpen worden, en alle gedachten gevangen geleid onder de gehoorzaamheid van Christus. De oude mensch staat dit werk ten einde toe tegen; het ongeloof des vleesches gaat daartegen onophoudelijk in. En het is dan ook tegen dit ongeloof, tegen dit verstand des vleesches, dat het Woord ten einde toe den strijd voert. Het is tegen het gevaar, om door dit ongeloof de menselijke overleggingen wijsheid, de menselijke kracht en deugd en vroomheid, voor de getrouwe bediening des Woords in de plaats te brengen of niet die bediening te vermengen, en alzoo het kruis van Christus te verijdelen, dat de Geest des Heeren rusteloos strijdt.

Het geloof *op het Woord Gods* is zulk een onmogelijk werk voor den gevallen mensch, al is toch dit *geloof op het Woord* het eenige oprechte zaligmakende geloof. Het laat zoo *niets* over voor den mensch. Het wordt zoo enkel verheerlijkt in hetgeen *niet* is. Het laat zoo niets geen plaats voor het vleesch, om te roemen voor God. Het vordert zoo de overwinning van de geheele wereld, het niet meer aanmerken van de dingen, die men ziet.

Hoe! zou het komen van den Heere als een *Herder* de overwinning brengen? Zou alleen dat eenvoudige Evangelie, ingaande in die machtige wereld van Joden en Heidenen, in die wereld der eeuwen en der volken, de aarde omkeeren, alle sterkten overwinnen, en de eeuwigblijvende onoverwinnelijke sterkten in het leven roepen? Zou dat nederige Woord Gods de wetenschap der menschen ontkrachten, en de ware wetenschap oproepen en ten triumpf leiden? Zou de organisatie van het leven der menschen, heel de maatschappelijke gemeenschap, de band van taal en bloed, de macht van geld en politiek, wijken voor de Schrift? Zou alle menselijke samenspanning en alle menselijk verbond daarvoor wijken? Zou de stille, trouwe prediking van dat Woord het middel zijn tot bekeering, de weg tot geloof, de balsem alleen tot vertroosting en heeling? Zou het zaligmakende werk Gods zich naar die bediening des Woords in prediking en tucht schikken? Zouden alleen in dien weg de listen des Satans worden verijdeld, de ontfermingen van Christus worden toegebracht, de zonden worden overwonnen? Zou zóó alleen het Volk Gods het leven en overvloed hebben en het Lichaam van Christus worden opgebouwd tot den volkomen man, tot de mate der

grootte der volheid van Christus, tot den éénen heiligen Tempel in den Heere! Zou heel het werk des Heiligen Geestes zich enkel naar het *Woord* richten en heel het leven der Kerk zóó aan het Woord gebonden zijn?

Moet er dan niet gerekend worden met de menschen? Moet het Volk dan niet worden gevraagd? Moet de spijze zich dan niet richten naar den smaak? Moet er dan niet een lokaas zijn? Moet er dan niet een prediking zijn van het persoonlijke leven? Moet er dan niet een grond zijn van vertroosting in den mensch; geen grond voor genade, maar dan toch een grond voor vertroosting? Moet er dan niet kracht of steun gezocht worden in menschenlijke berekening, in menschengunst, in geld of macht of eere?

Het Woord *alleen*. Het Woord *geheel*. Het Woord *in alles*. Het Woord *volkomen*. De *éénige* regel en het *éénige* richtsnoer. De *éénige* toetssteen en het *einde* van alle tegenspreking?

Maar dat gaat toch niet! Er is toch zooveel menschenlijke wijsheid! Er zijn toch zooveel belangen! Er moet toch met zooveel gerekend worden! Er staat toch zooveel tegenover! Men heeft toch zijn verstand, zijn gevoel, zijn wil! Men is toch mensch! Ziet, voor dezen zal het Woord kunnen gelden, maar niet voor dien! Voor u, maar niet voor mij! Later, maar niet nu! Als het anders met mij geworden is, maar niet eerder! Als ik er geloof voor heb! Als ik er een weg voor zie!

Of, in den weg des Woords wordt het al donkerder. Alle steun ontvalt u. Alle menschen verlaten u. Alle kracht begeeft u. Alle vertroosting wijkt van u. Gij vermoogt niets meer. Alle dingen zijn tegen u. Gij zinkt. Gij vergaat. Slechts zonde en schuld en benauwdheid en aanvechting blijven u over. Het vleesch is gras; het gras verdort. De Geest des Heeren blaast alles, alles weg. En met den doodsteek in het gebeente, hoont u de tegenpartij der, uitwendig en inwendig, die den gansenen dag u toeroept: waar is uw God? En de klacht komt in het eind van uw lippen: de Heere heeft mij verlaten, de Heere heeft mij vergeten!

Ziet, dat alles is het ongelooft, het snoode ongelooft.

Het Woord Gods! — Is er iets onbedriegelijker, iets waarachtiger dan het Woord Gods? Is er een wijsheid, een schoonheid, die daarmee te vergelijken is? Is er een vastheid, een onwankelbaarheid, die daarbij te noemen is? Kan Gods Geest iets anders volgen dan Gods Woord? Roepen de eeuwichheden niet om de vervulling van *het Woord Gods*?

Is het ongelooft niet dwaasheid en is niet het geloof inderdaad de wijsheid, die uit God is?

Wat menschenlijke wijsheid, wat overlegging, wat gedachte zou zich verheffen tegen de kennisse Gods? Komt, alle gij wijzen en verstandigen, alle gij gedachten en hoogten, komt voor het Aangezicht des Heeren! Komt tegenover het werk des Heeren!

Hij stelde den wateren palen. Hij breidde de hemelen uit. Hij gaf aan de wolken hun weg, aan de sterren heur banen. Hij formeerde de aarde met al haar krachten. Alle getal, alle maat, alle berekening is zijns; heuvelen en bergen staan er naar; alle verhouding van water en land regelt zich er naar; lucht en aarde vinden er elkander in. En gansch het heelal wordt niet ontwricht, sinds Hij alle verhouding vastzette. Had de Heere een raadsman in dit werk? Heeft Hij het verstand van een ander ontvangen, of geraadpleegd met een wijzer dan Hij zelf? Wat is het alles met wijsheid gemaakt! Wat een ordening! Hier komt alles tot zijn recht! Hier is de weg van het volle, het volkomene, het veelvoudige, alzijdige Verstand.

Door den Geest des Heeren zijn al deze dingen alzoó. Maar wie heeft den Geest des Heeren bestierd? Is het niet alleen het Woord Gods, waarmee Gods Geest is uitgegaan?

Wat zou dan het vleesch tegen het Woord Gods! Wat zouden de volken met al hun vermogen tegen het Woord Gods! Ziet, de volken zijn zelf het voorwerp van die veelvuldige wijsheid Gods; zij zelf zijn berekend en gewogen in die alle maat en gewicht omvattende span en weegschaal van de veelvuldige wijsheid Gods, die in het Woord is uitgegaan. Zij zijn als een stofken aan die weegschaal, als een druppel voor die vuist, die

de wateren des hemels en der aarde meet. De eilanden, de kusten, de beweging der volken, de wereld in heel haar historie tot het einde toe, — ze zijn voor al die alomvattende wijsheid Gods, voor die berekening, die alle dingen omvat, voor die alwijsheid en die almacht, die de miljoenen der hemellichamen in het heelal stelde en dwingt naar zijn Woord, niet meer dan het stof, dat Hij wegblaast.

Wat zou er tegenover Hem, den Heere, bestaan! Wat zou Hem kunnen behagen, dat buiten die alwijsheid van zijn Woord zich oprichten wou! Wat wijsheid, wat gedachte, wat deugd of gerechtigheid, wat grond of sterkte, zou buiten zijn Woord voor Hem te verdragen zijn! Zou er één gedachte willen bestaan buiten zijn Gedachten! één berekening buiten zijn Getallen! één overlegging buiten zijn Raad!

Wat zou men voor Hem oprichten! O, de Libanon met al zijn cederen is niet genoegzaam, om te branden en zijn gedierte is niet genoegzaam ten brandoffer voor Hem! Ijdelheid der ijdelheden, het is alles ijdelheid. Neen, alle volken, alle schepselen, alle gedachte of weg buiten het Woord Gods, — ze zijn als een niet voor Hem geacht, minder dan niets en ijdelheid.

Welnu, het Woord is vleesch geworden. Datzelfde Woord, waardoor de hemelen gemaakt zijn en alle dingen. Laten dan Herodes en Pontius Pilatus met de Heidenen en de volken Israëls vergaderen en beraadslagen tegen Gods heilig Kind Jezus; laten alle machten, alle duivelen tegen Hem zijn; laat alles Hem ontzinken, en in bange duisternis zijn ziele klagen: "verlaten!" — Zal het Woord Gods bezwijken? zal de Schrift gebroken worden? Neen, o neen, slechts wat Gods Hand en wat Gods Raad bepaald heeft, dat zal geschieden. Die in den hemel woont, lacht, om de inbeeldingen des vleesches. Het Woord Gods staat eeuwig. Christus klimt ten hemel op vol eer. Hij, de schijnbaar overwonnene, Overwinnaar voor eeuwig.

En datzelfde Woord, waardoor de hemelen gemaakt zijn, en waarin alle macht en alle gedachte en alle berekening en de volkomen overwinning is, datzelfde Woord Gods is het, dat in den nederigen dienst des Woords uitgaat, waar de Heere als een Herder tot zijn Kudde komt. In dat Woord der Schriften; in die instelling van de bediening des Woords; in die prediking en tucht; in die weiding en hoeding der Kudde met *het Woord alleen*; in die prediking des geloofs op *het Woord alleen*; in dien eenigen inhoud des Woords, waarvan Jeruzalem roept: *Ziet, hier is uw God!* in die verbondsordening; in dien Verbondsmiddelaar; in dien Verbondsgod, als den éénigen weg, de eenige waarheid, het eenige leven, de eenige troost, — o dáár ligt een wijsheid, een eeuwigheid van wijsheid in, niet minder dan die in heel de schepping uit al Gods werken roept.

Alleen naar het Woord Gods! Zóó ligt het in het eeuwig welbehagen van het aanbiddelijke Volzalige Wezen Gods. *Alleen naar het Woord Gods!* Zóó gaat van eeuwigheid de Geest van God tot zijn werken uit. *Alleen naar het Woord Gods!* Zoo komt het heelal in het aanzijn en hebben alle dingen hun loop. *Alleen naar het Woord Gods!* Zoo gaat de Christus zijn weg tot overwinning. *Alleen naar het Woord Gods!* Zoo komt de Heilige Geest de genadewerken Gods in alle geslachten uitwerken.

Alleen naar het Woord Gods! Zoo zij alle arbeid van de Kerk des Heeren. *Alleen naar het Woord Gods!* Dàt is ons geloof.

Zouden zijn beloftenissen
Verder haar vervulling missen?
Vruchtloos worden afgewacht
Van geslachte tot geslacht?

Neen voorwaar! alle vleesch is gras en al zijn heerlijkheid als een veldbloem; het gras verdort, de bloem valt af! Maar het Woord onzes Gods bestaat in der eeuwigheid.

Alleen wat naar Gods Woord is, is echt, onbedriegelijk en onoverwinnelijk. Dàt *zal* leven tot in eeuwigheid. Gods Heilige Geest zal er Zich eeuwig in verheerlijken.

Valle *alles!* alle vleesch, alle hoogte, alle overlegging, alle sterkte, alle gerechtigheid, alle geloof, alle leven buiten het Woord Gods!

Maar boven de glorie, die den Heere voor zijn wijsheid, macht, waarheid en goedheid om zijn scheppen door het Woord wordt toegebracht, zal in het eeuwige licht de jubel voor zijn Naam uitgaan, omdat Hij *als een Herder*, met de staf van zijn *Woord*, gekomen is en de verdorven schepping verlost en verheerlijkt heeft door zijn Heiligen Geest *naar zijn Woord alleen*.

Hierin ga door den Heiligen Geest zijn eer ook van ons op, in al onze dagen en in al onzen dienst, dat wij leven, met verwerping van alle eigen wijsheid, gerechtigheid en vertroosting, door *het geloof op zijn Woord alleen*.

Dit is de weg des veelvoudigen Verstands.

O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! hoe ondoorzoekelijk zijn zijn oordeelen, en onnaspeurlijk zijn wegen!

Want wie heeft den zin des Heeren gekend! Of wie is zijn raadsman geweest! Of wie heeft Hem eerst gegeven tot wedervergelding!

Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen!

Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid!

X. HEFT UW OOGEN OP OMHOOG! [Jes. 40:18-26]

Bij wien dan zult gij God vergelijken? of wat gelijkenis zult gij Hem toepassen?

De werkmeester giet een beeld en de goudsmid overtrekt het met goud en giet er zilveren ketenen [toe]. Die verarmd is, dat hij niet te offeren heeft, die kiest een hout uit, [dat] niet verrot; hij zoekt zich een wijzen werkmeester, om een beeld te bereiden, [dat] niet wankelt.

Weet gijlieden niet? hoort gij niet? is het u van den beginne aan niet bekend gemaakt? hebt gij op de grondvesten der aarde niet gelet?

Hij is het, die daar zit boven den kloot der aarde, en haar inwoners zijn als sprinkhanen! Hij is het, die de hemelen uitspant als een dunnen doek, en breidt ze uit als een tent, om te bewonen! Die de vorsten te niet maakt; de rechters der aarde maakt Hij als ijdelheid! Ja, zij worden niet geplant, ja, zij worden niet gezaaid, ja, hun afgehouden stam wortelt niet in de aarde! Ook als Hij op hen blazen zal, zoo zullen zij verdorren en een stormwind zal hen als een stoppel wegnemen!

Bij wien dan zult gijlieden Mij vergelijken, dien Ik gelijk zij? zegt de Heilige.

Heft uw oogen op omhoog, en ziet, wie deze dingen geschapen heeft! Die in getal hun heir voortbrengt. Die ze alle bij name roept, van wege de grootheid [zijner] krachten, en [omdat] Hij sterk van vermogen is; er wordt er niet één gemist.

Jesaja 40:18-26.

Dat het geloof kan wankelen, ja, dat is wel een bewijs van onze geringheid, van onze ellendigheid en verdorvenheid!

Op wat wij in onze hand hebben, zullen wij steunen; vleesch zullen we tot onzen arm stellen; op menschen zullen wij vertrouwen; in den bodem onder onze voeten zullen wij zekerheid stellen; — maar de eeuwige God, de almachtige Schepper des hemels en der aarde, de onwankelbaar Getrouwe zal ons niet genoeg zijn; zijn Woord zal te gering zijn, om op te rekenen! Dát is het wankelen van ons geloof.

Als er dan maar wat steun uit het zienlijke bijkomt, eenig teeken van uitkomst, eenige vertroosting van het oogenblik, dán zullen we nog gelooven. Als we teekenen en wonderen zien. Als we met Maria Magdalena en met Thomas wat van den Heere mogen zien met onze oogen en aanraken met onzen vinger, — dán zullen we gelooven. Als de grond, die in God is, met den grond, dien wij onder onze voeten, in onze ziel, willen tasten, samenvalt; als Gods Gedachten ook onze gedachten zijn en de Weg des Heeren ook onze weg is; als we met onzen God mee kunnen; als we eenigszins door ervaring of toepassing een uitweg zien; als we redenen in onszelven vinden voor de toepasselijkheid van het Woord, — dán zullen we gelooven.

Altoos dat wankelen in het geloof, dat hinken op twee gedachten, als onverstandigen en dragen van harte, te dwaas en te traag van hart, om de volkomen zekerheid en waarheid *alleen* in den Heere en in zijn Woord te stellen.

O, het kwam zoo uit bij den dood en de opstanding van onzen Heere Jezus Christus. Ach, hoe wankelde en struikelde toen het geloof. Hoe werden zij allen aan Hem geërgerd, al

die geloovigen.

Was God veranderd? Had de Heere zijn Verbond te niet gedaan? Was Jezus niet meer de Christus? Was Hij niet degen, die Israël verlossen zou? Was het Woord Gods verijdeld? Was de Schrift gebroken?

Was het alles niet juist naar het Woord, naar de Wet, de Profeten, en de Psalmen? Ook naar het woord van Jezus' lippen zelf: "De Zoon des menschen zal overgeleverd worden en gekruisigd worden en ten derden dage opstaan van de dooden"? Was het niet naar het Woord der ceremoniën in heel den dienst van altaar en Tempel? Was het niet naar het Woord der typen in heel Israëls historie? Naar het Woord dier historie zelf, waarin Israël de schaduw van den Christus was; als de zoon van God uit Egypte geroepen, uit de zee opgevoerd, uit de woestijn opgeklommen, uit Babel teruggebracht, uit den dood verwekt? Was het niet naar het Woord, dat heel het leven van Jeruzalem sprak, waar de profeten gedood en de gezalfden des Heeren gesteenigd zijn? Was het niet naar het Woord van het paradijs af, het eerste Woord Gods tot den mensch, waarin de dood verkondigd werd voor den overtreder? Naar het eerste woord der Belofte ook voor den gevallene en veroordeelde, waarin verlossing werd verkondigd door den dood des Verlossers? Was de Heere ooit veranderd? Was er ooit een schaduw van omkeering bij Hem geweest? Werd zijn Wet, zijn Profetie, niet getrouw bevonden in den dood van Christus? Werd heel Jezus' leven en zijn woord niet bevestigd in zijn dood? En zijn liefde, waarmee Hij de zijnen, die in de wereld waren, heeft liefgehad tot het einde toe? En het nieuwe Testament in zijn bloed tot vergeving der zonden vergoten, waarvan Hij den zijnen den beker gegeven heeft en waaruit zij allen naar zijn woord gedronken hebben? Besnijdenis en Pascha, en Doop en Avondmaal, verkondigen zij niet den dood des Heeren? En is die dood van Christus alzo niet de bevestiging van heel des Heeren Woord? Van zijn Woord, dat verlossing verkondigt aan zijn Volk: "de oprichting van den hoorn der zaligheid in het Huis van David, zijn knecht, gelijk Hij gesproken heeft door den mond zijner heilige profeten, die van het begin der wereld geweest zijn; verlossing van onze vijanden en van de hand al dergenen, die ons haten: opdat Hij barmhartigheid deed aan onze vaders en gedachtig ware aan zijn heilig Verbond; en aan den eed, dien Hij Abraham, onzen vader, gezworen heeft, om ons te geven, dat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vreezen in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen onzes levens en tot in eeuwigheid"?

Zoo heeft de Heere zijn Woord bevestigd; zoo gaat zijn Woord door in den dood van Christus; zoo staat dat Woord in dien dood onwankelbaar vast. "Bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het Verbond mijns Vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer!"

Maar als het er voor het geloof op aankomt, nu dien getrouwen God in zijn Woord te omhelzen en aan te kleven; als nu de kleine tijd is aangebroken, dat het vleeschelijk oog Jezus niet ziet; als de Satan voor een kleinen tijd wordt losgelaten en zijn ure heeft, de ure van de macht der duisternis; als Jezus in de handen der menschen komt, onder aanvoering van den Overste der wereld, die aan Hem niets heeft; als nu een iegelijk het aangezicht voor Hem verbergt; als nu Kajafas en Herodes en Pontius Pilatus de macht over Hem hebben, die hun van boven gegeven is; als nu Jezus wordt afgesneden uit het land der levenden om de overtreding des Volks; als nu alle uitwendige aanraking en zelfs de zalving van zijn vleesch moet worden opgegeven; als nu *het Woord* weer in de plaats komt van het zien en het aanraken; al is dat dan ook een woord der engelen, die zeggen, dat Hij leeft: dat Hij opgestaan is uit de dooden, gelijk Hij gezegd heeft; — o, dan wankelt het geloof tot oneere van God. Dan eischt Maria Magdalena handenwringend het vleesch op als haar Heer, dien zij wil aanraken en wegnemen. Dan verlaten Kleopas en zijn vriend Jeruzalem, het Woord ontvluchtend, omdat ze Hem niet zagen. En Thomas, één van de twaalven, weigert te gelooven, zoolang hij zijn vinger niet steekt in het teeken der nagelen. Het vleesch van Jezus, hun eigen oog, hun vingertop, vertrouwen zij meer dan hun God en zijn Woord. Als dat vleesch er bij is, of dat oog, of die vinger, dan zal Gods Woord waarachtig zijn. Maar zonder zien, — geenszins gelooven!

Gelooven. O, hoe is het mogelijk, anders dan *op Gods Woord alleen*? Alle vleesch is gras en al zijn heerlijkheid als een bloem des velds; het gras verdort, de bloem valt af, als de Geest des Heeren daarin blaast; als het Woord vervuld wordt.

In de zifting des Satans is ook het *geloof* onvindbaar, en laat het zijn bloem, in de uitwendige openbaring en waarneming, afvallen. Ook in het geloof te gelooven is onhoudbaar.

Zelfs Jezus Christus, den Opgewekte, naar het *vleesch* te kennen, is een bloem, die weggenomen wordt. Ga heen, — zegt de verschijnende Christus, — ga heen, Maria Magdalena! Ga heen op mijn Woord naar Galilea, dáár zult gij Mij zien.

Jezus komt weg uit het gezicht zijner discipelen te Emmaus. Zalig zijn ze, Thomas! die niet zullen gezien en nochtans zullen geloofd hebben. "Ik vaar op!" gaat heen, al de dagen tot de voleinding der wereld; gaat heen door alle volken, tot aan het uiterste der aarde! Gij zult Mij nu niet meer zien! Geloof alleenlijk, totdat Ik wederkom, om u tot Mij te nemen, opdat gij ook zijn moogt, waar Ik ben. Dáár zult gij Mij zien. Als het geloof in God, door de volkomen verlossing des vleesch, door de vervulling met den Heiligen Geest, aanschouwen kan zijn, tot eeuwigen lof van den Naam des Heeren en van zijn Woord.

Op aarde, in deze bedeeing, verheerlijkt de Heilige Geest den Christus, en alzo den Vader, Hem openbarende door het *Woord* en aan Hem verbindende door het *geloof*.

Alle vleesch is gras. Als de dood komt, wat blijft er dan over? O, wat bezwijkt er dan! Wat schuimt er dan weg in den smeltkroes! Als het oog gaat breken, valt alle steunsel in het vleesch weg. Alle werkzaamheid. De tong wordt geboeid. De gedachte verward. De overlegging houdt op. Geen bede kan meer gestameld worden. Geen toon uit de zinnelijke wereld dringt meer tot het bewustzijn door. O, zoo ik niet had geloofd! . . . Zoo mijn God niet de Rotssteen mijns harten ware, als mijn vleesch en mijn hart bezwijken! . . . Zoo zijn Woord niet de plek ware, die ruste biedt voor mijn hoofd! het Woord zijner gerechtigheid! het Woord zijner genade! het Woord zijner trouw! het Woord van de opstanding en het leven! het Woord, dat blijft tot in eeuwigheid, als de hemel en de aarde voorbijgaan! het Woord, dat in den verheerlijkten Christus eeuwig vast verwerkelijkt is, in wien al de beloften Gods ja zijn en amen, Gode tot heerlijkheid!

Mag er dan een beven en sidderen, een wankelen en wegdruijen zijn, wanneer de Heere zijn Kerk met zijn Woord de wereld inzendt en zijn Volk leidt als een Herder met den staf van zijn Woord? Is er dan iets in vastheid en kracht niet dat Woord te vergelijken? Is er iets te vergelijken met den Heilige, met den eenigen waarachtigen God, die zijn Woord doet?

Op tweeërlei wijze vooral treedt Satan de Gemeente Gods tegen en in den weg. Met den valschen godsdienst, die in den mensch zijn sterkte en zekerheid heeft; en met de macht en de grootheid der menschen in deze wereld.

En de Heere laat beide toe te pralen in het vleesch; en Hij laat toe, dat ze door dien praal zijn Volk in het vleesch vaak verschrikken, tot verdorring en vertering toe.

Wat kan het Evangelie in zijn optreden machteloos staan tegenover den valschen godsdienst! Wat kan het in zichzelf waarlijk arme geloof machteloos en beschaamd staan tegenover den roem in het vleesch! O, wat kan de kracht der godzaligheid in de diepte verborgen en gebonden liggen, terwijl de gedaante zich in welgevallen verheft! Wat kan alles tegen zijn, alles donker en bang rondom, uitwendig en inwendig, voor het oprechte geloof, dat op den Naam des Heeren hoopt! Wat is de macht der wereld groot en geweldig, die tegen het Volk des Heeren staat! Wat is de menigte ontzettend, die met het valsche woord van eigengerechtigheid, eigen gedachte, eigen wil en eigen zekerheid leeft! Wat loopt alles samen tegen het Woord Gods! Wat blijft er eigenlijk over?

"Wat zult gij mij geven, dewijl ik zonder kinderen heenga!" wat heb ik met mijn geloof! — zoo klaagde Abraham, de vader der geloovigen, in zijn tent, toen het Woord weerkwam, het Woord des Heeren, maar nog altoos zonder vervulling. En toen leidde de

Heere hem naar buiten, opdat hij zijn oogen omhoog zou heffen, — en *gelooven!* "Ik ben u een Schild, uw Loon zeer groot! Vrees niet, Abraham!"

En nog, en steeds, herhaalt zich dat Woord Gods.

Zoudt gij uw *God* mistrouwen, — om het *vleesch*?

Wat is al die valsche godsdienst dan? Wat zijn dan die goden der menschen? Ach, beelden van hun gedachte, van hun vernuft, van hun inbeelding, van hun hand. De rijke giet het van koper of overtrekt het met goud. De arme, neemt het van hout, van het edelste hout, opdat het niet verrotte. Beiden tobben, hetzij met zilveren ketenen, hetzij met het overleg van den arbeid, om te maken, dat hun beeld, hun god en hun godsdienst, niet vallen! Dat is de teekening van allen valschen godsdienst, — hoe vast die sta, en hoe die prale. — Wat is dat beeld, vergeleken bij *God!* Wat is die praal bij zijn *Woord!* Wat is die vastigheid bij het *geloof!*

Hebt gij, geloovigen! dan geen zekerheid, omdat gij uw godsbeeld niet kunt vertoonen? *Weet* gij niet? *Hoort* gij niet? Staat er voor u niets *vast*?

Neen, geen zilveren ketenen en geen nagelen der menschen zijn uw sterkte: — maar de grondvesten der aarde, het werk des Heeren!

Uw God is de Onzienlijke in de levensbeweging der menschen, in den praal des vleesches; maar Hij troont verre boven dat gewemel, dat gewriemel des vleesches, — een sprinkhanenleger, dat straks door den wind in de zee geworpen wordt. Hij stelt zich niet op een plaats, waar het beeld vaststaat; maar Hij schiep het uitspansel Zich tot een Tent; in het stargeflonker, in de heerlijkheid van den nacht, schuilt Hij weg; in den hemel der hemelen, boven de sterren, woont Hij.

Vorsten, grooten, machten des vleesches, wat zijn ze! Zou de Heere een praal moeten geven, zooals zij, om waardig te wezen, vertrouwd te worden!

Zij zijn vleesch, meer niet. De Heere maakt hen te niet, Hij maakt ze tot ijdelheid. Ze sterven uit, zelfs zonder voortplanting, zonder zaad, zonder dat een wortel overblijft. Zij verdorren voor Hem; ze verdwijnen voor zijn adem als de stoppel voor den stormwind.

Moet de Heere daar dan op gelijken? Moet Hij steun in het vleesch geven, praal aan zijn Naam, een teeken voor ons gezicht, een zilveren keten of een nagel, om *geloofd* te worden?

Hij, de Heilige! Hij, God!

O, Hij *moet* onzienlijk en verborgen zijn tegenover dat sprinkhanenspel des vleesches! Zelfs de edele vrouw bergt haar echte paarden op, waar elke ijdelruit met valsche kralen pronkt. Hoe zou dan de Heilige Geest met het echte, het waarachtige geloof niet naar de diepte gaan, waar het vleesch een geloofsspel spelen wil, dat naar den mensch is, maar niet naar God! Hoe zou de Heere Zich niet terugtrekken in donkerheden voor ons, om te lachen in den hemel over het ijdele godsdienstspel van het vleesch, dat zijn eigen beeld wil gelooven, meer dan het Woord van God!

Zijn er donkerheden voor het *geloof*? ja, als we niet naar des Heeren Woord willen hooren en licht buiten dat Woord willen zien. Donkerheden voor het *vleesch* zijn het.

Maar als we op zijn Woord mogen letten, dan heffen we onze oogen van de aarde naar den hemel op. Van den mensch tot God, die een eeuwig en onbedriegelijk Licht is.

Dan zien we het menschelijk spel als de sprinkhanen vergaan; — maar het werk des Heeren, de Schepping Gods, staat onwankelbaar naar zijn Woord.

Dan zien we, in den nacht, in den nacht vooral, als de aarde wegschuilt, den hemel. Millioenen werelden. En *Hij* schiep die allen. Zijn heirleger, waarvan het getal alle getallen te boven gaat. En in die allen is het alleen zijn wil, zijn kracht, zijn vermogen, waardoor ze zijn. Ze hebben hun naam van Hem alleen, hun naam naar hun wezen, dat Hij kent. Wie ontrukkt er Hem één, één enkele? Of waar is er ooit één gemist?

Zou dan de Heere God, de Heilige, de Schepper des hemels en der aarde, te mistrouwen zijn, omdat het donker is? of omdat wij niets zijn? of omdat de ijdelheid haar spel vermenigvuldigt? of omdat de dood komt?

Neen, zijn Woord is getrouw.

Daarom is de Heere Jezus wel gedood in het vleesch, maar levend gemaakt door den Geest.

Naar de Schriften.

Ja, de Heere is waarlijk opgestaan! Maar in de donkerheden van Gods heerlijkheid, dat is, verre boven allen naam en heerschappij des vleesches, verre boven alle vertooning der menschen, is thans zijn Naam, zijn Heerlijkheid, opdat ons geloof en onze hoop op God zouden zijn.

En op aarde verheerlijkt Hem, tegenover de ijdelheden der menschen en de ijdelheden des vleesches, de Heilige Geest door het oprechte *geloof op het Woord Gods*.

XI. NOCH MOEDE, NOCH MAT [Jes. 40:27-31].

Waarom zegt gij [dan], o Jacob! en spreekt, o Israël! mijn weg is voor den Heere verborgen en mijn recht gaat van mijn God voorbij?

Weet gij het niet? hebt gij niet gehoord, dat de eeuwige God, de Heere, de Schepper van de einden der aarde, noch moede noch mat wordt? Er is geen doorgronding van zijn Verstand. Hij geeft den moede kracht en Hij vermenigvuldigt de sterkte dien, die geen krachten heeft.

De jongen zullen moede en mat worden, en de jongelingen zullen gewisselijk vallen.

Maar die den Heere verwachten, zullen de kracht vernieuwen; zij zullen opvaren met vleugelen, gelijk de arenden: zij zullen lopen en niet moede worden; zij zullen wandelen en niet mat worden.

Jesaja 40:27-31.

Hoe kloek, hoe vast, hoe hoog, stond de heilige apostel in zijn dienst, in zijn geloof, als hij schreef: "Daarom vertragen wij niet; dewijl wij niet aanmerken de dingen, die men ziet, maar de dingen, die men niet ziet; want de dingen, die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen, die men niet ziet, zijn eeuwig" (2 Cor. 4:17, 18).

Uit de dingen, die men niet ziet, leefde hij; daarin was zijn kracht, zijn vreugd, zijn rast, zijn verwachting naar het woord van den opgewekten Christus: "Zalig zijn ze, die niet zullen gezien en nochtans zullen geloofd hebben." Het leven van dien opgewekten Christus was het eigenlijke leven van den apostel, het onvergankelijke leven, het eeuwige leven, maar dat juist daarom in den tijd, in de rij der zienlijke dingen, verborgen is.

Dat leven is met Christus *verborgen in God*, totdat het eenmaal in zijn heerlijkheid geopenbaard zal worden.

Reeds in den opstandingsmorgen onttrok het zich aan het oog. Voor de wereld was het geheel onzienlijk. Voor de discipelen en discipelinnen des Heeren mochten de afgewentelde steen, het geopende graf, de doeken en de engelen onder hun opmerkzame aandacht en overlegging vallen, maar *Hem* zagen zij niet. En als Hij voor het oog der weenende Maria Magdalena, of tusschen Kleopas en zijn metgezel, of in den discipelkring, of op den oever van het Galileesche Meer, verschijnt, — dan zien zij Hem nog niet. Dan kennen zij Hem niet. Dan meenen zij, dat het de hovenier is. Of een vreemdeling in Jeruzalem. Of een geest. Of een hongerende voorbijganger. Zelfs op den berg in Galilea, waar Jezus hen bescheiden had, twijfelen sommigen nog. Zij zien Hem als een verschijning. Om hunner zwakheid wille, om de zwakheid des geloofs van allen, die door het woord des Evangelies al de eeuwen door vergaderd worden, treedt de opgewekte Christus in hun kring der zienlijke dingen even in; doet Hij Zich kennen aan de Magdaleensche; aan de Emmaüsgangers; aan zijn apostelen; laat Hij Zich zien en tasten: zijn gebeente en zijn vleesch; tot de teekenen der nagelen toe; en vaart Hij straks ten hemel op, daar zij het zagen. Maar ook zóó wijst Hij hun zinnelijke gedachte, om Hem neer te trekken, om Hem weer te hebben en vast te houden bij de dingen, die men ziet, af met het woord: "Raak Mij niet aan, want Ik vaar op; gij zult niet zien, maar gelooven!" Hij komt weg uit hun *gezicht* en een wolk neemt Hem weg van hun *oogen*.

Het opstandingsleven, het leven der verlostte Gemeente Gods in en met haar verheerlijkt Hoofd Jezus Christus, is een *verborgen* leven. De kracht, de glans er van, mag door-

breken door den dichten sluier van het zienlijke; even; mat; zwak; in het geloof; in de liefde; in den strijd; in den wandel; in de werken; in het woord; in het oog en in den gelaatstrek; — de wereld ziet het niet en kent het niet; niemand kan het onbedriegelijk onderscheiden. Diep en gansen verborgen kan het zijn, onvindbaar, ongelooflijk. En toch waarachtig, levend, krachtig. Als de Heilige Geest Gods; als de Christus, uit wien het genomen is; als de Vader, door wien het gegeven is; onverderfelijk, onbevlekkelijk, onverwelkelijk, onwankelbaar als het Verbond Gods.

En ook waar dit onzienlijke leven de zienlijke dingen aanraakt; waar het in den kring der zienlijke dingen zijn adem, zijn kracht, zijn glans laat uitgaan; daar valt de onderscheiding zwaar; daar ontbreekt de eigenlijke keur van dat leven; daar is het voor het oog o zoo lang en zoo gedurig en in zoovele opzichten onzeker; daar blijft het *eigenlijke* leven toch verborgen voor het zienlijke oog. Wie van de menschen weet, hetgeen des menschen is, dan de geest des menschen, die in hem is? Slechts het eigen, onzienlijke, geestelijke oog, waar het ontsloten en verlicht is, kan het verborgen leven onzer ziele speuren. Slechts de Heere, voor wien alle dingen naakt en geopend zijn, ziet het hart aan. De Heilige Geest kent het leven. Hij bidt in dit verborgen leven naar God voor de Heiligen. En Hij getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn.

Dat *onzienlijk* zijn, vergeleken met de dingen, die thans door ons gezien worden, is in de bedeeing der tijden juist het karakter, het kenmerk der eeuwige, onwankelbare, onvergankelijke, heerlijke dingen, die ons van God geschonken zijn. Zoolang de Christus Gods als onze Borg en Middelaar onder de Wet is, onder den vloek, onder het vonnis des doods, tot in zijn sterven en begrafenis toe, is Hij voor allen zichtbaar. Maar als de ure van zijn verrijzenis komt, als Hij tot de erfenis zal ingaan, dan is dit ook de ure, in welke Hij uit de wereld overgaat tot den Vader. Dan gaat Hij uit het zienlijke in het onzienlijke over. Dan verlaat Hij de wereld en gaat heen tot den Vader, gelijk Hij van den Vader uitgegaan en in de wereld gekomen is. En dan hooren wij het van zijn lippen: "De wereld zal Mij niet zien; maar gij zult Mij zien; want Ik leef en gij zult leven! De geloovigen zullen Hem zien met het oog van het geestelijke verborgen leven; met het oog, dat in het verborgen leven ziet; met het oog der ziele; met het oog des geloofs, dat aanmerkt de dingen, die men niet ziet. Het was immers ook alleen dat zielsoog, dat geloofsoog, waarmee zij in Christus, in de dagen zijns vleesches, de heerlijkheid als van den Eeniggeborene des Vaders aanschouwden, — een heerlijkheid, die de wereld niet zag. Met datzelfde oog, door het geloof, zien wij thans Jezus, opgewekt uit de dooden, opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, des Almachtigen Vaders, met heerlijkheid en eer gekroond.

Het *aanmerken der dingen, die men niet ziet*, is het zien des geloofs; het gelooven, waartoe de geloovigen hier beneden geroepen zijn; en waarin de apostolische kracht school; waardoor de apostolische verwachting zoo heerlijk bloeide. Dat niet-aanmerken der dingen, die men niet ziet, belette bij den apostel het vertragen en drong veeleer, om te jagen naar het wit tot den prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus; om den goeden strijd te volstrijden en den loop te eindigen, behoudende het geloof, de zekerheid van de kroon, die weggelegd is. Hoort, hoe de apostel het geheim van die volharding in het niet-aanmerken der zienlijke dingen beschrijft voor de Gemeente, met welke hij worstelt in zijn dienst: "Dewijl wij nu denzelfden Geest des geloofs hebben, gelijk er geschreven is: ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken, zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook. Wetende, dat Hij, die den Heere Jezus opgewekt heeft, ook ons door Jezus zal opwekken en met ulieden daar zal stellen." En bij dit woord openbaart hij in de praktijk van zijn worstelend leven de kracht, den vrede, de blijdschap van dat geloof, dat de niet-geziene dingen aanmerkt, en van geen vertraging weet: "Wij hebben dezen schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij Godes en niet uit ons; als die in alles verdrukt worden, doch niet benauwd; twijfelmoedig, doch niet mismoedig; vervolgd, doch niet daarin verlaten; nedergeworpen, doch niet verdorven; altijd de dooding van den Heere Jezus in het lichaam omdragende, opdat ook het leven van Jezus in ons lichaam zou geopenbaard worden. Want wij, die leven, worden altijd in den dood overgegeven om Jezus' wil; opdat ook het leven van Jezus in ons sterfelijk

vleesch zou geopenbaard worden. Zoo dan, de dood werkt wel in ons, maar het leven in ulieden. Hoewel onze uitwendige mensch verdorven wordt, zoo wordt nochtans de inwendige vernieuwd van dag tot dag. Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gansch zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid."

Waarom zegt gij dan, o Jacob! en spreekt, o Israël! mijn weg is voor den Heere verborgen en mijn recht gaat van mijn God voorbij?

Waarom?

Omdat gij niet genoeg aanmerkt de dingen, die men niet ziet. Omdat gij te zeer het oog hebt op de dingen, die men ziet.

Want voor het oog des lichaams schijnt het inderdaad menigmaal zoo, dat de Heere de dingen hier beneden niet ziet; dat Hij het lijden en den strijd, de moeite en het verdriet van zijn Volk niet gadeslaat en hun gebed niet hoort. Tevergeefs schijnt dan het klagen en het bidden. De vijand gaat door; niets houdt hem meer tegen; er is geen wapen meer tegen hem. Machtiger dan ooit zijn de tegenpartijders, de Duivel, de wereld en het vleesch. Zij komen aan als een stroom. Hun kracht is frisch en jong. Hun moed klimt. Hun pad is effen. Alles hebben zij mee, kracht en macht; geld en wetenschap; de toejuicing, de gunst en den steun der menschen; al wat de oogen zien en wat de zinnen raakt. Waarlijk, indien de Heere al vóór ons is, Hij schijnt het tegen onze vijanden af te leggen; Hij schijnt het op te geven; het gaat Hem te ver en te hoog; er is geen middel meer, dat Hij bieden kan; de overlegging der vijanden verijdelt zijn Raadslag. Neen, er is geen ontkomen meer. O, tevergeefs was alle strijd, alle arbeid, alle hoop en alle smeeking. "De Heere heeft mij verlaten; de Heere heeft mij vergeten!" Onze krachten begeben ons dan. Onze moed bezwijkt. Onze hoop sterft weg. Onze vrede houdt op. Beschuldigingen en verwijtingen omsingelen ons. Het is een toestand, als in Psalm 38: "Ik ben verzwakt en uitermate zeer verbrijzeld. Ik brul van het geruisch mijns harten. Mijn hart keert zich om en om. Mijn kracht heeft mij verlaten. Mijn liefhebbers en mijn vrienden staan van tegenover mijn plage, en mijn nabestaanden staan van verre. Die mijn ziel zoeken, leggen mij strikken. Die mijn kwaad zoeken, spreken verdervingen. Zij bedenken den gansen dag listen. Ik ben tot hinken gereed. Ik ben bekommerd van wege mijn zonde. Maar mijn vijanden zijn levend, worden machtig; en die mij om valsche oorzaken haten, worden groot!" Het is een bange klacht, als in de woestijn: "Want wij vergaan door uw toorn, en door uw grimmigheid worden wij verschrikt. Gij stelt onze ongerechtigheden vóór U. Onze heimelijke zonden in het licht uws aanschijns!" (Ps. 90).

In het zienlijke geen teeken meer van de waarachtigheid van Gods Woord, van zijn hulp, genade en trouw. — O, dat is teveel voor Jacob, het is ondragelijk voor Israël. De donkerheden dalen en pakken zich samen. Als in Jobs benauwingen. Als in Egypte. Als in Babels triumpf over Jeruzalem. Als in de verwoesting van den Tempel. Zóó viel Abel onder den doodelijken slag. Zóó zonk Jozef in den kuil; in den kerker. Zóó leed Jeremia. Zóó daalde Daniël tusschen de leeuwen.

Zóó, ja zóó, in ontzettende volkomenheid, — daalde Christus ter helle in zijn lijden, in de verlating.

Maar *is* daarom, — al schijnt het zoo! — Jacobs weg voor den Heere verborgen? Gaat Israëls recht bij den Heere zoo ongemerkt voorbij? Heeft de Heere in waarheid vergeten genadig te zijn? Heeft Hij zijn barmhartigheden door toorn toegesloten? Is Hij moede van het hooren naar zijn Volk? Is zijn oor zwaar geworden? Faalt zijn raadslag? Zal zijn Volk, dat op zijn Naam vertrouwt, in de donkerheid ooit bezwijken? Zal toch vallen, wie den stok en den staf des Woords omklemt?

Heeft het geloof *iets* van zijn grond verloren, wanneer *al het zienlijke* ontzinkt? wanneer alle *gras* verdort, elke *bloem* afvalt? wanneer *bergen* wijken en *heuvelen* wankelen? wanneer ook het geloof zelf inbuigt, moede en mat en krachteloos?

O Volk van God! geloovigen! gij, die door genade buigt onder Gods Woord, de onzienlijke

dingen aanmerkende! *waarom* zegt gij dan toch, o Jacob, en spreekt, o Israël, wat tot oneere is van uw God? Zal Hij, als het er op aan komt, minder zijn dan het schepsel? Zou Hij moede of mat worden? Zou zijn Verstand uitgeput zijn? Hebt gij dat ooit gehoord? Heeft Hij u dat ergens geleerd? Is het denkbaar van den Heere, den eeuwigen God, den Schepper van de einden der aarde? Is er een einde te denken aan zijn Verstand? Zijn Gods onzienlijke deugden, is zijn trouw en waarheid niet meer dan alles, wat uw oogen aanschouwen?

De Christus zingt, in den Psalm des verlatens, van de waarachtigheid der onzienlijke dingen Gods, van de onwankelbaarheid van Gods beloften: "Gij, die den Heere vreest, prijst Hem! Al gij zaad van Jacob, vereert Hem! Want Hij heeft niet veracht noch verfoeid de verdrukking des Verdrukten, noch zijn Aangezicht voor Hem verborgen. Maar Hij heeft gehoord, als die tot Hem riep! Van U zal mijn lof zijn in een groote Gemeente! Zij zullen den Heere prijzen, die Hem zoeken! uw hart zal in eeuwigheid leven! Alle einden der aarde zullen het gedenken! Want het Koninkrijk is des Heeren! Het zaad zal Hem dienen. Het zal den Heere aangeschreven worden tot in geslachten! Zij zullen aankomen en zijn gerechtigheid verkondigen den Volke, dat geboren wordt, omdat Hij het gedaan heeft!" (Ps. 22).

Zoo staat de *werkelijkheid* voor den Christus te midden van de donkerheden der verlatingen. Hij merkt aan de dingen, die *niet* gezien worden. Hij *gelooft*. Om de vreugde, Hem voorgesteld, heeft Hij het kruis verdragen en schande veracht. Als Judas uitgaat tot zijn verraad, roemt de Heere Jezus: "Nu is de Zoon des menschen verheerlijkt en God is in Hem verheerlijkt!"

Zoo heeft de Borg en Middelaar op God vertrouwd voor zijn Volk. De verlossingen en heerlijkheden des Koninkrijks waren Hem vaster en onwankelbaarder dan alles, wat voor oogen was.

En met en in zijn borgtochtelijk werk staat immers de genade en de trouw des Heeren onwankelbaar vast voor al zijn Volk. Onwankelbaar als zijn opstanding uit de dooden; als zijn voor ons onzienlijk leven in de heerlijkheid Gods: "Indien wij met Christus gestorven zijn, zoo gelooven wij, dat wij ook met Hem zullen leven. Wetende, dat Christus, opgewekt zijnde uit de dooden, niet meer sterft; de dood heerscht niet meer over Hem. Want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonde eenmaal gestorven; en dat Hij leeft, dat leeft Hij Gode. Alzoo ook gij, houdt het daarvoor, dat gij wel der zonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christus Jezus, onzen Heer." (Rom. 6:8-11).

Neen, niet de zienlijke dingen zijn waarachtig, maar de onzienlijke, de eeuwige dingen. Heel de Schepping moge wankelen, maar het Vreeverbond des Heeren wankelt nooit!

Het zal dan ook zoo gansch anders uitkomen, dan het schijnt.

De jeugdige kracht der wereld, de vijandschap tegen God, het vleesch en het eigen ik, zullen gebroken worden. Zij zullen moe worden. Zij zullen mat worden. Zij zullen struikelen. Zij zullen vallen. Zij zullen het verliezen.

Maar het *geloof*, inzinkende, zal niet bezwijken. Verborgen, onzienlijke ondersteuningën zullen het ophouden. Nieuwe krachten voert de Heere aan zijn moeden toe; vermenigvuldiging van kracht aan hem, wien alle kracht begeeft.

Zij, die den Heere verwachten, zullen de kracht vernieuwen. Zij komen weer op in nieuwe kracht. Gelijk de vleugelen der arenden weer wassen, wanneer de slagpennen uitvielen, zoo zullen de begenadigden des Heeren, de verwachters van zijn Woord, als Simson weleer, zich oprichten in nieuwe verheffing des levens. En zooals de nieuwe vleugelslag van den arend hem hooger voert dan te voren, zoo zullen zij, die hun grondslag op de ongeziene eeuwige bergen Gods hebben, opvaren in het geloof, hooger, hooger in het licht, in de aanschouwing van het waarachtige, eeuwige, heerlijke licht Gods. Na ieder afwerpen der bladeren schiet de eik zijn takken verder uit, hooger op. Zoo zal Gods begenadigd Volk groeien in druk.

Moede en mat zullen zij allen, allen worden, die in het vleesch, in het stof, in het

zienlijke, hun kracht hebben.

Maar de Heere wordt *noch moede noch mat*.

En aan al het Volk des Heeren, geloovig op het Woord van God, zal ook dit Woord des Heeren worden vervuld. Zij zullen hun loop loopen en voleindigen. Zij zullen in lijdzaamheid wandelen door de dalen der schaduwen heen. Zij zullen niet moede worden; — *noch moede noch mat!*

"De Heere is mijn Licht en mijn Heil! voor wien zou ik vreezen? De Heere is mijns levens kracht! voor wien zou ik vervaard zijn? Als de boozen, mijn tegenpartijen en mijn vijanden tegen mij, tot mij naderden, om mijn vleesch te eten, struikelden zij en vielen. Ofschoon mij een leger belegerde, mijn hart zou niet vreezen. Ofschoon een oorlog tegen mij opstond, zoo vertrouw ik hierop".

"Eén ding heb ik van den Heere begeerd: dat zal ik zoeken. Dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het Huis des Heeren. Om de liefelijkheid des Heeren te aanschouwen en te onderzoeken in zijn Tempel. Want Hij versteekt mij in zijn Hut ten dage des kwaads. Hij verbergt mij in het verborgene zijner Tent. Hij verhoogt mij op een Rotssteen. Ook nu zal mijn hoofd verhoogd worden boven mijn vijanden, die rondom mij zijn; en ik zal in zijn Tent offeranden des geklanks offeren; ik zal zingen, ja psalmzingen den Heere!" (Ps. 27).

"Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch eenig ander schepsel, ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heer!" (Rom. 8).

XII. WIE HEEFT DIT GEWROCHT? [Jes. 41:1-4]

Zwijgt voor Mij, gij eilanden! en laat de volkeren de kracht vernieuwen; laat ze toetreden; laat ze dan sproken; laat ons samen ten gerichte naderen.

Wie heeft van den Opgang dien rechtvaardige verwekt? heeft hem geroepen op zijn voet? de Heidenen voor zijn aangezicht gegeven, en gemaakt, dat hij [over] koningen heerschte? heeft zo aan zijn zwaard gegeven als stof, aan zijn boog als een voortgedreven stoppel? Dat hij ze najaagde [en] doortrok met vrede, door oen pad, [dat] hij met zijn voeten niet gegaan had?

Wie heeft [dat] gewrocht en gedaan, roepende de geslachten van den beginne?

Ik, de Heere, die do Eerste ben, en met de laatsten ben Ik dezelfde.

Jesaja 41:1-4.

Zeker, er staat veel tegenover de Gemeente des Heeren; er staat veel tegenover het geloof; tegenover het leven, dat uit de genade is.

Mchtig veel.

Het is slechts de vraag, wat *meer* is.

Laten we het ons wel herinneren, dat wij moeten staan tegen de listige omleidingen des Duivels; want wij hebben den strijd niet tegen vleesch en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht.

Daar is wat voor nodig!

De apostolische vermaning luidt daarom ook: "Mijn broeders! wordt krachtig in den Heere en in de sterkte zijner macht! Doet aan de geheele wapenrusting Gods, opdat gij kunt wederstaan in den boozen dag en, alles verricht hebbende, staande blijven. Staat dan, uw lendenen omgord hebbende met de waarheid; en aangedaan hebbende het borstwapen der gerechtigheid; en de voeten geschoeid hebbende met bereidheid van het Evangelie des vredes: bovenal aangenomen hebbende het schild des geloofs, waarmee gij al de vurige pijlen des Boozen zult kunnen uitblusschen; en neemt den helm der zaligheid, en het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord; met alle bidding en smeeking, biddende ten allen tijd in den Geest, en daartoe wakende met alle gedurigheid en smeeking voor al de heiligen en voor mij". (Ef. 6).

En wederom; "Zoo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, heiligen en beminden, de innerlijke bewegingen der barmhartigheid, goedertierenheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid. Verdragende elkander, en vergevende de één den ander, zoo iemand tegen iemand eenige klacht heeft; gelijkerwijs als Christus u vergeven heeft, doet ook gij alzoo. En boven dit alles, doet aan de liefde, die de band is der volmaaktheid. En de vrede Gods heersche in uw harten, tot welken gij ook geroepen zijt in één lichaam. En weest dankbaar. Het Woord van Christus wone rijkelijk in u, in alle wijsheid. Leert en vermaant elkander met psalmen en lofzangen en geestelijke liederen, zingende den Heere met aangenaamheid in uw hart. En al wat gij doet met woorden of met werken, doet het alles in den Naam van den Heere Jezus, dankende God en den Vader door Hem" (Col. 3).

Let op de samenvoeging van deze beide apostolische uitspraken in verband met dit andere woord over onze wapenrusting: "Wandelende in het vleesch, voeren wij den krijg

niet naar het vleesch. Want de wapenen van onzen krijg zijn niet vleeschelijk, maar krachtig door God, tot nederwerping der sterkten. Dewijl wij de overleggingen ter neder werpen; en alle hoogte, die zich verheft tegen de kennis van God: en alle gedachte gevangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus; en gereed hebben, hetgeen dient, om te wreken alle ongehoorzaamheid" (2 Cor. 10).

Krachtig *door God*; krachtig *in den Heere* en in de *sterkte zijner macht*; krachtig in den *Naam van den Heere Jezus*; krachtig door de *wapenen Gods*; in de *waarheid*, in het *Evangelie*, in *Gods Woord*: krachtig, machtig, in de *gerechtigheid*, in het *geloof*, in de *hoop*, in de *liefde*, in *wijsheid* en *éénheid*, in *gebeden* en *psalmen*: — ziedaar het geheim, om in den grooten strijd te overwinnen.

Alleen de Heere overwint. Alleen, wat uit Hem is; wat welt uit de Fontein aller genade: wat uit den Christus, uit het Koninkrijk der hemelen is: — dàt werpt de sterkten neer; dat neemt ongeloof en ongehoorzaamheid gevangen; dat triumfeert over Satans listig overleg.

Al het andere bezwijkt.

Maar dit eene is onoverwinnelijk.

Zie den Christus uit de dooden opstaan, dien dood zelf overwinnend. Zie Hem de hand uitstrekken: "Mijner is alle macht in hemel en op aarde!" Zie Hem opvaren ten hemel.

Zie, — neen, uw vleeschelijk oog aanschouwt het niet, maar het is er niet minder waarachtig om! — Hij is aan de rechterhand Gods; alle dingen zijn aan zijn voeten onderworpen; zijn Naam is boven alle namen, verre boven alle overheid en kracht en macht en heerschappij! Eilieve, wat doet de wereld tegen Hem, wat vermag zij tegen Hem? Zij kan het Koninkrijk Gods niet eenmaal zien; veel minder het binnengaan; en allerminst het schenden of schaden. Hier is het profetische psalmwoord vervuld: "Waarom woeden de Heidenen en bedenken de volken ijdelheid? De koningen der aarde stellen zich op en de vorsten beraadslagen te samen tegen den Heere en tegen zijn Gezalfde, zeggende: 'Laat ons hun banden verscheuren, en hun touwen van ons werpen!' Die in den hemel woont, zal lachen; de Heere zal hen bespotten" (Ps. 2).

Tegenover de aarde staat hier *de hemel*; tegenover het zienlijke het *onzienlijke*, tegenover de koninkrijken dezer wereld staat hier de Troon van *Christus*; tegenover het vleesch de *Geest*; tegenover den Satansengel de *genade*; tegenover alle schepsel *God*.

En in den Heere door het geloof in te gaan, in zijn kennis, in zijn Woord, — dàt is daarom het geheim der ruste.

O, wat wolk van getuigen hebben we rondom ons, om ons in de loopbaan, in het worstelperk des geloofs, tot volharden te wekken.

De Heere vordert hier in zijn Woord voor het oor zijner Kerk, reeds nu in den tijd, in het midden der historie, de volken zelf op, om te bekennen, dat zij voor *Hem* minder zijn dan niets en ijdelheid; dat zij de superioriteit van zijn Koninkrijk moeten uitroepen.

Hoor, hoe Hij spreekt: "Gij eilanden, gij volkeren der wereld, zwijgt eens even en hoort Mij aan. Spreekt gij dan daarna, zoo gij antwoorden kunt; toont u dan in uw volle kracht. Komt, laten we reden tegenover reden stellen en samen oordeelen, wien de palm der overwinning toekomt!"

En dan wijst de Heere de volken op één, die verwekt en opgestaan is, en voor wien allen het moesten afleggen; één tegenover de Heidenen; één tegenover de koningen; één tegenover de geslachten.

Slechts één eenige, één geringe, één, die op de roeping Gods, van den Opgang der zon, uit het land van het Oosten gekomen is; een rechtvaardige, die uitging als een volger op den voet van zijn leidsman; in een pad, dat hij zelf niet wist.

Voor dien éénige moeten alle Heidenen, alle koningen, alle geslachten beschaamd staan. Hem zijn de volken gegeven. Voor hem huigen de koningen. Zijn zwaard en zijn boog.

tegenover hen opgeheven, doen hen als de stoppel, als het stof voor den wind, wegstuiven op het pad, dat hij betreedt. Vrede is zijn deel in den onbekenden weg. Ja, de geslachten loopen, naardat zijn weg is; zij moeten hem ontmoeten of voor hem wijken; door een machtige onweerstaanbare stem worden zij daartoe geroepen en zijn ze, onbewust, daartoe geroepen van den beginne.

Nu vraagt de Heere: "Wie heeft dit gewrocht en gedaan?"

En Hijzelf antwoordt: "*Ik* heb het gedaan. Ik, de Heere die de Eerste ben. Van wien alles uitgaat en afhangt. En tot wien alles moet terugkeeren. Met de laatsten ben Ik nog dezelfde."

Dit is historie! — Laat de gansche wereld dan antwoorden, wie tegen ons zou zijn, waar de Heere voor ons is; wie de overwinning zou kunnen betwisten aan het Koninkrijk zijner genade!

De weg van het Koninkrijk der hemelen is in de historie openbaar.

Reeds de Joden verklaarden dan ook deze profetie van Abraham. En Calvijn viel hun bij.

Abraham *geloofde het Woord des Heeren*, en ging op dat Woord. Hij was als geloovige verwekt naar goddelijke Verkiezing. Hij stond alleen. Alleen te midden der volken, der Heidenen, der geslachten. Toch bogen straks koning Kedor-Laömer en diens bondgenooten voor hem. Toch was hem het land in belofte gegeven. Toch zouden alle geslachten op zijn zegen wachten. Abraham was alleen, zonder zaad, tot in den, ouderdom. Toch zou zijn zaad als het zand der zee zijn. Zie dien Abraham, den rechtvaardige, staande blijven in zijn zaad; in Izak tegenover Ismaël; in Jacob tegenover Ezau! Zie hem in het verdrukte volk in Egypte tegenover den machtigen Faraö en zijn geweld. Zie hem in Mozes en Aäron tegenover het Egyptische hof. Zie hem in Israël, door het geloofde Roode Zee te voet doortrekkend, waarin de Egyptische ruiters met zijn paarden en wagenen verdrinkt en verzinkt. Zie de muren van Jericho voor hem vallen; de schoone erfenis hem met het meetsnoer toebedeeld. Zie hem in David, van achter de schapen genomen, den Filistijn, den Moabiet, den Edomiet, den Ammoniet, den Syriër overheeren; en regeeren van de zee tot aan de rivier, van den Eufraat tot aan de woestijn. Zie hem in Salomo, voor wien de vorsten buigen en naar wiens wijsheid de wereld luistert. — Aan wien is in de historie der volken de overwinning?

Ja, er is ook een roede des Heeren over zijn Erfdeel. Er is een beproeving ook des geloofs. Izak wordt op het hout gebonden en Jacob uit het beloofde land naar Paddan-Aram gezonden. Israël wordt geplaagd, getuchtigd door de volken. Jeruzalem wordt door Babel overweldigd; Israël eens door Edom vertreden, door Rome gebonden. Maar nooit verging Sion, terwijl Edom en Moab, Babel en Rome bezweken.

Gelijk Noach te voren, de eenzame, alleen overwon, en den zegen des Vredes, den zegen der aarde ook, deelachtig werd, erfgenaam van alles, — zóó blijft Sions naam de eeuwen door. Het oude Egypte en Assyrië, Babylonië en Perzië, Griekenland en Rome, hun banieren zinken in het stof; maar het Woord Gods gaat in hun steenen, in hun talen uit, de wereld in. De Gemeente Gods breidt haar tent uit naar de einden der aarde. Harer is de schat van Egypte en Babel, van Athene en Rome. Zij vernieuwt het gelaat des aardrijks, waar zij haar voet zet. Zij voert den zegen toe aan alle geslachten in alle eeuwen.

Wie heeft dat gewrocht, wie heeft dat gedaan? Wie heeft haar Hoofd en Koning, dien éénen Rechtvaardige, verwekt? Wie heeft Jezus, den Christus, opgewekt uit de dooden? Wie gaf Hem alle macht daarboven en hierbeneden? Wie regeert en roept alle dingen naar den eisch van zijn Koninkrijk?

Is het niet de Heere, Jehova, onze Verbondsgod, die de Eerste is en Dezelfde?

Zou het dan ontbreken aan vertroosting voor het zaad van Abraham, voor het geloovige Volk, voor de Gemeente des Heeren?

Die ook zijn eigen Zoon niet gespaard heeft maar heeft Hem voor ons allen

overgegeven, zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken in heerlijkheid?

Op het wandelen in de voetstappen van den geloovigen Abraham komt het aan: krachtig in den Heere en in de sterkte zijner macht: schuilend in zijn Tent; ons vastgrijpend aan zijn Woord: behoudend de wapenen van onzen krijg.

Want deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot den dood toe. Hij schenkt ons het eeuwige leven.

O, onze God! o, vast vertrouwen
Van 't allerverste land,
Op wien al 's aardrijks einden bouwen
En 't wijdst gelegen strand!
Gij! die de hemelhooge bergen
Doet pal staan door uw kracht,
Zóó. dat zij vloed on stormen tergen,
Gij zijt omgord mot macht!

't Gebruis der zee doet Gij bedaren,
Daar Gij haar golven stilt.
't Rumoer der volken, als der baren,
Betoont Gij, waar Gij wilt.
Die d' einden dezer aard bewonen,
Aanschouwen dag aan dag
De teek'nen, die uw almacht toonen,
Met vreez' en diep ontzag!

XIII. VREES NIET! IK BEN MET U! [Jes. 41:5-13]

De eilanden zagen het, en zij vreesden: de einden der aarde beefden; zij naderden en kwamen toe; de één hielp den ander, en zeide tot zijn metgezel: wees sterk. En de werkmeester versterkte den goudsmid; die met den hamer glad maakt, dien, die op het aambeeld slaat, zeggende van het soldeersel: het is goed.; daarna maakt hij het vast met nagelen, dat het niet wankele.

Maar gij, Israël, mijn Knecht! Gij, Jacob, dien Ik verkoren heb, het zaad van Abraham, mijn liefhebber! gij, wien Ik gegrepen heb van de einden der aarde en uit haar bizon-dersten geroepen heb, en zeide tot u: gij zijt mijn Knecht, u heb Ik uitverkoren en heb u niet verworpen! Vrees niet, want Ik ben met u; wees niet verbaasd, want Ik ben uw God; Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met de rechterhand mijner gerechtigheid!

Zie, zij zullen beschaamd en te schande worden, allen, die tegen u ontstoken zijn; zij zullen worden als niets; en die lieden, die met u twisten, zullen vergaan. Gij zult ze zoeken, maar zult ze niet vinden; de lieden, die met u kijven, zullen worden als niets, en die lieden, die met u oorlogen, als een nietig ding.

Want Ik, de Heere, uw God, grijp uw rechterhand aan; die tot u zeg: Vrees niet, Ik help u.

Jesaja 41:5-13.

Wat een troost biedt het Woord Gods aan zijn Gemeente, die bij dat Woord leeft; die er acht op geeft; het aanneemt; er op vertrouwt; er naar luistert, als naar het Woord van haar God!

Wat een weldaad bezit de Gemeente des Heeren in dat Woord. Haar God *spreekt* tot haar. Zoo helder en zoo beslist; zoo erkennende haar ellende, haar geringheid en haar onbekwaamheid; zoo lettende op haar behoeften; zoo ontdekkende haar nooden; zoo openbarende den eenigen en eeuwigen grond van haar verwachting; zoo uitlokkende tot geloof; zoo te hulpe komende in de bestrijding; zoo verzekerende van de overwinning en uitzicht gevende in de eeuwige heerlijkheid. Wat een licht geeft dat Woord! wat een licht op uzelf! wat een licht voor uw voet! wat een licht over alle dingen rondom u, vóór u en achter u, de eeuwen door, over aarde en hemel te samen! Wat een licht over den weg van uw God! Wat een licht over Hemzelf! — neen, Hijzelf is het licht, waarheen dat Woord uw oog richt; het eeuwige Licht; het Licht, waarin gansch geen duisternis is, en waarvoor alle donkerheid verdwijnt. Slechts aanbidding blijft over bij de kennisse Gods door zijn Woord: heilig, heilig, heilig is de Heere, de Heere der heirscharen! Loof den Heere, mijn ziele!

Niet genoeg beseft Gods Kerk, wat schat zij daarin bezit, dat de Heere, haar God, de levende God, tot haar *spreekt* door zijn *Woord*. Niet genoeg verstaat zij, hoe de beekjes, de rivieren, de stroomen der vertroosting haar toevloeien en toegolven, indien haar geloofsoog op het *Woord* gevestigd mag zijn, en haar oor geneigd, om te hooren. Dan zal haar ziele opleven. Dan zal zij het Verbond verstaan. Dan zullen de getrouwe weldadigheden Davids over haar komen. Dan steekt zij het hoofd omhoog. Dan is zij zeer vroolijk in den Heere.

Wat is de wereld daar tegenover? Haar goden *spreken* niet, geven geen licht, geen

waarheid, geen troost, geen uitzicht. Zij komen niet te hulp. Als de wereld zelf geen gedachten, geen overlegging, geen raad meer heeft, dan heeft zij niets meer. Zij heeft geen ander dan zichzelf, om licht over haar zaak te geven.

Dit is toch het groote onderscheid. Als *onze* ziel overstelpt is; als al onze vastigheid vergaat: als het bij ons donker is; dan is de Heere ons tot een Licht; dan is de Rotssteen Israëls levende; dan waakt onze Wachter; dan kent Hij ons pad; dan verheerlijkt Hij Zich als den Getrouwe; onze God, die ons gemaakt heeft en verkoren; die ons geroepen heeft en gegrepen; die ons lief heeft en door wiens Welbehagen wij Hem zullen dienen eeuwiglijk.

Maar de wereld heeft haar goden zelf gemaakt. Al haar sterkten zijn haar eigen bestel, haar eigen kracht, haar eigen keus. Hoog kan Babel zijn toren bouwen; Achab en Izébel kunnen Baäls profeten vermenigvuldigen en door hun macht het volk doen buigen: Nebucadnezar kan pralend roemen op zijn stad. Wat kan het Oosten een rijkdom uitbrengen en het Westen een macht ontwikkelen! Tot wat een bloei kan het menscheijk leven buiten God komen! Grieken en Romeinen doen niet alleen de aarde van leven en schoonheid, van wijsheid en kunst, van kracht en mogendheid, van heerschappij en roem gewagen door alle eeuwen; maar zij bevolken ook de hemelen met hun gedachten en maken zich een godenwereld, die hen in alle leven en arbeid moet omringen en vergezellen, en tot de grenzen van oog en gedachten, hoog boven hen, het eindeloze licht met het volle leven moeten vullen. Maar zinkt de menscheijke geest, de menscheijke kracht, in; zinkt Griekenland; zinkt Rome; — o dan zinken ook de werken hunner handen en gedachten. Dan komt er geen spraak, geen woord van hun goden, geen licht, geen hulp, geen troost.

Eén Elia is meer dan de honderden der profeten van Baäl. Want Baäl *antwoordt* niet. Jehova alleen *spreekt*.

Altoos gaat de historie van den Karmel door. Hoe hoog de macht des vleesches klimt, hoe ver de hand van den tegenpartij der zich uitstrekt; hoe machtig ook de mensch zij in de inbeeldingen van zijn hart, in de vermenigvuldiging van zijn vermogen; — al die raadslagen vergaan. Maar het Woord onzes Gods bestaat in der eeuwigheid.

De Ethische richting beweegt zich dan ook in beginsel op de lijn der Heidenen, waar zij de openbaring des lichts uit het hart des *menschen* doet opkomen, in zijn gedachten doet opklimmen en vastlegt in zijn leven. Maar de Gemeente Gods belijdt naar de meening des Geestes, dat de Heere ons zijn *Woord* gaf; dat Hij het Licht van *buiten* ons tot ons doet komen en dat dit Licht niet met ons zinkt en rijst, maar vaster en hooger is dan onze gedachten en ons leven, gelijk de hemelen hooger zijn dan de aarde.

Bezwijken dan ons vleesch en ons hart, zoo is God de Rotssteen onzes harten en ons deel in eeuwigheid. De Heere is ons tot een eeuwig Licht. Hij openbaart Zich aan ons. Hij spreekt tot ons door zijn Woord. En de vertroosting Gods zijn voor zijn Gemeente niet te klein. Door het Woord Gods straalt het licht rondom ons tot in de glansen der eeuwigheid; en het leven, het eeuwige leven vervult dit licht in jubelende koren, toejuichende den Naam des Heeren Heeren, die heerlijk is in al zijn werken; den God en Verlosser van zijn Volk, die hen zaligt en verheerlijkt en verzadigt door zijn liefde in eeuwige kracht. Aan die Stem van Gods Woord hangt het oor des geloofs; op het licht van die sprake Gods richt zich het brekend oog; in die toezeggingen des Heeren schuilt de bezwijkende ziel. Dat is de vertroosting, waardoor wij in de ruste ingaan.

Let dan op het Woord Gods.

Wat waren, wat zijn de volken, de eilanden, de einden der aarde, de machten der wereld en des vleesches door alle tijden heen, tegenover het Volk Gods! O lang, zeer lang, lang en ver, laat de Heere toe, dat die wereldsche krachten in bloei en ontwikkelingen samenbinding zich verheffen tegen zijn Erfdeel. Satan kan losgelaten zijn; hij kan Gods Volk ziften als de tarwe. De Kanaänieten kunnen Abraham als een vreemdeling omringen. Egypte kan Israël den voet op den nek zetten. Izébel kan de knechten des Heeren uitroeien. Babel kan Jeruzalem uitrooven. De geheele wereld kan Davids Huis

vertreden. Jodendom en Heidendom kunnen de Gemeente des Heeren vervolgen. Vuur en bloed en rookende puinhoopen kunnen de teekenen zijn, waarmee de menschen den weg merken, waarlangs Gods Volk als schapen ter slachting trekt. Allerlei kettergeesten kunnen de getrouwe belijdenis in den schuilhoek dringen. Valschelijk genaamde wetenschap kan den laatsten voet gronds aan de wijsheid van Gods Woord betwisten. Allerlei woelingen des harten, die roepen om zich in de gezichten des gemoeds te verlustigen en het eigen ik te streelen, kunnen uitbreken in menigte. Allerlei oppervlakkigheid kan de uitverkorenen met verleiding bedreigen, om het Woord van God te vergeten. Doodsbenauwd, ten ondergang toe verdrukt en bang, kan het leven van Gods Volk zijn. — Maar als de Heere over zijn Erve komt; als de genade ten triumf uitgaat; waar blijven dan die allen? Waar bleef Faraö, toen de Heere zijn Volk uitleidde? Waar bleef Izébel, toen Jehova om wrake kwam? Waar bleef Nebucadnezar, toen de levende God sprak? Waar bleef het Jodendom, dat zijn vleeschelijken tempelroem tegen het geloof in den gekruisigden Christus stelde? Waar bleef het heidensche leven in zijn hoogsten vorm, dat ter vervolging tegen de Christelijke Kerk uittoog? Waar bleven de opeenvolgende horden der kettters, die het zuivere Woord Gods bedreigden? Waar bleven de machten, die de Reformatie der Kerk weerstonden? Wat werd Spanje? Wat Italië? Wat is Frankrijk? Voltaire; Rousseau; Napoleon; alle geest, die de Gemeente Gods van haar fundament rukken won; waar is hun triumf? Waar is de overwinning, die de Kerk van Christus onder ons van haar belijdenis berooft; haar aan het Woord Gods ontrukkt; in de gisting van het leven des tijds haar wou ontbinden en doen ondergaan? Waar is de Groninger Theologie in Nederland? waar de Moderne? Waar gaat de Ethische richting heen? Waar zal, o vijand van mijn geloof, van het leven uit God, dat mij door den Heiligen Geest in den Christus aan mijn hemelschen Vader en aan al zijn kinderen bindt, — waar zal uw einde zijn? Dood! waar is uw prikkel, het wapen, waarmee gij mij zoudt vernietigen? Hel! waar is uw overwinning?

Gode zij dank en lof, die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus!

Zeker, de vijanden spannen al hun krachten in, als de Heere tegen hen voor zijn Volk opkomt. Dan gaan ze tot de grenzen van hun macht. De schrik des Heeren drijft hen tot onzinnigheden. Zij vreezen; zij beven; hun grondvesten bewegen zich en hun beginsel komt ten volle uit. Dan is Faraö ontzettend. Dan ontziet Izébel niets meer. Dan legt de geest der vijandschap het masker af. Dan wordt de oorlog publiek. Dan gaat het tegen Gods eigendom ten doode; beeldhouwer en goudsmid, de ruwe en de fijne werkman, de soldeerder en de man van de nagelen, allen spannen zich samen ten uiterste in, om het beeld van hun afgod, het teeken hunner eere, de hoop van hun eigendunk, den gruwel van hun hoovaardij, tegen den levenden God en zijn Woord, tegen zijn Naam en zijn Volk te verheffen en te behouden; — hun stommen, machtelloozen afgod, hun ellendig verzinsel, dat sprake mist en kracht; en dat hen zonder vertroosting in den afgrond laat verzinken, wanneer de Heere zijn Aangezicht over zijn Volk verheft.

Maar *gij*, Israël! Gij zijt mijn Knecht, zegt de Heere. Gij hebt voor mijn Woord gebogen. Gij hebt u tot mijn dienst verbonden. Gij zijt aan mijn eer verknocht. Gij staat in mijn Naam. Daarom kent u de wereld niet. Daarom haat u de wereld. Daarom omringen u de vijanden. Daarom komt het geweld tegen u op. Daarom zoeken de donkerheden u te verslinden. Daarom valt de Satan als een bliksem op uw weg.

Maar zoudt gij daarom versagen? Zult gij het geloof verloochenen? Zult gij mijn Woord niet bewaren? Zult gij u niet laten troosten? Zult gij weigeren te rusten in het licht van uw God?

Gij zijt niet alléén. Gij zijt het zaad van Abraham. Gij zijt het Lichaam van Christus. Gij zijt mijn uitverkorene, mijn vriend. Ik heb u gegrepen, vastgegrepen, uitgegrepen uit de einden der aarde. Ik heb u geroepen uit haar bizondersten, uit al wat zich op haar verheft. *Ik* heb gezegd: gij zijt mijn Knecht, u heb Ik gekozen, en u verwerp Ik niet.

Vrees dan niet voor de dingen, die gij ziet. Maar zie door het geloof op Mij. Houd u vast aan mijn Woord. Mistrouw mijn roeping niet. Vang de lichtstralen mijner beloften op. Laat mijn getuigenis u troosten.

Hoor mijn Woord; *Ik* ben met u! Ik ben uw God! Ik sterk u! Ik help u! Ik ondersteun u! Mijn rechterhand is om u! Mijn gerechtigheid staat voor u in! Zij allen zullen te schande worden, die tegen u woeden. Zij allen zullen te niet worden, die uw geloof weerstaan. O, als gij eenmaal uw hoofd zult opheffen uit uw druk, dan is er geen enkele vijand meer; geen kijver; geen strijder tegen uw ziele, die aan Mij op mijn Woord door het geloof verbonden is. Gij zult hen zoeken; maar ze zijn er niet meer. Ik overwon ze allen. Allen.

Want Ik, de Heere, uw God, ben het, die uw hand greep, uw rechterhand, uw leven, dat in het mijne klemt. Ik, uw God, ben het, die tot u spreek. Ik Jehova, uw levende God, *Ik* ben het zelf, die tot u zeg in mijn Woord: Vrees niet, Ik help u.

Vrees niet. Ik help u.

Zóó spreekt de Heere zijn Volk, zijn Gemeente toe door zijn Woord.

Dat is de vertroostende lichtstraal.

Waar des Heeren Volk in al zijn ellende op dat *Ik* des Heeren mag letten en op zijn Woord mag achtgeven, — ja, daar vliedt de vreeze voor het geloof. Daar komt de sterkende, de ondersteunende rechterhand des Heeren uit. Daar is de overwinning niet verre.

Israël, vertrouw gij op den Heere! Hij is hun Hulp en hun Schild. Hij zal zegenen, die den Heere vreezen, de kleinen met de grooten, (Ps. 115.)

"God is onze Toevlucht en Sterkte. Hij is krachtiglijk bevonden een Hulp in benauwdheden. Daarom zullen wij niet vreezen, al veranderde de aarde haar plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën. Laat haar wateren bruisen, laat ze beroerd worden; laat de bergen daveren, door hun verheffing. De beekskens der rivier zullen verblijden de Stad Gods, het heiligdom der woningen des Allerhoogsten. God is in het midden van haar; zij zal niet wankelen. God zal haar helpen in het aanbreken van den morgenstond.

De Heidenen raasden; de koninkrijken bewogen zich Hij verhief zijn Stem De aarde versmolt.

De Heere der heirscharen is met ons! De God Jacobs is ons een Hoog Vertrek!" (Ps. 46.)

Zoo was het. Zoo is het. Zoo zal het zijn.

XIV. GIJ, WORMKEN JACOBS! [Jes. 41:14-20]

Vrees niet, gij, wormken Jacobs! gij, volksken Israëls! Ik help u! spreekt de Heere, en uw Verlosser is de Heilige Israëls.

Zie, Ik heb u tot een scherpe nieuwe dorschlede gesteld, die scherpe pinnen heeft. Gij zult bergen dorschen en vermalen, en heuvelen zult, gij stellen gelijk kaf. Gij zult ze wannen; en de wind zal ze wegnemen; en de stormwind zal ze verstrooien. Maar gij zult u verheugen in den Heere; in den Heilige Israëls zult gij u beroemen.

De ellendigen en nooddruftigen zoeken water; maar er is geen. Hun tong versmacht van dorst.

Ik, de Heere, zal ze verhooren. Ik, de God Israëls, zal ze niet verlaten. Ik zal rivieren op de hoge plaatsen openen en fonteinen in in het midden der valleien. Ik zal de woestijn tot een waterpoel zetten en het dorre land tot watertochten. Ik zal in de woestijn den cederboom, den sittimboom en den mirteboom en den olieachtigen boom zetten. Ik zal in de wildernis stellen den denneboom, den beuk en den buksboom te gelijk.

Opdat zij zien en bekennen, en overleggen, en tegelijk verstaan, dat de hand des Heeren zulks gedaan en dat de Heilige Israëls zulks geschapen heeft.

Jesaja 41:14-20.

Neen, de vertroosting van onzes Gods zijn niet te klein.

Integendeel.

Ze zijn overvloedig, ze zijn rijk.

Maar het blijven *vertroosting*.

De troost is voor den mensch *op aarde*. Troost is de bezitting, die zich tegenover het gemis komt stellen; het zoet, dat tegen het bitter ingaat; de olie, die de schrijning der wonde verzacht; de gemeenschap, die zich tegenover uw verlies inniger laat gevoelen; het medegevoel, het medelijden, dat in uw ervaring van verstooting en verlaten, van verdrukking en miskennen, in uw lijden en in uw strijd u het harte ondersteunt; de dierbare liefde, die u door haar hoogschatting, door haar teederheid, door de fijnheid van haar gevoel voor u, bekwaamt, om uzelf te zijn, waar de Almachtige u bitterheid aandoet, of de levenslast u te zwaar is.

Die engel der vertroosting heeft in de hel dan ook geen boodschap meer. Daar doet alles slechts smart aan. Daar wonen enkel krenkingen en bitterheden, die elkander vermenigvuldigen, en die maaien, wat ze hebben gezaaid.

Maar ook in de eeuwige heerlijkheid wordt geen vertroosting meer gevonden. Daar is voor troost geen plaats. Want daar is geen ellende meer. Alle tranen zijn daar afgewischt; geen dood is er meer, noch rouw, noch gekrijt, noch moeite.

De troost is voor de *aarde*. En wel voor den *lijder* op de aarde; voor wie de moeite draagt en het verdriet; voor wie ellende kent. In den donkeren *nacht* dringt het starrenlicht door. *Zóó* is de troost; hoe donkerder het wordt, hoe helderder de lichtstraal der vertroosting schijnt, waar een trooster is.

En de Heilige Geest zelf is *de Trooster* van des Heeren Volk op aarde. Hij stelt de genade en de waarheid Gods, in Christus Jezus, tegenover de moeite en het verdriet; tegenover

het gemis en de bestrijding; de eeuwige dingen tegenover de tijdelijke; de verborgen dingen tegenover de openbare; geestelijke ervaring tegenover tijdelijke ontbering; de toekomst tegenover het heden; de gedachten Gods tegen de gedachten der menschen; het leven in Christus tegenover den dood in ons; onzen God tegenover het schepsel.

Deze troost Gods richt altoos weer het oog naar boven; naar de toekomst. Hij profeteert. Alle troost zoekt een woord. De Heilige Geest troost door het *Woord* Gods, door het Woord der *belofte*. Niet uit *ons* troost de Geest des Heeren; niet uit het *heden*; niet uit de *genieting*; maar uit wat in Gods Woord, in zijn Raad, in zijn Wezen, aan zijn Volk verpand is; uit wat in *Christus* is gegeven; uit wat in de *hemelen* wordt bewaard; uit wat *komt*.

Neen, de vertroosting Gods zijn niet te klein. Maar het blijven *vertroosting*. Ze brengen ons niet op de hoogten, waar de vaan der overwinning geplant wordt. Maar ze zoeken ons op in de laagten, in de diepten; in de nooden; in de donkerheden; in de benauwdheden en smarten. Om het Woord onzes Gods ons te laten hooren, en ons oog te richten op zijn toezeggingen.

Zeker, ze geven ons licht en ze laten ons bij dat licht de heerlijkheid des Heeren zien. Ze laten zijn beloften uitkomen; en ze brengen aldus een lied mee van overwinningen, van verlossingen en zaligheden. Maar dat lied brengen zij in onzen *nacht*; ons maken ze niet groot; onze rouw, onze zwakheid, onze ellendigheid, ons verdriet, onze smarten, onze verdrukkingen *blijven* nog. Waar het geloof echter het *Woord*, de belofte des Heeren, mag aangrijpen, daar vloeit de vertroosting in; daar trekt de psalm uit het licht in onze donkerheid binnen; en daar zingt onze vertrooste ziele door het geloof: 'k Zal zijn lof, zelfs in den nacht, zingen, daar ik Hem verwacht!"

Gij, wormken Jacobs!

Waarlijk, geen hooge gestalte wordt ons in deze aanspraak des Heeren aan zijn Gemeente voorgesteld.

Niet eens een worm, — een wormken maar; geen volk, — een volksken slechts; een troepje ellendigen en nooddruftigen, die water zoeken, maar voor wie zelfs geen water te vinden is, zoodat hun tong versmacht van dorst.

Ellendiger kan het op aarde niet.

Wat een arm, waardeloos diertje, dat wormpje! wie let er op? wie zou het niet vertreden? machteloos schepseltje! hulpeloos, veracht, verwerpelijk wezentje, dat zich in verlatenheid kronkelt zonder baat.

Zóó teekent de Heere zijn Israël tegenover de machten des levens, der wereld, der volken, der eeuwen. En Hij noemt het daarom ook, tegenover die allen, niet een volk, maar een volksken; menschjes, van geen kracht of beduidenis tegenover de volken, de menschen der wereld.

Ach, ze hebben niet eenmaal, wat tot het leven noodig is; minder dan het wormpje haast. Hun leven vergaat. Verlaten en arm, vinden ze zelfs geen druppel voor den dorst, die hun tong verschroeit. Hoe zouden ze dan in den levensstrijd bestaan!

En aan dat Israël, aan dat wormpje, aan dat volkje, aan die ellendigen en nooddruftigen, biedt de Heere nu troost door het Woord zijner belofte.

Luister. Hij spreekt zijn Volk aan: *Ik* help u, o machteloos wormken! Ik, de Heere! *Ik* ben uw Verlosser, o bedreigd en veracht volksken! Ik, de Heilige Israëls! En daarom zal de overwinning *uwe* zijn. Laten alle machten rondom u zich als bergen en heuvelen verheffen; vet en groen; vruchtbaar en krachtig; uitbrekende in vollen rijken oogst, wuivende en golvende het goud der tarwe; — gij zult Mij een dorschlede zijn, waarmee Ik over al die bergen en heuvelen heen zal trekken: een nieuwe, scherpe dorschlede, die scherpe pinnen of messen heeft; die heel die rijke, golvende goudzee neerwerpt, versnijdt en vermaalt voor de wan, waaruit al het stroo wegstuift en aan den stormwind prijsgegeven wordt. *Uwe* zal de overwinning zijn. De tarwe voor uw schuur. Al de schat

des levens eens uw deel. Gij werpt zelfs die bergen neer. Die heuvelen worden voor u vlak. En het lied der rijkste weelde zal bij u klinken. Omdat gij mijn Volk zijt en Ik uw God: Gij zult u verheugen in den Heere, uw Helper; in den Heilige Israëls, uw Verlosser.

Nu zijt gij nog het ellendige hoopje: dwalend, smachtend in de woestijn; zoekend naar de bron; naar water; naar lafenis; naar leven. Nu schreeuwt gij, als het gejaagde hert, dat van uitputting dreigt te bezwijken. Nu roept gij, en vindt slechts een woestijn rondom u; een woestijn zonder water. Maar *Ik*, de Heere, ben met u. Ik ben uw God, uw Heilige, uw Verlosser. Ik zal u niet verlaten. Neen, Ik zal van de hoge bergen beekjes doen druipen. Ik zal ze tot rivieren, tot stroomen doen worden, die hun weg vinden naar uw verlaten woning. Ik zal fonteinen uit de diepten doen uitbreken; en uw woestijn, uw dorre leven, zal door rijkdom van water, van levend water, leven en bloeien in schoonheid en kracht, Dan zal het geboomte van mijn hof u verrukken; cederen en acacia's zullen daar voor u wassen; myrten en olijven daar geuren; cypressen en platanen en alle sierlijk geboomte uw woestijn van weleer maken tot een paradijs.

De overwinning, het Paradijs, het gezegend aardrijk, de eeuwige zaligheid en heerlijkheid zullen de *uwe* zijn. En niet alleen zal uw mond mijn lof vermelden; maar alle schepsel zal u gekroond zien door mijn gunst; en al uw weerpartijders zullen bekennen, dat uw God leeft; dat mijn hand het u beschikt heeft; dat Ik, de Heere, al mijn Welbehagen doe. Hun grootheid zal een einde hebben. En uw geringheid zal allen roem des vleesches uitsluiten. Maar in *hun* zinken en in *uw* zegepraal zal mijn Naam, mijn trouw, mijn ontferming, mijn Verkiezing, mijn werk verheerlijkt worden.

Vrees dan niet, gij wormken Jacobs! gij volksken Israëls! in al uw ellendigheid! vrees niet, *Ik* help u; *Ik* verlos u; *Ik* verhoor u; *Ik* verheerlijkt u. Ik ben *uw God*, ja de *uwe*!

Deze belofte des Heeren gaat naar het leven van zijn Volk in zijn geheel en in zijn deelen uit. Maar zij komt pas in haar volle kracht en zij gaat pas in volle vervulling, waar Israël inderdaad als *het wormken* uitkomt.

Let op, hoe haar waarheid reeds in het licht treedt, als Faraö Israël vertrapt en immers datzelfde Israël *zijn* ondergang wordt. En Babel slikt Israël in, maar moet straks door Perzië worden vernederd om Sions wil.

De volle glans der belofte dringt echter pas door, als het Wormken Jacobs gekomen is in Hem, die onder de lofzangen Israëls reeds klaagde: "Maar Ik ben een worm en geen man, een smaad van menschen, en veracht van het volk; allen, die Mij zien, bespotten Mij, zeggende: Hij heeft het op den Heere gewenteld, dat die Hem nu uithelpe!" (Ps. 22). Jezus Christus, onze Heer, was wel die ellendige en nooddruftige, die water zocht, maar er was geen, en zijn tong versmachtte van dorst. Alle trotsche bergen en heuvelen omringden en hoonden Hem, lachend pronkend met hun groen en goud. Alle helle machten klommen omhoog, nu die Worm voor altoos vertreden werd, en voor Gods oogen zelfs verging.

Onze Heere Jezus Christus, Jacobs Wormken, is echter uit de vreeze, uit de woestijn, verhoord. Door de belofte gesterkt, getroost, heeft Hij den psalm in den nacht behouden: "Gij zijt mijn God! zoo wees niet verre van Mij, want benauwdheid is hier en er is geen helper."

Toen verhief zich de slangenkop; toen was het de ure der duistennis. Maar in Simsons sterven stierven de Filistijnen; in Jezus dood werd de slangenkop vertreden, werden Duivel en hel en dood overwonnen. En de scherpe, nieuwe dorschlede ging in de opstanding van Christus uit over heuvelen en bergen. Hij komt, om te richten. Zijn wan is in zijn hand. Hij verzamelt alom de tarwe, die Hem gegeven is, en het kaf zal Hij met onuitblusschelijk vuur verbranden. Rome's zegepraal over Jeruzalem moest slechts dienen tot Christus' overwinning. Rome's wereldrijk slechts voor het Koninkrijk der hemelen. Germanië en Frankenland, Amerika en Afrika, alle bergen, alle rijken, alle machten, alle talenten, ze moeten opkomen, altoos tegen het Wormken Jacobs, maar om, als het rijpt op hun hoogten, onder den dorschwagen des Heeren door te gaan en hun tribuut te leveren aan het Koninkrijk Gods.

Ja, Jezus' dorst is gelescht! De levende, volle stroomen des Heiligen Geestes zijn uitgebroken van de hoogten, uit den Troon van God. En in de dalen, hier beneden, breekt die Geest in fonteinen door. Ze wuiven al, daarboven en hierbeneden, de ceders en de cypressen, de myrten en platanen, voor Immanuël. De aarde zucht nog naar den hemel. Maar de hemel buigt al naar de aarde. Voor Jezus Christus, onzen Heer!

Nog blijft op aarde zijn Volk, zijn Gemeente, het wormken Jacobs, naar hetwelk de Heilige Geest het troostwoord der belofte doet uitgaan. En hoe dieper het wormken vernederd wordt, hoe nadrukkelijker de troostbelofte klinkt.

Ook in het persoonlijke leven, van wie des Heeren is.

O, wat kan het ellendig, diep ellendig zijn op aarde! Wat een bitterheden des levens! Wat een rouw! Wat een ziele-pijn! Wat een lichaamssmartten! Wat een verliezen! Wat een benauwdheden! Wat een donkerheden in het dal der schaduwen! Wat een verdrukking en bestrijding! Wat is Azafs Psalm, toen hij haast uitgleed, bekend in het leven van Gods Volk! Wat een dorst! En wat een woestijn!

En zoo machtig de bestrijder, de aanklager en aanvechter, de verleider en bespotter! En zoo dicht bij!

O wormken Jacobs! volksken Israëls! laat u troosten door het Woord der *belofte* uws Gods.

Juist in den weg uwer vernedering zal *uwe* de genade, de gunst des Heeren zijn; *uwe* eenmaal de vrucht des levens; *uwe* het Paradijs; de overwinning; de stroomen van boven en de fonteinen van beneden.

De Heere komt tot u met dit troostwoord zijner belofte.

Och, laat u troosten.

Geloof. En vrees niet.

XV. VAN DEN BEGINNE AAN [Jes. 41:21-29].

Brengt uw twistzaak voor! zegt de Heere. Brengt uw vaste bewijsredenen bij! zegt de Koning Jacobs. Laat hen voortbrengen en ons verkondigen die dingen, die gebeuren zullen! Verkondigt de vorige dingen, welke die geweest zijn, opdat wij het ter harte nemen en het einde daarvan weten! Of doet ons de toekomende dingen hooren! Verkondigt dingen, die hierna komen zullen, opdat wij weten, dat gij Goden zijt! Ja doet goed en doet kwaad, dat wij verbaasd staan en te zamen toezien!

Ziet, gij zijt minder dan niet, en uw werk is erger dan een adder. Hij is een gruwel, die u verkiest!

Ik verwek [eenen] van het Noorden en hij zal komen van den Opgang der zon; hij zal mijn Naam aanroepen; en hij zal komen [over] de overheden als [over] leem, en gelijk een pottenbakker het slijk treedt.

Wie heeft [wat] verkondigd van den beginne aan, dat wij het weten mogen; of van te voren, dat wij zeggen mogen: hij is recht-vaardig?

Maar er is niemand, die het verkondigt; ook niemand, die [wat] hooren doet; ook niemand, die uw woorden hoort.

[Ik], de Eerste, [zeg] tot Sion: zie, zie ze [daar]! en tot Jeruzalem: Ik zal een blijden boodschapper geven!

Want Ik zag toe, maar er was niemand; zelfs onder deze; maar er was geen raadgever, dat Ik hen zou vragen en zij Mij antwoord geven zouden!

Zie, zij zijn allemaal ijdelheid; hun werken zijn een nietig ding; hun gegoten beelden zijn wind en een ijdel ding.

Jesaja 41:21-29.

"Gij, rechtvaardigen! zingt vroolijk in den Heere! lof betaamt den oprechten. Looft Hem met de harp; psalmzingt Hem met de luit; met het tiensnarig instrument! Zingt Hem een nieuw lied!

Want des Heeren Woord is recht en al zijn werk getrouw!

Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt en door den Geest zijns monds al hun heir.

Laat de gansche aarde voor den Heere vreezen; laten alle inwoners der wereld voor Hem schrikken! Want Hij spreekt, en het is er; Hij gebiedt, en het staat er.

Onze ziele verbeidt den Heere! Hij is onze Hulp en ons Schild!"

Hoe fier, hoe hoog klimt in den 33sten Psalm de lof op, het lied des *geloofs*, dat op het *Woord* des Heeren ziet.

De Heere heeft *gesproken*. Hij heeft zijn Woord aan zijn Volk gegeven. Hij heeft in dat Woord Zichzelf aan zijn Volk verbonden. Zou Hij het *zeggen* en niet *doen*? Hij heeft in zijn Woord zijn Gedachten ons bekend gemaakt; zijn eeuwigen Raad heeft Hij daarin geopenbaard. En zooals Hij sprak, zal het daarom zijn. Hemel en aarde, en al wat geschapen is, het kan alles bezwijken, het is in zichzelf onmachtig; alle menschenwoord, alle menschenlijke raadslag, is in zichzelf ijdel. Maar God is eeuwig. Hij doet alles, alles, wat Hem behaagt. De Heere vernietigt den raad der Heidenen! Hij breekt de gedachten

der volken. Maar de Raad des Heeren bestaat in eeuwigheid; de Gedachten zijns harten van geslacht tot geslacht.

O, zoo we daarop acht geven, wat een licht werpt dan het Woord des Heeren op ons pad!

Wat wandelt de wereld, die den Heere, den eenigen waarachtigen God, niet kent, in het donker!

Bij al den schat, waarover zij beschikt. Bij al de macht, die zij laat gelden. Bij al de wetenschap, die zij samenbrengt. Bij al den voorspoed, waarin zij roemen kan. Bij de groote menigte, die haar volgt. Bij de verzadiging van al haar lust!

Wat wandelt de wereld, die God niet kent en op zijn Woord geen acht geeft, in het donker! Allen, die buiten de vreeze des Heeren gaan. Allen, die vleesch tot hun arm stellen. Allen, die naar tijdelijke dingen jagen. Allen, die hun eigen begeerte doen. Allen, die wandelen bij de gezichten hunner harten. Zij wonen in donkerheid.

De Heere daagt hen allen uit met alle afgodendienaars: Komt eens met uw licht voor den dag! Laat uw zekerheid eens zien! Doet uw vastigheden eens uitkomen! Brengt uw geluk en uw vreugde eens in de weegschaal!

Komt eens in het licht der historie. Wat zijn al die vastigheden van wereld en vleesch in den loop der tijden geweest? Waar hebben al die schatten verzadigd? Voor wien is het geluk, het duurzaam geluk, in al die dingen gevonden? Hoe hebben ze ooit kunnen bevredigen? Welk licht hebben ze op het pad des levens ontstoken? Hebben zij de raadsele opgelost? Hebben ze tot rust gebracht? Konden ze den vrede bieden?

Gij zijt geen dieren, wien het genoeg is, zoo het gras den bek raakt en de zon de huid streelt. Gij zijt menschen, wier hart vrede behoeft; wier geest het licht niet ontberen kan. Welnu, waar is dat licht opgegaan, dat u rust en vrede bood over de dingen, die geweest zijn; over den oorsprong van uw zijn; over het begin van uw weg; over het verborgene van uw binnenste? waar hebt gij het bevredigende licht over de wereld en haar historie; over den loop van uw eigen leven?

En de toekomst? Wat zal de toekomst zijn? Welk licht hebt gij over de toekomst? Komt, zegt het, wat zult gij in de toekomst hebben? en zijn? en doen? Waarheen leidt uw weg, uw weg, dien gij meent in uw hand te hebben? Wat zekerheid biedt gij voor morgen? Wat zal uw geluk overmorgen zijn? Welke kracht en heerlijkheid hebt gij voor later? Voor eenmaal? Voor het einde? Voor den dood? Voor de eeuwigheid?

In den donker gaat de wereld haar weg. Uit den donker komt zij, en naar den donker trekt zij op.

Zoo is het altijd geweest met allen, die hout of goud of steen of vleesch, huizen of goederen of menschen, tot hun afgod stelden; die bij eigen gedachten wandelen zonder de vreeze Gods.

Wat doen, wat zijn ze eigenlijk! Ze kunnen ten slotte *niets* doen. Ze missen het licht, en de leidsels des levens zijn in hun handen niet. Zonder waarheid, zonder zekerheid, zonder veiligheid, gaan ze hun weg. Als de gevangen leeuw, als het vee ter slachting, mogen ze een tijd lang wat rondloopen, wat loeien of brullen, wat stooten of slaan, wat springen of kruipen, wat eten of slapen; — hun regeerder is God! En Hij komt, zonder dat zij het zien, over hen, om zijn Raad uit te voeren; om zijn wil te doen.

De Heere plaatst Zich in zijn Woord in het midden van zijn Volk en daagt alle schepsel, al het afgodendom uit, om zich met Hem en zijn arme Volk te meten.

En het einde is alleen de roem van zijn Naam.

Want nergens, nergens en nooit, is door de wereld het licht ontstoken. Ondanks alle tooverij en waarzeggerij en kunstenaarij, ondanks alle wijsbegeerte en geestesfoltering, tast al het Heidendom in het duister. Ondanks al den schijn van zegepraal ging alle wereldsche macht onder, zoo spoedig de Heere in zijn Volk zich meten wou met hun

heir.

Ja, Hij voerde in al hun woelen, in heel hun weg, in hen zelf, zijn Raad uit. Als er licht is in hun leven, als er bevrediging voor hun raadselen zijn zal, dan is het alleen, omdat Hij er een lichtstraal op laat vallen; omdat Hij voorbijgaat of er over heen trekt, en zijn glorie, het licht zijner waarheid, in hun geest, in hun schat en in hun weg licht en schaduw geeft.

Zie! Faraö vertrapt Israël, hoonende: "wie is de Heere!" — maar er valt in zijn eigen kring een lichtstraal, die zijn tovenaars moeten aanwijzen met het woord: "dat is Gods vinger!" Babel verteert Jeruzalem, maar op zijn leger te midden van al zijn wijzen moet het licht over Nebucadnezars dromen door Daniël worden ontstoken. Davids Huis zinkt voor het oog der geheele wereld weg, maar de Sterre des Heeren dwingt de wijzen van het Oosten, om in Jeruzalem den geboren Koning, het verlangen van het einde der aarde, uit te roepen, en bij zijn kribbe Hem te aanbidden.

Als de Heere zijn Volk in het profetisch woord overgeeft aan de macht van den weerpartijder, en het vleesch over Sion laat zegepralen, dan zegt Hij het den volken der wereld in het aangezicht: "*Ik* verwek er één van het Noorden; die zal mijn Naam uitroepen, mijn roem verheffen, mijn Woord bevestigen; en hij zal alle hoogheid vertreden als slijk; gelijk de pottenbakker het leem kneedt, alzoo zal hij mijn Raad uitvoeren.

Klimme Chaldeä dan hoog, — de Heere verwekt Cyrus den Meder uit het Noorden, en leidt hem door Perzië uit het Oosten naar Babel, om te getuigen, dat Jehova God is, en om vrijheid voor Israël in Babel te bestellen (2 Chron. 36:23).

Kome Rome over Jeruzalem en Bethlehem, — het is slechts, om te doen, wat de Heere gesproken heeft. Pontius Pilatus laat het kruis oprichten, waaraan de verlossing van Gods Volk wordt volbracht. De vervolging opent de deur des Evangelies in de geheele wereld. En alle dingen werken mee ten goede dengenen, die naar Gods voornemen geroepen zijn.

Wie heeft wat verkondigd van den beginne aan? Wie heeft waarheid en zekerheid geboden? licht en uitzicht? licht over het verleden, het heden en de toekomst? licht over den strijd en de moeite des levens? licht in alle donkerheden? *Licht tot troost?*

Dat heeft de Heere, onze God gedaan! Hij *alleen*. Hij gaf aan zijn Volk *zijn Woord*.

Van den beginne aan.

Ja, tot in de onbegonnen eeuwigheid laat dat Woord het licht vallen. Uit het eeuwige Licht zelf straalt het Woord.

En over heel den levensweg. En over allen levensstrijd. En in alle levensdiepten. In alle levensdonkerheden.

In de diepste diepte valt dit licht op de parel van de hoogste waardij. Uit het Noorden, uit den middernacht, gelijk het luidt, aan den tegenpool van het licht, daar laat Gods Woord het dagen.

Door de eeuwen heen licht dat Woord. Altijd hetzelfde. Altijd bevestigd. Altijd door al des Heeren Volk uitgeroepen als rechtvaardig, waarachtig en getrouw.

Onbedriegelijk Woord Gods! Licht op mijn pad! Licht in het donker! Licht over al wat geweest is, en is en komen zal! Licht in den dood! Licht tot in het eeuwige leven! Gij zijt het Woord Gods; het Woord van den levenden God!

Het Woord van *onzen* God.

Het is genoeg, Heere!

Och, vermeerder ons het geloof!

XVI. MIJN UITVERKORENE [Jes. 42:1-4].

Zie, mijn Knecht, dien Ik ondersteun, mijn Uitverkorene, [in wien] mijn ziel een welbehagen heeft! Ik heb mijn Geest op Hem gegeven.

Hij zal het recht den Heidenen voortbrengen.

Hij zal niet schreeuwen, noch zijn [stem] verheffen, noch zijn stem op de straat hooren laten.

Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en de rookonde vlaswiek, die zal Hij niet uit-blusschen.

Met waarheid zal Hij het recht voortbrengen.

Hij zal niet verdonkerd worden en Hij zal niet verbroken worden, totdat Hij het recht op aarde zal hebben besteld.

En de eilanden zullen naar zijn leer wachten.

Jesaja 42:1-4.

Alle beloften Gods zijn *in Christus Jezus* ja en amen.

Dit mag bij het lezen der Schrift nooit worden vergeten.

De draad, waarmee alle beloften Gods aan den Christus verbonden zijn, moet ons integendeel bij het verklaren der Schrift den weg wijzen en tot het verstaan der Schrift leiden.

Of liever, de Christus zelf is de gave Gods aan zijn Volk, aan zijne Kerk. Alle heil is in Hem besloten; alle zegen, alle licht, komt uit Hem ons toe. In Hem, in zijn Middelaarswerk en verdienste, zijn alle weldaden, die ons zaligen zullen; die ons heiligen en die ons troosten. Heel het werk Gods, waarin Hij tot zijn Kerk komt door alle tijden heen; alles, wat Hij aan haar ten koste legt; heeft Hij haar in den Christus geschonken en laat Hij voor haar uit den Christus opkomen. Het is altijd weer een deel der weldaden, die in Christus zijn. Elke genadeweldaad Gods aan zijn Kerk in het algemeen, of aan ieder der geloovigen in het bijzonder, moet dan ook in het verklaren der Schrift tot den Christus teruggebracht worden. De Christus moet er in gezien, en gekend worden. Hij is het Zaad, dat de Heere ons na onzen val heeft gegeven: het Zaad Abrahams, in wien alle zegen is besloten en die in elken zegen moet gevonden worden.

De Heere troost zijn Kerk door zijn *Woord*. Maar juist omdat Hij haar in dat Woord zijn *Christus* voorstelt; Hem aanbiedt en toeigent aan het geloof; en al het licht, dat in den Christus is, al het licht Gods, in Hem geschonken, door dat Woord op haar pad en in haar leven schijnen laat.

Zoo loop alle wegen der historie van Gods genadeleiding met zijn Kerk onder het Oude Verbond op den Christus uit; zij vinden in Hem hun verklaring en vervulling; zij hebben in Hem hun wortel en hun eigenlijken inhoud. En onder het Nieuwe Verbond gaan heel dat genadewerk en die genadeweg van Hem uit; ontspringen uit Hem.

Alle licht der openbaring is het licht van den *Christus*. Alle reddende, verzoenende, sierende figuren der Schrift zijn typen van Hem. Alle symbool en ceremonie is een schaduw van Christus. In elken Psalm, door den Heiligen Geest uit de Kerk geboren, trilt het leven van den Christus En elk profetisch gezicht heeft den Christus tot inhoud.

Zeker, hier is verscheidenheid, en hier moet dan ook onderscheiden worden. Nu is het de Christus zelf; zijn Middelaarswerk in zijn geheel; zijn lijden in het bijzonder; of zijn priesterlijk, zijn profetisch, zijn koninklijk ambt; zijn geestelijke gemeenschap met de

zijn; zijn liefde; zijn nabijheid: zijn vermaning of vertroosting; zijn heerlijkheid; zijn majesteit; zijn godheid. Dan weer staat Hijzelf meer op den achtergrond en is het heel het werk des Geestes, die Hem verheerlijkt in de geloovigen, in de Kerk, in de wereld, waardoor het oog wordt geboeid. Het licht straalt ver en wijd en diep en fijn, en de zon trekt zich daarbij voor het oog achter de wolken of achter den horizont terug; maar in al die nuanceering, in al dat spel van kleuren en tinten, in al die indrukken van plekjes en oogenblikjes, is het alles de heerlijkheid, die *het* licht der *zon* doet uitkomen en uitgaan.

Alle beloften Gods zijn in Christus Jezus ja en amen, Gode tot heerlijkheid.

Want ja, in den Christus is het de gave *Gods*, de liefde Gods, de heerlijkheid Gods, die ons geschonken en geopenbaard is.

Daarom, gelijk alle Schriftuurlijk licht in den *Christus* eindigt, zoo is alle licht in den Christus het licht *Gods*.

De Schrift is dan ook het Woord *Gods*; en alle waarachtig geloof is geloof in den *Christus*, maar rust juist daarom in den onzienlijken *God*.

"Heb Ik het u van den beginne aan niet verkondigd?" zoo vroeg de Heere aan zijn Kerk, waar Hij haar troost tegenover het leven buiten haar, dat met de volken der wereld in de afgoden roemt. Die gansche wereld woont in de donkerheid: zij mist het licht, het troostende licht, over verleden en heden en toekomst. Maar Gods Kerk wordt van den aanvang af door het licht vergezeld, voorafgegaan en gevolgd, gelijk de wolkkolom en de vuurkolom van haar niet weken in de woestijn.

Altoos nieuwe, immer andere gestalten, komen in dat licht voor haar op. Seth voor Abel. Noach, een troost bij de uitbreiding van den vloek op aarde. Izak, het kind der belofte. Mozes in den Egyptischen nacht. Aäron, de priester in de woestijn. David, de man naar Gods harte. Cyrus, de verlosser uit Babel. Zij allen komen onder het licht der Profetie en daarmee onder het oog, dat turend naar het heil des Heeren uitziet. En ze *brengen* dat heil ten deele. Ze brengen licht en troost; ze leiden voort; ze brengen verder. Zet de rij voort tot Johannes den Dooper toe. Maar getuigt dan met den apostel van die allen: zij *waren* het licht niet; slechts zijn zij gekomen om van het licht te getuigen; slechts drukten zij in gestalte, weg of werk dat licht uit of weerkaatsten het; zij lichtten als een brandende kaars, die schijnt, totdat het licht komt.

Daarom is het profetisch woord vaak schijnbaar dubbelzinnig. Het is *dubbelzijdig*. Het wijst de voorlopende *typen*, en toch altoos meer dan de typen, den Christus *zelf* aan.

Ook wat Jesaja 42 van den Knecht des Heeren zegt, kan zeer ten deele gelden van *Cyrus*, die, uitwendig door Gods Geest gedrongen en toegerust, het recht Gods over de volken uitvoert; maar die daarbij juist het gekrookte riet, de rookende vlaswiek, Gods Volk, Israëel, niet verbreekt noch uitbluscht. Maar dit profetisch woord wijst ook in *Cyrus* juist naar den *Christus* heen, in wien alleen de vervulling is; naar den Gezalfde des Heeren, dien ook de Schrift zelf in Matth. 12:17 v.v. als de vervulling van deze profetie aanwijst.

Juist omdat *de Christus Gods* de inhoud der Schrift, de inhoud van Gods Woord is, geldt die Schrift in al haar deelen voor de Kerk van alle tijden.

Mattheüs kan dan ook niet bedoelen en bedoelt niet, dat deze profetie in één enkel woord of in één oogenblikkelijke daad van den Heere Jezus vervuld is. Maar hij wijst aan, dat de Christus de vervulling der Profetie blijkt op *al* zijn weg en in *al* zijn werk; en dat Hij bepaald zijn gang en doen koos, om de vervulling der Profetie in Zichzelf te doen uitkomen, opdat in Hem het Woord Gods bevestigd zou worden, waarvan Hij de inhoud is, Gode tot heerlijkheid.

Zie dan nu, mijn Knecht, mijn Gezalfde! — zoo spreekt de Heere tot zijn Kerk en tot wie zich tegen haar stellen.

De Vader heeft zijn Zoon gezonden, om zijn Raad uit te voeren. Hij ondersteunt Hem. Het is alles van den Vader, wat de Zoon heeft en brengt. De Zoon van God is de

Verkorene, om al des Vaders welbehagen te doen. Hij is gezalfd met den Heiligen Geest, om Gods werk volkomen te werken. Hij zal het recht brengen. Het recht Gods over alles. Niet alleen het *Woord* des rechts, het *licht* in alle recht; maar ook het *oordeel* over alles, wat was en kwam; wat geschied en gedaan is. Hij brengt het oordeel Gods, het *gericht* over alles en allen. Hij brengt de scheiding; Hij brengt het verborgene in het licht, en alles tot zijn plaats. Hij bestelt, wat waarachtig is. Hij brengt in den chaos der wereld, der historie, in de verwarring van alles en iedereen, *het recht*; alles en ieder tot zijn recht; in het licht of in de duisternis; in het leven of in den dood; in de zaligheid of in het verderf. En gelijk Cyrus bij zijn komst de volken vertreedt, maar om het gekrookte riet, Gods Israël, op te heffen, en de rookende vlaspit uit de lamp des Heeren, die voor altoos dreigt uit te gaan, weer in vlam te blazen en op den luchter te stellen; — zóó komt de Zone Gods in den Naam des Vaders, om aan Gods Erfdeel het eeuwige leven te geven.

Niet door dreiging, door rumoer, door vleeschelijk geweld, door vertooning, komt Hij; neen, eenvoudig; in den weg der waarheid; in den weg van het recht Gods. Maar Hij zal niet rusten. Hij gaat door. Hij verduistert nooit. Zijn kracht blijft nieuw. Zijn werk gaat verder; altijd verder. Totdat het volkomen is. Tot aan de verstgelegen, de meest verlaten en verstrooide eilanden. Tot zelfs, waar het onrecht Hem niet meer verwacht. Ja, op de gansche aarde en voor alle tijden, voor alle geslachten, voor alles, zal het recht Gods, het volkomen recht Gods, naar den Raad en het Woord des Heeren door dezen gezalften Zoon des Vaders worden voortgebracht.

Zie *Hem*, den Knecht Gods! Zie Hem in heel de Schrift! Zie *heel* de Belofte Gods, *al* de beloften Gods in Hem!

Zie Hem, zoals Hij door de Schrift van den Heere wordt voorgesteld, aangeboden, toegeëigend aan de Gemeente Gods!

Zie Hem, om u door het recht des Heeren te verschrikken; af te schrikken van alle zonden; te dringen tot oprechte bekeering; tot droefheid en rouw voor uw God!

Zie Hem, om u te haasten om uws levens wil; het onrecht te verlaten; en het recht te zoeken!

Zie Hem, om te gelooven. Om het recht van uw God aan te grijpen; die door den Middelaar met u wil handelen; in den Borg met u wil rekenen! Zie, Hij is de Knecht des Heeren tot uw verlossing; om het eenige recht van den Raad en het Welbehagen des Heeren in u uit te voeren!

Zie Hem in al uw ellende; in al uw nood; in al uw armoede; in al uw moeite en verdriet; in al uw strijd en benauwdheid; in al uw verdrukking; in alle onrecht, dat gij draagt; in al de ergernissen.

Arme bieze! gekrookt riet! rookende vlaswiek! Zie Hem, die kwam en komt, om Gods Raad en Woord, Gods genade en heerlijkheid, in het verlorene te vervullen, en Sion te troosten met een overvloedige vertroosting.

Hij is *Gods Knecht*, Gods Uitverkorene.

Hij zal al Gods Welbehagen doen.

Hij zal, wie voor des Heeren Woord mag beven, hoe diep ook in ellende liggend, opheffen tot den Troon van God in eeuwige zaligheid en heerlijkheid.

Tot eeuwigen roem en prijs van het Recht en het Welbehagen des Heeren.

XVII. LICHT [Jes. 42:5-9].

Alzoo zegt God, de Heere, die de hemelen geschapen en ze uitgebreid heeft; die de aarde uitgespannen heeft, en wat daaruit voortkomt; die den volke, [dat] daarop is, den adem geeft, en den geest hun, die daarop wandelen:

Ik, de Heere, heb U geroepen in gerechtigheid; en Ik zal [U] bij uw hand grijpen; en Ik zal U behoeden; en Ik zal U geven tot een Verbond des Volks; tot een Licht der Heidenen. Om te openen de blinde oogen. Om de gebondenen uit te voeren uit de gevangenis, [en] uit het gevangenhuis hen, die in de duisternis zitten!

Ik ben de Heere; dat is mijn Naam; en mijn eer zal Ik geen anderen geven, noch mijn lof den gesneden beelden.

Zie, de voorgaande dingen zijn gekomen, en nieuwe dingen verkondig Ik; eer dat zij uitspruiten, doe Ik u die hooren.

Jesaja 42:5-9.

"Maakt den Heere met mij groot en laat ons zijn Naam samen verhooren! Ik heb den Heere gezocht en Hij heeft mij geantwoord en mij uit al mijn vreezen gered! Zij hebben op Hem gezien, ja Hem als een waterstroom aangelopen en hun aangezichten zijn niet schaamrood geworden! Deze ellendige riep, en de Heere hoorde; en Hij verlostte hem uit al zijn benauwdheden!" (Ps. 34).

Zóó verheffe het geloof den Naam des Heeren.

De Heere is God. Hij is de eenige waarachtige God. Hij is de God des Verbonds. Hij is de Getrouwe. Hij is onze God. Die God is onze zaligheid. Die God is ons een God van volkomen zaligheid; en bij den Heere, den Heere, zijn uitkomsten tegen den dood.

Indien het geloof op *den Heere* mag zien; indien het oor naar Hem gewend mag zijn; indien zijn Woord voor ons waarheid is; — dan dringt het *licht* in het donker door; dan wordt het alles licht; dan komt het woord der aanbidding over de lippen en zwelt als een beek, die van de hoogten zich over de velden uitstort.

Want immers in dien *God zelf*, in dien levenden, waarachtigen God, is een onwankelbare grond voor de onbedriegelijkheid van zijn Woord. Zijn Belofte is de bloesemknop, die, *al ontsluit hij zich nog niet*, in zijn goddelijk leven, in zijn goddelijk Wezen, een alles overtreffenden waarborg bezit, waarvan wij roemen: "*In God* zal ik het Woord prijzen; *in den Heere* zal ik het Woord prijzen." (Ps. 56).

Maar bovendien. Hoe heeft de Heere zich niet alreede *betoond* de waarmaker van zijn Woord. "Zie de voorgaande dingen zijn *gekomen*"; — zoo spreekt de Heere met recht. Daarom vraagt Hij dan ook geloof voor alles, wat Hij toezegt: "*Nieuwe* dingen verkondig Ik; eer dat zij uitspruiten, doe Ik u die hooren!"

Ja, wij roemen niet in de *belofte* alleen; wij roemen ook in de *vervulling*. De Heere heeft ons zijn Gezalfde toegezegd, Hij heeft ons den Verlosser beloofd; — en de Zaligmaker *is gekomen*. De "belofte des Vaders" was op de lippen van Jezus tot in zijn hemelvaart; — en de Heilige Geest *is uitgestort*. Zijn Verbond heeft Hij ons betuigd; — en zijn genadewerk in ons is *doorgebroken*. Ons geloof heeft Hij tot zijn Woord opgericht, en zijn licht overwint de duisternis *in* ons. Den donkeren kerker, waarin geen lichtstraal tot ons doordrong, heeft Hij *ontgrendeld, ontsloten*; den boei des doods, die het leven onzer ziele ketende, heeft Hij *gebroken*; het oog ons geopend.

Licht!

Zie toch, hoe de lichtstraal alreede doordringt; wat al onderscheiding vermenigvuldigt hij ons. Licht en beweging zien wij onder de heerschappij der genade. Licht en vrijheid genieten wij. De wegen des Heeren omringen ons. Onze voet raakt ze. Wij gaan er op. Hij trekt ons. Hij leidt ons. Van licht tot licht. Van kracht tot kracht. Van heerlijkheid tot heerlijkheid. *Wij leven in het licht*; immers, zoo ons oog maar zien mag bij aanvang of bij toeneming. Het waarachtige licht bestraalt ons door het Woord Gods. Het omringt ons. Hoe schijnt het over alles! Ver, tot in het eindeloos verschiet. Over alles. Alles verlichtend. En hoog. Hemelhoog. Tot de eeuwige hoogten Gods.

Neen, niet dat wij dit alles reeds ten volle zien, verstaan, omvatten, genieten. O neen. Slechts even, jong, en zwak, en in een klein beginsel, beweegt zich het leven in ons. Pas even geniet het oog onzer ziele den lichtstraal. Wij zien knipoogend. Maar gelijk het kieken, pas ter wereld, zonder die wereld te kennen, toch in het ontsloten oogje het licht opvangt, dat in den zonneglans over *heel* die wereld valt; en gelijk het in onbegrepen vrijheid het pootje rept, het vleugeltje beweegt, in *heel* die wereld van leven voor het aangezicht Gods; — *zóó* is, waar de doodsband brak en de lichtstraal in het even ontsloten zielsoog doordrong, die ziele *levend in het licht*; in het *volle*, grenzenlooze licht des Heeren; in het leven, het eeuwige leven Gods, waarin al zijn beloften in ondenkbare vormen en wegen in vervulling gaan; hetgeen het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord; hetgeen God bereid heeft voor allen, die Hem liefhebben; voor de kleinen met de grooten.

In beginsel is de *vervulling* van de hope des geloofs reeds ons deel.

Maar daarom juist keert zich het oog door het beginsel des levens naar het licht, om te *kennen*, tot de *volheid* der kennis toe. Daarom keert zich het leven naar alle richting, om de volle zaligheid der vrijheid in al de werken des Heeren. Daarom keert de Gemeente Gods, die den Heiligen Geest ontving, zich juist weer tot *het Woord*, en beklimt met dat Woord, als een staf des Heeren, den berg, onzen Nebo, om, als Mozes, — zij het nog achter den Jordaan,— *het gansche land* der Belofte te zien, en te sterven in het geloof, aan den mond des Heeren.

Wat is het schoon, het land der Belofte! Wat strekt het ver!

Voor Mozes' blik reeds en voor Israël, trok, hij het uitzien des geloofs, die grens al verder. De lijnen, de gestalten, de lichttinten, de levensbeweging. Al verder. Aan den horizont smolten hemel en aarde samen. De grenslijn boog niet weg, maar op; en in altoos schooner licht vermenigvuldigde zich het leven, in vrijheid, in heerlijkheid, tot den glans van het eeuwige licht.

En *zóó* is het nog, waar het ontsloten oog der levende Kerke Gods ziet, bij het licht des Woord, de erve der Belofte des Heeren.

O, *Israël*, wat is het schoon in dat licht! Het geroepen Volk des Heeren. Geroepen in gerechtigheid, op een grondslag van het zuiverste recht. In dat recht door Jehova gegrepen en bij de hand geleid. Daarom ook onoverwinnelijk, onuitroeibaar. Het onsterfelijke zaad. Verkoren, verzegeld, geheiligd, om de Verbondsbelofte voor het menschdom te dragen. De gouden Kandelaar, die brandde en niet uit kon gaan, al kon zijn riet geknakt worden en zijn vlaspit kwijnen; neen, maar die het licht zou dragen voor alle Heidenen; een licht, *het* Licht, dat het blinde oog voor zich zou zien ontsluiten en den kluister zou zien vallen, waaruit het leven alom in vrijheid tot het licht zou doorbreken.

Wat is *Israël* schoon als Knecht des Heeren! Hoe was het een heerlijkheid der gansche aarde. Het blonk van het recht. Het droeg het Verbond in heel zijn gestalte. De Woorden Gods waren aan *Israël* toebetrouwd. De levende profetie van licht en leven, van vrijheid en heerlijkheid, is *Israël*. De profetie van aller afgoden val en van de eere, den roem, de aanbidding en verheerlijking van den Naam des Heeren.

Wat is *Israël* schoon in het dragen van dien Naam Gods, van dien Naam des Heeren. Van

God, den Heere, die de hemelen geschapen heeft en die ze heeft uitgebreid; die de aarde heeft uitgespannen, en al wat daarop voortkomt, bestelde; die aan al het volk der menschen op aarde den adem geeft, en den geest aan alle volken, die hun weg kiezen.

Versta dit toch en zie de schoonheid van Israël! Zie die roeping Israëls; dat Verbond des Heeren; dat Licht op dezen Luchter gezet in het Woord. Dit werk Gods in Abrahams zaad staat in verband met dat andere, dat eerste, dat breede werk Gods in de schepping van hemel en aarde; in de formeering en ordineering van alle schepselen; in het leven der menschheid; in alle menscheijk ondernemen en denken. Het werk Gods in Israël heeft betrekking op het werk Gods in de wereld, in het heelal. Het is er één mee, — schoon onderscheiden. Het is het werk van denzelfden God, die de Heere is. Het bedoelt die Schepping Gods. Dit licht des heiligdoms gaat uit over en in al die werken. In alle volken. In heel het menscheid. Over de gansche aarde. Tot in de hemelen. Alles verlichtend. Alles in het licht uitleidend. Alles door het licht verlevendigend. Tot het leeft, alles leeft. Als alle afgod vergruizeld, vermalen en verstoven is; alle boosheid is buitengeworpen. Alles geheiligd, levend in het licht, in het werk, in den roem des Heeren; alles juichend in het licht en met het licht mede uitjubelend den Naam des Heeren.

Hier is de kennis van den *Christus*.

Hij is het sieraad, de schoonheid Israëls. Hij is de Geroepene in gerechtigheid; blinkend van recht als de Zoon van God en als de Middelaar des Verbonds. Hij is met den Vader hand in hand verbonden. Hij zal niet verdonkerd noch verbroken worden. In Hem is het Verbond. Hij is het Licht. Hij opent het geheim van zonde en gericht; van gerechtigheid en genade; van verdoemenis en zaligheid; van liefde, eeuwige liefde. Hij breekt den boei des doods, de kluisters der hel. Hij opent den Naam des Vaders; en Hij opent de oogen der zondaren. Hij verlicht hen en leidt hen in het licht. Hij verlicht alle dingen. Alle einden der aarde zijn in Hem verbonden. Alle volken, alle leven, alle denken zijn zijns. Heel Gods Schepping, door den Zoon gemaakt en gedragen, wacht op Hem. De gansche Schepping zucht; het gansche schepsel steekt het hoofd op. Hij is het licht, dat alle dingen verklaart. En dat levendmaakt, vrijmaakt tot het licht; tot het leven in het licht; in de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods; in de heerlijkheid van den Naam des Heeren.

Vervulling kennen wij.

Vervulling in de uitstorting des Heiligen Geestes.

Daar brak de Christus in de wereld door; uit zijn Tente stralend het Licht Gods; uitbrengend het Verbond voor de volken der aarde; hen uitleidend uit hun gevangenhuis; brekend hun keten; openend hun oog; hen brengend in het licht van den Naam des Heeren; hen uitleidend tot de Schepping Gods; tot den God der geesten van alle vleesch.

Hij brengt de Gemeente Gods in het licht; uit alle volken; uit alle eeuwen. Hij leidt haar tot vrijheid en eenheid. Tot alle schepsel Gods op de aarde en in den hemel. Tot de zaligheid. Tot de heerlijkheid Gods.

Nog is de volle vervulling niet.

Maar wèl de vervulling in beginsel.

En onze ziele, die leven mag; die het licht ontwaart; die uitbrak uit de hulze; die uitgaat naar God; roeme in de hope der heerlijkheid Gods. In den Christus. In den Heiligen Geest.

Eens zal het alles licht zijn. Licht in de hemelen en op de aarde. Licht over alles, wat daarin en daarop is en was. Licht over al wat leeft. Ook over alle donkerheden. Licht, enkel licht, in den geest. Licht over wat is en zijn zal. Licht in de eenheid en heerlijkheid aller werken Gods. Licht in het leven; in de vrijheid; in de liefde.

In het "heilig, heilig, heilig is de Heere, de Heere God, de Heere der heirscharen!" uit den Vader in den Zoon door den Heiligen Geest.

XVIII. EEN NIEUW LIED [Jes. 42:10-12].

Zingt den Heere een nieuw lied! zijn lof van het einde der aarde! gij, die ter zee vaart en al wat daarin is; gij, eilanden en hun inwoners! Laat de woestijn en haar steden [de stem] verheffen, met de dorpen, die Kedar bewoont! Laat hen juichen, die in de rotssteenen wonen, [en] van den top der bergen af schreeuwen! Laat ze den Heere de eere geven en zijn lof in de eilanden verkondigen.

Jesaja 42:10-12.

"Zingt den Heere een nieuw lied; zingt den Heere, gij gansche aarde! Zingt den Heere, looft zijn Naam, boodschapt zijn heil van dag tot dag! Vertelt onder de Heidenen zijn eer, onder alle volken zijn wonderen! Want de Heere is groot en zeer te prijzen; Hij is vreeselijk boven alle goden. Want al de goden der volken zijn afgoden; maar de Heere heeft de hemelen gemaakt. Majesteit, en heerlijkheid zijn voor zijn Aangezicht, sterkte en sieraad in zijn Heiligdom. Geeft den Heere, gij geslachten der volken! geeft den Heere eer en sterkte! Geeft den Heere de eer zijns Naams; brengt offer, en komt in zijn voorhoven; aanbidt den Heere in de heerlijkheid des Heiligdoms; schrikt voor zijn Aangezicht, gij gansche aarde! Dat de hemelen zich verblijden en de aarde zich verheuge; dat de zee bruisse met haar volheid; dat het veld huppele van vreugde met al, wat er in is; dat dan al de boomen des wouds juichen voor het Aangezicht des Heeren!" (Ps. 90).

Een gelijke toon, als in dezen Psalm, klinkt in het profetisch woord, en vernieuwt zich in de Schrift telkens.

Dàt is de toon van het nieuwe lied zelf.

Zoowel bij den Profeet als in den Tempelzang wordt Gods schepsel, Gods Volk, tot dit nieuwe lied *opgeroepen*. Alleen in Psalm 40 heet het: "Hij *heeft* een nieuw lied in mijn mond gegeven." En in Psalm 144: "Ik *zal U* een nieuw lied zingen." Maar in de Openbaring van Johannes, als de Leeuw uit Juda, de Wortel Davids, de Overwinnaar, het Lam, staande als geslacht, in den hemel gezien wordt met zijn zeven hoornen en zeven oogen, welke zijn dezeven Geesten Gods, uitgezonden in alle landen; — als dit Lam het Boek met zeven zegelen uit de hand van Hem, die op den Troon zit, genomen heeft en het Boek opent, dan *zingen*, aanbeddend nederbuigend, de vier dieren en de vier en twintig ouderlingen, dat is de Schepping en het Volk Gods, bij het ruischen der cithers en het geuren der gebeden aller heiligen — het nieuwe lied: "Gij zijt waardig het Boek te nemen en zijn zegelen te openen, want Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met uw bloed uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie; en Gij hebt ons onzen God gemaakt tot koningen en priesters; en wij zullen als koningen heerschen op de aarde." (Openb. 5:8 v.v.) En wederom, als het Lam in het midden der honderd vier en veertig duizend, die den Naam zijns Vaders aan hun voorhoofden dragen, op den berg Sion staat, dan *zingen* zij een nieuw gezang voor den Troon, dat niemand leeren kan, dan de honderd vier en veertig duizend, die van de aarde gekocht zijn.

Zoo blijft het Schriftverband ook hier zichzelf gelijk. Wat de Profetie in uitzicht stelt, daar roept Israël in zijn Tempelzangen om; dat gaat in dit Israël zijn vervulling tegemoet; het breekt er in door in het Lam, dat zich in Psalm 40 het lichaam ziet voorbereiden; en het komt in de gemeenschap met dit Lam Gods, met den Gezalfde des Heeren, met den Profeet aller profeten, tot verwerkelijking in heel het uitverkoren Geslacht voor het oog der gansche Schepping.

Daarom juist roept de Profeet door den Geest des Heeren om het nieuwe lied vooral *dáár*, waar door de Profetie de gestalte van den Knecht des Heeren, die met den Heiligen

Geest gezalft is, in het licht treedt, om zijn licht naar al de zijnen in hun donkerheid te doen uitgaan en hen uit de kluisters der duisternis in de vrijheid van het Licht te leiden. Dat Licht brengt het lied mee; in dat Licht wordt het lied geleerd; bij de toeneming van dat Licht breekt het lied door; het klimt met het Licht; en in de volheid des Lichts zal het lied als de nooit eindigende, oneindig volle, altoos nieuwe muziek van Gods watervallen, als de stem veler wateren, met alle lied der werken Gods in zalige verrukking klinken.

Dit nieuwe lied is de lof des Heeren *van het einde der aarde*.

De Serafijnen Gods leven in het Licht en jubelen elkander toe: "Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen! de gansche aarde is van zijn heerlijkheid vol!" Voor hen glanst het Licht des Heeren over alles, en alles wekt hen daarom altoos weer tot den jubelenden lof des Heeren. Al die kinderen Gods juichten reeds, toen de Heere de aarde grondde; toen haar grondvesten zonken en haar hoeksteen gelegd werd.

De morgensterren zongen reeds zoo lang te zamen hun vroolijk lied. (Job. 38), Maar de aarde, die met de engelen, met de sterren Gods, tot hun koor moest ingaan en door hun koor tot den Troon Gods in hoogen jubel moest naderen, week terug, toen haar opperzangmeester, de mensch Gods, viel. Het lied verstomde in dien val; het stierf in zijn eerste klanken weg. En bij het donderen der onweeren, bij het bulderen der stormen, bij het zuchten van het gansche schepsel, vermag het lied der ijdelheid, het spel van het lied, den klaagzang, den jammerkreet, het gekerm en het gevloek niet te overstemmen. Het lied na den val bij het speeltuig van zijn zoon Jubal is de zang van den Kaïnszoon Lamech, voor zijn dubbeltal van vrouwen, het lied van zijn hoogmoed en van zijn naar bloed dorstende wraak. Het is de zang, die overmoedig afdaalt naar het verderf in den zondvloed, naar het eeuwig geroep tegen den Heere.

Toch moet van de aarde het lied opklimmen voor den Heere Zebaöth. De Heere heeft zich een Opperzangmeester in den Zoon, dien Hij zalftde, uitverkoren. Die zal den Psalm der aarde geven; die zal het koor, op Gods erve hier beneden formeeren; zijn gekochten zal Hij door den Heiligen Geest vergaderen; Hij zal door den Heiligen Geest den Psalm voor hen zingen; hun voorzingen en hen mee doen zingen.

Daarom mocht in den schaduwdienst van Israël de Psalm in den Tempel niet ontbreken, — onder den opperzangmeester, bij de heilige muziekinstrumenten, door de Levieten, die schaduw van al het Volk Gods, uitgevoerd. En de Geest des Heeren leerde daarmee aan Israël de liederen Sions, ja gunde op de wegen bij het opgaan naar Jeruzalem aan al het Volk in zijn liederen Hammaäloth den Psalm ook zelf op de lippen te nemen en van zijn betrouwen op de Belofte des Heeren te zingen, — gelijk niet Mirjam al het Volk den Heere in het lied mocht juichen aan de oevers van de Schelfzee.

Ja, al ging het niet aan, om de liederen Sions te zingen in een vreemd land, op de erve des Heeren behoefde ook in den kring des huizes de Psalm niet te ontbreken en althans bij het paaschlam klonk de lofzang.

Dien lofzang vinden wij op de lippen van den Christus, het Lam, in het midden der zijnen in de paaschzaal te Jeruzalem. Met de "Wet was de lust om Gods welbehagen te doen in het midden zijns ingewands; zijn lippen bedwong Hij niet, om de gerechtigheid des Heeren in de groote Gemeente te boodschappen (Ps. 40) en daarom betuigt Hij in dienzelfden Psalm: "Hij heeft een nieuw lied in mijn mond gegeven, een lofzang onzen God; velen zullen het zien en vreezen, en op den Heere vertrouwen."

Met den lofzang Israëls op de lippen stond de Heere Jezus dan ook op van zijn laatste paaschmaal, om te gaan naar den hof Gethsémane (Matth. 26:30). En in zijn bitterst lijden worstelde Hij nog met Israëls Psalm om het lied, het nieuwe lied: "In het midden der Gemeente zal Ik U prijzen; van U zal mijn lof zijn in een groote Gemeente". (Ps. 22:23, 26).

Hij heeft het nieuwe lied in zijn opstanding uit de dooden, uit het graf, uit den dood, opgebracht; het zalige lied van den mensch voor zijn God, het lied van de aarde, het lied uit het stof. Hij heeft het op den vleugel des Geestes in zijn hemelvaart doen opvaren.

Waar Gods engelen bij des Heeren geboorte in Efrata's velden met hun lied naar de aarde bogen op het trillen van den eersten toon uit het ingewand van het Kindeken Jezus naar zijn lipjes, — daar openen zij bij zijn hemeltocht hun reien, om zijn lof, het nieuwe lied, het lied van de aarde, van het einde der aarde, het lied opklimmend uit den dood, uit den vloek Gods, te doen jubelen voor den Troon. Daar vernieuwt zich bij dien lofzang van het einde der aarde ook hun eigen lied tot een nieuw lied *met* het Lam, met den Leeuw uit Juda, met den Wortel Davids, den Wortel uit de dorre aarde, die overwon. En hun jubel klimt, als de zeven Geesten Gods in de uitstorting des Heiligen Geestes uitgezonden worden in alle landen, om uit de volheid van Christus bij het doorbreken van het Licht der Heidenen, het openen der blinde oogen en het uitvoeren van de gevangenen uit de boeien der duisternis in de vrijheid van het Licht, de profetie tot vervulling te brengen: "Zingt den Heere een nieuw lied, zijn lof van het einde der aarde!"

Met de uitstorting des Heiligen Geestes en het uitgaan van het Evangelie in de geheele wereld wordt het einde der aarde opgeroepen tot het nieuwe lied. Niet enkel Jeruzalem, Judea of Galilea, maar de kusten van Tyrus en Sidon, waar men ter zee vaart; waar het de wereld der volken ingaat; waar het leeft op de baren. Dáár moet om het nieuwe lied worden geroepen. Dáár moet die roepende Profetie uitgaan; verder, altijd verder. Over alle baren en golven moet zij klinken, over alle schepen in die zee, naar alle kusten, naar alle eilanden, dat is naar alle landen, moet zij doorgaan, en alle inwoners der wereld moeten haar hooren.

De wereld in, de wijde bewegelijke wereld, de wereld der volken: — dat is allereerst de richting van dit profetisch geroep om het nieuwe lied. Maar het is daarbij te doen om *heel* de aarde, om haar *einde*. En daarom wendt de profetische bazuin zich ook naar wat aan die volkenzee, aan die levenszee zich onttrok; naar de woestijn. Als in Kedar, dat is Arabië, waar Ismaël zich niet zijn zonen onttrok (Gen. 25:13), spannen daar in die levenswoestijn de zwervelingen, elkander ten schaduw, dorpsgewijze hun tenten.

Door die tenten moet het geroep klinken om het nieuwe lied. Ja, tot de eenzaamste rotsen moet het doordringen; tot wie schuilt in de spelonken en als een arme vluchteling, een verlorene, een banneling, ver van alle menschelijk lied, bij de steenbokken (1 Sam. 24:3) een toevlucht zoekt. Tot op den eenzaamsten bergtop, tot *zoover* het leven reikt, moet de roepstem nu gaan: "Zingt den Heere een nieuw lied; zijn lof van het einde der aarde!"

Deze profetische stem zoekt het *einde* der aarde, zoekt het weggedrevene, het verlorene.

De wateren, die in Ezechiëls gezicht (Ezech. 47) uit het heiligdom des Heeren, uit het altaar Gods, vloeien, rusten niet, totdat ze de Doode Zee bereiken en daar levend en gezond en heerlijk maken, wat dood was, — het beeld van den ver reikenden genadearbeid, die in de uitstorting des Heiligen Geestes uitgaat. Maar daarom roept dan nu ook de profetische stem om het nieuwe lied even ver; naar den ellendigste; naar den verlorene. Ja, die stem roept tot in den dood, en roept uit den dood tot het leven, om in den eersten geboortekreet der arme ziel naar God een levenden toon te wekken voor het nieuwe lied.

En gelijk de wateren bij Ezechiël in het afvloeien naar de Doode Zee wassen van de voetzool tot de enkelen, tot de knieën, tot de heupen en tot boven het hoofd, — zóó klimt ook hier de evangelische roepstem en de macht des Heiligen Geestes van de kusten naar de woestijnen, naar de rotskloven en naar de toppen der bergen op, om toch uit het armste en ellendigste, uit wat het verst naar het einde der aarde terugtrok, uit wat in ons het diepst ellendig is, uit ons verborgenst talent, uit onze meest eigenlijke persoonlijke bezitting en daarom door de zonde ook onze zwakste zijde, ons grootste gevaar, ons meest reddelooze deel, te wekken door almachtige, vrijmakende, vernieuwende, heiligende genade, een toon voor het nieuwe lied, des Heeren lof van het einde der aarde.

Die toon klinkt in alle amen der ziel op het Woord des Heeren; in alle smeeking naar de

Belofte; in alle belijdenis voor onzen God; in allen geloofsuitgang naar den Christus; in al wat de dierbaarheid van het Lam Gods, Juda's Leeuw, Davids Wortel geldt, die in den Troon des Heeren is; in alle vereeniging met Sions lied van Mozes en van het Lam. In allen lof uit al wat Hij wrocht voor den Naam des Heeren.

Klinke de profetische roepstem machtiger over ons, dieper in ons, naar de fundamenten, naar het einde der aarde. Klinke die roepstem verder op aarde naar Heidenen, Mohammedanen en Joden.

En roepe alhaast met al Gods engelen zijn Volk alles, wat in het stof nog mag zijn, op voor het nieuwe, het eeuwige lied aller werken des Heeren met het Lam in den Troon.

Dáár zal het klinken, gelijk het hier geleerd is. Maar in den vollen toon, dien geen oor nog heeft gehoord!

XIX. DE HEERE ZAL UITTREKKEN [Jes. 42:13-17].

De Heere zal uittrekken als eenheid; Hij zal den ijver opwekken als een krijgsman; Hij zal juichen, ja, Hij zal een groot getier maken; Hij zal zijn vijanden overweldigen.

Ik heb van ouds gezwezen; Ik heb Mij stil gehouden [en] Mij ingehouden; Ik zal uitschreeuwen als eene, die baart.

Ik zal ze verwoesten en te samen opslokken.

Ik zal bergen en heuvelen woest maken, en al hun gras zal Ik doen verdorren.

En Ik zal de rivieren tot eilanden maken, en de poelen uitdrogen.

En Ik zal de blinden leiden door den weg, [dien] zij niet geweten hebben; Ik zal hen doen treden door de paden, [die] zij niet geweten hebben; Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken en het kromme tot recht; deze dingen zal Ik hun doen en Ik zal hen niet verlaten.

[Maar] die zich op gesneden beelden verlaten; die tot de gegoten beelden zeggen: gij zijt onze goden; die zullen achterwaarts keeren [en] met schaamte beschaamd worden.

Jesaja 42:13-17.

De Heere vertroost zijn Volk.

Hij beschaamt alle vleesch, maar roept de ellendigen op tot een lied, een nieuw lied, het lied der verlossing door de ontferming des Heeren.

Want Hij heeft hun een Verlosser gezalfd, zijn Knecht, die zijn Raad uitvoert; die het Licht des levens, der vrijheid en der heerlijkheid doet opgaan; die hun blinde oogen opent, hun boeien losmaakt en hen uitleidt in zaligheid tot eere van den Naam des Heeren, die hemel en aarde gemaakt heeft.

Op dien Verlosser en zijn zalving vestigt de Heere het oog van zijn Volk bij zijn roepen om hun lied, om het lied des geloofs.

Want zeker, zijn zalving is niet tevergeefs. "Hij zal de ellendigen des Volks richten; Hij zal de kinderen der nooddriftigen verlossen en den verdrukker verbrijzelen. Hij zal den nooddriftige redden, die daar roept, mitsgaders den ellendige en die geen helper heeft. Hij zal den arme en nooddriftige verschoonen en de zielen der nooddriftigen verlossen. Hij zal hun zielen van list en geweld bevrijden, en hun bloed zal dierbaar zijn in zijn oogen". (Ps. 72).

De Heere heeft in zijn vrije genade als de eenige waarachtige God de zaak van zijn arm en ellendig Volk *geheel* voor zijne rekening genomen en aan zijn Gezalfde bevolen. Daarom moeten zij op het Woord van dien grooten Koning, wiens stem in hun duisternis en in hun banden tot hen doordringt, op den Naam des Heeren hopen, en zijn lied moet des nachts bij hen zijn, het gebed tot den God huns levens: "Ik weet, dat de Heere de rechtzaak der ellendigen en het recht der nooddriftigen zal uitvoeren". (Ps. 140:13.)

Ja, de verlossing is waarachtig, en zij is volkomen. Waar alle roem des vleesches gedoemd wordt, daar spreekt het Woord des Heeren tot zijn Volk van hun God en Vader: "Uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing." (1 Cor. 1:30). En van die verlossing roemt daarom het geloof als van een altijd voortgaande, tot de laatste strik, de laatste

nevel, de laatste hindering breekt: "Wij hadden al zelf in onszelf het vonnis des doods, opdat wij niet op onszelf vertrouwen zouden, maar op God, die de dooden verwekt; die ons uit zoo grooten dood verlost heeft en nog verlost; op wien wij hopen, dat Hij ons ook nog verlossen zal". (2 Cor. 1:9, 10).

Een Verlosser is de Heere. "Geloofd zij de Heere, de God Israëls, want Hij heeft bezocht en verlossing teweeg gebracht zijnen Volke, gelijk Hij gesproken heeft door den mond zijner heilige profeten, die van het begin der wereld geweest zijn, namelijk een verlossing van onze vijanden en van de hand al dergenen, die ons haten; opdat Hij barmhartigheid deed aan onze vaders en gedachtig ware aan den eed, dien Hij Abraham, onzen vader, gezworen heeft, om ons te geven, dat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vreeze, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen onzes levens". (Luc. 1:68-75).

"De Heere is een Krijgsman" — zóó zong daarom Israël, opklimmend uit de Roode Zee — "de Heere is een Krijgsman, Heere is zijn Naam! Hij heeft Farao's wagenen en zijn heir in de zee geworpen; en de keur zijner hoofdlieden zijn verdronken in de Schelfzee! O Heere! uw rechterhand is verheerlijkt geworden in macht; uw rechterhand, o Heere! heeft den vijand verbroken! En door uw hoogheid hebt Gij, die tegen U opstonden, omgeworpen. De vijand zeide: Ik zal vervolgen; ik zal achterhalen; ik zal den buit deelen; mijn ziel zal van hen vervuld worden; ik zal mijn zwaard uittrekken; mijn hand zal hen uitroeien! — *Gij* hebt met uw wind geblazen; de zee heeft hen gedekt! zij zonken onder als lood in geweldige wateren! O Heere! wie is als Gij onder de goden? wie is als Gij, verheerlijkt in heiligheid, vreeselijk in lofzangen, doende wonder! Gij hebt uw rechterhand "uitgestrekt, de aarde heeft hen verslonden! Gij leidet door uw weldadigheid dit Volk, dat Gij verlost hebt; Gij voert hen zachtkens door uw sterkte tot de liefelijke woning uwer heiligheid. De volken hebben het gehoord, zij zullen sidderen; weedom heeft de ingezetenen van Palestina bevangen. De vorsten van Edom zullen verbaasd wezen; beving zal de machtigen der Moabieten bevangen; al de ingezetenen van Kanaän zullen versmelten! Verschrikking en vrees zal op hen vallen; door de grootheid van uw Arm zullen zij verstommen als een steen! totdat uw Volk, Heere! henen doorkome; totdat dit Volk henen doorkome, dat Gij verworven hebt. Die zult Gij inbrengen en planten hen op den berg uwer erfenis, ter plaatse, welke Gij, o Heere! gemaakt hebt tot uw woning, het Heiligdom, hetwelk uw handen gesticht hebben, o Heere! De Heere zal in eeuwigheid en geduriglijk regeeren! Want Farao's paard met zijn wagen, met zijn ruiters, zijn in de zee gekomen en de Heere heeft de wateren der zee over hen doen wederkeeren; maar de kinderen Israëls zijn op het droge in het midden van de zee gegaan". (Ex. 15.)

In Israëls verlossing van Farao, die vrucht van de zalving des Zoons van God tot een volkomen Verlosser van al des Heeren Volk, lag het teeken, de profetie en het onderpand van de voortgaande en volkomen verlossing tot aan het eind der eeuwen. Al lag de woestijn daar vóór hen, al maakten de Edomieten, de Moabieten en de Kanaänieten zich tegen hen op, de Heere zou een Krijgsman zijn boven die allen, hun Overwinnaar en de Verlosser van zijn Volk, dat bij Hem zou wonen tot in eeuwigheid.

In dat geloof gaat dan ook uit Sions zalen het gedurig gebed op tot den onverwinlijken Held, die zal zegevieren: "Twist, Heere! met mijn twisters; strijdt met mijn bestrijders! Grijp het schild en de rondas en sta op tot mijn hulp! En breng de spies voort en sluit den weg toe, mijn vervolgers te gemoet! Zeg tot mijn ziel: Ik ben uw heil!" (Ps. 35.)

En de Profetie klinkt daarom, gelijk hier: De Heere zal uittrekken als een held tot verlossing van al zijn Volk. Hij zal als een krijgsman in ijver ontsteken en niet rusten vóór de zegepraal. Hij zal juichen; zijn krijgskreet, zijn krijgszang zal luid klinken, bezielend tot de overwinning. Schrikverwekkend zal zijn wapenkreet zijn; Hij zal een groot getier maken, brullend als een leeuw. Zóó zal Hij Zich op zijn vijanden storten en hen overweldigen. Lang, zeer lang heeft Hij gezwegen, — als zou Hij voor altijd de vertreding, de verdrukking, de gevangenschap van zijn Volk verdragen; als had Hij vergeten genadig te zijn en zijn barmhartigheid door toorn toegesloten, terwijl hun

klacht haast wegstierf: "mijn Steenrots! waarom vergeet Gij mij!" De Heere heeft Zich stil gehouden, terwijl baren en golven over hen heengingen en de kerker der duisternis hen in droefenis en bitterheid verteerde. Hij heeft Zich ingehouden, zoolang het kon, en den roem toegelaten van hen, die tot gesneden en gegoten beelden spraken: "gij zijt onze goden!" Hij heeft het vleesch laten juichen in het zonlicht, in frissche kracht, in hoovaardij als met een keten der eere omhangen, in geweld zich vertoonend als in een staatsiekleed, de oogen uitpuilend van vet. De Heere heeft Zich ingehouden, waar de goddeloosheid vermenigvuldigde en de waarheid in het slijk getreden werd. Maar nu! — de teruggetrokken pijl zal vliegen van zijn boog, de ingehouden teugel zal zijn strijdros nu laten voortstuiven; de afgetrokken hand, die zijn Volk in de diepte liet glijden, zal nu grijpen zonder falen; nu komt het Hem over de lippen, dat hemel en aarde bewegen; al wat Hij inhield in zijn toorn en in zijn barmhartigheid. Als het wegeroep der barende breekt het uit, het leven van den Held Gods, tot verlossing van zijn Volk. Niets weerstaat Hem; alles buigt voor Hem. Waar Hij verschijnt, verdwijnen zijn weerpartijders. Hij verslindt hen. Hij slaat alles met verwoesting, wat tegen Hem zich beroemen zou; bergen en heuvelen, en al hun gras, al hun groen. De rivieren bieden een pad en de poelen keeren tot vastheid, waar deze Krijgsman, deze Held, zijn weg neemt in het ter hulpe snellen van zijn Volk. Hij omvat, omgrijpt, zijn arme Volk, zijn ellendigen, die vergaan in hun nood. Er was voor hen geen licht meer, — slechts duisternis; geen weg, geen uitkomst meer, — slechts opsluiting en afsnijding in bange smart, verdrukking en ellende. Maar hier is Hij. Hij heeft hun hand gevat. Hij leidt hen reeds, en waar Hij gaat, daar is een weg, een weg en geen vijand meer! een weg in de vrijheid, in het licht! Wegen en paden vermenigvuldigen zich voor hen; rechte wegen tot de erve des heils. Hij leidt er hen in, hoewel zij nog niet zien. Hij voert hen reeds als blinden in het licht; zij verstaan het nog niet, zij zien het nog niet in, zij ontwaren nog in hun ziele dezelfde wonden, hetzelfde kruis, dezelfde vijanden, denzelfden afgrond. Maar reeds leidt Hij hen door den weg der verlossing, door den weg, dien zij niet geweten hebben. En ja, zij *zetten* ook reeds den voet des geloofs, zij worden niet enkel gedragen en geleid, zij loopen, zij *treden* in de paden der verlossing zonder het te weten. O, de Held Gods, de Gezalfde des Heeren, omringt hen met zijn vermogen, met zijn engelenschaar. En Hij laat hun oog niet duister, waar die machtige Verlossershand hen aangreep. Hij laat al die bange donkerheden niet blijven. Neen, Hij geeft ook oog voor zijn wegen; Hij zal de duisternis voor hun aangezicht tot licht maken en het kromme tot recht. Hij omringt hen, waar Hij hen in ruimte stelt, met blij gezang, dat hun verlossing meldt. Hij verheldert almeer hun geloofsblik. Hij laat over al zijn wegen het licht van zijn Woord stralen; over alle moeite en verdriet, over alle lijden en strijd, over alle zielepijn en ellende. Hij laat het licht van zijn verlossende genade in al die wegen uitkomen. De duisternis wordt zelf licht; het is alles zijns, die de smart geeft om de geboorte; den nood om het gebed; de wonde om de olie; de ellende om de genade; de verdrukking om de verlossing; den zielejammer om zijn liefde, zijn zoete, zalige, eeuwige liefde in den glans van zijn Verlossersaangezicht.

Zóó profeteert het Woord. Zóó troost het in zijn profeteeren.

En ja, in den diepsten nood, in de volheid der tijden, *is* de Held Gods gekomen en Hij *heeft* overwonnen, Hij heeft verlost.

Maar daarom ook zal Hij uittrekken telkens weer en overal, en in allen nood, om de Verlosser van zijn Volk te zijn.

Wel kan Hij Zich lang stil houden, inhouden, —terwijl de paden voor ons wegzinken en het oog geen licht meer heeft. Bange raadselen kunnen ons omringen, ons boeien en ketenen, ons benauwen en het hart ons verscheuren, ja ons geloof bespotten en hoonen.

Maar de Heere komt tot al zijn armen en ellendigen. Hij breekt door, juichend, schreeuwend om de overwinning; Hij grijpt hen en houdt hen. Hij leidt hen enkel op paden des heils. Het licht zal er op vallen. En, het zal eenmaal *alles* licht zijn. Enkel licht. Alles genade. Alles liefde. Alles heerlijke, verlossende zorg van den Heere en van zijn Held, zijn Gezalfde.

Van het begin tot aan het einde toe alles licht.
Want Hij zal hen niet verlaten.

XX. DOOVEN EN BLINDEN [Jes. 42:18-20].

Hoort, gij dooven! en schouwt aan, gij blinden! om te zien.

Wie is er blind dan mijn Knecht, en doof, gelijk mijn bode, [dien] Ik zend? Wie is blind, gelijk de volmaakte, en blind, gelijk de Knecht des Heeren? Gij ziet wel veel dingen, maar gij bewaart ze niet; of [schoon] hij de ooren opendoet, zoo hoort hij toch niet!

De Heere had lust [aan hem], om zijner gerechtigheid wil; Hij maakte [hom] groot [door] de Wet en Hij maakte [hem] heerlijk. Maar [nu] is het een beroofd en geplunderd Volk; zij zijn allen verstrikt in de holen en verstoken in de gevangenhuisen; ze zijn tot een roof geworden en er is niemand, die ze redt; [tot] een plundering, en niemand zegt: geef ze weder.

Wie onder u neemt dit ter oore? [wie] merkt op en hoort, wat hierna zijn zal?

Wie heeft Jacob tot een plundering overgegeven en Israël den roovers? Is het niet de Heere, Hij, tegen wien wij gezondigd hebben? Want zij wilden niet wandelen in zijn wegen en zij hoorden niet naar zijn Wet. Daarom heeft Hij over hen uitgestort de grimmigheid zijns toorns en de macht des oorlogs; en Hij heeft ze rondom in vlam gezet, doch zij merken het niet; en Hij heeft ze in brand gestoken, doch zij nemen het niet ter harte.

Jesaja 42:18-20.

"Wat is dan het voordeel van den Jood? Of wat is de nuttigheid der besnijdenis? Vele in alle manier; want dit is wel het eerste, dat hun de Woorden Gods zijn toevertrouwd.... Die Israëlieten zijn; voor welke is de aanneming tot kinderen, en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst van God, en de beloftenissen; van welke zijn de vaderen, en uit welke Christus is, zooveel het vleesch aangaat; die is God, boven allen te prijzen in der eeuwigheid, amen!" (Rom. 3:1, 2; 9:4, 5.)

Daarom juist is de zonde van ongeloof en ongehoorzaamheid zoo groot, waar zij zich bij Oud-Israël openbaarde. En daarom ook, en nog meer, is diezelfde zonde zoo schrikkelijk, waar zij woont onder Christenen, die tot de heerlijke erfenis van Israël zijn ingegaan; die nog rijker ontsluiting van de Woorden Gods mogen kennen; die in nog teederder zin van de aanneming tot kinderen Gods mogen hooren, en tot den dienst van God in Geest en in waarheid geroepen zijn, in het licht der belofte van het eeuwige leven.

De Heere had Zich Israël tot een Knecht, tot een bode verkoren; Gods Volk was het; *het* Volk; het hoofd aller volken; het volmaakte; dragende de zalving en de heiligheid des Heeren; alle teekenen van zijn Verbond en van zijn gerechtigheid; ja in de schaduwen en beloften die gerechtigheid zelf.

De Heere verlustigde zich dan ook in Israël, om zijner gerechtigheid wil. Hij maakte Israël groot door de Wet en Hij maakte hem heerlijk, of, — gelijk er eigenlijk staat,— Hij maakte de Wet groot en heerlijk. Die Wet was rechtvaardig en heilig en goed, ontzaglijk, en vol heerlijkheid. En Israël droeg die Wet, als des Heeren Knecht, en moest haar bewaren als de Gezant Gods. Israël wandelde in de gestalte dier Wet, in de gedaante van haar dienst. En die bediening was in heerlijkheid. (2 Cor. 3:7.)

In dat Israël klinkt de Profetie; de Profetie, die tegen alle Heidenen, tegen alle volken

roept; tegen hun afgoden vóór den Heere, den eenigen waarachtigen God, den Verlosser. De Profetie roept over die volken naar hun kerker, in hun duisternis en boeien, beschaming en overwinning uit; ja, maar ook redding en heil, licht en vrolijkheid, leven en zaligheid in de gemeenschap des Heeren, den God van Israël; in de gemeenschap met den Heere en met zijn Gezalfde, die uit Israël zou voortkomen, en die in de heerlijkheid van Israëls weg en dienst door de Wet Gods reeds zijn schaduw vooruit wierp.

En nu, zie, dit Volk, dat als de bazuin was, waardoor de Heere zijn Stem naar de volken deed uitgaan; dit Volk, dat de Belofte op de eigen lippen droeg; dit Israël, dat Gods Knecht was en de gestalte van des Heeren Gezalfde zelf vertoonde; — dit Volk was een volk van dooven en blinden. Het zag zelf den glans van het Licht zijns Gods niet; het hoorde niet de Stem van zijn God; het verstond zijn Woord niet; het morde tegen zijn Weg; het schond zijn Wet; het verontreinigde zijn Heiligdom; het vergat de Belofte; het miskende straks den Christus; het leverde Hem den Heidenen over; het begeerde zijn dood; het eischte voor Hem het kruis; het ontscheurde zich aan het Verbond; het liet het heil van Christus en de gemeenschap der heiligen aan de Heidenen over; en het weigert zich te bekeeren.

Het oude Israël zag wel veel dingen, maar kende en bewaarde ze niet. Het wierp de paarden weg, om de doos te behouden. Het geklank ging van Israëls lippen, maar voorbij het oor; Israël hoorde het niet, ofschoon hij de ooren opendeed. Het zondigde tegen zijn God en Verlosser door ongeloof en ongehoorzaamheid; het wilde niet wandelen in zijn wegen en hoorde niet naar zijn Wet. Daarom roept hier de Profetie door den Geest van Christus uit: "Hoor, gij dooven! en schouwt aan, gij blinden! om te zien." Daarom klaagt hier de Heere: "Wie is er blind dan mijn Knecht, en doof, gelijk mijn bode, dien Ik zend? Wie is blind, gelijk de volmaakte, en blind, gelijk de Knecht des Heeren?" Daarom wijst hier het Woord den weg Gods voor Oud-Israël aan in verscheuring en ballingschap: "Nu is het een beroofd en geplunderd Volk; zij zijn allen verstrikt en gevangen in de holen, verstoken, opgesloten in de gevangenhuisen; zij zijn tot een roof geworden, en er is niemand, die hen redt; tot een plundering, en niemand zegt: geef hen weder!" "Wie heeft Jacob tot een plundering overgegeven en Israël den roovers? Is het niet de Heere, tegen wien wij gezondigd hebben? Daarom heeft Hij over hen uitgestort de grimmigheid zijns toorns en de macht des oorlogs; en Hij heeft hen rondom in vlam gezet; Hij heeft hen in brand gestoken."

Maar ook nu zelfs moet hun nog verweten worden: "Wie onder u neemt zulks ter oore? wie merkt op en hoort, wat hierna zijn zal? wie denkt om de gevolgen of denkt althans van achteren over des Heeren Woord na?" "Zij merken het niet! zij nemen het niet ter harte!"

Zoo diep ellendig stond het met het Volk Gods onder het Oude Verbond, ondanks de genade, die Israël in Wet en Profetie droeg. Reeds in de woestijn moest het zwaard door Israël heengaan. In de dagen der Richteren verteerde het de stammen. Onder de koningen scheurde het die stammen vaneen. Straks leverde het de kinderen Jacobs aan Assyrië, aan Babel, aan Rome over. Ja het oordeel Gods stelde Jeruzalem tot een verwoesting en verstrooide de Joden over de aarde.

Dooven en blinden waren die kinderen Israëls. De Christus moest in hun midden met het profetische woord klagen: "Het hart dezès Volks is dik geworden, en zij hebben met de ooren zwaarlijk gehoord, en hun oogen hebben zij toegedaan, opdat zij niet te eeniger tijd met de oogen zouden zien en met de ooren hooren en met het hart verstaan en zij zich bekeeren en Ik hen geneze." (Matth. 13:15). "Zijn wij dan ook blind?" zoo vroegen de Schriftgeleerden. En het antwoord des Heeren moest luiden: "gij, blinde leidslieden der blinden!"

Wat van de afgoden gold, dat gold van Israël: "Ooren hebben zij, maar hooren niet; zij hebben oogen, maar zien niet." En waar naar het Welbehagen des Vaders de dingen van het Koninkrijk der hemelen verborgen waren voor deze wijzen en verstandigen, die als blinden riepen: "wij zien", — maar aan de kinderkens geopenbaard werden door het

openen van de oogen der blinden, — daar heeft de Heere Jezus niet alleen Nicodémus, die deze aardsche dingen, de noodzakelijkheid van de opening der oogen, niet verstond, vernederd door het woord: "Voorwaar voorwaar zeg Ik u: tenzij iemand wederom geboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet *Zien!*" maar ook zijn prediking tot de schare liet Hij niet uitgaan, zonder de ontdekkende roepstem: "Wie ooren heeft, om te *hooren*, die hoore!"

Dooven en blinden!

De Profetie der genade, de Profetie des heils onder Gods Israël, verkondigde den Heere en zijn Gezalfde juist als die Verlosser, die de oogen der blinden kwam openen, en hen uit den kerker der duisternis in het licht kwam leiden; die de blinden leiden kwam in een weg, dien zij niet wisten.

Maar, waar de Heidenen naar het licht smachtten, daar wilden de Joden van geen blindheid weten. In Nazareths synagoge ging hun daarom de prediking voorbij, waarmee de Christus daar Zichzelf als den Verlosser tot opening van der blinden oogen aanwees en aanbood. En in heel de openbaring Gods in Wet en Profeten gaat eeuw na eeuw het Woord Gods, het licht des levens, hun oor en oog voorbij; een deksel is er op hun oogen in het lezen der Schriften. (2 Cor.3:14-18.)

Omdat ze niet blind willen zijn; omdat zij zeggen: "wij zien," — daarom zijn ze blind en doof voor het Woord Gods.

En niet de Joden alleen. Maar evenzeer allen, die in de Kerk des Heeren, ook des Nieuwen Verbonds, van die blindheid en doofheid niet willen weten. Al kennen zij ook de Schrift van buiten. Al dragen zij die ook op de lippen. Al bewonderen zij ook die Schrift. Al zijn zij predikers des Woords. Al wezen zij door het Woord velen den weg. Al brachten zij het Woord Gods tot de Heidenen. Hunner is de Belofte niet! Wel gaat de Heere voort, de Kerk, ook waar ze onder zijn dreigingen doorgaat, nog naar zijn Verbond vast te houden, gelijk Hij Israël om het heilige Zaad zijn Knecht, zijn bode, de volmaakte, noemde, en er zijn lust in vond om zijner gerechtigheid wil; — maar toch, voor het farizeïsme is er geen belofte, slechts oordeel en toorn.

Hoe zou het ook anders! Er *is* geen andere belofte, dan van verlossing en genade. Er is geen andere heerlijkheid in de openbaring des heils, dan die in den Gezalfde is tot een Licht der Heidenen, om te openen de blinde oogen, en te redden, wie in duisternis gebonden zitten. Die belofte *is* het Licht; ja, maar voor blinden. Zij zingt den psalm der vertroosting: — ja, maar voor de ooren der dooven. De blinde Bar-Timeüs heeft het licht van Jezus, het licht des Woords, gezien, als hij roept: "Zone Davids, ontferm u mijner!" — terwijl de schare, die ziet en hoort, blind is en doof, als zij zegt, dat hij zwijgen moet.

Voor dooven en blinden! — zoo spreekt het Woord in Wet en Evangelie; zoo straalt het licht alom van den Kandelaar.

Zalig is hij, die het leest, en zijn zij, die het hooren en bewaren. (Openb. 1:3.)

Hun betrouwen in de armoede hunner ziele zij op den Heere, hun God. Op den Heere en zijn Gezalfde.

Maar wie wijs zijn in hun oogen, die zullen vergaan. Hoe hooger, hoe grooter hun inbeelding zij, — hoe ontzettender ook het oordeel over hen in vervulling gaat door de grimmigheid van den toorn des Heeren.

XXI. GIJ ZIJT MIJNE [Jes. 43:1-7].

Maar nu, alzoo zegt de Heere, uw Schepper, o Jacob! en uw Formeerder, o Israë! vrees niet, want Ik heb u verlost; Ik heb u bij uw naam geroepen; gij zijt mijne! Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstroomen; wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden en de vlam zal u niet aansteken. Want Ik ben de Heere, uw God, de Heilige Israëls, uw Heiland; Ik heb Egypte, Moorenland en Seba gegeven tot uw losgeld in uw plaats. Van toen af, dat gij kostelijk zijt geweest in mijn oogen, zijt gij verheerlijkt geweest, en Ik heb u liefgehad; daarom heb Ik menschen in uw plaats gegeven en volken in plaats van uw ziel. Vrees niet, want Ik ben met u; Ik zal uw zaad van den Opgang brengen en Ik zal u verzamelen van den Ondergang. Ik zal zeggen tot het Noorden: geef; en tot het Zuiden: houd niet terug; breng mijn zonen van verre, en mijn dochteren van het einde der aarde; een ieder, die naar mijn Naam genoemd is, en dien Ik geschapen heb tot mijn eer; dien Ik geformeerd heb; dien Ik ook gemaakt heb.

Jesaja 43:1-7.

De Kerk des Heeren is niet zijn eigendom in *naam* alleen, maar zij is in waarheid zijn uitverkorene, zijn beminde, zijn liefste.

Onder Oud en Nieuw Verbond gaat dat door.

Zij is op aarde nog in de oude banden der verdorven natuur; zij behoort tot het gevallen menschen geslacht en heeft mede daaruit en daarnaar haar gestalte. Velerlei gebrek kan daarom de Kerk des Heeren op aarde aankleven. Het vleesch kan de overhand hebben en zonde het leven van Gods Volk verteren, zoodat het Woord Gods geen kracht doet. Het getal der vleeschelijken, der onherborenen, kan ook zeer groot in de Kerk zijn, en de banier der waarheid dragen, zonder uit die waarheid te leven.

Dan kan het zoo ver komen, dat Mozes in den Nijl drijft, David in de spelonk woont, Elia in Serepta Sidonis verborgen is, en de Christus aan het kruis hangt.

Dan valt de getrouwe getuige als martelaar; dan worstelt de zuivere waarheid zonder eere; dan schuilt het verborgen godzalige leven weg, hongerend naar gemeenschap, een vreemdeling onder de belijders.

Dan kan de Heere zijn Kerk overgeven, zijn verdonkerd, vervuild en verbasterd Volk. Hij kan het als vermengd goud in den smeltkroes werpen, opdat het gelouterd worde. Hij kan berooving en plundering er over los laten. Hij kan aan de strikken en de hollen, aan vervolging en gevangenis, zijn Kerk overgeven. Oorlogen en pestilentiën kunnen uitbreken; de vlam kan rondom verteren, en het verderf kan den ganschen dag verwoesten. Hij kan in toorn zijn blinkend zwaard door zijn Kerk doen heengaan, tot het dronken is van bloed. Hij kan de enkelen overgolven met ellenden en het geheel vergruizelen, tot er schier geen overblijfsel is.

Maar. . . het blijft in de pit, in den kern, in den wortel, in dat overblijfsel, in het beginsel van het leven der genade, *zijn Kerk, zijn Volk, zijn uitverkorene, zijn liefste*, over wie Hij geduriglijk denkt, altijd, zonder ophouden; in liefde, in volmaakte, volle blakende liefde: "Gij zijt mijne!"

Dat vindt gij daarom ook zoo in het Woord.

De Heere is zoo geheel aan zijn Volk verbonden. "Hij is de Schepper en Formeerder. Hoe lief heeft Hij dat scheppingswerk; dat schepsel; dat hoogste schepsel, geschapen naar zijn beeld. De Schepper en Formeerder is Hij van zijn Volk; ook waar Hij het na den val bestemt tot overwinnaar in het Zaad, dat de Heere zette. Hij is de Schepper en Formeerder, die dat heilige Zaad in een heilig geslacht onderscheidde, in een heilig volk afzonderde, in een heiligen dienst zijn eere liet dragen. Hij is de Schepper en Formeerder der Kerk in heel haar verschijning, in heel haar leven. Zijn liefde kleeft aan dat werk; gelijk onze liefde aan het onze, ook waar ons hart in smarten wegzinkt, omdat alles, alles het teleurstelt. Schepper en Formeerder zijner Kerk is de Heere in de heiligste teederheid, omdat Hij den heiligen Wortel bereidde door den Heiligen Geest, in de menschenlijke natuur van Christus, in wien Hij al zijn welbehagen heeft. En uit dien Christus schiep en formeerde Hij al zijn uitverkorenen in de wedergeboorte, als zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken.

Al wat het Volk des Heeren *is* in zijn wezen en leven, dat is het door den Heere alleen. Hij heeft dat wezen in zijn eeuwige Verkiezing bepaald; het genoemd bij Zichzelf; in zijn Raad het uitgesproken in verlustiging. Hij heeft het in den goddelijken arbeid zijner liefde uit den dood weer opgebracht; wat Hij schiep en formeerde, dat heeft Hij verlost en tevoorschijn geroepen. Hij heeft er Zich aan verbonden, zijn Koninkrijk, zijn Naam, zijn eere.

Gij zijt mijne!

Dat staat vast van eeuwigheid en het gaat tot in eeuwigheid door.

Daarom ook brandt de braambosch wel, maar verteert niet.

Vele, zeer vele, zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen, maar uit alle die redt hem de Heere. Bang is Davids weg gedurig, maar zijn zwanenzang is het zomermorgenlied van een eeuwig dag. Israël houdt het uit, de eeuwen door, en het trekt als Gemeente van Christus met den Pinksterdag, in zijn nieuwe gestalte, als overwinnaar de poorten der volken in, door welke het in Jeruzalems verwoesting voor goed overwonnen schijnt te zijn. Door het water van rivieren en zeeën, door de geweldige stroomen van het leven der volken, door de overstelpingen van moeite en verdriet, door de onafzienbare en eindeloze rij van aanvallen en aanvechtingen, gaat de Gemeente van Christus heen. En door het vuur van de oorlogen, door het vuur der folteringen, der angsten en smarten, door het vuur der beproeving en der vertering. Maar de Kerk des Heeren sterft niet. Zij zinkt niet onder in den stroom; zij vergaat niet in de vlam.

Het leven, het waarachtige leven uit God, het leven uit den Christus door den Heiligen Geest is onsterfelijk, onverderfelijk. Het wordt in de kracht Gods bewaard.

Stroomen en vonken, golven en vlammen, verdelgen en verdoen juist alleen, wat *niet* Gods Kerk is, wat *niet* uit God is. Egypte en Moerenland en Seba vergaan er bij. Het kostelijkste, dat uit het vleesch is, de grootste uit de menschen, uw schoonste goed, uw hoogste ideaal, uw roem, uw geluk misschien, gaan onder en vergaan, zoo zij uit God niet zijn. Maar wat gij door uw Schepper en Formeerder zijt; wat Hij u van eeuwigheid noemde; wat Hij in u in verlustiging het zijne keurt; uw wezen, uw leven, dat uitkomen zal in het eeuwige licht; dat schitteren zal in de glansen van Gods Aangezicht in de kracht en heerlijkheid van het onvergankelijke zijn, — neen, dat verteert niet, dat is onverliesbaar, dat randt niemand aan: "Van toen af, dat gij kostelijk zijt geweest in mijn oogen, zijt gij verheerlijkt geweest", — zegt de Heere. De uitverkiezing en de verheerlijking stemmen volkomen overeen. En daartusschen zijt gij altoos dezelfde beminde des Heeren: "En Ik heb u liefgehad!"

Dat geldt van allen, die door genade des Heeren zijn: "Een ieder, die naar mijn Naam genoemd is en dien Ik geschapen heb tot mijn eer; dien Ik geformeerd heb, dien Ik ook gemaakt heb."

En het geldt van heel de Kerk in haar geheel. Hoe ook beroofd en berooid, hoe verwrongen en vertreden, hoe verscheurd en verstrooid, hoe ook worstelend om

eenheid, terwijl alles loslaat: "Ik zal uw zaad van den Opgang brengen en Ik zal u verzamelen van den Ondergang. Ik zal zeggen tot het Noorden: geef! en tot het Zuiden: houd niet terug! breng mijn zonen van verre, en mijn dochteren van het einde der aarde!"

Dit is de vertroosting des Heeren voor al zijn Volk:

Gij zijt Mijne!

Vrees niet, want Ik heb u verlost! Vrees niet, want Ik ben met u!

Uw Schepper, o Jacob! Uw Formeerder, o Israël!

Die u èn uw weg bepaalde. Ik heb uw naam genoemd. Ik heb u liefgehad. Van uw verkiezing zie Ik u verheerlijkt.

Gij zijt Mijne!

Vrees niet. Wanneer gij door het water gaat. Wanneer het vuur u aangrijpt.

Vrees niet. Gij zijt Mijne. Ik heb u liefgehad.

Ik ben de Heere, uw God. De Heilige Israëls. Uw Heiland.

Vrees niet. Gij zijt Mijne.

Geloof alleenlijk!

XXII. MIJN GETUIGEN [Jes.43:8-13].

Breng voort het blinde volk, dat oogen heeft, en de dooven, die ooren hebben. Laat al de Heidenen samen vergaderd worden, en laat de volkeren verzameld worden: wie onder hen zal dit verkondigen? Of laat zo ons doen hooren de vorige dingen; laat ze hun getuigen voortbrengen, opdat zij gerechtvaardigd worden en men het hoore en zegge: het is de waarheid.

Gij zijt mijn getuigen, spreekt de Heere, en mijn Knecht, dien Ik uitverkoren heb; opdat gij het weet en Mij gelooft, en verstaat, dat Ik die ben; [dat] vóór Mij geen God geformeerd is, en na Mij geen zijn zal.

Ik, Ik ben de Heere, en er is geen Heiland behalve Mij.

Ik heb verkondigd en Ik heb verlost, en Ik heb [het] doen hooren, en geen vreemd [god] was onder u; en gij zijt mijn getuigen, spreekt de Heere, dat Ik God ben. Ook eer de dag was, ben Ik, en er is niemand, die uit mijn hand redden kan; Ik zal werken, en wie zal het keeren?

Jesaja 43:8-13.

Is het geloof wel een vaste grond der dingen, die men hoopt?

Maar hoe kan dan de geloovige zoo ongeloovig zijn? Hoe kan hij in den nood, in de donkerheid, in de aanvechting, twijfelen aan zijn God? Waarom kan het Woord Gods zoo ongenoegzaam zijn, indien dat Woord toch eeuwig zeker is?

De Heere is *God*, de Almachtige, de Schepper des hemels en der aarde. Hij is boven alle dingen, want alle dingen zijn er alleen door Hem; eer de dag was, is Hij; en die dag is er door Hem alleen; geen werk gaat er uit zonder zijn Werk, en als Hij werkt, wie zou het keeren?

Hij is de *Heere*, de Verbondsgod, de God aller genade, de Heiland. Zijn eeuwig Voornemen, zijn vrij Welbehagen is het, zijn eeuwig Gedachten zijn het, waardoor zijn Volk Hem toebehoort. Het loopt alles naar zijn Bestek, het is alles zijn Werk. Dàt Werk was zijn verlustiging, eer de dag was. Op dàt Werk gaat al zijn Werken uit en door dat Werk gaan al zijn werken heen. Wie zou het keeren? Wie zou Hem weerstaan en aan zijn hand ontkomen?

Hij is de God des *Words*; Hij heeft het heil zijns Volks *verkondigd*; en Hij heeft het *gedaan*. "Ik heb verkondigd, en Ik heb verlost, en Ik heb het doen hooren." Hij heeft het geopenbaard en getoond, dat Hij God is, de God onzes heils. Hij alleen. Nooit heeft één van de goden, waarvan de Heidenen spreken, zich geopenbaard, gesproken en het gedaan. Maar de Heere, de eenige ware God, God, de Heere, de God van ons geloof, — Hij heeft gesproken en het gedaan.

Laten de Heidenen zelf getuigen, de volken van ouds; de blinden en dooven kunnen hier zien en hooren. Laten zij getuigen tegen de waarheid Gods, indien zij vermogen.

De Heere heeft gesproken tot Noach, — de volken getuigen er van; — en de Zondvloed is gekomen, Noach is verlost.

De Heere heeft gesproken over Egypte, de graven bewaren zijn woord; — en Egypte is vernederd, Israël is verlost.

De Heere heeft gesproken over de Kanaänieten; — en Hij heeft het gedaan.

Hij sprak over Babel; — en wie zou het keeren?

Hij sprak en Hij spreekt; — en wat Hij zegt, komt. Heel de historie gewaagt er van; de dag verkondigt aan den dag de vervulling van al, wat de Heere gesproken heeft.

Gij zijt mijn getuigen, spreekt de Heere; en mijn Knecht, dien Ik uitverkoren heb!

Moeten de *Heidenen* hier getuigen tegen ons ongeloof? Moeten de *historierol* en het *dagblad* samenstemmen, om een getuigenis te laten voor de waarheid van het Woord onzes Gods, het Woord van ons geloof? Moeten de *steenen* roepen?

Zijn niet *wijzelf* getuigen? Is het Volk Gods, de Kerk des Heeren, niet de levende getuige van den Waarachtige en van zijn onbedriegelijk Woord? Is niet over Israël van ouds het licht van Gods Stem altoos uitgegaan en — is dat Woord niet gekomen? Dit Volk, deze Knecht des Heeren, is het niet zelf de belichaming van het Woord, eenigermate het vleesch geworden Woord?

Hoeveel temeer geldt dit voor ons, die onder het Nieuwe Verbond leven en de vervulling in den Christus aanschouwen. Het Woord is nu in den vollen zin vleesch geworden en heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eeniggeborenen van den Vader, vol van genade en waarheid.

Het Woord is in Hem, als den Knecht des Heeren, vervuld; het is gekomen, al wat de Heere gesproken heeft: "Ik heb verkondigd en Ik heb verlost en Ik heb het doen hooren;" De Profetie, èn het verlossingswerk, èn de Schrift des Nieuwen Verbonds, zijn in den Christus openbaar als het werk Gods, het werk van den Waarachtige, den God des Verbonds, den God des Woords.

Hoe straalt al het licht van de waarheid des Woords in het Kruis van Christus; in zijn opstanding; in zijn hemelvaart; in de uitstorting des Heiligen Geestes; in den uitgang des Evangelies; in de bekeering der volken.

Zouden de Heidenen moeten getuigen, de blinden voor ons moeten zien?

Maar zijn we dan niet zelf levende bewijzen van de waarheid des Woords? Is die waarheid voor ons geopend en verlicht oog niet nog meer bevestigd dan het licht van zon of maan? Is de verlichting onzer oogen niet zelf getuige voor het Woord? Zelfs onze zonden, onze ellende, bevestigen het Woord en geven getuigenis aan den Heere en zijn Gezalfde. En *alle* genade over ons, alle genade, die ons veranderde, die ons leert en troost en bewaart, is immers enkel licht, om te getuigen voor den Heere, onzen God.

Hij is God.

Hij is de Almachtige.

Hij is onze God, onze Verbondsgod, onze Heiland en Verlosser.

Zijn Woord is getrouw.

Als het dan met u in den donker gaat; als zelfs Babels kerkerdeur zich u onsluit; als de Heere u laat zinken in ellende; als Hij u met doodsschaduw omringt; als Hij de bestrijding over u toelaat; als het rondom en van binnen plaagt en vraagt en klaagt: waar is de Heere, uw God? — o, gij Volk des Heeren, dat naar zijn Stem hoort, — geloof dan het Woord van uw God!

Geloof in den Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden, gij en uw huis!

Geloof, en gij zult de heerlijkheid Gods zien.

Geloof al de beloften uws Heeren: "Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar mijn Goedertierenheid zal van u niet wijken, en het Verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer."

XXIII. IK ZAL WAT NIEUWS MAKEN [Jes. 43:14-21].

Alzoo zegt de Heere, uw Verlosser, de Heilige Israëls; Om uwentwil heb Ik naar Babel gezonden, en heb ze allen vluchtig doen nederdalen, te weten de Chaldeeën in de schepen, op welke zij juichten. Ik ben de Heere, uw Heilige; de Schepper Israëls, uw Koning.

Alzoo zegt de Heere, die in de zee een wegen in de sterke wateren een pad maakte; die wagenen en paarden, heir en macht voortbracht; te samen zijn zij nedergelegen; zij zullen niet weder opstaan; zij zijn uitgebluscht; gelijk een vlaswiek zijn zij uitgegaan: Gedenkt de vorige [dingen] niet, en overlegt de oude dingen niet. Ziet, Ik zal wat nieuws maken; nu zal het uitspruiten; zult gij dat niet weten? Ja, Ik zal in de woestijn een weg leggen, [en] rivieren in de wildernis; het gedierte des velds zal Mij eeren, de draken en de jonge struisen; want Ik zal in de woestijn wateren geven [en] rivieren in de wildernis, om mijn Volk, mijn uitverkorenen, drinken te geven. Dit Volk heb Ik Mij geformeerd; zij zullen mijn lof vertellen!

Jesaja 43:14-21.

Onkunde, geestelijke onkunde, en ongeloof wonen zoo dicht bij elkaar.

Werd bij kastijdingen des Heeren, in donkere wegen, bij vermenigvuldiging van moeite en verdriet, onze schuld en zonde, onze onheiligheid en onwaardigheid, meer in het oog gevat, met een verlicht oog nagegaan, — zouden we dan wel zooveel klagen over des Heeren wegen en over ons kruis?

Immers neen. Hoe billijk, hoe noodig, hoe heilig, zou ons veelmeer de weg des Heeren zijn! Hoe zouden we in verootmoediging Hem lof en eere moeten geven!

O, als we niet zien willen, wat we toch allereerst moeten zien, namelijk onze eigen zonde, — hoe zouden we dan toch getroost kunnen zijn in het geloof?

Alle zielzorg moet dan ook op die eenvoudigheid van het oog allereerst gericht zijn, dat het kennen der eigen ongerechtigheid voor den Heere niet ontbreke.

Dan zal de beproeving, de donkerheid, ons niet een ondoorgrondelijk raadsel, een aanstoot voor ons geloof, een leugen zijn, maar de waarachtigheid des Heeren zal daarin juist door ons erkend worden.

En dan is er plaats voor het woord der vertroosting.

Zeker, de donkere wegen Gods hangen samen met onze zonde en ellende.

Maar ze behoeven ons daarom niet tot een aanstoot voor ons geloof te zijn.

Want de belofte des Heeren gaat in die donkerheid toch door voor zijn Volk. En de trouw van hun Ontfermer wijkt niet een oogenblik. De eeuwige liefde Gods blijft en is werkzaam ook in die valleien der schaduwen; ja, in den kerker der ballingschap; in de boeien der benauwing. Gods weg gaat met zijn schuldig Volk door de diepte. Maar Hij is in dien weg hun God en Verlosser, al is zijn Aangezicht voor hen verborgen, en al krimpen zij ineen onder de inhouding zijner gemeenschap.

Kan ook onze liefde voor wie ons het dierbaarste is, niet alzoo werkzaam zijn? Het oordeel zetelt dan op ons voorhoofd, en het vonnis in ons oog; dan zwijgt onze mond; geen gunst, geen welgevallen, geen troost of teederheid gaan van ons uit. En het hart, dat wij minnen, moet eerst ons ongenoegen, ons oordeel verstaan, billijken en in droefheid gevoelen; het moet lijden de smart onzer liefde. Maar daarom is toch onze

liefde niet verkoeld. Daarom haakt zij toch te inniger naar verzoening. Daarom is zij misschien teederder dan ooit. O, wie liefheeft, die haakte nooit meer naar het voorwerp zijner liefde dan juist, waar zijn liefde zich moest terugtrekken om der gerechtigheid wille.

En gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de Heere over degenen, die Hem vreezen.

Daarom spreekt in den weg der ballingschap het Woord nog het Volk des Heeren toe als het Woord van hun Verlosser.

Indien zij alleenlijk hun ongerechtigheid kennen, is nog het Woord Gods een woord van overvloedigen troost, al gaat ook voor heden de beproeving door.

Verlossing ja, dat is altoos het einde van Gods weg met zijn Volk. Eigenlijk is *heel* die weg een weg van verlossing. In onze laagvlakten rijden we met den trein overal in het daglicht; daar zijn geen tunnels. Pas als het hoogerop gaat, als gij het bergland nadert, dan gaat uw weg door de donkerheid, door de diepte van den tunnel, — omdat uw weg daar *naar boven* gaat. In de keertunnels van de St-Gothardlijn zijt ge slechts een oogenblik in het licht en aanstonds weer in donkerheid. En als ge zoo telkens weer even het daglicht ziet, zijt ge weer op hetzelfde punt, waar ge straks ook waart, — alleen maar, gij zijt hooger, uw weg van straks ligt in de diepte onder u, gij klimt met den trein door de donkerheden omhoog. Wie *zóó* reisde en het verstond, die ontving hierdoor licht over Gods Woord en over Gods weg met zijn Volk.

Gij zijt verlost; in schuldvergevende en levendmakende genade is uw leven van het verderf behouden en door den Heiligen Geest met den Heere vereenigd. Maar is het nu goed? Moet het nu maar altoos *zóó* blijven, als het thans is? Doet de *hoogte* er niets toe? Is *leven* genoeg, of moet het tot *levenssterking* en *levensheiliging* komen, tot levensontwikkeling, levensoverwinning, levensverheerlijking voortschrijden, — hooger, al hooger?

Indien ja, — maar dan gaat het ook met u, gelijk met het goud, zevenmaal in den smeltkroes; dan gaat het ook met u door tunnel op tunnel; niet opdat gij voor een wijle ondergedrukt zoudt worden, om dan, weer vrijgelaten, op nieuw te zijn, waar gij vroeger waart, — maar om verder en hooger uit te komen; om voort te gaan in den weg der verlossing tot de volkomen vrijheid, tot de volle heerlijkheid der kinderen Gods toe.

Zijn voor Gods Volk daarom niet alle wegen van kastijding en donkerheden wegen des heils?

Als Juda naar Babel gaat, getuigt dan ook des Heeren Woord, dat Hij de boei der duisternis weer breken zal en zijn Volk weer in het licht zal brengen. Hij zendt naar Babel straks ook Cyrus, en doet de Chaldeën uit hun eigen stad vluchten op de schepen, die vroeger met gejuich hun ballingen inbrachten.

Zoo maakt de Heere den keten van zijn Volk weer los en leidt hen weer in het licht.

Nooit nog verliet Hij zijn Israël, wiens Schepper, wiens Koning, wiens Verlosser, wiens Heilige Hij is. Denkt aan de Roode Zee. In die zee baande Hij een weg, en een pad in de sterke wateren. Strijdwagens en paarden, heir en macht, die Hij komen deed over zijn Volk, wierp Hij ook weer neer. En dan zijn ze er voor altoos onder; dan staan ze nooit meer op; dan is de laatste vonk hunner kracht geblusht; de vlaswiek, die in hun lamp gebrand heeft, is voor altoos uitgegaan.

En op hooger pad wandelt dan zijn Volk.

Neen, niet naar het oude terug; naar het nieuwe, het verdere, het hoogere, moet het verlangen van Gods Volk zijn. En daarom niet terug, — maar vooruit. Als het dieper gaat, — dan gaat het hooger; als het oude verdwijnt, — dan komt het *nieuwe*.

Zelfs in de natuur wordt het verbruinde en verschroeiende blad door de herfstvlagen afgeschud, om in den donkeren winter slechts de zwarte takken over te laten. Maar —

dan spruit het nieuwe uit; dan breekt het uit dien donkeren tak door, en waar het zwarte blad afviel, daar juist bot de schoonste twijg nu uit, een tros van bloemen straks in het zonnelicht wuivend.

Wordt zoo de jonge vrouw niet moeder in den weg der bange smarte, verliezend, wat ze nooit herwint, maar om in ongekende moederweelde, in moedereere en moederschoon, na de bangste klachten, in dit nieuwe, dit hoogere, haar God en Schepper te loven?

Abrahams weg, het pad der aartsvaders, was veelszins begeerlijk voor de Kerk des Heeren. Donker was het daarom, toen Egypte Israël overheerde, verdrukte en vertrad. — Maar als Israël door de zee is heengegaan, — dan komt het *nieuwe*, het *hoogere* voor Gods Volk; immers de openbaring Gods op Sinäi, zijn altaar en Tabernakel; en het land der erfenis, dat eertijds slechts land der vreemdelingschap kon zijn.

Zóó, ja, valt Israëls blad af, als dit land en de Tempel weer voor Babel verlaten worden. En na de ballingschap keert de tijd van Salomo niet terug. De roem van melk en honing hernieuwt zich niet in Kanaän; veeleer is de bodem bestoven en ontkracht; het overblijfsel is zwak; de koning ontbreekt; de schare zwerft zonder herder om; bange krankheid dreigt en ketent; en de vreemde is heer. Een woestijn lijkt het veeleer, waarin de Heere zijn Volk voert in de bevrijding uit Babel. Ja, maar het nieuwe is het *hoogere*; in die woestijn loopt de weg des Heeren, en de rivieren breken in die wildernis uit tot lafenis van Gods Volk. Ze stroomen voort; het gedierte des velds, de draken, de struisen drinken er uit. Dat is het hoogere. Het Oude Verbond maakt plaats voor het Nieuwe; de Tempel voor den Christus; het land voor de kennis en gemeenschap der genade en de hoop der heerlijkheid; het leven onder eigen vijgeboom voor de roeping in de wereld, waar de stroomen van levend water, van licht en liefde door den Heiligen Geest, de ellendigen uit alle geslachten lokken en laven.

Naar dat hoogere leidde de Heere zijn Israël heen in den weg van Jeruzalems ondergang en van de ballingschap in Babel.

De Heere werkt aan zijn Volk altoos door, opdat het aldoor meer zijn lof vertellen zou.

Zóó gaat Hij voort.

Zóó, altoos weer zijn Gemeente vernederend, opdat Hij haar te zijner tijd verhoogen zou.

Altijd het oude opofferend voor het nieuwe.

Totdat in het laatste vuur de laatste oude gestalte verdwijnt, en het eeuwig nieuwe in altoos hooger vorm, in altoos hooger levensopenbaring, in altoos voller lof voor den Naam des Heeren opgaat.

Zóó ook gaat uw weg, o geloovige! de weg van uw God.

Naar het nieuwe, door vertering van het oude in donkerheid en druk.

Naar het nieuwe, door den laatsten tunnel, door den dood heen.

Naar het nieuwe, het eeuwige leven.

XXIV. SAMEN RICHTEN [Jes. 43:22-28].

Doch gij hebt Mij niet aangeroepen, o Jacob! als gij u tegen Mij vermoeid hebt, o Israël! Mij hebt gij niet gebracht het kleine vee uwer brandoffers, en met [uw] slachtoffers hebt gij Mij niet geëerd; Ik heb u [Mij] niet doen dienen met spijsoffer, en Ik heb u niet vermoeid met wierook. Mij hebt gij geen kalmus voor geld gekocht, en met het vette uwer slachtoffers hebt gij Mij niet gedrenkt.

Maar gij hebt Mij arbeid gemaakt met uw zonden; gij hebt Mij vermoeid met uw ongerechtigheden.

Ik, Ik ben het, die uw overtredingen uitdelg, om Mijnentwil, en Ik gedenk uwer zonden niet.

Maak Mij indachtig: laat ons te samen richten; vertel gij [uw reden], opdat gij moogt gerechtvaardigd worden.

Uw eerste vader heeft gezondigd, en uw uitleggers hebben tegen Mij overtreden. Daarom zal Ik de oversten des Heiligdoms ontheiligen en Jacob ten ban overgeven en Israël tot beschimpingen.

Jesaja 43:22-28.

De vertroosting des Heeren maken zijne gerechtigheid niet teniet en heffen daarom ook zijne wegen van beproevingen smart niet altoos voor ons op.

Neen, maar veeleer komt die God aller vertroosting ons onder kruis en druk toespreken in gerechtigheid.

De Heere is *heilig* in zijn liefde. En Hij heeft ons lief, *om ons te heiligen*. Gerechtigheid en heiligheid zijn de bedoeling zijner liefde.

"Zijt heilig, want Ik ben heilig." zoo heet het onder het Oude Verbond; en onder het Nieuwe: "Zijt gijlieden dan volmaakt, gelijk uw Vader in de hemelen volmaakt is." En dat is maar niet een afschrikkende eisch, een vernietigende verklaring, die straks door de liefde moet worden teruggenomen of opgeheven. Neen, o neen, dat is de openbaring der hoogste Liefde zelf. Want in die volmaaktheid, in die heiligheid alleen, is de zaligheid, is de heerlijkheid der kinderen Gods. Daarin vindt de Liefde haar rust.

Alle waarachtige reine liefde bedoelt heiligheid.

Zeker, alle ware liefde zoekt haar voorwerp; zij zoekt haar voorwerp voor zich; zij zoekt het welgevallen, de liefde van haar voorwerp; zeker, zij is zonder voorwaarde aan de geliefde gebonden; zij is vrijwillig en volkomen aan haar verknocht, om alles voor haar te zijn, wat mogelijk is; geen wonde, geen ellende, geen gebrek, geen geringheid, geen afkeerigheid, geen onbekwaamheid in haar voorwerp, geen onmogelijkheid houdt haar terug. De liefde brandt om haar uitverkiezing, om haar eigen welbehagen; al haar glans, al haar kracht, al haar heerlijkheid geeft ze vrij en gul aan haar voorwerp; haar nardus meet ze niet bij druppelen; haar schat telt ze niet toe als uitbetaling der coupon, op den dag, waarop de rente verschenen is; zij betaalt niet per uur of per stuk, naar dat haar geleverd wordt; zij is niet te meten naar den maatstaf van "trouw en eerlijk", oppassend en braaf, voldoende aan den eisch van den dag; — neen, o neen! zij breekt haar flesch ineens en geheel, en stort haar nardus in golven uit, volle, volle, volle liefde, voor eens en voor altoos en voor alles; inhouden is haar een last, een boei, een smart; maar gelijk de zonne opgaat, om haar glans en gloed in volheid uit te stroomen; gelijk de volle waterval zich schuimend stort, in al haar volheid en heerlijkheid zich juichend gevend; —

zóó is de liefde onberekend, onafhankelijk, waarachtig en volkomen. "De liefde is sterk als de dood; de ijver is hard als het graf; haar kolen zijn vurige kolen, vlammen des Heeren. Vele wateren zouden deze liefde niet kunnen uitblusschen; ja, de rivieren zouden haar niet verdrinken; al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zou hem ten eenenmale verachten." (Hoogl. 8:6, 7).

Zoo is *alle* waarachtige reine liefde. Vraag het, — al wordt het volmaakte in liefde op aarde niet gevonden. — vraag het aan de teedere, echt moederlijke moeder, of zij *zóó* niet haar kind bemint. Vraag het aan het edelste, krachtigste mannenhart, dat waarlijk in liefde ontstak voor de uitverkorene, die zijn ziele boeit, of *ooit* de liefde zijns harten anders zal zijn.

Maar even waarachtig als de reine echte liefde geen enger grens, geen soberder vorm en geen minder kracht heeft, onafhankelijk van wat de dierbare haar geven of weigeren mocht, — even waarachtig bedoelt de reine echte liefde de *volmaaktheid* en daarom ook de *volmaking* van de geliefde. Niet slechts de genezing van elke wonde, maar ook van elke zonde is haar innigst begeeren. De liefde breidt haar vleugel uit, gelijk de hennep, broedend, koesterend, lokkend, arbeidend, om te wekken, te kweeken, te voorschijn te roepen, te ontsluiten, te ontwikkelen, te volmaken. De liefde ziet niet de oppervlakte, maar het binnenste aan. Zij ziet dat; zij staart er in, — diep, — diep. In die diepte wil zij zegenen; in de ziele wil zij dalen; in die diepte der ziele wil zij zich verlustigen. Dáár ziet zij de wonde, daar roept zij om heil, om heerlijkheid voor de dierbare. Dáár roept zij het leven uit, het echte volle, volle leven. In uw liefde komt uw eigen wezen volkomen uit, willend, als Gods beelddragend schepsel, de volheid van uw eigen leven, — mocht het zijn! — in reinheid en heerlijkheid meedeelen. En die liefde, die ware liefde kan daarom voor de geliefde geen mindere begeerte hebben: *haar* volheid, haar *heerlijkheid* bedoelt zij.

Daarom kan alleen de liefde waarlijk opvoeden.

Zóó is dan ook de liefde van Christus, die onze liefde ten exempel gesteld is; Christus heeft zijne Gemeente liefgehad, en Zichzelf voor haar overgegeven, opdat Hij haar heiligen zou, haar gereinigd hebbende met het bad des waters door het Woord, opdat Hij haar Zichzelf heerlijk zou voorstellen, een Gemeente, die geen vlek of rimpel heeft of iets dergelijks, maar dat zij zou heilig zijn en onberispelijk." (Ef. 5:25-27.)

Zóó is de liefde Gods tot zijn Volk.

Maar daarom ook is de gerechtigheid in de liefde werkzaam. De zonde haat zij; zij wil de zonde vergeven, maar zij wil ze niet verbloemen; zij sluit er geen verbond mee; zij staat er in gerechtigheid tegenover; zij gaat er in heiligheid tegen in. Zij zegent de geliefde in het toornen tegen de ongerechtigheid. Zij schuwt den smeltkroes niet. Want dien de Heere liefheeft, kastijdt Hij, en Hij geeselt een iegelijk zoon, dien Hij aanneemt. De liefde spreekt de waarheid en scheidt in het heilig recht behagen. Omdat zij in der waarheid het voorwerp der liefde eert, en alleen al, wat waarachtig is, wat eerwaardig en rechtvaardig is, wat rein en liefelijk en welluidend is, in de geliefde wil.

Daarom laat de Heere zijn Volk niet loopen en offert Hij zijn gerechtigheid niet op. Al hun zonden heeft Hij met het oog zijner eeuwige Liefde gezien en er in volle heiligheid tegen getoornd. Alzoo *lief* heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, overgegeven in gerechtigheid, tot den dood, ja den dood des kruises, tot een betooning van Gods rechtvaardigheid, tot een vloek, opdat Hij ons van den vloek der Wet verlossen zou.

Vrije schuldvergevende liefde is de Liefde Gods, maar een liefde, die vergeeft in gerechtigheid. Hij wil een gerechtvaardigd Volk, vrij van alle schuld en vloek.

Daarvoor ook komt de Heilige Geest, die de Liefde Gods in de harten der zijnen uitstort, als de Geest der heiligmaking, ontdekkend, veroordeelend, droefheid op droefheid brengend, verbrijzelend tot berouw, tot bangen strijd en weenende smeeking, altoos de zonde veroordeelend en dringend naar de volle heiliging, die hier slechts zeer ten deele

te grijpen is.

Daarom is de weg Gods met zijn Volk altoos weer een weg van richten.

Het is de Liefde Gods, die hier klaagt en vraagt: waar is uw liefde, uw heilig leven voor Mij, o mijn Volk?

Vraagt niet *alle* liefde alzo? Is het niet een zwakke, een dorre liefde, die met haar voorwerp in zijn gebrek en dofheid tevreden is? O, het is een teeken van echt hartewerk, als gelieven veel naar elkanders hart vragen; als er tranen der liefde *om liefde* zijn; om echte, reine, krachtige, edele liefde: om de *schoonste* liefde. Komen helaas de dagen, dat men elkander loopen laat; het zeer braaf praktisch opneemt; voor elkaar zorgt en niet *meer* vraagt; — dãn is de liefde gestorven of verkoeld, gedood of verwaarloosd, — indien er al ooit waarachtige liefde bestaan heeft.

Samen richten uit liefde. Heilig, — dåt is de weg des Heeren. Zijn weg tot het einde toe.

Dan voert Hij zijn Volk in ballingschap; dan komt Hij daar spreken naar het hart, het harte raken, door samen te richten. Dan ontrolt Hij den weg voor het oog van zijn Volk. Dan beschuldigt Hij en dringt tot verweer. Dan klaagt Hij over hun koelheid, hun liefdeloosheid, hun zonde, waarmee ze Hem kwellen en zijn Liefde krenken, O, wat stelt Hij hun dan hun mager offer voor, hun koude leven, hun biddeloosheid, de dagen en weken, maanden en jaren, waarin Hij, die hen uit genade verkoor, hen verdroeg, zonder plaats voor zijn Liefde te vinden.

Samen richten. Dat is de bedoeling van onzen God en Zaligmaker met ons in allen weg der diepte, dien Hij met ons doortrekt. Het kan, het mag zóó niet blijven, Hij heeft er ons te lief voor. Waarachtig lief. En daarom wordt Jacob ten ban overgegeven. Daarom gaat de Heere voorbij. Daarom dondert het boven onze ziele. Daarom staat Hij ons tegen in beschuldigingen. Daarom keert ons gebed tot ons weer. Gods Geest zoekt de diepte onzer ziele. De fontein moet daar in rouwe openbreken; in schuldbelijdenis; in smart; in smeeking.

O, dan vindt de Heere zijn geliefde.

En Hij troost haar.

Want in dat gericht ontsluit zich zijn Liefde: Ik, Ik ben het, die uw overtredingen uitdelg om mijnentwil, en Ik gedenk uwer zonden niet.

In dat gericht viert zijn Liefde haar triumpf. Daar raakt Hij zijn schatten aan ons kwijt en wij ontvangen uit zijn volheid genade voor genade.

In dat gericht worden wij door de Liefde geheiligd.

Want Hij kastijdt ons tot ons nut, opdat wij zijn *heiligheid* zouden deelachtig worden. (Hebr. 12:10 vv).

XXV. HOOR NU! [Jes. 44:1, 2]

Maar hoor nu, mijn Knecht Jacob! en Israël, dien Ik uitverkoren heb! Zoo zegt de Heere, uw Maker en uw Formeerder van den buik af; die u helpt: Vrees niet, o Jacob, mijn Knecht! en gij Jeschurun, dien Ik uitverkoren heb.

Jesaja 44:1, 2.

Richtend trekt de Heere als de God des Verbonds met zijn Bondsvolk op aarde voort, richtend in zijn heilige volle liefde, die hen verlost en daarom heiligt. Vandaar die golvende lijn, welke de weg des Heeren met zijn Volk, met zijn Kerk, door de historie neemt.

Over de heilige toppen, waar Henoeh en Noach met God wandelen; waar Abraham met den Heere verkeert als met een Vriend; waar Mozes den Heere kende van aangezicht tot Aangezicht; waar David Hem in het Heiligdom aanschouwt, ziende zijn sterkheid en zijn eer; waar Salomo door de heerlijkheid des Heeren omringd is; en waar de Gemeente des Nieuwen Verbonds, vervuld met den Heiligen Geest, in blijdschap en vrede voorttrekt.

Maar ook door de diepe dalen heen van den Zondvloed en de Roode Zee; van de woestijn en de ballingschap; onder Egypte en Babel en Rome door; in verdrukking en vervolging, in donkerheden en benauwingen, langs diepten des Satans.

In het lijden en sterven van het Bondshoofd Jezus Christus zinkt die lijn in den afgrond weg en komt eerst uit grondelooze diepte weer op. "Het betaamde Hem, om wien alle dingen zijn, en door wien alle dingen zijn, dat Hij, vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, den oversten Leidsman hunner zaligheid door lijden zou heiligen. Want èn Hij, die heiligt, èn zij, die geheiligt worden, zijn allen uit één; om welke oorzaak Hij zich niet schaamt, hen broeders te noemen, zeggende: "Ik zal uw Naam mijn broederen verkondigen, in het midden der Gemeente zal Ik U lofzingen." En wederom: "Ik zal mijn betrouwen op Hem stellen". En wederom: "Ziedaar Ik en de kinderen, die Mij God gegeven heeft". (Hebr. 2:10-13). Als Bondshoofd daalt de Heere Jezus in het peillooze lijden. De Heere God trekt met Hem als Hoofd des Volks door den helleäfgrond heen. Richtend; bezoekend de ongerechtigheden tot verzoening en verlossing door de volmaakte gehoorzaamheid des Middelaars in het dragen van den vloek; door zijn volkomen geloofsvertrouwen; door zijn volmaakt heilig en liefdevol vasthouden aan het Verbond Gods. Het is met het getuigenis van dat Verbond, met het Woord Gods, met de belofte des Vaders, dat Christus tot op den bodem des afgronds wegzinkt. En Hij *hoort* naar die Stem; Hij gehoorzaamt; Hij vertrouwt; Hij volhardt in liefde tot het einde toe.

Dan buigt de lijn op, uit de diepste diepte tot de hoogste hoogte; tot de vervulling des Verbonds in opstanding en hemelvaart; in den Troon, aan de rechterhand des Vaders; de Christus, lofzingend voor en met en van de Gemeente, en in de Gemeente de veelvuldige wijsheid Gods bekendmakend. Dat *Ik* van den God des Verbonds, van den Vader, aan wien de Zoon Zich van eeuwigheid tot een Verbond des Volks overgaf; dat *Ik* heeft Hij gehoord en aanvaard. En daardoor delgde Hij, als het Godslam boetend, de schuld uit, en bracht het leven en de onverderfelijkheid voor zijn Volk aan het licht.

"Hoor nu!"— dat is des Heeren Woord aan al zijn Volk, in den weg, waarin Hij zijn kinderen tot de heerlijkheid leidt; toepassende aan hen de verlossing, die in Christus Jezus gegeven en volbracht is.

Die toepassing breekt door in den weg van het *hooren*, in den weg *des geloofs*.

Als de Heilige Geest komt onderscheiden, wat in de Kerk, die de Heere vergaderde als zijn Bondsvolk, uit het vleesch of uit den Geest is, — het schuim scheidend van het goud, — dan komt de Zondvloed; dan trekt de Heere met ons de woestijn in; dan komen

de ballingschappen; dan dringt onze Verbonds-God richtend door; dan stelt Hij onze ongerechtigheden voor Zich, onze heimelijke zonden in het licht zijns aanschijns; dan ontdekt Hij ons aan onszelf; dan vergaan wij door zijn toorn en door zijn grimmigheid worden wij verschrikt.

Maar zijn Verbond doet Hij in dien weg der ontdekking en benauwing niet teniet. O, in de dalen breken de fonteinen juist door. Daar betuigt de Heere Zich door zijn Woord aan zijn Volk, dat Hij in de diepte leidt. Daar spreekt Hij zijn Volk als zijn Bondsvolk toe, als dat eene Volk, één met en in den Christus. Daar betuigt Hij Zichzelf in Christus als den God des Verbonds, nochtans richtend: "Hoor nu!"

"Hoor nu!"— O, hier worden openbaar degenen, die geen deel aan Christus hebben: *zij hooren niet*. Zij vallen als de duizenden van Israël in de woestijn; zij kennen Gods wegen niet. Tot het einde toe volharden zij in hardnekkigheid. Zij komen niet tot rekenschap tegenover God en zijn Verbond. Zij geven op zijn beloften ook onder zijn oordeelen geen acht, om tot rouwe en boete te komen. Zij belijden hun zonden niet, opdat de Heere ze vergeve, gelijk Hij getrouw en rechtvaardig is. Zij bekeeren zich niet tot den Heere, opdat Hij Zich hunner ontferme. Zij gaan niet tot den Troon der genade, om barmhartigheid te verkrijgen en genade te vinden, — hoewel de Heere hun in den weg van zijn richten zijn Verbond betuigt en hun toeroept: "Ik ben uw God, uw Verbonds-God, tegen wien gij zondigt!"

"Maar hoor nu!" — zoo spreekt de Heere zijn schuldige, verwerpelijke, ontdekte Volk toe, zijn ellendige Gemeente.

Hier leent zich het oor, door genade geopend, aan het Woord Gods, aan het ontdekkende, beschuldigende, richtende Woord Gods. Hier wendt zich het oor naar de Stem des Heeren, naar den Verbonds-God. Hier staat het levende Volk *bij het Verbond stil*.

En dan, ja, — sidderen doet die heilige liefde, die goddelijke ontferming, die verbondstrouw des Heeren tegenover onze ontrouw, onze schuld, onze vloekwaardigheid.

Maar toch, we moeten *hooren*.

Ja, *hooren* moet gij, ellendige! die voor het Woord Gods beeft. Gij moet hooren naar het *Verbondswoord* uws Gods. Niet als een vreemde spreekt Hij u toe, maar als zijn Volk, als zijn Bondsvolk. U gansch ontblootend in al uw ellende; maar uw oor in de vernedering uwer ziele opeischend voor zijn Verbondswoord: "*Ik... Ik* heb u verkoren: Ik ben uw Maker; Ik uw Formeerder; Ik help u. Gij zijt mijn Knecht Jacob, mijn Israël, mijn Jeschurun, mijn uitverkorene!"

"Maar hoor nu! ... en vrees niet!"

Hoor nu ... en geloof!

Zóó zegt de Heere, uw Maker, en uw Formeerder van den buik af; die u helpt: "vrees niet, o Jacob, mijn Knecht, en gij Jeschurun, dien Ik uitverkoren heb!"

Niet dat de Heere daarom nu alle diepten mijdt en de nacht aanstonds voor den vollen dag plaats maakt.

Aan Abraham ook verscheen de Heere in den *nacht* en liet hem de sterren tellen. En Abraham geloofde God.

Zóó doet de Heere nog met zijn ontdekt Volk, met zijn Kerk, die Hij bezoekt. Golven, baren, donkerheden, kunnen zoo lang over het hoofd gaan en alle uitzicht onthouden. Maar *hooren* moet gij. Hooren het Woord van uw God, als uw Verbonds-God naar zijn welbehagen. Gij moet de sterren tellen van Gods beloften, van Gods verbondsbeloften. In *Hem*, in zijn Verbondswoord, moet uw licht zijn.

Hoor nu. . . en vrees niet. . . en uw ziel zal leven!

Ja, dáár breken altoos weer de vertroosting des Heeren voor zijn Volk door. In alle

donkerheden spreekt Hij, ontdekkend onze schuld en ellende, . . . opdat wij geloof zouden oefenen door te *hooren*, en *om zijns Verbonds wille* af te zien van onszelf, en eeniglijk te zien op onzen Verbonds-God, wiens verkiezing onze zaligheid is.

In dien wil zijn wij geheiligd. En geheiligd worden wij door ons aan dien heiligen wil onzes Gods volkomen over te geven op zijn Woord.

XXVI. WATER OP HET DROGE [Jes. 44:3-5].

Want Ik zal water gieten op den dorstige, en stroomen op het droge; Ik zal mijn Geest op uw zaad gieten, en mijn zegen op uw nakomelingen. En zij zullen uitspruiten tusschen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken. Deze zal zeggen: Ik ben des Heeren; en die zal [zich] noemen met den naam van Jacob; en gene zal [met] zijn hand schrijven: [Ik ben] des Heeren; en zich toenoemen met den naam van Israël.

Jesaja 44:3-5.

"Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zoo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het Koninkrijk Gods niet ingaan".

Dit woord des Heeren tot Nicodemus is bekend en het wordt in de Gemeente van Christus herhaald, telkenmale bij de bediening van den Heiligen Doop: "dat wij met onze kinderen in zonden ontvangen en geboren en daarom kinderen des toorns zijn, zoodat wij in het Rijk Gods niet kunnen komen, tenzij wij van nieuws geboren worden; — dit leert ons de ondergang (onderdompeling) en besprenging met het water". . . .

Nicodemus verstond het niet.

Maar wordt het in de Gemeente van Christus verstaan?

Wordt het verstaan, dat die genadige inbrenging in het Koninkrijk Gods, door de geboorte uit water en Geest, de inhoud is der verbondsbelofte des Heeren voor zijn Gemeente en voor haar zaad? Wordt het verstaan, wat de Gemeente des Heeren dankt bij den Heiligen Doop: "dat Gij, almachtige barmhartige God en Vader, ons en onze kinderen door het bloed van Uw lieven Zoon Jezus Christus al onze zonden vergeven hebt en ons door Uw Heiligen Geest tot lidmaten van uw eeniggeboren Zoon en alzoo tot uw kinderen hebt aangenomen, en ons dit met den Heiligen Doop bezegelt en bekrachtigt"?

Wordt het verstaan, dat wij in den weg der ontdekking onzer ellendigheid, in de kennis van verdorvenheid en schuld en straf, door het Woord des Heeren geroepen worden, om in verootmoediging naar dat Woord Gods te *hooren*, op het Sacrament te zien, en *geloof* te oefenen in het toevlucht nemen tot den God des Verbonds, tot onzen God en Vader in de hemelen door onzen Hoogepriester Jezus Christus, of het Hem believe, om het bloed des Lams, zijn verbondsbelofte aan ons te vervullen en zijn zaligmakend werk door den Heiligen Geest, in den aanvang en den voortgang, in ons te werken en uit te werken?

Oefent de Kerk zelf dat geloof voor zich en haar zaad, voor heden en toekomst?

Daarom gaat de weg des Heeren met zijn Erfvolk, met zijn Gemeente, met al zijn kinderen, die Hij zich verkoren en geëigend heeft, zoo gedurig door de diepte, door de donkerheid heen.

De Heere wil zijn vertroosting en verlossing aan de zijnen kwijt raken, het heilgeheim aan zijn vrienden naar zijn Vreeverbond toonen, Zichzelf en zijn genade in hen verheerlijken.

Door de overheersching van vleeschelijke gedachten en lusten, van vleeschelijke gerechtigheid en vroomheid, van een vleeschelijke verbondsbeschouwing, willen zij echter met hun God een accoord treffen, om door eigenwilligen dienst en vroomheid, in bekeering en godzaligheid ook, *genade te verwerven* en een verbond met den Heere aan te gaan. Zij willen met den Heere *samen* een verbond oprichten. Door wat ons Doopsformulier "het tweede deel" van het Verbond noemt, willen zij toegang tot "het eerste deel" verkrijgen; genade na bekeering stellen; de wedergeboorte door den Heiligen Geest op het geloof, en den ingang in het Koninkrijk Gods op den vrede laten

volgen. Zij willen het geloof op de bevinding, op de gestalte laten rusten; uit het leven willen zij getroost worden. Het verbroken werkverbond werkt in hen na; zij willen — onbewust — in den weg van dat verbond vrede hebben, en daarmee eigenlijk over hun algeheele verdorvenheid van nature en hun verdoemelijkheid voor God heen zien. De onmogelijkheid om zalig te worden, willen zij niet volkomen erkennen, maar met den rijken jongeling over dat zaligworden met den Heere Jezus Christus onderhandelen. De ondergang en besprenging met water, die als bondsteeken en zegel van hun eerste levensdagen af hun levensmerk is, weigeren zij te aanvaarden, als dezulken, die in waarheid in zonden ontvangen en geboren, van nature kinderen des toorns zijn. De onreinheid hunner zielen, in dien Doop aangewezen, is niet ten volle werkelijkheid voor hun conscientie; daarom hopen zij nog bij zichzelf, in het Koninkrijk Gods in te gaan, in plaats van eeniglijk een mishagen aan zichzelf te hebben, zich voor God te verootmoedigen en in waarheid hun reinigmaking en zaligheid *buiten* zichzelf te zoeken.

Waar menschen naar den weg des Heeren niet vragen en in hardnekkigheid en in verharding wandelen, — daar rusten zij in zichzelf, gelijk die rust het kenmerk is van ons goddeloos bestaan sedert den val.

Maar ook waar zij koud en dood op den Doop willen steunen, zonder van het teeken tot de zaak te komen, — tot God en zijn verbondsgenade, — ook daar teekent zich die goddelooze rust en wasemt de verdorvenheid van het trotsche vleesch tegen de heiligheden van Gods genadeverbond in; tegen het levende werk des Heiligen Geestes, die den Vader en den Zoon verheerlijkt.

Zoo leefde Oud-Israël, zich altoos weer behagende in zijn weg en godsdienst, pronkende met zijn besnijdenis, onbekeerlijk of blind in vleeschelijke rust. In plaats van bij het licht van Gods openbaring, kennende eigen ongerechtigheden, tot den Heere in zijn Verbond en beloften de toevlucht te nemen en in de kracht des Heiligen Geestes, als Abraham, — te gelooven.

En daarom moesten wel altoos weer onweêren en oordeelen Gods komen. De Oud-Testamentische Kerk *mocht* geen rust vinden in haar gestalte en in haar dienst, in haar weg en in haar leven; — als Simeon, moest zij zich, stervende, de oogen uitzien door de kracht des Heiligen Geestes naar de zaligheid des Heeren, die Hij in de vervulling zijner verbondsbelofte openbaren zou. Oordeel op oordeel, vergruizeling op vergruizeling, ballingschap op ballingschap moest, als de ondergang in het water onder Johannes den Dooper, het vleesch met zijn hope in den dood werpen, — opdat de opening der hemelen eindelijk aanschouwd zou worden en de Stem des Vaders, die Zijn genade in den Zoon openbaart, in het geestelijk ontsloten oor ingang zou vinden.

"Hoor nu!" — zoo spreekt de Heere tot zijn Kerk in donkerheden, — als niemand schier meer den troost kan vinden en de ellende der Kerk in haar gebrokenheid en in de afzwerfing van haar zaad zich almeer openbaart; als de poorten tot het Heiligdom gesloten schijnen en, bij allerlei eigendunkelijk vroom zijn en vromer zijn, de geur en de kracht der ware godzaligheid, die uit den geloove is, met den vrede en de blijdschap des eeuwigen levens worden gemist, "*Hoor nu! Hoor nu eindelijk naar het Woord Gods! Hoor nu, wegzinkend Sion! naar het Woord des Verbonds! Hoor nu, verwerpelijk Volk! naar de Verbondsbelofte! Hoor nu naar uw God!*"

Hoor nu, ontdekke, wiens hope door genade sterft! Hoor nu, gij, die door den stroom zoekt te baden, en die al zooveel bevinding onder uw voeten opstapelt, maar uw sterkte daarbij voelt wegzinken! Hoor nu, verdonkerde ziel, die ontsierd en ontkracht uw leven niet meer kunt houden!

"Hoor nu!" zegt de Heere:

"Want Ik zal water gieten op den dorstige en stroomen op het droge; Ik zal mijn Geest op uw zaad gieten en mijn zegen op uw nakomelingen. En zij zullen uitspruiten tusschen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken. Deze zal zeggen: "Ik ben des Heeren; en die zal zich noemen met den naam van Jacob; en gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des Heeren; en zich toenoemen met den naam van Israël."

Hoor nu! — O, geef acht op het *Woord* van uw *God* en geef u als bondeling in diepe verootmoediging, in den dood, aan uw Bonds-God over.

Opdat Hij alle genade in u overvloedig doe zijn.

Want *dit* is de Verbondsbelofte, die de Heere aan zijn Gemeente en haar zaad door den heiligen Doop verzegeld en bekrachtigd heeft.

XXVII. DE EERSTE EN DE LAATSTE [Jes. 44:6-8].

Zoo zegt de Heere, de Koning Israëls en zijn Verlosser, de Heere der heirscharen:

Ik ben de Eerste, en Ik ben de Laatste en behalve Mij is er geen God.

En wie zal, gelijk als Ik, roepen, en het verkondigen, en het ordelijk voor Mij stellen, sedert dat Ik een eeuwig Volk gesteld heb? En laat ze de toekomstige dingen, en die komen zullen, hun verkondigen!

Verschrikt niet, en vreest niet; heb Ik het u van toen af niet doen hooren en verkondigd? Want gij zijt mijn getuigen: is er ook een God, behalve Mij? Immers is er geen [andere] Rotssteen; Ik ken er geen.

Jesaja 44:6-8.

"Om U te zijn tot een God en uw zaad na U;" — zoo beschreef de Heere aan Abraham de bedoeling, waarmee Hij zijn Verbond met hem oprichtte.

En dit doel van des Heeren Verbond bleef tot heden toe hetzelfde voor zijn Gemeente. Zeker, dat Verbond heeft twee zijden, het verbindt twee partijen, anders zou het ook geen Verbond zijn: "Ik zal U tot een God zijn en gij zult Mij tot een Volk zijn! Ik zal U tot een Vader zijn en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn!" Maar toch, het eerste deel is het eigenlijke; het tweede is daarvan slechts gevolg, uitvloeisel, vrucht; het is het geloovig aanvaarden van het eerste; het aannemen, gebruiken, beleven van het eerste; het ingaan in de rust van het eerste.

Alle vertroosting, alle roeping, alle vermaning voor de Gemeente Gods is dan ook altoos het uitroepen van den Naam des Heeren, het ontsluiten en aandringen van dien Verbondsnaam onzes Gods. Zóó zegt de Heere, Israëls Koning en Verlosser, de Heere, der heirscharen: "Ik ben de Eerste, en Ik ben de Laatste; Ik ben God, en niemand meer. Ik roep de dingen, die er niet waren; en zij zijn. Ik beschik en bepaal, en het geschiedt; het loopt alles naar mijn Woord. Wie is er alzoo, nevens Mij? Van eeuwigheid heb Ik Mij mijn Volk verkoren, en tot in eeuwigheid zal het mijn Volk zijn, mijn eeuwig Volk. Tot dat Volk heb Ik gesproken door alle tijden. Om dat Volk heb Ik alle dingen geregeerd. En al, wat Ik sprak en riep en verkondigde, dat is waarachtig!.... O, mijn Volk! Ik ben uw God!"

..... "O, mijn Volk!"

Dàt moet gij hooren; dat moet in uw ziel ingaan; — dan leeft gij; dan zijt gij als mijn Volk u bewust, dan leeft gij als mijn Volk. Verschrik niet! En vrees niet!... Al leid Ik u in een dal der schaduwen des doods, vrees geen kwaad; Ik ben uw God, uw Verlosser, uw Koning, uw Bonds-God; Ik ben de Eerste, Ik ben ook de Laatste!

Zoo trekt de Heere Israël in ballingschap naar Babel, in donkerheid, in benauwing, betuigende zijn Verbond, zijn Verbondsbelofte.

Zoo toog Hij reeds met Abraham den berg op, waar de zoon, de eenige, op het hout gelegd moest worden en, bij het bezit van het zaad, het geloof in God moest uitkomen.

Zoo betuigt Hij immer zijn Verbond, ontdekkend onzen dood, onze doemschuld, onze verdorvenheden, al onze ellende; roepend, dat er voor ons en onze kinderen in onze verdorven natuur geen ingang is in het Koninkrijk God, geen oprichting, geen verandering, geen hoop. O, zijn Woord dondert en rookt tegen alle pogen en willen, om aan de gevallen natuur nog de inbeelding van vroomheid te geven en den zondaar nog

hope in zijn godsdienst, in zijn ziel, in zichzelf te doen vinden, — die schier onuitroeibare, verfoeielijke ketterij, die, de uitverkorenen zoekt te verleiden en die zoovelen onwedergeborenen tot een *valschen* troost verstrekt!

Waar Gods Volk is, daar wordt het verstaan: altoos brengt het Verbond de Verkiezing tot openbaarheid; altoos in dat overblijfsel, dat het heilige zaad is. Waar dat heilige, dat eeuwige Volk is, daar wordt het *verstaan*; en waar het waarachtig verstaan wordt, daar *is* Gods Volk, Gods uitverkorene.

Wat wordt dan verstaan? De *dood* wordt verstaan, de *ballingschap*, de *verlorenheid*, de *verwerpelijkeid*, de *onmogelijkheid* voor ons. Het geestelijk dubbelen houdt op, om zoolang de steenen der gestalten en aandoeningen te werpen tot een hoog nummer verkregen wordt; zoolang de vroomheid, het leven, de ziel op de proef te brengen en in de weegschaal, tot men eindelijk het gewicht haalt, — en de zoetglimlachende hope der zelfgenoegzaamheid Gods vlamme toorn verwekt. — *Dat is uit*, zeg ik u, mijn lezer! waar de Heere inderdaad zijn Stern aan zijn Volk doet hooren, en waar die Stemme Gods verstaan wordt door zijn uitverkorenen. Dàn is er iets anders, als het vinden van de vromen en van zichzelf als een vrome. Dàn wordt ook dat alles schade en drek. Dan wordt dit zelfbehagend werk zonde, groote, afschuwelijke zonde. Dan, ja dan blijft er in waarheid slechts over een arm en ellendig Volk. Want dan komt *de Naam, des Heeren* voor dit Volk in het licht. O, alle sterren onzer inbeelding, al onze beste werken, al ons zijn, wordt er zoo volkomen door verduisterd. Het *Ik* des Heeren blijft over; — ons verblindend, ons verstommend, ons verlamdend in alle pogen, om iets te zijn; ons vernederend; ons kaf wegstuivend voor den wind van zijn rechtvaardig oordeel; ons allen grond en steun in onszelf benemend; maar ook ons *de deur der hope* openend *in Hem*, in Hem zelf alleen, in den eeuwigen, den waarachtigen, den Drieëenigen God. Zijn Verkiezing is de deur der hope, zijn Verbond, Zijn Woord, zijn almachtige, verlossende genade, Hijzelf *de Verlosser*, de Koning, de Heere der heirscharen, de Eerste en de Laatste. Uw Maker, o Israë! uw Formeerder o Sion! Die u uitverkoren heeft, o Jacob! *Hij* zal water gieten op het droge! Hij zal *zijn Verbondsbelofte vervullen!* Hij zal zijn Geest geven op u en uw zaad. Zult gij nu nog twifelen? nog vreezen? nog vergaan? O, op uw rampzalig zieleleven vertrouwt gij niet meer, daar bouwt gij uw hope niet meer op. Neen, dat er een beginsel van *eeuwig* leven in uw ziele zal zijn, dat verzekert niet uw ziel, maar het Verbond, het Woord, de Geest van uw God u. *Gelooven*; zijn *Woord* gelooven; zijn *Verbond* gelooven; zijn *Belofte* gelooven; *Hem* gelooven als uw God; — ja dät is uw *eenige* uitweg, uw leven. Hij zal aan zijn Volk door zijn Heiligen Geest al de verdiensten van den Christus toepassen. Hij brengt hen door den Heiligen Geest wederbarend in het Koninkrijk. Hij bewerkt hen tot waarachtige geloofsoefening in de kennis en het vertrouwen van hun God en Zaligmaker. Hij doet hen op zijn genade-erve uitspruiten als de wilgen aan de waterbeken. Hij doet hen doorbreken in de vrijmoedigheid des *geloofs*: "Ik ben des Heeren!"

Zoo zult gij dan *gelooven*, o Gemeente Gods! des Heeren belofte voor u en uw zaad. Gij zult in vreezen en beven *uw God* gelooven. Daarin zult gij blijken, zijn Volk te zijn.

Ja, hierin zijn wij herders naar Gods hart, zoo wij Sion alleen *tot den Naam van zijn God* roepen, tot die erve der heiligen in het licht, die in den eeuwiglevenden en volzaligen Verbonds-God geschonken is.

Dät is de weide; dät zijn de stille wateren.

En des Heeren schapen hooren zijn Stem!

Geloof dan, o Gemeente Gods! Geloof de Verbondsbelofte uws Gods bij den heiligen Doop; bij den Doop van uw zaad: "Ik zal u zijn tot een God, en uw zaad na u.

XXVIII. BESCHAAMD [Jes. 44:9-20].

De formeerders van gesneden beelden zijn al te zamen ijdelheid, en hun gewenschte dingen doen geen nut; ja, zij zelf zijn hun getuigen; zij zien niet en zij weten niet; daarom zullen zij beschaamd worden.

Wie formeert een God, en giet een beeld, dat geen nut doet?

Zie, al hun medegenooten zullen beschaamd worden; want de werkmeesters zijn uit de menschen. Dat zij zich altemaal vergaderen; dat zij opstaan! Zij zullen verschrikken, zij zullen te samen beschaamd worden.

De ijzersmid [maakt] een bijl en werkt in den gloed, en formeert het met hamers, en werkt het met zijn sterken arm; ook lijdt hij honger, totdat hij krachteloos wordt; hij drinkt geen water, totdat hij amechtig wordt.

De timmerman trekt het richtsnoer uit; hij teekent het af met den draad; hij maakt het [effen] met de schaven, en teekent het met den passer, en maakt het naar de beeltenis eens mans, naar de schoonheid van een mensch, dat het in het huis blijve.

Als hij zich cederen af houwt, zoo neemt hij een cypressenboom of een eik, en hij versterkt zich onder de boomen des wouds; hij plant een olmboom, en de regen maakt [dien] groot. Dan is het voor een mensch, om te verbranden; dan neemt hij daarvan, en warmt er zich bij; ook ontsteekt hij het, en bakt er brood bij; daarenboven maakt hij er een god van en buigt zich [daarvoor]; hij maakt er een gesneden beeld van, en knielt er voor neder. Zijn helft brandt hij in het vuur; bij [de andere] helft daarvan eet hij vleesch; hij braadt een gebrad, en hij wordt verzadigd; ook warmt hij zichzelf en hij zegt: hei! ik ben warm geworden, ik heb het vuur gezien! Het overige nu daarvan maakt hij tot een god, tot zijn gesneden beeld; hij knielt daarvoor neder, en buigt zich en bidt het aan, en zegt: Red mij, want gij zijt mijn God! Zij weten niet en verstaan niet; want het heeft hun oogen bestreken, dat zij niet zien, [en] hun harten, dat zij niet verstaan. En niemand [van hen] brengt het in zijn hart, en er is noch kennis noch verstand, dat hij zeggen zou: de helft daarvan heb ik verbrand in het vuur, ja ook op de kolen daarvan heb ik brood gebakken; ik heb vleesch [daarbij] gebraden, en heb het gegeten; en zou ik het overblijfsel daarvan tot een gruwel maken? zou ik nederknielen voor hetgeen van een boom gekomen is? Hij voedt zich met asch; het bedrogen hart heeft hem [ter zijden] afgeleid; zoodat hij zijne ziel niet redden kan, noch zeggen: is er niet een leugen in mijn rechterhand?

Jesaja 44:9-20.

Bij herhaling wijst de Heere ons in zijn Woord door den profeet Jesaja op de dwaasheid in de gruwelijke zonde der afgoderij. Die dwaasheid springt in het oog, waar het bedrijf van den afgodendienaar in zijn formeeren van een god wordt geteekend.

Tot bemoediging en vertroosting wordt Gods Volk op die dwaasheid van zijn wederpartijder gewezen, — wanneer de Heere zich daartegenover stelt als *Israëls* God, die *niet* door, zijn Volk geformeerd *is*, maar die zelf zijn Volk geformeerd *heeft*; die zijn

Volk niet vergeet, maar gedenkt; die hun overtredingen en zonden uitdelgt en hen verlost. Zoo gaat de Heere voort in vs. 21: "Gedenk aan deze dingen, o Jacob; en Israël! Want gij zijt mijn Knecht; Ik heb u geformeerd; gij zijt mijn Knecht, Israël! Gij zult van Mij niet vergeten worden. Ik delg uw overtredingen uit als een nevel, en uw zonden als een wolk; keer weder tot Mij, want Ik heb u verlost!" De Heere roept aldus zijn Volk tot Zich met de belofte, met de verzekering zijner verlossende macht en genade, — ten spijt van alle macht der duisternis.

Maar in de teekening der dwaasheid van den afgodendienst gaat ook het woord der waarschuwing, der ontdekking en der verootmoediging uit in de Kerk des Heeren. Het is die fundamenteele tegenstelling tusschen het aankleven van den afgod en de vreeze des Heeren, waardoor de Heilige Geest verlossend ontdekt en vrijmaakt en in het geloof opheft: de afgodische mensch *formeert zijn God*, maar de Heere, de levende God, *formeert zijn Volk*. Daarom is er voor alle *eigen* werk slechts beschaming, maar vrede en overwinning voor het *geloof*, dat zich laat zaligen.

Het wezen van dien afgod en de kracht van de afgoderij zitten niet slechts in het hout of in het metaal.

Voor een stuk hout of een klomp ijzer buigt een mensch niet. Hij werpt het metaal in den smeltkroes en maakt er allerlei werktuig van. Hij houwt het hout in stukken, werpt het op het vuur en warmt er zich bij; hij bakt er zijn brood op en braadt er zijn vleesch door. En ook zoolang het hout in den boom zit, is het voor den mensch niet een god, maar een boom, Neen let op het gebod: "Gij zult u geen *gesneden beeld* noch eenige *gelijkenis* maken gij zult u voor *die* niet buigen noch hen dienen." Zóó teekent de Schrift ook den afgodendienaar: hij maakt van ijzer of hout een *gesneden beeld* en knielt er voor. In dat *gesneden beeld* zit de kracht en het wezen der afgoderij. Ook wanneer de mensch met het oog op dat *beeld* den boom plant en opkweekt.

Hij zal een god *maken*. Hij *denkt*, hij *verbeeldt* zich, hij stelt zich voor, hij drukt voor zich uit: zijn god. Die god zit niet in het *hout*, maar in dien *mensch*; die god komt niet op uit de *stof*, maar uit het *maken*. "Formeerdere van gesneden beelden" zijn de afgodendienaars; de afgoden zijn "hun gewenschte dingen". Zij "formeeren" een god; zij "gieten" een beeld; zij zijn "werkmeesters" van goden. Daar gaan ze in op. Bijl en hamer, richtsnoer en draad, schaaft en passer worden er voor bereid. Daar wordt het vuur voor in gloed geblazen. Daar wordt de arm voor gesterkt; daar worden honger en dorst voor geleden; daar leeft deze *werkmeester van zijn eigen god* voor; daar geeft hij al zijn krachten aan, tot hij er amechtig bij neervalt.

Hij zal een god maken. Maar het is een man, een mensch, de schoonheid eens menschen, die hem bekoort. Hij verbeeldt zich een god naar zijn eigen gedachten, en rust niet, eer hij de uitdrukking daarvan voor zich geobjectiveerd heeft, taste, tastbare gestalte gegeven heeft in hout of steen, in teekening en metaal. In dat *eigen werk*, in die *eigen voorstelling* verlustigt hij zich; daar buigt hij voor; daar verwacht hij heil van; daar bouwt hij op. De afgodendienaar wordt in de Schrift geteekend, "makende zijn god."

Maar daarom is die afgodendienaar ook niet slechts aanwezig, waar het vuur gloeit en de hamer dreunt of de beitel krast. Niet slechts bij den minst vaardigen wilde, die met den scherpen steen het hout kerft tot onooglijken vorm. Niet slechts bij de Grieken, waar zij de schoonheid eens menschen in den volmaaktsten vorm weten uit te houwen tot vermenigvuldiging van hun goden. Of ook, waar zij in woorden en zangen zich een hemel hunner gedachten met goden en godinnen bevolken. Niet in de oudheid alleen, in den ruwsten of in den edelsten vorm van leven en arbeid, van denken en gevoelen. Niet enkel bij de Heidenen, — maar ook bij de Joden. Niet alleen in de Joodsche — maar ook in de Christelijke wereld. Niet slechts bij den grof zinnelijken mensch, maar ook bij den geleerde, bij den fijngevoeligen mensch, bij den liefhebber van edeler vormen en van teederder deugden. Niet slechts onder materialisten, maar ook onder hen, die een ethisch ideaal nastreven. Niet alleen bij de kunstenaars, maar ook bij de theologen.

We hebben hier met de zonde in den *mensch* te doen, met de openbaring van den

gevallen mensch. Schiep God den mensch naar zijn beeld en naar zijn gelijkenis, — sinds den val, van nature zonder God in de wereld, wil de mensch nu een god maken naar *zijn* beeld, naar *zijn* gelijkenis. Hij wil *de gedachten en gezichten zijns harten blijven huldigen* en volgen, sinds Eva, tegen Gods Woord in, "zag, dat die boom goed was tot spijze, een lust voor de oogen en begeerlijk Om verstandig te maken."

Hier is de zonde der moderne wetenschap, die weigert, zich aan Gods Woord te onderwerpen. Hier is de zonde van staat- en zedekunde, van dichtkunst en romantiek, die aan den onfeilbaren regel niet willen gebonden zijn. Hier is de zonde der critiek, die zich boven de Schrift stelt. Hier is de zonde der Ethische richting, die de Schrift in over eenstemming zoekt te brengen, met wat leeft in den mensch. Hier is de zonde van alle ketterij en valsche leer in de snoodste en in de liefste mannen en vrouwen.

Maar hier is ook de zonde van alle ongeloof in Gods Volk, dat weigert, alle gedachten gevangen te leiden in de gehoorzaamheid van Christus. Hier is de zonde van Christus' Kerk, die berekent in eigenwilligheid, in plaats van te gelooven en te gehoorzamen. Hier is de zonde van elke ziel, die weigert *alleen* en *geheel* te vertrouwen op den eenigen en waarachtigen God, die zich in zijn Woord geopenbaard heeft, den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest. Hier is de zonde van alle steunen op eigen werk in plaats van op de Verkiezing des Vaders, op het volbrachte werk van het Lam Gods en op de trouw des Heiligen Geestes.

Beschaamd zullen ze zijn, allen, allen, die de beelden dienen! zegt de Heere. Eeuwig beschaamd zullen ze zijn, als de Heere ten oordeel komt. En beschaamd altoos weer in den tijd. Zij bouwen in de wolken luchtkasteelen. De Heere blaast die alle omver. Teleurstelling, schande, benauwdheid, wanhoop zal hun aller uitkomst zijn.

Beschaamd. Dat is de ware ontdekking. Dat is de stemming van het waarachtige geloof. "Wordt beschaamd en schaamrood", — zoo roept de Heere ons daarom toe.

O, zalig zijn ze, die hun eigen werk verliezen bij het Woord van God. Zij zullen hooren naar de Stem des Heeren: "Ik heb u geformeerd!"

..... Alle afgoden zijn het werk van menschenhanden. Dat die ze maken hun gelijk worden en allen, die op hen vertrouwen. Maar Israëel, vertrouw gij op den Heere!

Hij is hun Hulp en hun Schild. (Ps. 115).

Ja, allen, die Hem verwachten, zullen niet beschaamd worden.

Beschaamd heeft de Heere onze eigenwilligheid, ons ongeloof.

Maar ons geloof beschaamde Hij niet.

Nooit!

Hem zij alleen de eere gebracht door al zijn Volk van nu aan tot in eeuwigheid.

XXIX. GEDENK AAN DEZE DINGEN [Jes. 44:21-28].

Gedenk aan deze dingen, o Jacob en Israël!

Want gij zijt mijn Knecht; Ik heb u geformeerd; gij zijt mijn Knecht, Israël! gij zult van Mij niet vergeten worden. Ik delg uw overtredingen uit als een nevel, en uw zonden als een wolk; keer weder tot Mij, want Ik heb u verlost.

Zingt met vreugde, gij hemelen! want de Heere heeft het gedaan; juicht, gij, benedenste deelen der aarde! gij bergen, maakt een groot gedreun met vreugdegezang! gij bosschen, en alle geboomte daarin! want de Heere heeft Jacob verlost, en zich heerlijk gemaakt in Israël.

Alzoo zegt de Heere, uw Verlosser, en die u geformeerd heeft van den buik af: Ik ben de Heere, die alles doe. Die den hemel uitbreid, Ik alleen, en die de aarde uitspan door Mijzelf. Die de teekenen der leugendichters vernietig en de waarzeggers dol maak. Die de wijzen achterwaarts doe keeren, en [die] hun wetenschap ver dwaas. Die het woord zijns knechts bevestigt en den raad zijner boden volbrengt. Die tot Jeruzalem zeg: Gij zult bewoond worden; en tot de steden van Juda: Gij zult herbouwd worden, en Ik zal zijn verwoeste plaatsen Oprichten. Die tot de diepte zegt: Verdroog, en uw rivieren zal Ik verdrogen. Die van Cores zeg: Hij is mijn herder en hij zal al mijn welgevallen volbrengen. Zeggende ook tot Jeruzalem: Word gebouwd; en tot den Tempel: Word gegrond.

Jesaja 44:21-28.

Wat een volle belofte, wat een volheid van beloften!

Hoe gepast voor de Kerk van Christus!

De Heere zal zijn Volk, zijn Gemeente, niet vergeten. Hij ziet op haar, op al zijn Volk, in al hun omstandigheden, in elke plaats en toestand. Hij gedenkt aan hen in al hun nood en strijd, en Hij vergeet hen niet.

Hij vergeeft de zonden van zijn Volk. Hij veegt de gedachtenis daarvan weg als de donkere dagen des ouden jaars, die door de weer klimmende zon overwonnen worden; als de morgennevels, die voor haar licht en glans verdwijnen.

En Hij roept zijn Volk tot Zich op grond van de verlossing, waarmee Hij hen verlost heeft.

Blijdschap, vroolijkheid, geluk roept Hij op hun weg, om die verlossing. Hij wil, dat de weg, heel de kring des levens van zijn Volk, heel de schepping, die zij aanraken, en die *zijn* schepping is, mede zonnetinten, vreugdeteekenen, heerlijkheid zullen kennen, deelend in het heil van zijn Volk. Naar den zomer gaat het telkens weer heen. En op de donkere plaatsen in uw leven zal ook gedurig weer nieuw licht: vallen. Er zal ook voor u een vogel zijn, die zingt; een bloem, die lacht en geurt; een wuiven der wouden; een zang der bergen. O, er breekt ook voor u een lichtstraal door de wolken. Een vriendelijk oog zal u troosten op uw pad. Een hope uw ziel verkwikken. Liefde, liefde Gods zult gij proeven en vinden. En het gaat naar het licht toe, naar het eeuwige licht, naar dien zaligen, volheerlijken glans, en die vreugde in volle levensopenbaring van hemel en aarde, van berg en dal, van veld en woud.

De Heere legt deze belofte vast in *Zichzelf*. Hij zegt het als Verlosser; als onze God en

Vader in Jezus Christus, in wien al zijn beloften ja en amen zijn. Heel dit werk aan zijn Volk is *zijn* werk. Het werk van zijn Welbehagen, van zijn Voornemen. Het werk zijner handen, dat Hij begon en nooit laat varen. Dat voortgaat, ook nu. Van onze geboorte af. Heel Gods werk in heel zijn wereld behoort daarby en is daarmee, één. Niets staat daar buiten. Niets is daar tegen. *Alle* dingen werken Gods Volk ten goede mee. Want alle dingen zijn in *zijn* hand. De Heere breidt den hemel uit; Hij alleen. Hij spant de aarde uit. Hij doet den tijd gaan aan zijn teugel. Hij beschaamt en Hij bevestigt. Hij verwoest en Hij bouwt.

Hij doet zijn Woord uitgaan, en, wat Hij spreekt, komt en gaat; het geschiedt of houdt op.

En dat Woord verbergt Hij niet geheel voor zijn Volk. Hij laat er ons wat van hooren. Zijn Raad, het einde van al zijn wegen, zijn wil en weg, onthult Hij ons ten deele. Voor zooveel ons noodig is.

Zijn weg is tegen de leugen in, tegen de goddeloosheid, tegen alle vleeschelijk geweld; hoe machtig ook, en hoe wijs en hoe groot. De Heere zal al die grootheden dol maken, omdat Hij hun Babylon in puin werpt.

Maar zijn Woord, tot zijn Volk gesproken, bevestigt Hij. De verkondiging van zijn Woord zegent Hij. Het getuigenis zijner Gemeente beschaamt Hij niet. Hij bouwt Sion. Zelfs Kores zal Hem daarin dienen.

Waar zijn Gemeente maar bij dat Woord in diepe verootmoediging, in Daniëlssmeeking, mag buigen, daar zegent de Heere dat Woord. En het komt. Jeruzalem wordt gebouwd. De Tempel Gods rijst. De zee droogt op voor Gods Volk. En de rivieren bieden een pad.

Gedenk aan deze dingen!

O, dat zij onze klacht, — dat wij zoo weinig *bij het Woord leven*. Dat wij zoo weinig de kracht des Woords aangrijpen. Dat wij het Woord zoo weinig laten indringen in onze ziel en in ons leven.

Alle dingen zien wij vaak, behalve het Woord Gods.

Wij zien dan zoo op onszelf en op onzen vijand. Op de bergen en de diepten. Op de wolken en de zonden. Op de leugen en het geweld.

Alles zien wij.

Maar het licht van Gods Woord, dat er op valt, ontgaat ons.

En toch, — door dat licht wordt alles zoo anders. Het donkere, het donkerste, wordt goudgerand door den zonnestraal. Zoo wordt alles schoon bij het licht van Gods Woord.

Gedenk aan deze dingen.

Wij zien alles. Maar den Heere zien we zoo vaak niet.

Zijn Woord is de Kandelaar in het heilige donker, die ons den weg naar het allerheiligste verlicht en wijst. Naar God, naar zijn Aangezicht, naar zijn Welbehagen, naar zijn eeuwige liefde en heerlijkheid.

Tot beschaming. Tot bekeering. Tot geloof. Tot liefde.

Tot den strijd. Tot het lijden. Tot zijn Gemeente. Tot zijn dienst. Tot volharding.

Hijzelf is de Zon, die alle dingen ons verlicht.

Dan is het morgen.

Dan is het lente.

Dan wordt de tijd nieuw.

Dan rijst het licht over alle dingen.

Dan gaan voor ons de afgronden juichen met de bergen.

Voor het Aangezicht des Heeren.

XXX. AL DEZE DINGEN [Jes. 45:1-8].

Alzo zegt de Heere tot zijn gezalfde, tot Cores, wiens rechterhand Ik vat, om de volkeren voor zijn aangezicht neder te werpen; en Ik zal de lendenen der koningen ontbinden; om voor zijn aangezicht de deuren te openen; en de poorten zullen niet gesloten worden.

Ik zal voor uw aangezicht gaan, en Ik zal de kromme wegen recht maken; de koperen deuren zal Ik verbreken, en de ijzeren grendelen zal Ik in stukken slaan. En Ik zal u geven de schatten, die in de duisternissen zijn en de verborgen rijkdommen. Opdat gij moogt weten, dat Ik de Heere ben, die [u] bij uw naam roep, de God Israëls; om der wille van Jacob, mijn Knecht, en van Israël, mijn uitverkorene. Ja, Ik riep u bij uw naam, Ik noemde u toe, hoewel gij Mij niet kent. Ik ben de Heere, en niemand meer; buiten Mij is er geen God. Ik zal u gorden, hoewel gij Mij niet kent. Opdat men wete van den Opgang der zon en van den Ondergang, dat er buiten Mij niets is. Ik ben de Heere, en niemand meer. Ik formeer het licht, en schep de duisternis; Ik maak den vrede en schep het kwaad; Ik, de Heere, doe al deze dingen.

Drupt, gij hemelen, van boven af, en dat de wolken vloeien van gerechtigheid; en de aarde opene zich, en dat allerlei heil uitwasse en gerechtigheid te samen uitspruite! Ik, de Heere, heb ze geschapen.

Jesaja 45:1-8.

Kores of Cyrus, de Perzische vorst, was van een ander gevoelen. Hij dacht niet aan één God, maar aan twee goden; één die het goede beschikte en één, die het kwade bracht. De wolken, de rampen, de smarten des levens, de verdrukkingen en het onrecht, waren het werk van den god der duisternis. Daar was tegen te zuchten, — maar veel meer ook niet.

Maar Cores kende ook den Heere niet.

Israël mag echter niet denken als de Perzen. Gods Volk, de Gemeente des Heeren, heeft het profetische Woord, dat zeer vast is en dat als een licht in het duister schijnt; een hemel vol sterren, die de morgenster voorgaan als bode van den dageraad en van den vollen dag.

De Heere is God, — en niemand meer!

Niet alleen het licht, maar ook de duisternis is zijn werk, zijn maaksel; Hij heeft ze geschapen, Hij alleen. Hij brengt den zonnenschijn, de blijdschap, het geluk, den vrede, het zoete des levens. Maar Hij ook maakt uw levenshemel zwart, dompelt u in rouwe, doet u in bange worstelingen uw dagen doorbrengen, beschikt het ongeluk over u, zendt u kwaal en kruis; Hij zelf doet over u kastijding gaan en laat het kwaad, het leed en het onrecht toe, u in uw eigen tent te geeselen.

De Heere is God, — en niemand meer.

Hij geeft het goede, aan wien Hij wil.

Aan Cores, — zoo het Hem belieft.

Alle macht is van Hem. Alle kroon is teeken van zijn zalving. De overheid is Gods dienaressen, ook als zij u in onrecht den weg verspert en haar hand reikt aan uw

wederpartijder.

En ook de verdrukker, ja de misdadiger, heeft zijn kracht en vrijheid van uw God, — zoolang het den Heere behaagt.

Wat kan de Heere een Cores overladen met zijn weldaden! Wat maakt Hij een ruimte vaak, voor wie naar Hem niet vraagt! Hoe viel alles voor Napoleon! Wat heeft Alva een bloed in zijn hand gehad! Wat heeft Faraö kunnen doen! Hoor het lied van den overmoed, dat Lamech zingt voor Ada en Zilla, terwijl zijn zonen de mannen zijn, voor wie het *leven* zijn geheime schatten ontsluit.

Altoos weer geeft de Heere die ruimte, aan wie Hem niet kennen. De verborgen schatten, waarvan het Oosten in de oudheid droomde, en waarnaar heimelijk alle menschenhart uitgaat, goud en macht, glans en eer, roem en weelde, kunst en wetenschap, de duizendvoudige ontdekking van wegen en middelen, de samenbinding van volken en eeuwen, de altoos nieuwe gelegenheid, de weg naar uw beurs, naar uw kind, naar uw ziel, naar uw verborgenste zielzucht, — al deze dingen laat de Heere vaak vrij voor den vermetele, die naar God noch recht vraagt; voor uw vijand, die het leven, dat om God schreit, haat met een doodelijken haat, — en die u ook geen plaats in de herberg, geen weg van ontwikkeling, geen huis en geen plek voor het vredig buigen van uw knieën gunt. Zulken zijn de reuzen der aarde uit Gen. 6, de geweldigen, die van ouds geweest zijn, mannen van naam, of booze vrouwen.

De Heere, uw God, beschikt dit alles; Hij, die het onrecht en de goddeloosheid niet verdraagt, — Hij laat toe, dat de goddeloozen de verborgen schatten vinden en misbruiken, — zoolang het Hem belieft; zoolang als de uitvoering van zijn Raad het vordert.

Ja, dan kunnen Herodes en Pilatus en Kajafas en Judas en de krijgsknechten hun spel spelen; Jezus Christus in het aangezicht spuwen; Hem naakt en doorgeeseld aan den kruispaal slaan.

Dan is het voor de Napoleons à victorie.

Dan is er voor den dolk en het vergif van den misdadiger een weg, dien gij niet kunt toesluiten.

Dan drukt de oude Slang zijn helsch venijn u in het bloed uwer ziel.

Alles buigt dan voor het geweld. Volken en koningen, wegen en poorten, koper en ijzer.

Al deze dingen.

Alle dingen.

Droom niet, dat gij iets vermoogt tegen de beschikking van uw God! Niets blijft u over, — zoo het Hem belieft.

Maar.

De Heere uw God is in al deze dingen *God*; — ook over uw vijand; over wie Hem niet kent; over allen, wier hand gesterkt is.

De Heere is God. Hij alleen.

Zijn Raad moeten ook de goddeloozen toch onbewust uitvoeren. Hij leidt hen toch dáárheen, waarheen *Hij* wil. Naar zijn gebod vragen zij niet; naar zijn *geopenbaarden* wil handelen zij niet. Maar zijn *verborgen* wil, zijn eeuwig en onveranderlijk Besluit, *moeten* ze, huns ondanks, dienen.

De Heere kan hen evengoed gebruiken, zoo Hij wil, — om zijn Volk te zegenen en vrij te maken, als om hen te boeien en te striemen.

Vrijwillig of onwillig.

Zie het aan Kores.

Nu moet *Babel* er onder, en *Sion* er boven op.

Nu moet de verdrukker verbrijzeld worden en de verdrukte bevrijd.

Nu is alle macht van Cyrus, de verborgen schat, dien hij vond, om Jacobs wil, om Israël, Gods uitverkorene, hem toebeschikt.

Nu moet de *gerechtigheid* vrucht zijn van de weelde van Kores. De gerechtigheid, bij welke hemel en aarde juichen.

Hier is het licht voor Gods Volk, de troost voor Jeruzalem.

Want immers in het eind is het niet alleen Kores, die eeniglijk aan de gerechtigheid dienstbaar moet zijn.

Ook Pontius Pilatus. Ook Kajafas. Ook Judas.

Ook uw wederpartijder.

Ook al deze dingen.

Ja, *alle* dingen.

Alle dingen moeten medewerken ten goede voor degenen, die naar Gods voornemen geroepen zijn. Hij heeft hen verordineerd, om den beelde zijns Zoons gelijkvormig te zijn. Daarom heeft Hij hen geroepen. Daarom rechtvaardigt Hij hen. Daarom zal Hij hen ook verheerlijken.

Maar daarom ook, omdat niet slechts in stilte en onbewegelijkheid, in een behagelijken toestand en in een blijden gelukslach, maar in *gerechtigheid* de zaligheid des Heeren Heeren jubelt, — daarom mijn broeder en zuster, daarom scheidt de Heere voor zijn Israël *ook* de duisternis, *ook* het kwaad. Daarom moeten de ploegers ook over uw rug heen.

Enmaal zult gij juichen in het licht. Want uit alle wolken zal gerechtigheid vloeien en uit heel het leven op aarde zal gerechtigheid uitspruiten. Ja, de hemelen zullen eeuwig druipen van gerechtigheid.

Om Jacob. Om Israël. Om Gods uitverkorene!

XXXI. DIE MET ZIJN FORMEERDER TWIST [Jes. 45:9,10].

Wee dien, die met zijn Formeerder twist, — gelijk een potscherf met aarden potscherven!

Zal ook het leem tot zijn formeerder zeggen: wat maakt gij? of [zal] uw werk [zeggen]: hij heeft geen handen?

Wee dien, die tot den vader zegt: wat genereert gij? en tot de vrouw: wat baart gij?

Jesaja 45:9 en 10.

Hooger zijn des Heeren wegen, dan onze wegen; en zijn gedachten *dieper* dan de onze.

Gelijk de hemel hooger is dan de aarde.

Wat zien wij van dien hemel? Wat weten wij er van? Wat zullen wij er in beoordeelen of bedillen? Och, het firmament, waar ons oog langs blik, — nog maar het *voorhof* van den hemel, — het is zoo rijk, zoo vol, zoo machtig, zoo hoog, zoo diep, dat wij aan geen bedillen, aan geen keuren zelfs, denken. De geleerde sterrenkundigen, die in de nachtelijke uren den sterrenhemel gadeslaan, denken aan geen bedillen. Slechts bewonderen kunnen zij, waar de wegen dier sterren zoo volmaakt, zoo vast en harmonisch zijn, dat alle menschenlijke berekening, van verre staande, die volkomen evenredigheid narekenende, stom blijft voor Hem, die dit alles gemaakt heeft.

Bedillen? Als gij den hemel ziet, niet bij nacht alleen, maar ook bij dag; zich welvend over de zee; koepelend op wei of heide, die gij tot het nevelend verschieft overblikken moogt? Of als gij in het bergland, hoog opgeklommen, de aarde golvend als een nevelig meer ver onder u en om u en voor u uit; als gij dan den hemel ziet, een andere zee van licht en glans, kleurend, vullend, omvattend, bestralend en beschaduwend dat aardsche geheel, alles heerlijk makend; — neen, dan kunt gij niet bedillen: dan waagt gij het niet; dan zijt gij onbevoegd; dan kunt gij het zelfs niet willen; dan zijt gij verrukt en blijft slechts de sprake van uw gevoel, van uw hart, van uw verlangen in stomme dankbare aanbidding over voor Hem, die den hemel en de aarde gemaakt heeft.

Bedillen?

En *Gods* wegen zijn *hooger* dan de hemelen. Gelijk *uw* wegen hooger zijn dan de aarde. Neen, niet die aarde, waarmee gij worstelt, niet die stomme aarde en haar woeling is uw leven. Al moet gij wel uw weg kiezen naardat de aarde u een pad biedt, toch, — niet naar dat pad wilt gij gekeurd worden; niet naar wat anderen van uw weg zien. — O, hij zou geen mensch zijn, die u niet *meer* rekende, dan wat in uw omstandigheden uitkomt; uw *geest*, uw *hart*, dat zijt gij; uw *geest*, uw *ziel* moet gekend, beproefd, verstaan worden; dáárnaar wilt gij geliefd worden of verstooten, verworpen of gezocht.

En uw God dan?

De hemelen zijn slechts het voorportaal van zijn Huis, de zoomen zijner kleederen die wij uit de verte in zijn Tempel zien afhangen. Kondet gij naderen tot de rijen der serafijnen, die het "heilig! heilig!" in onbeschrijfelijke symfonieën in dien Tempel doen klinken, — o, gij zoudt ook nog de Gedachte van uw God lang niet ten volle vinden. Die Gedachte, die Weg uws Heeren, dat is *Hij zelf*, zijn *Raadslag*, zijn *Welbehagen*, zijn *Wezen!* Zult gij Hem bedillen?

Gij?

Die niet zijn *partij* zijt, maar zijn *schepsel*. Gij, niet een geest met eigen recht, die Hem als uw meerdere op uw pad ontmoet; — maar gij, *zijn maaksel*.

Zult gij ooit tegen uw vader opstaan, om hem rekenschap te vragen, die u genereerde? of zult gij uw moeder over de vrucht, die zij in u ter wereld bracht, tot verantwoording roepen?

Is de Heere uw gelijke in dezen, Hij ook een potscherf, Hij een groote, onder het gruis der andere scherven? Of is Hij meer dan een vader en moeder in den weg van uw zijn, in uw geslacht en aanleg, in uw deel en lot?

O, er zijn grenzen voor ons bedillend oordeel, zullen we ons aan onzen God niet vergrijpen!

Grenzen voor ons verstand, maar ook grenzen voor onze conscientie. Daar is een Bestel Gods, waar we niet in *mogen* dringen, omdat het ons niet aangaat.

Dat Hij ons schiep, — dat is niet om ons, dat is om zijn eigen eeuwige Gedachten alleen. Daarin heeft de Heere niet met ons een zaak, waarover ons mede-oordeel gaat; — daarover gaat zijn oordeel alleen. Daar kunnen wij nog evenmin bij als de Dichter van Ps. 139.

Maar zoo is er zooveel.

Niet alleen ons *zijn*, maar ook heel onze *toerusting* tot en *leiding* in het leven, onze *plaats* en *beteekenis* in heel het Werk Gods.

Wij zijn daar leem in, dat door den Formeerder bereid is en gegrepen wordt naar zijn believen, en dat zich buigt en vormt onder zijn vingeren tot een vat naar zijn Raad, naar zijn Gedachte.

En die Gedachte is de hooge, aanbiddelijke, volmaakt betrouwbare, allesbevredigende, en alle heerlijkheid overklimmende Gedachte van zijn goddelijk Wezen.

Zullen we *twisten* met Hem, omdat we zooveel niet verstaan? Omdat zooveel onze overlegging omverwerpt, onze berekening verijdelt, onzen lust voorbijgaat, onze verwachting teleurstelt, ons vleesch wondt, ons oog benevelt, ons hart nederbuigt?

Zullen we twisten, omdat wij onzen God niet kunnen wegen en meten en tillen en narekenen?

O, — mijn ziele! — twist niet!!

Wat buigt gij u neder in mij! — *hoop op God!*

Zwijg Gode, — en geloof!

Hij is *mijn God*.

XXXII. GEWISSELIJK, GOD IS IN U [Jes. 45:11-14].

Alzoo zegt de Heere, de Heilige Israëls, en zijn Formeerder: Zij hebben Mij van toekomstige dingen gevraagd; van mijn kinderen: zoudt gij Mij van het werk mijner handen bevel geven?

Ik heb de aarde gemaakt, en Ik heb der mensch daarop geschapen; Ik ben het; mijn handen hebben de hemelen uitgebreid, en Ik heb aan al hun heir bevel gegeven.

Ik heb hem verwekt in gerechtigheid en al zijn wegen zal Ik recht maken; hij zal mijn stad bouwen, en hij zal mijn gevangenen los laten, niet voor prijs, noch voor geschenk, zegt de Heere der heirscharen.

Alzoo zegt de Heere: De arbeid der Egyptenaren, en de koophandel der Mooren en der Sabeërs, der mannen van groote lengte, zullen tot u overkomen; en zij zullen de uwe zijn; zij zullen u navolgen; in boeien zullen zij overkomen; en zij zullen zich voor u buigen; zij zullen u smeeken, [zeggende]: Gewisselijk God is in u, en er is anders geen God meer.

Jesaja 45:11-14.

Is het twisten met den Formeerder reeds dwaas en snood, — hoeveel te erger is het, waar het Verbondsvolk des Heeren in die zonde valt.

Dit Volk toch heeft het *Woord* des Heeren en is dus aangaande de wegen en de bedoeling van het aanbiddelijk Wezen niet in het onzekere. Het *weet*, dat Hij alle dingen ten goede doet medewerken.

En het heeft niet alleen het *Woord* maar ook het *Verbond*. De Heere heeft zich *verbonden* aan zijn Volk. God is *in* zijn Gemeente. En er is anders geen God meer.

Het *ga*, zoo het *ga*, — maar de poorten der hel zullen Gods Gemeente niet overweldigen. Niemand rukt des Heeren schapen uit zijn hand. De Heere heeft Sion verkoren; daar zal Hij wonen tot in eeuwigheid.

Zeker, niet alle wegen des Heeren zijn voor zijn Volk ontdekt; o, dat Volk verstaat zoo weinig; het heeft ook zoo weinig verstand; het oog is zoo dof veelal, zoodat het nog veel minder ziet, dan het zien *kon*, en veel minder verstaat, dan het *kon* verstaan.

Maar dit weet toch des Heeren Kerk door zijn *Woord* en *Verbond*, dat de Heere *haar God* is. Zij roemt in Ps. 56: "dit weet ik, dat God met mij is. In God zal ik het *Woord* prijzen; in den Heere zal ik het *Woord* prijzen. Ik vertrouw op God; ik zal niet vreezen; wat zou mij de mensch doen?" En in Ps. 92, "dat de Heere recht is; Hij is mijn Rotsteen, en in Hem is geen onrecht." Haar voegt onder alles het woord van den apostel Rom. 8: "Wij weten, dat dengenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen, die naar zijn voornemen geroepen zijn. Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd, den heelde zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt. Die ook zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken? Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem, die ons

liefgehad heeft. Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige noch toekomstige dineren, noch hoogte, noch diepte, noch eenig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heere."

Onze God is onze Formeerder. En Hij heeft de aarde gemaakt en den mensch daarop geschapen. En Hij heeft de hemelen uitgebreid en aan al het sterrenheir zijn bevel gegeven. Alle schepselen zijn alzoo in zijn hand, dat ze zonder zijn wil zich noch roeren noch bewegen kunnen. Ja, dat ze zijn Raad *moeten* dienen.

Laat Kores er u een blijvend getuige van zijn, dat alle macht, die opkomt onder de menschen, door den Heere zelf op zijn Sion berekend is en ten slotte blijken zal, om Sions wille van den Heere toegerust te zijn. Sion wordt er door gebouwd.

En dat geldt dan niet alleen van Kores, maar ook van Nebucadnezar. Niet enkel de wederopbouw van Jeruzalem en tempel, maar ook haar verwoesting en vertreding moest dienen tot Israëls heil. Niet alleen de beweldadiging maar ook de verdrukking: niet enkel de vertroosting, maar ook de beproeving; vreugde en droefenis, licht en donkerheid, het zoete en het bittere.

O, wat is er niet aan de Kerk des Heeren toegezegd!

Enmaal zal haar zaak voor alle engelen en duivelen, voor alle volken en menschen openbaar worden, de zaak van den Zone Gods te zijn. En hetgeen het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des menschen niet is opgekomen, dat heeft God bereid voor allen, die Hem liefhebben.

Hoe zal bij Babylons val, bij de uitwerping van de groote hoer, die de volken verleidt, alle heerlijkheid van Gods wereld Jeruzalem worden binnengedragen! Hoe zullen tot in eeuwigheid alle verlorenen erkennen van Gods zalig Volk: "Gewisselijk, God is in U, en er is anders geen God meer".

Maar ook in den tijd reeds brengt de Heere gedurig de vijanden zijner Gemeente aan haar voeten. Ook in den tijd reeds keert Hij het hart der volken om.

Zoo is Cyrus Jeruzalems bouwheer van uit hetzelfde Babel, waar Nebucadnezar Jeruzalems verwoester was.

Zoo komen Egyptenaren, Mooren en Sabeërs, de reuzen-gestalten, die dreigden van den ouden dag af, ja oudheid en wijsheid, historie en wetenschap, rijkdom en macht, beschaving en talent, komen om Gods Kerk te dienen.

Zoo gaan de volken na den Pinksterdag tot de Christelijke Kerk in, en heel het leven der menschheid, heel de historie der eeuwen, heeft sinds de Gemeente van Christus tot middelpunt.

Zoo komen de tijdstroomen, de vraagstukken en nooden in het eind altoos weer, en ook nu weer, tot Christus' Kerk, de handen uitbreidende: "Gewisselijk, God is in u, en er is anders geen God meer".

Zoo komt ook voor u, vernederde, beroofde, verdonkerde ziele de dag, dat al de dingen, die u verteren en benauwen, in het licht van Gods Aangezicht uw geloof bevestigen zullen, dat uw God daarin met u en bij u en in u was en dat Hij u enkel *goed* gedaan heeft.

O, indien maar des Heeren Kerk in den weg van haar God mag blijven.

Niet murmureerende. Niet halfwillig. Niet ongeloovig. Maar lijdzaam. Gehoorzaam. Onderworpen.

In *Gods wegen*. Ja, daarop komt het aan.

De overtuiging, dat wij *naar het Woord Gods* wandelen, dat wij *enkel den weg van zijn Verbond* willen, kunnen wij niet missen.

Maar hebben we door genade dat getuigenis, — al scheuren al onze muren, en al werden

alle fundamenten geschud, — toch zullen zij, die ons weerstaan, straks komen met de bekentenis: "Gewisselijk, God is in u, en er is anders geen God meer".

Ja, Hij laat niet varen het werk zijner handen.

Deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos.

XXXIII. DIE ZICH VERBORGEN HOUDT [Jes. 45:15-17].

Voorwaar, Gij zijt een God, die Zich verborgen houdt, de Gods Israëls, de Heiland!

Zij zullen beschaamd en ook te schande worden, zij allen; te samen zullen zij met schande heengaan, die de afgoden maken. [Maar] Israël wordt verlost door den Heere, [met] een eeuwige verlossing; gij zult niet beschaamd noch te schande worden, tot in alle eeuwigheden.

Jesaja 45:15-17.

Och, wanneer het licht der Openbaring, het licht des Woords, maar over den weg des Heeren opgaat, dan buigt het Volk, dat God vreest, met alle profeten en apostelen in aanbidding neer.

Dan erkent het, dat alle dingen medewerken ten goede hun, die naar Gods voornemen geroepen zijn.

Dan heeft het niets meer in te brengen, maar dan is de Heere hun roem.

O, dan heeft Hij alles zoo wel gemaakt.

Dan is er slechts beschaming en, schande voor allen, die den Heere tegen zijn en die in de afgoden, in vleesch en bloed, in eigen kracht of rijkdom, in eigen wil en verstand, in eigen hart, hun sterkte hadden.

Dan valt er over den Heere niets meer te klagen, maar dan is Hij alleen onze Verlosser, onze trouwe God en Zaligmaker.

Dan was Hij ook onze Zaligmaker en Heiland, toen Hij ons verdrukte en benauwde; toen Hij zijn Aangezicht voor ons verbergde en ons roepen niet scheen te hooren.

Wat had het Volk er op tegen, toen het voor de Roode Zee kwam, achterhaald door den Egyptenaar! Wat een benauwing waren die wateren en wat een nacht was dat! Zeg, mijn lezer, zoudt gij het uitgehouden hebben, zonder uw mond open te doen tegen den Heere?

En toch, die zee, die nacht, ze waren de ondergang voor den vijand en de verlossing van Israël. Wat was dat straks een gejubel: "De Heere is een Krijgsman! Hij is hoog verheven! Hij is mijn Kracht en mijn Lied! Gij, o Heere! leiddet door weldadigheid uw Volk; Gij hebt het verlost!"

Wat was het voor Daniël, toen hij in den kuil der leeuwen daalde! Och, laat uw ziel er toch eens iets van gevoelen, wat dat geweest moet zijn. Het was toch enkel, omdat hij zijn God had aangebeden. En nu liet die God toe, dat zijn vijanden hem in den ontzettenden leeuwenkuil wierpen. Waar is dan zijn God? Waar zijn de verlossingen des Heeren? O, die weg naar de leeuwen! wat moeten er op dien weg een andere leeuwen op hem aangevlogen zijn: aanvechtingen, twijfelingen, wankelingen, smarten!

En toch, — niet Daniël maar zijn vijanden zullen straks door de leeuwen worden verscheurd. En de Naam des Heeren zal zijn: de God Israëls, de Heiland, die de zijnen verlost met een eeuwige verlossing!

Kom, let toch op den weg des Heeren!

Die weg liep over Golgotha. En kent gij nu voor vleesch en bloed grooter raadsel dan Golgotha? Heeft de Heere Zich ooit ergens meer door donkerheden omringd dan daar? Want gij en ik zijn zondige menschen. Het is geen wonder, dat de Heere zijn Aangezicht voor ons verbergt. 't Is veeleer een wonder, wanneer Hij nabij ons wil zijn. Maar denk

aan de heilige en rechtvaardige ziel van onzen Heere Jezus Christus. Denk aan zijn volkomen liefde tot den Vader. Denk aan zijn volmaakte gehoorzaamheid, waarin toch de Vader een volkomen welbehagen moest hebben en ook had. Denk aan Jezus, te midden van al die duivelen en goddeloozen; te midden van die honden, die Hem zouden verscheuren; te midden van die stieren van Basan, al die godvergeten machten, die brulden tegen zijn gerechtigheid, tegen zijn heiligheid, tegen zijn liefde. En dat moest zóó ver gaan, dat de duisternis volkomen over de ziele van den Heere Jezus daalde en Hij klagen moest in de hoogste aanvechting: "Mijn God, Gij hebt Mij verlaten!"

En toch, dat bangste wereldraadsel is, als de Schrift spreekt, het hoogste licht zelf, het Aangezicht des Vaders immers in de verlatenheid des Zoons. O, hier breekt het licht door, ten volle. Hier zijn de overheden en de machten naakt uitgetogen en aan het kruis genageld. Hier triumfeert Jezus Christus over hen. Hier, hier is juist de verlossing volkomen geopenbaard. Hier komt de Middelaar op uit de diepte als Overwinnaar.

Let er dan op, dat de weg des Heeren over Golgotha loopt. De Heere is een God, *die Zich verborgen houdt*.

Klaag niet te spoedig.

En vertwijfel aan uw God niet, arme geloovige, — ook niet, wanneer het gedaan schijnt te zijn en de Heere u schijnbaar vergeten heeft.

O neen! Hij is nabij de ziel, die tot Hem zucht.

De Heere is nabij den gebrokenen van hart en den verslagenen van geest.

De Heere is nabij allen, die Hem aanroepen.

Altijd. In alles. In de donkerheid, in de verlating zelf is de Heere nabij zijn Volk.

Hij is er; maar verborgen.

Er is een *verborgen genade*. Een verborgen verlossende genade. En die verborgen genade kenmerkt zich hierdoor, dat zij aan de ziele *niet* de ervaring van Gods nabijheid en gemeenschap te proeven geeft, maar juist de ervaring van *gemis* van genade, van verafzijn des Heeren, van beschuldiging en toesluiting, van verlating en verwerping. Het is een bange, een benauwende genade, die in donkerheden leidt en allen bodem wegneemt. Een genade, die ons dreigt te doden, te verdoemen, als de dreunende, rookende, bliksemende Sinai!

O, mijn ziel!

O, mijn God!

Maar, mijn broeder en zuster! is zoo niet altijd de weg des Heeren, als Hij zijn Volk zaligmakend ontbloot en ontdekt; als Hij hen onder den tuchtmeester brengt, die tot de vertroosting van den Christus leidt?

Ja, ja, in dit alles is de Ontfermer Jacobs nochtans onze Verlosser, de God van Pniël.

Onderscheid dan toch den genadeweg, en erken den God uws heils, ook in de donkerheden; als Hij Zich verborgen houdt. Erken, dat Hij uw Verlosser is, ook als Hij u doet verbleeken in beschaming; ook als Hij u in de diepte van kommer en nood tot zielsbenauwdheid perst; ook als Hij u geen anderen weg laat dan dien in den smeltkroes.

Hoe gij dan daarin Hem als uw God, uw Verlosser, uw Heiland moet erkennen en eeren?

Allereerst door zijn *Woord* te erkennen. Hij heeft het toch gezegd: in zes benauwdheden zal Hij bij u zijn en in de zevende u niet begeven [Job 5:19]. Zoolang gij daar nog blijde in roemt, en uw God in dat Woord ontmoet, is de benauwdheid er eigenlijk nog niet. Maar als gij Hem niet meer vindt; als het nacht wordt; als de belofte niet voor u ontsloten wordt, als er voor uw oog en voor uw aanraking niets anders overblijft dan gij zelf en uw benauwdheid, gij en uw ongeluk, gij en uw aanvechting, gij en uw dood, gij en uw schuld, gij en uw zielevijand; — leun, steun dan op het Woord des Heeren, op zijn stok en staf in het dal der doodsschaduw; op de niet ontsloten belofte. Erken uw God,

dien gij niet ziet. Geloof!

Maar daarbij kome uw erkenning, uw geloof ook uit, naardat uw *weg* is.

Waar de Heere Zich verborgen houdt, daar kunnen nog onze liefde en ons geloof leven, — maar daar is het niet de tijd van juichen; daar is het de tijd van *roepen*, van *zuchten* tot den Heere, van *aanklevend achternaklagen* van onzen God. Daar voegen smeekingen en tranen. Daar spreken verlangens en worstelingen. Daar gaat het "mijn God!" kermend uit, als het geloof der verlaten ziel, het gebed van den nedergebogene.

Eenmaal worden alle tranen van de oogen der kinderen Gods afgewischt.

En dan pas, en dan volkomen, zal het gejubel tot in der eeuwigheid klinken: "Ja Heere, ook toen Gij U verborgen hieldt, waart Gij Israëls God en onze Heiland. Gij hebt ons altoos en in al uw wegen verlost. Ja, Gij hebt ons verlost met een eeuwig verlossing."

XXXIV. WENDT U NAAR MIJ TOE [Jes. 45:18-25].

Want alzoo zegt de Heere, die de hemelen geschapen heeft, die God, die de aarde geformeerd en die haar gemaakt heeft; Hij heeft haar bevestigd; Hij heeft haar niet geschapen, dat zij ledig zijn zou; [maar] heeft haar geformeerd, opdat men daarin wonen zou:

Ik ben de Heere en niemand meer.

Ik heb niet in het verborgene gesproken, in een donkere plaats der aarde; Ik heb tot het zaad van Jacob niet gezegd: zoekt Mij te vergeefs. Ik ben de Heere, die gerechtigheid spreek; die rechtmatige dingen verkondig.

Verzamelt u en treedt hier toe te samen, gij, die van de Heidenen ontkomen zijt. Zij weten niets, die hun houten gesneden beelden dragen, en een god aanbidden, [die] niet verlossen kan. Verkondigt en treedt hier toe, ja, beraadslaagt samen: wie heeft dat laten hooren van oudsher? [wie] heeft dat van toen af verkondigd? Ben Ik het niet, de Heere? en er is geen God meer behalve Mij, een rechtvaardig God, en een Heiland; niemand is er dan Ik.

Wendt u naar Mij toe; wordt behouden, alle gij einden der aarde! want Ik ben God, en niemand meer. Ik heb gezworen bij Mijzelf; er is een woord der gerechtigheid uit mijn mond gegaan, en het zal niet wederkeeren: dat Mij alle knie zal gebogen worden, alle tong [Mij] zal zweren. Men zal van Mij zeggen: Gewisselijk, in den Heere zijn gerechtigheden en sterkte; tot Hem zal men komen; maar zij zullen beschaamd worden, allen, die tegen Hem ontstoken zijn. [Maar] in den Heere zullen gerechtvaardigd worden en zich beroemen het gansche zaad Israëls.

Jesaja 45:18-25.

Wat een rijkdom van gedachten spreekt er ook uit dit Woord Gods, waarin zijn Stem in breeden kring, ja tot de einden der aarde uitgaat.

De Heere is een God, die Zich verborgen houdt, daarin, dat zijn liefdevolle, heerlijke en aanbiddelijke bedoeling in den weg, dien Hij met ons houdt, niet altoos aanstonds in het oog springt, ja in donkerheden en bitterheden voor ons kan wegschuilen.

Maar daar staat tegenover, dat Hij *in zijn Woord* die bedoeling niet verbergt, maar duidelijk verklaart.

Hoe onderscheidt Zich hierin de eenige waarachtige God van allen, die valschelijk goden genaamd worden. De afgoden zijn stom en hun priesters spreken in geheime vormen of raadselachtige woorden. Bukken, zwijgen, lijden zonder licht, zonder troost, is het deel der Heidenen. En de wijsbegeerte, altoos wisselend, maar immer slechts de gedachten van eens menschen hart biedend zonder openbaring Gods, doet met de beneveling van ons oog, ook het licht verdwijnen. Wie met haar, zelfs in haar Ethische richting, in de donkerheid komt, voor dien is de Heere niet meer tot een licht. De wetenschap moet verklaren, dat zij niet meer weet, dan wat gezien en getast, gewogen en gemeten kan worden, en dat nog haar berekening, voor zooveel die het menschelijk leven tot geluk wil leiden, faalt.

O, wat is toch het Woord onzes Gods daar tegenover een licht, schijnend in het duister,

een onbedriegelijk en eeuwig zeker getuigenis.

En voeg daarbij, dat de weg Gods, al gaat die door donkere tunnels heen, zoo wij maar dien weg in zijn geheel overzien, zoo duidelijk zijn Woord bevestigt en de waarheid en gerechtigheid des Heeren zoo glansrijk doet uitkomen.

Neen, waarlijk den Heere zoekt men niet te vergeefs; het is geen ijdel werk, Hem te vreezen, tot Hem te bidden, naar Hem te hooren, op Hem te vertrouwen, te bouwen op zijn onfeilbaar Woord. Nooit, nooit zullen zij beschaamd worden, die Hem naar zijn Woord verwachten.

In zijn Woord onthult de Heere zijn Raad in verband met al zijn werken en wegen. En wat is die Raad anders, dan dat Hij de aarde en het leven heerlijk maken zal? Allen, die Hem erkennen als hun God, en in Hem hun heil zoeken, zullen gewisselijk in die heerlijkheid deelen. Zij zullen niet beschaamd worden, neen, zij zullen gerechtvaardigd worden; zij zullen ook verheerlijkt worden; zij zullen tot den vollen jubel komen, verlost, behouden, zalig in de sterkte huns Gods en in den roem van zijn Naam.

De erve der heiligen in het licht is het deel dergenen, die naar den Heere en naar zijn sterkte vragen; die zijn Aangezicht zoeken; die hopen op zijn Woord. Zijn Bondsvolk, aan hetwelk Hij dat Woord schonk, terwijl Hij Zich op dat Woord met eede aan hen verbond, zal de kroon dragen; zijn Gemeente zal gezien worden, het hoofd door eeuwige vreugde omkranst, en droefenis en treuring zullen voor eeuwig wegvlieden.

Want alle knie zal buigen voor onzen God, alle tong zal eenmaal den eed des Heeren bevestigen, en zijn vijand zal het stof lekken.

O, al die aanklachten, al die tegenwerpingen, al die aanvallen, al die raadslagen, die tegen Gods heilig Woord bedacht worden, al die spraken der donkerheid, al die raadselen des levens, al die verdrukkingen en kwellingen, die ons gedurig omsingelen, om tegen Gods Woord te getuigen, en ons geloof van onzen God af te trekken, — zij zullen eenmaal zoo naakt, zoo ontmaskerd staan. En wat we gelooven moesten en door genade ook gelooven wilden, en geloofden, omdat *onze God het gezegd heeft*; al *durfd*en we het gedurig niet gelooven; al *konden* we het niet gelooven, omdat alles buiten Gods Woord zoo tegen ons getuigt, — ja, dat alles wat God in zijn Woord geopenbaard heeft, dat zal staande blijven; dat zal waarachtig bevonden worden; dat zal de gerechtigheid der geloovigen in het licht brengen; en hun zaligheid, hun onroofbaar deel aan hun God, zal uitgeroepen worden door heel de creatuur in den hemel en op de aarde en in den afgrond.

Wendt u dan naar Mij toe, en wordt behouden, — zegt de Heere, — want Ik ben God en niemand meer.

De geloovigen, de geroepenen, de Gemeente, de liefhebbers des Heeren, zij mogen toch wel allen naar die roepstem hooren.

Geeft op het *Woord des Heeren* acht, o gij Volk des Heeren! geeft acht op het Woord des Heeren en laat u door dat Woord verlichten. Luistert naar dat Woord alleen. Ontworstelt u aan die bedriegelijke stemmen, die uit de omstandigheden, uit uzelf, uit allerlei bange benauwing spreken, en luistert naar de Stem van uw God. Ook in de grootste ellende. Al zijt gij in uw besef de minste, de achterste, het einde der aarde. Al is er voor u het allerminst hoop. Al is er geen vonk meer, die gloort in uw weg. O, wendt u naar den Heere en hoort naar zijn Woord. En *spreekt naar dat Woord tot uw God*, dien gij niet ziet en niet vinden kunt. Maakt Hem zoo uw ellende bekend; belijdt Hem uw ongerechtigheden en uw verderf. Bukt voor Hem in het stof. En wacht op den Heere. Ja, wacht op den Heere. Hij zal nooit beschamen, wie zich op zijn Woord beroept.

Alle gij einden der aarde. Allen, die van de Heidenen ontkomen zijt. Allen, die, waar ook, onder de menschen, onder de diepstgezonkenen en verafgewekenen, nog leven. Zij allen worden tot behoudenis geroepen. En zij *zullen* behouden worden, zoo zij zich tot *den* Heere mogen wenden en naar zijn Woord hooren.

Zoo waarachtig als de Heere leeft, zij zullen behouden worden.
Want Hij is God.
En niemand meer.

XXXV. GEDRAGEN [Jes. 46:1-4].

Bel is gekromd, Nebo wordt nedergebogen, hun afgoden zijn geworden voor de dieren en voor de beesten; uw opgeladen pakken zijn een last voor de vermoeide [beesten]. Samen zijn zij nedergebogen; zij zijn gekromd; zij hebben den last niet kunnen redden; maar zij zelf zijn in de gevangenis gegaan.

Hoor naar Mij, o huis van Jacob, en het gansche overblijfsel van het huis Israëls! die [van Mij] gedragen zijt van den buik aan, [en] opgenomen van de baarmoeder af. En tot den ouderdom toe zal Ik dezelfde zijn, ja, tot de grijsheid toe zal Ik [u] dragen. Ik heb het gedaan, en Ik zal [u] opnemen, en Ik zal dragen en redden.

Jesaja 46:1-4.

Ook hier troost de Heere zijn Volk met Zichzelf.

Indien maar alle afgod wegvalt en Israël aan de voeten van zijn Verbonds-God ligt, — dan is het licht en vrede en hope. Want de *afgod* is de ellende. De afgod is het, die ons doet bezwijken en die al onze hoop en al ons geluk, ons leven en onzen troost in donkerheid doet ondergaan.

Wat was Babel groot en hoog, schoon en machtig, rijk en weelderig onder zijn afgoden, zijn Bel en zijn Nebo en wie meer als Babels goden te noemen zijn!

Israël daarentegen in ballingschap overgegeven door zijn God, vernederd, gevangen, beroofd.

Babel leefde voor zijn goden, voor zijn afgoden. Het drukte daarin zichzelf uit, zijn leven, zijn kracht, zijn moed, zijn weelde, zijn roem en zijn verwachting; gelijk alle Heidenen dit doen in het beeld van eigen gedachte en van eigen hand. Groot en heerlijk waren de beelden, die Babel van zijn goden maakte en opstelde.

Maar strak? breekt Babels kracht. Babel heeft dan zijn tijd gehad. Babel gaat dan onder, gelijk het opkwam. Babel zinkt dan weg. En Babels goden zinken mee. Want Babel kan zijn goden dan niet langer dragen en sieren. De lastdieren komen en sleepen voor den overwinnaar Babels goden weg. Zelfs hun eigen beeld kunnen de gewaande goden niet redden. Met hun vereerders worden die beelden weggedreven. En die vereerders kunnen hun goden niet eens dragen. De lastdieren moeten er zich over ontfermen en de goden-beelden wegvoeren.

Zoo eindigt Babel. Het heeft geen redder. Het heeft enkel eigen kracht en willekeur. Voor een tijd. Roem en lust en inbeelding. Voor een oogenblik. Om dat alles met zichzelf te zien verzinken en vergaan.

Maar Israël. . . .

O, het is schuldig. Het heeft zijn God niet gediend, gelijk het betaamde. Het is dan ook vernederd. Door Hem. Maar in die vernedering van zijn Volk is de Heere, hun God, niet met hen ondergaan. Hij is niet het werk van hun handen.

Hij is niet groot door hen. Hij is door hen niet gedragen en opgeheven. Hij valt niet, als zij vallen. Hij is God, de waarachtige God. Hij blijft. Hij blijft dezelfde.

Hij heeft *hen* opgenomen, hen opgeheven uit het stof. Hij heeft hen gedragen. Als een vader. Als een moeder. Hij is niet het maaksel van zijn Volk. Maar hun Formeerder. Hun God. En ja, daarom zijn zij vernederd. Hij heeft het gedaan. Hijzelf. Als een Vader. Als God. Maar niet om te eindigen en onder te gaan met zijn Volk, gelijk Babels goden met Babel, ondergaan. Niet om nu door de lastdieren te worden weggesleept, gelijk Bel en

Nebo. Neen. Hij blijft dezelfde. Hij blijft hun God. Hun Formeerder. Hun Vader. Hij draagt hen nog. Ook in de ballingschap, in de vernedering, in de gevangenis. Ook als zij zich krommen. Als hun kracht vergaat. Als zij bezwijken. Als hun bloemen alle, alle afvallen. Als hun leven verdort en ten grave neigt. Hij draagt hen. Hij zal hen dragen. Hij zal dragen en redden.

O Huis van Jacob, overblijfsel Israëls! Hoor naar Mij! — zoo spreekt de Heere.

Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren. Gij hebt Mij niet gedragen, maar Ik heb u gedragen. Gij hebt Mij niet gemaakt, maar Ik heb u gemaakt. Ik ben niet uw God *door u*. Maar gij zijt mijn Volk *door Mij!*

Dit hebt gij vaak miskend, vergeten. Gedurig hebt gij eigenwilligheid, eigenwijsheid, eigengerechtigheid, eigen vroomheid, eigen kracht, eigen hope en eere vereerd. Gedurig weer van uw God een afgod willen maken, of uw God voor een afgod vergeten en verlaten. Gij kunt niet tegen de bloemen, die Ik u bloeien laat; tegen den wierook, dien Ik u laat wassen; tegen het sieraad, dat Ik op u leg; tegen den vrede, dien Ik u te genieten geef. Babels bloei kunt gij niet dragen. Gij zoudt er mee als Babel worden. En met uw afgoden zoudt gij straks omvallen en vergaan. Maar dat zult gij niet, dat moogt gij niet. Omdat Ik, uw God, Ik, de levende God, u mijn zaligheid geven wil, en u daarom heb opgenomen en gedragen, om de mijne te zijn. Daarom verneder ik u. Daarom houd Ik u tegen. Daarom kastijd Ik u. Daarom beproef en beroof Ik u. Daarom vallen uw bloemen af. Daarom is de weg voor u veelal toegemuurd. Daarom moet gij tegenover Babel beschaamd staan en verlegen. Gij hebt niets, om op te roemen. Gij hebt niets, om tegenover Babel mee te pralen. Gij hebt niets, om uw ruste in te vinden. Niets, *behalve Mij*.

Maar mijn genade is u genoeg.

Genoeg!

Ik ben uw God.

Die al uw ongerechtigheden vergeef. Die al uw krankheden genees. Die uw leven verlos van het verderf. Die u kroon met goedertierenheid en barmhartigheden. Die uw mond verzadig met het goede. Die uw jeugd vernieuw als eens arends. Die gerechtigheid doe en gericht al dengenen, die onderdrukt worden.

Hoor naar Mij, o mijn Bondsvolk!

Laat los alle goden, die gij zien wilt.

En houd u vast, als ziende den Onzienlijke.

Geloof!

En als uw kracht vergaat; als er geen hoop meer overblijft; als uw leven weg is; als de ouderdom u buigt; als de grijsheid u alleen laat; als de dood komt; — dan zullen alle afgodendienaars met hun afgoden vergaan; maar Ik, uw God, blijf dezelfde. Ik laat u nooit los. Ik geef u nimmer prijs. Ik heb u lief. Eer de bergen geboren waren, was Ik uw God. En als de hemelen en de aarde voorbijgaan, ben Ik uw God. In donkerheid en nood. In smart en rouw. In strijd en benauwdheid. In verdrukking en smaad. In armoede en ellende. In aanvechting en zielsgevaar. In leven en sterven. In tijd en eeuwigheid.

Ik ben uw God!

En ik draag u. Ik houd u vast. Ik heb u in mijn armen. Ik ben altijd bij u. Ik *heb* het gedaan en Ik *zal* het doen. Ik zal dragen. En Ik zal redden.

Vrees niet. Geloof alleenlijk.

Laat uw afgoden varen. En geloof in uw God.

XXXVI. HOUDT U KLOEKELIJK! [Jes. 46:5-13]

Wien zoudt gij Mij nabeelden, en evengelijk maken en Mij vergelijken, dat wij elkander gelijken zouden?

Zij verkwisten het goud uit de beurs en wegen het zilver met de waag; zij huren een goudsmid en die maakt het tot een god; zij knielen neder, ook buigen zij zich [daarvoor]; zij riemen hem op den schouder; zij dragen hem, en zetten hem aan zijn plaats; daar staat hij, hij wijkt van zijn stede niet; ja, roept [iemand] tot hem, zoo antwoordt hij niet; hij verlost hem niet uit zijn benauwdheid.

Gedenkt hieraan en houdt u kloekelijk; brengt het weder in het hart, o gij overtreders! Gedenkt der vorige dingen van oude tijden af, dat Ik God ben en er is geen God meer, en er is niet gelijk Ik. Die van den beginne aan verkondig het einde en van ouds af die dingen, die nog niet geschied zijn. Die zeg: mijn Raad zal bestaan, en Ik zal al mijn Welbehagen doen. Die een roofvogel roep van het Oosten, een man mijns Raads uit verren lande. Ja, Ik heb [het] gesproken, Ik zal het ook doen komen; Ik heb [het] geformeerd, Ik zal het ook doen.

Hoort naar Mij, gij stijven van harte, gij, die verre van de gerechtigheid zijt! Ik breng mijn gerechtigheid nabij; zij zal niet verre wezen, en mijn heil zal niet vertoeven; maar Ik zal heil geven in Sion, aan Israël mijn heerlijkheid.

Jesaja 46:5-13.

"Waakt, staat in het geloof, houdt u mannelijk, zijt sterk!" Zoo luidt de apostolische vermaning in 1 Cor. 16; niet anders dan hier de profetische.

Het wezen van den strijd is dan ook onder Oud en Nieuw Verbond hetzelfde voor het Volk des Heeren, al is de vorm een andere. *Uw* strijd, geloovige! gij, die geroepen zijt tot de kennis en de vreeze des Heeren; tot het volgen van Hem, die het kruis heeft gedragen; tot het leven, den dienst en de taak van de Gemeente des levenden Gods; — *uw* strijd is dezelfde met dien van Abel en Noach, van Abraham en Job, van Jeremia en Paulus, van al Gods Volk op aarde: "Wederstaat uw tegenpartijder den Duivel, vast zijnde in het geloof, wetende, dat hetzelfde lijden aan uw broederschap, die in de wereld is, volbracht wordt!" Zoo, roept de apostel Petrus u toe, 1 Petr. 5:9.

Uw strijd is *het geloof*. Gelooven in uw God. Aan uw God u zonder beding overgeven en van alle menschen afzien. Geen vleesch tot uw arm stellen. Geen middel vergoden. Aan geen schepsel u klemmen. Geen voorwaarde aan God en zijn Woord stellen. In *elken* weg Hem de eere zijns Naams geven. Niet aanmerken de dingen, die gij ziet, maar die gij niet ziet. Opklimmen tot den Raad, tot het Welbehagen uws Gods. En nederdalen tot aanbedding van zijn Gerechtigheid. Zijn Woord met uw ja en amen ontmoeten. En het licht van Zijn Woord, van zijn Naam, van zijn goddelijk Welbehagen, als *het* licht, als *de* waarheid laten instralen in uw ziel, laten lichten over heel uw pad.

Dan is het altijd en alles licht.

Dan is de Heere *God*.

Uw God.

En naar zijn Verbond en belofte de God uws heils.

Uw zaligheid is daarin vast. In *u* is zij niet te vinden; geen grond of hoop. Nergens is er voor u een ingang in het licht en de ruste, dan alleen in uw God. In zijn vrij soeverein

Welbehagen. In zijn ondoorgrondelijke Barmhartigheid. In den rijkdom zijner Genade. In zijn Vreeverbond. In de Gerechtigheid van uw Verbondsboek die gezworen heeft, zijn Volk te verheerlijken. In het hloed van Jezus Christus, Gods Zoon. In de belofte des Evangelies. In de trouwe van den Heiligen Geest. Door het geloof.

Maar dáár bezwijkt ook geen ziele in. Daar bewaart de kracht Gods ze allen. Daar omsluit de hand des Verlossers, de hand des Vaders hen. Daar sluit het onbreekbare *zege*l het Levensboek, waarin hun namen geschreven zijn.

Van alles afzien; alle steunsel, allen afgod, alle vleesch laten varen; en in den verordineerden weg naar den Heere hooren als naar onzen God en Verlosser; daarin loopen *om Gods wil*; — dát is de weg des geloofs. Daar te staan, en zóó voort te treden; in den donker; alleen; in al de armoede en ellende onzer ziele; met al onze schuld en ellende; daar te blijven; daar, als Mordechai, niet te wijken van de poort; daar, als de Kananeesche, aan te houden; daar, als Jacob, te worstelen; daar, als Job, te wachten; daar alle verleiding, om een uitweg te zoeken, te weerstaan; — dát is mannelijk, dát is kloekelijk, dát is vorstelijk.

Mits alle hoogheid des vleesches valle in waarachtige vernedering. In Pniël wordt de vorstelijke worstelaar hinkende. En Job wordt ontsierd en stom.

Maar daar ook houdt de heerlijkheid des Heeren stand voor zijn Volk. Dan stralen de beloften uit het eeuwige en Volzalige Wezen des Heeren door zijn Woord in Christus Jezus u toe: "Mijn heil zal niet vertoeven! Ik zal heil geven in Sion! Aan Israël mijn heerlijkheid."

En dat geldt niet alleen voor uw zalig-worden. Neen, maar dat geldt voor heel uw zijn. Voor uw hart in al zijn armoede; in zijn honger naar geluk. Voor uw leven in al zijn pogen. Voor heel uw weg naar het Verbond uws Gods.

Alle dingen kunnen tegen u worden, als bij Jacob. Als tegen David in Ziklag, als tegen Mozes in de woestijn, kunnen de steenen van wie *u* steunen moesten, naar u worden opgeheven. Als Naömi kan enkel bitterheid u omringen. Als Israël in Babel kan de bede u in den smeltkroes ontperst worden: "Voer mij uit mijn gevangenis!" Of de klacht kan in u kermen: "Tevergeefs heb ik gestreden, neem nu Heere! mijn ziele!"

Ja, inderdaad, *alles* kan u bij de hand afbreken. Daar is in de historie niet alleen een Luther-overwinning, daar is ook een smadelijke triump van den vijand bij den brandstapel van Huss; ook een weg, waarin David moet vluchten uit Jeruzalem, en waarin Calvijn als banneling Genève uittrekt. Daar is ook een gebreklijden, een gesmaad worden, een vernietigd worden in eere en arbeid, in geluk en kracht. Daar is ook een sterven.

Hoe dikwijls rukt de Heere uit, wat Hij plantte!

Alleenlijk! het *beginsel* blijft; de *genade* blijft; de *belofte* blijft; de eeuwige *liefde* blijft; de *Heere* blijft.

Zijn Raad zal bestaan en Hij zal al zijn Welbehagen doen!

Dikwijls komt dan juist bij Jacobs bangste klacht, bij Daniels diepste vernedering, — de uitkomst.

De Heere vervult zoo vaak, voor wie in het zinken Hem als zijn God mag roemen en gelooven, het woord: "Ik zal heil geven in Sion! aan Israël mijn heerlijkheid!"

Maar ook hier blijft het: Mijn Raad zal bestaan en Ik zal al mijn Welbehagen doen.

Vaak komt in uw dagen de uitkomst niet.

Het heil, de heerlijkheid voor Sion, de schoonheid voor Jeruzalem komt eenmaal! Van God uit den hemel daalt, met het Lam, Jeruzalem, de volkomenheid der schoonheid.

Dan zal het licht zijn, eeuwig licht zijn.

Dan worden alle tranen van de oogen gewischt.

Dan zal de liefde Gods door den Heiligen Geest heel Sion heerlijk maken.

Dan zal de weg van al Gods Volk, het werk van al wie waarlijk geen afgod versierden, geen vleesch dienden, maar den Heere naar zijn Woord in het geloof hebben aangekleefd, een pad van genade en trouw blijken: de Raad, het Welbehagen, de Heerlijkheid Gods, de eeuwige Liefde en Trouw zullen er uit blinken.

't Is trouw, *a/* wat Hij ooit beval.

Gedenkt hier dan aan, o gij Volk des Heeren, geroepenen tot het Verbond van uw God! Gedenkt hieraan, houdt u kloekelijk, brengt het weder in het hart!

Geloof! Staat in het geloof!

Geloof niet in uzelf, maar in uw God.

In den nacht. Als alles u begeeft.

Als uw weg ondergaat en gij bezwijkt.

In den dood. En in uw levensstrijd.

Houdt u kloekelijk in het geloof.

Dan zult gij ook in den weg, dien de Heere met u houdt, volharden. En vrede hebben.

Ja, dan legt gij niet in murmureering de wapenen neer. Dan wijkt gij niet, waar de Heere u riep. Dan verpandt gij Sion altoos weer uw trouw. Dan kiest gij weer den weg des Woords. Dan zijt gij tot den strijd bekwaam.

Dan trekt gij voort. Ook daarin kloekelijk.

"Waakt, staat in het geloof, houdt u mannelijk, zijt sterk!"

"Zoo dan, mijn geliefde broeders! zijt standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere!" (1 Cor. 15:58.)

XXXVII. IX HET STOF [Jes. 47:1-4].

Daal af, en zit in het stof, gij jonkvrouw, dochter van Babel. Zit op de aarde, er is geen troon [meer], gij dochter der Chaldeën. Want gij zult niet meer genoemd worden de teedere, noch de wellustige. Neem den molen, en maal meel; ontdek uw vlechten, ontbloot de enkelen, ontdek de schenkelen, ga door de rivieren. Uw schaamte zal ontdekt worden, ook zal uw schande gezien worden. Ik zal wraak nemen, en Ik zal [op u] niet aanvallen [als] een mensch.

Onzes Verlossers Naam is Heere der heirscharen, de Heilige Israëls!

Jesaja 47:1-4.

Het geloof profeteert.

Omdat het geloof het Woord des Heeren aangrijpt, er zich mee vereenigd en het opheft als een banier, waarmee het optrekt tegen zijn belagers, tegen zijn verdrukkers.

De Heere heeft gesproken tegen Babel en daarom spreekt het geloof tegen Babel.

Tegen Babel.

Dat is tegen die macht der wereld, des vleesches, der menschen, die, van den Booze beheerscht, onder de toelating des Heeren zich in weelde en grootheid, in verwatenheid en kracht, verheft tegen de zaak, het werk en het erfdeel des Heeren; tegen Jeruzalem; tegen het leven, dat uit God is.

O, wat kan Babel groot zijn en machtig! Wat kan het wormken Jacobs er aan overgegeven zijn en er door vertreden worden! Wat kan Babel den Heere tergen in zijn hoovaardij!

Maar de Heere in den hemel belacht Babel.

Hij spreekt, en Babel zinkt; het wordt vernederd; het wordt tot niet. De Heere doet Babel dalen. Tot in het stof. Daar zit die verhevene, die schoone en wellustige; aan den weg; op den grond; als een arme; een vreemdelinge; een onmachtige; een verstootene. De kroon is weg; de troon is omgestooten.

Als *een* slavinne moet Babel, de vermetele jonkvrouw, nu werken; den zwaren handmolen hanteeren, om het graan te vermalen voor den meester, dien zij dienen moet.

Haar vrouwelijke eere is weg. Als een arme vrouw langs de straat mist zij den sluier, die haar vlechten sierlijk en eerwaardig, naar Oostersche zede, dekte. Haar kleed is in oneere verkort en gescheurd, dat haar enkelen en schenkelen ontbloot worden en zij haar naaktheid niet verbergen kan. Zij, zij waadt, gedreven door den last van haar beheerscher, en zonder recht tot tegenspraak, door de rivieren. Niemand ontziet haar meer.

De Heere is tegen haar opgekomen, Israëls Verlosser en Wreker, de Heilige Israëls, de volheerlijke Almachtige, de Heere der heirscharen.

Hij is tegen haar opgekomen; niet als een mensch, om met haar te worstelen; maar als de levende God, om haar neer te werpen door den adem zijner lippen. Hij is op haar aangevallen. En zij zonk; zij zonk voor altijd. Zoo is *Babel* gevallen.

Zoo is *Satan* gevallen, de wederpartijder van den Zone Gods, van den Gezalfden Christus. Hij is overwonnen en buitengeworpen.

Buitengeworpen is de Verklager der broederen, de booze Vijand van al Gods Volk; uw

Vijand, o, uitverkorenen, des Heeren! De Vijand uwer zielen, de Belager van uw leven, die u scheidde van uw God en van zijn gunst, is vertreden in het bloed des Lams.

Verwonnen, onttroond is die *wereld*, die de aarde inneemt, dat Gods Kerk er niet door kan; die het Sion Gods omsingelt, verdrukkende, bedreigende, verleidende, tergende tot den dood toe. De wereld is overwonnen, geoordeeld, dienstbaar geworden aan de heerschappij van Hem, die uit den dood verrees en in den hemel opvoer. Wijken moet en zal die wereld, voorbijgaan en heengaan, opdat Gods Volk de aarde erfelijk bezitte in den dienst van zijn God.

Altoos weer valt Babel voor Israëls Heilige, voor onzen Verlosser.

Hij verwarde weleer de spraken, en Babels toren werd een bespotting,

Hij wierp den hoovaardige in de Schelfzee.

Hij gaf Izebels vleesch aan de honden.

Hij liet Nebucadnezar gras eten, gelijk de dieren des velds.

Herodes werd van de wormen verslonden.

Rome ging onder in oneer.

Altoos weer opbloeien deed *Gods Kerk* alleen. Haar belagers vergingen; de één na den ander.

Want het Woord des Heeren wierp Babel, de machtige der wereld, altijd weer neer, ont kroond, ont troond, ont kleed, ont kracht, ont teerd.

In het stof!

In het stof, waarheen de paradijsvloek des Heeren de slang verwees. En waarheen Hij alle hoogheid des vleesches verwijst al de eeuwen door.

De Heere leeft. En onzes Verlossers Naam is Heere der heirscharen.

Hij profeteere immer door zijn levend Woord: "Daal af, zit in het stof, gij jonkvrouw, dochter van Babel!"

Zóó profeteere daarom ook het geloof, dat zich aan den Heilige klemt.

Zóó profeteere het bij het aanschouwen van alle macht, die zich rondom Sion alom in de wereld verheft. Zie er heel die wereld, die het Koninkrijk des Heeren miskent en tegenwerkt, op aan, en zeg het uw God, o Sion, geloovig na: "Gij Babels dochter! daal af!"

Profeteere zóó het geloof in de Gemeente, waar Babel haar tente wil opslaan en het leven in wereldsche hoogheid wil vrijmaken van de vreeze Gods, van het Woord, van de Verkiezing, van het Welbehagen des Heeren, van de leiding des Heiligen Geestes en van de liefde der teedere kinderen Gods: "Gij, Babels dochter, daal af!"

Profeteere zoo het geloof in de bediening des Woords voor het Volk des Heeren. Waar Babel in *alle* vleesch schuilt, en in *elk* hart zijn troon wil stellen. Waar onbekeerlijkheid zich met de belijdenis wil vereenigen, en zonde in vrijheid en hoogheid wil wonen. Dat vleesch moet vernederd worden door het Woord des Heeren; die zonde moet ontdekt en verdoemd worden; het Volk moet gebogen en omgeworpen worden in zichzelf; opdat het door genade leve. Naar het vleesch in het stof gedaald, zittende op de aarde, langs den weg, zóó wordt de Heere door de lammen en de kreupelen en de blinden, die Hij uitverkoor, gezien, omhelsd, gevolgd. Daarom: "daal af! in het stof! o gij dochter van Babel!"

Zoo profeteere uw geloof, gevende uw ouden mensch over in den dood, stervende van dag tot dag, stervende naar het vleesch in uw jongsten snik, op het woord van den Heilige Israëls. Zoo profeteere uw geloof tegen uw vleesch, tegen uw zonde, tegen uw ongelooft: "Gij Babels dochter, daal af!"

En het roeme bij het nederdalen, bij het bezwijken van vleesch en hart: "Onzes Verlossers naam is Heere der heirscharen, de Heilige Israëls!"

XXXVIII. KONINGIN IN EEUWIGHEID? [Jes. 47:5-10]

Zit stilzwijgende, en ga in de duisternis, gij dochter der Chaldeën! want gij zult niet meer genoemd worden koningin der koninkrijken.

Ik was op mijn Volk zeer toornig; Ik ontheiligde mijn Erve, en Ik gaf hen over in uw hand. [Doch] gij beweest hun geen barmhartigheden; [ja, zelfs] over den oude maaktet gij uw juk zeer zwaar; en gij zeidet: ik zal koningin zijn in eeuwigheid.

Tot nog toe hebt gij deze dingen niet in uw hart genomen; gij hebt aan het einde daarvan niet gedacht. Nu dan, hoor dit, gij weelderige! die zoo zeker woont; die in haar hart zegt: "ik ben het! en niemand meer dan ik, ik zal geen weduwe zitten, noch de berooving van kinderen kennen!"

Doch deze beide dingen zullen u in een oogenblik overkomen, op één dag; de berooving van kinderen en weduwschap; volkomen zullen zij u overkomen; van wege de veelheid uwer tooverijen; van wege de menigte uwer bezweringen.

Want gij hebt op uw boosheid vertrouwd; gij hebt gezegd: "niemand ziet mij!" uw wijsheid en uw wetenschap heeft u afkeerig gemaakt; en gij hebt in uw hart gezegd: "ik ben het! en niemand meer dan ik!"

Daarom zal er over u een kwaad komen; gij zult den dageraad daarvan niet weten; en een verderf sal er op u vallen, hetwelk gij niet zult kunnen verzoenen; want er zal snellijk een onstuimige verwoesting over u komen, dat gij het niet weten zult.

Sta nu met uw bezweringen, en met de veelheid uwer tooverijen, waarin gij gearbeid hebt van uw jeugd af, of gij misschien voordeel kondet doen; of gij misschien u [kondet] sterken! Gij zijt moe geworden in de veelheid uwer raadslagen; — laat nu opstaan, die den hemel waarnemen; die in de sterren kijken; die naar de nieuwe manen voorzeggen; en laten zo u verlossen van die dingen, die over u komen zullen!

Zie, zij zullen zijn als stoppelen; het vuur zal ze verbranden; zij zullen zichzelf niet kunnen rukken uit de macht der vlam; het zal geen kool zijn, om [bij] te warmen; [geen] vuur, om daarvoor neer te zitten. Alzoo zullen zij u zijn, met wie gij gearbeid hebt, uw handelaars van uw jeugd aan; elk zal zijns wegs dwalen; niemand zal u verlossen.

Jesaja 47:5-10.

Babel is koningin, koningin der koninkrijken.

Zal zij het blijven, blijven tot in eeuwigheid?

Zij waant het.

Zij kent niet de hand, zij wil de hand niet kennen, die op de wanden van het paleis harer heerlijkheid zal schrijven; "Mene, Mene, Tekel, Upharsin!" Zij kent het schrift niet, noch de taal, waarin het woord van het vonnis harer vernedering tot haar komt; zij wil die

taal, dat schrift niet kennen. *Slechts* kent zij het woord van haar waarzeggers en tovenaars, van haar wijzen en sterrenkijkers, het woord hunner bezweringen en hunner raadslagen. En dat woord roept haar slechts toe: "Leef in eeuwigheid! Gij zijt in eeuwigheid koningin, koningin der volken. Gij, gij zijt het, en niemand meer dan gij! Gij zult nimmer zitten als weduwe, en van uw kinderen zult gij nooit beroofd zijn!" Deze wetenschap harer wijzen sterkte haar, en het was haar genoeg. Hoe ook haar mannen zochten, hoe zij ook zich vermoeiden in raadslagen, den hemel waarnamen, de sterren lazen, de nieuwe manen opwachtten, altijd was het een eeuwig licht, dat zij om het hoofd van de koningin der volken zagen glanzen. Het licht van Gods oordeel bereikte hun oog niet. Zij zagen slechts den boom, die zijn kruin altoos statiger ten hemel hief en zijne takken immer breder spreidde. Zij zagen slechts het gouden hoofd, het gouden beeld, onverstoorbaar, onbewogen. Geen bijl vond hun oog, die den roemrijken stam of zijn takken kon schaden; geen rots, die het machtige beeld kon breken. In al den starren glans, waarin hun oog schouwde; in al de fonkelende lijnen, die zij nagingen; in al de hemel letteren, die zij aflazen, was geen schaduw van wat immer Babel bedreigen kon, te vinden; geen steen, geen bijl, geen hand, geen woord, die tegen Babel konden uitgaan. Waar in droom of gezicht zulk een woord of teken voorkwam, daar waren deze voor Babels wijzen raadsels, leugenen, onzinnigheden, voor welke zij geen woord hadden. Zoo praalde en trotste dan Babel als koningin der koninkrijken in al de weelderigheid van haar betooverd zelfbewustzijn.

De Heere was toornig op zijn Volk; op zijn Volk, dat bij het licht van zijn Woord mocht leven, maar minder naar dat Woord zijns Gods hoorde, dan Babel naar haar sterrenwacht.

En Hij gaf zijn Volk in Babels hand. Hij liet de koningin der koninkrijken toe, om over zijn Volk den scepter te zwaaien. Mocht Assyrië de stammen uit het Noorden wegrooven, *Babel* alleen overheert Jeruzalem.

Babel koningin. Ook van Gods Volk, van de heilige Erve des Heeren, wiens Naam sinds Farao's oordeel in de Schelfzee immers door de woestijnen, door de landen, door de eeuwen, ook tot Babel doorgedrongen was.

Maar Babels wijsheid maakt haar afkeerig, om den Naam des Heeren te erkennen.

Babel neemt niet alleen Jeruzalem, maar verbrandt ook het Huis des Heeren. Gods Volk vertreedt zij zonder barmhartigheid. Israëls jongelingen doodt zij in het heiligdom, en verschoont noch de maagden, noch de ouden, noch de stokouden (2 Kron. 36:17).

Alleen — het Woord des Heeren, dat zij niet ziet, de hand des Heeren, die zij niet vindt, kan Babel niet breken. Dat Woord klonk reeds in Jeruzalem over Babel, voordat Babel er den voet zette. Dat Woord omringt Babel bij haar vernielingswerk. Dat Woord vervolgt haar in haar onbarmhartig bedrijf. Dat Woord gaat mee naar Babels stad en troon. Het zal, onbegrepen door de waarzeggers, in de dromen van deze koningin der koninkrijken doordringen en met vingers schrijven in haar paleis. Hoonend roept het haar wijzen op, om te staan en verlossing te brengen. En het breekt door als een vallende rots, die het goud vermaalt; als een bijl, die den reuzenstam omhooft; als een vuur, dat de stoppelen verteert.

Dat Woord Gods is niet in Babels hart gekomen. Zij heeft aan het einde niet gedacht. Nu zit ze neer in stomheid, in duisternis; nu geen koningin meer; nu de weduwe, de beroofde. Een onstuimige verwoesting verderft haar; geen ontkoming is er aan de macht der vlammen, die rondom haar uitbreken. Babel vergaat voor het Aangezicht des Heeren. En er is niemand, die haar verlost.

Het is de Erve des Heeren, waarover de wereld heerscht; het is Gods Volk, dat door de goddeloozen verdrukt wordt en vertreden; het is de Waarheid Gods, tegen welke de wijsheid der menschelijke gedachte kampt.

Groot is de wereldsche schat; rijk de wereldsche wetenschap; machtig het wereldsch talent. De Heere geeft de beschikking over het leven, over de aarde, over de tijden, aan

menschenkinderen. Hij gunt hun niet alleen macht, maar ook overleg; ook berekening; ook licht op allerlei wijze. Almeer neemt Hij uit den weg, wat de koninginne der koninkrijken belemmeren zou.

Maar, als zijn engel in Bileams weg, zoo stelt Hij *zijn Woord* in den weg der volken; zijn Woord sinds den uitgang uit het paradijs; zijn Woord aan Abrahams zaad; zijn Woord in de Gemeente van Christus.

Dat Woord is tegen Babel. *Tegen* het leven bij eigen licht. Tegen de ongerechtigheid, die naar eigen wil zich richt. Tegen de onbarmhartigheid, die den naaste vertreedt. Tegen de onheiligheid, die den Naam des Heeren verzaakt. Tegen alle onbekeerlijkheid.

Maar Babel hoort het niet. Het leeft in zijn eigen droom, het houdt zijn eigen weg, het verheft zich in afkeerigheid; eeuwig koningin.

Toch vergezelt Gods Woord het leven der wereld. Het Woord, de Schrift; stil getuigend bij de minachting van de waarzeggerij, van het vleeschelijk verstand; bij de zelfgenoegzame gerustheid der zondaren. Straks kloppend in de conscientie; verschrikkend in den droom; waarschuwend in het leven. In het eind doorbrekend; in vlammend schrift; in de ure Gods; in het aangezicht des doods; in den dag des gericht.

Dan zal de wijsheid, de zekerheid, de grootheid aller goddeloozen vergaan.

Dan zal de dag, waarvan men den dageraad niet wilde zien, daar zijn, — de groote en vreeselijke dag des Heeren.

Dan zal de onstuimige verwoesting verteren.

Dan zal een eeuwig verderf der goddeloozen den Naam des Heeren groot maken.

Dan zal er voor Babylon geen verlosser zijn.

Dan is de Heere Koning in eeuwigheid. Maar de koningin der koninkrijken vergaat in eeuwige duisternis.

Dan zullen allen, die de waarzeggers des vleesches verzaakten en tot de barmhartigheden des Heeren gevlucht zijn, juichen in de zaligheid zijner heerlijkheden.

XXXIX. EEN OVERTREDER GENAAMD [Jes. 48:1-8].

Hoor dit, gij huis Jacobs; die genoemd wordt met den naam van Israël, en uit de wateren van Juda voortgekomen zijt; die daar zweert bij den Naam des Heeren en vermeldt den God Israëls; [maar] niet in waarheid noch in gerechtigheid.

Ja, van de heilige Stad worden zij genoemd, en zij steunen op den God Israëls; Heere der heerscharen is zijn Naam!

De vorige dingen heb Ik verkondigd van toen af, en uit mijn mond zijn zij voortgekomen, en Ik heb ze doen hooren.

Ik heb zo snellijk gedaan, en zij zijn gekomen.

Omdat Ik wist, dat gij hard zijt, en uw nek een ijzeren zenuw is, en uw voorhoofd koper; daarom heb Ik het u van toen af verkondigd; eer dat het kwam, heb Ik het u doen hooren; opdat gij niet misschien zoudt zeggen: mijn afgod heeft die dingen gedaan, of mijn gesneden beeld of mijn gegoten beeld heeft ze bevolen.

Gij hebt [het] gehoord; aanmerkt dat alles. Zult gij het ook niet verkondigen?

Van nu af doe Ik u nieuwe dingen hooren, en verborgen dingen, en die gij niet geweten hebt. Nu zijn zij geschapen, en niet van toen af, en vóór [dezen] dag hebt gij ze ook niet gehoord; opdat gij niet misschien zeggen zoudt: zie, ik heb ze geweten. Ook hebt gij ze niet gehoord; ook hebt gij ze niet geweten; ook van toen af is uw oor niet geopend geweest. Want Ik heb geweten, dat gij gansch trouweloos handelen zoudt, en dat gij van den buik af een overtreder genaamd zijt.

Jesaja 48:1-8.

Vertrouwing en ontdekking zijn voor des Heeren Volk op aarde niet te scheiden.

De zuiverheid der waarheid in de belijdenis, in de bediening des Woords en in de onderlinge bespreking, ja ook in de werkzaamheden der ziel en in de gebeden, heeft daarin dan ook haar kenmerk, dat ontdekking en vertrouwing, en wederom vertrouwing en ontdekking er in *vereenigd* zijn.

Want ze zijn niet gescheiden maar steeds vereenigd in het *Woord*, dat uit den mond des Heeren tot zijn Volk uitgaat. Ze zijn niet gescheiden maar steeds vereenigd in de Schrift. *Wet* en *Evangelie* gaan samen. De Profeten, die den dag des *heils* verkondigen, roepen de *ongerechtigheden* uit. *Johannes de Dooper* gaat aan den *Christus* vooraf. De Heilige Geest, de *Trooster*, overtuigt van *zonde*. En de prediking der *zaligheid* in den gekruisigden Christus stopt allen mond, en stelt de geheele wereld voor God *verdoemelijk*.

"Alleenlijk *ken uw ongerechtigheden*, en dat gij tegen den Heere, uw God, gezondigd hebt; schaam u en word schaamrood, gij, Huis Israëls!" Zóó dringt het Woord Gods. *Opdat* het trooste: "Ik, Ik ben het, die uw overtredingen *uitdelg*, en uw zonden gedenk Ik nimmermeer!"

Vertrouwing is niet vergoelijking, verbergning, bedekking. Dan ware de vertrouwing een leugen, gelijk de leugenachtige vertrouwing der wereld.

De wereldsche vertrouwing bestaat in vergeten, afleiden, uit het gezicht brengen. Iets

zoets in den mond der kleine kinderen. Iets vroolijks voor de groteren, dat aftrekt van de gedachte aan het leed.

O, er bestaat zooveel gevaar voor zulk een wereldsche vertroosting op geestelijk gebied. Er bestaat zooveel gevaar ook voor de bediening des Woords, om te meenen, dat Gods Volk van zijn verootmoedigingen, van zijn vernederingen, van zijn verontrustingen, van zijn nooden, afgebracht moet worden door vertroosting; dat vertroosting *toedekkingen* zijn; dat de beloften de beschuldigingen en bestraffingen opzij moeten zetten en weg moeten drijven; en dat er geen hard woord, geen nederwerping, geen beschuldiging van des Heeren wege tegen Gods Volk te pas komt. Er is een neiging, — en zij wint in onze dagen misschien weer meer veld, dan zij verliest, — om aan den Dienst des Woords den eisch te stellen: troost zóó Gods Volk! In de week gaat de glans van het Volk zoo af, en er is zooveel bezoedeling en onvrede; maar Zondags moet het hoofd weer met versche olie overgoten worden en moet van Gods wege enkel de vertroosting klinken, waardoor de conscientie gestild wordt en Gods Volk weer roemt: "wij zijn des Heeren!"

Zoo komen allicht de profeten talrijker op, die de breuke der dochter Sions op het lichtst genezen, roepende "vrede, vrede!" waar geen vrede is. Zoo wordt de breuke nooit *genezen*, nooit *geheeld*, maar toegedekt. De scheuren der muren, die doortrekken, omdat er geen waarachtig Woord Gods wordt uitgebracht, worden bepleisterd en beschilderd, gelijk men het gaarne heeft. Geestelijke kwakzalverij vergrijpt zich aan des Heeren Volk.

Het Woord Gods moet tot de Kerk des Heeren gebracht worden. Geen praatjes, hoe aandoenlijk ook. Geen sussingen en aangenaamheden, die weer eens een goeden dag geven. Geen mooie tekst of lieve belofte. Geen stichtelijke gedachte of treffende opmerking. Maar *Gods Woord*, *Gods Woord alleen*, *Gods Woord geheel*. Geen menschenwoord, maar *Gods Woord*. *Gods eigen Woord*. Niet *een* Woord Gods. Maar *het* Woord Gods.

En dan wordt de ontdekking niet als een plagerij van den Satan of als een nuttelooze zelfkweeling, een overtollige benauwdheid, door vertroosting verjaagd. Neen, maar dan wordt de ontdekking *bevestigd* en *voortgezet*; *verbreed* en *verdiept*. Dan blijft er niets geheels aan ons. Dan wordt de nevelachtige benauwdheid, de knaging der conscientie, de onrust tegenover God, het schuilen in het geboomte, — een terugroepen van Adam in het licht, in het volle licht, in het licht Gods. Dan moeten we met al onze zonden onder het Woord Gods door, en er onder blijven. Dan is het: "Gij stelt onze ongerechtigheden voor U, onze heimelijke zonden in het licht uws Aanschijs!" Dan wordt het waarlijk: "'t Is nietalleen dit kwaad, dat roept om straf, — maar 'k ben in ongerechtigheid geboren; mijn zonde maakt mij 't voorwerp van uw toorn, reeds van het uur van mijn ontvangnis af! Zie, Gij hebt lust tot waarheid in 't gemoed. Gij, Heer, die weet *al* wat ik heb misdreven; Gij, die mijn geest met wijsheid hadt gevoed en in mijn ziel uw godlijk licht gegeven!"

Zóó *beschuldigt* de Heere dan ook in het troostboek, door Jesaja's dienst tot Gods Kerk gebracht.

De Fontein van Jacob wordt hier in de profetische Schrift door den Heere geopend tegen de zonde en de ongerechtigheid van 's Heeren Volk. Hier komt de Heere met het bevel zijns Woords tot zijn knechten: "Troost, troost mijn Volk!" Maar daarom dan ook roept de Heere hier zijn Volk ten gerichte: "Kom en laat ons samen rechten!"

Hoor dit! — zoo roept Hij dringend het Huis van Jacob toe. Gij, Israël, roemt op Mij als uw God; gij roemt u als mijn Volk, mijn heilig Volk; gij zijt Jeruzalem, de heilige Stad; en gij verwacht van Mij vertroosting, gij wilt den val van uw vijand vernemen.

Maar Ik heb tegen u!

"Ik heb tegen u!" aldus spreekt Hij, die tusschen de zeven kandelaren wandelt.

Israël had het Woord Gods en nog heeft de Kerk het Woord Gods. Het volle licht schijnt

in dat Woord. De Heere heeft zoo klaarlijk tot zijn Volk gesproken. Maar ach, hoe heeft het gehoord! Hoe heeft het opgemerkt! Hoe heeft het dat licht opgevangen en aangehangen! Hoe heeft het onderzocht en bewaard! In dat Woord is door den Heere alles gezegd, wat het Volk behoeft; in dat zuivere licht, niet van allerlei *woorden*, maar van *het Woord*, komt de Heere in al zijn waarheid en gerechtigheid, in heel zijn Verbond en trouwe, in zijn volle liefde en heiligheid uit. Maar o, waar is nu het leven van dat Volk, dat zich des Heeren Volk noemt; waar is *het leven bij dat Woord*? Waar is nu de waarheid bij dat Volk, dat het Woord heeft, het waarlijk leven in en bij het Woord Gods? En waar is de gerechtigheid, de wandel naar dat Woord?

En nu wil het Volk met vonkjes, met lichtjes en vlammetjes, met woordjes en hoopjes, getroost worden; nu wil het getroost worden door de vernieuwing van dien roem, door het hooren van dien eigen naam; gij zijt Jacob! gij zijt Israë! gij zijt Juda! gij zijt Jeruzalem! gij zijt de heilige Stad! gij zijt het Volk des Heeren.

Terwijl het ontrouw is aan Gods Woord. Niet recht staat voor zijn God.

Voor Mij, — zegt de Heere, — zijt gij *een overtreder*; voor Mij gij *een hardnekkige*.

Ik wil, dat gij *hooren* zult; dat gij hooren zult naar mijn Woord. Dat gij ernst zult maken met het volle licht van mijn Woord. Met mijn Woord *nu*. Met *mijn* Woord.

O, maar dan bezwijkt de hoop; dan zakt de vertroosting in; dan vallen de gebroken hakken *weg*.

Ja.

Maar dan zal de Heere troosten, zonder het licht zijner heiligheid en gerechtigheid te dooven.

Dan troost Hij *door zijn Woord*.

Dan opent zich de Springader der levende wateren.

Dan wordt de ellendige uit het stof verhoogd.

XL. IN DEN SMELTKROES [Jes. 48:9-11].

Om mijns Naams wil zal Ik mijn toorn langer uitstellen, en om mijns roems [wil] zal Ik, u ten goede, [Mij] bedwingen, opdat Ik u niet afhouwe.

Zie, Ik heb u gelouterd, doch niet als zilver; Ik heb u gekeurd in den smeltkroes der ellende.

Om Mijnentwil, om Mijnentwil zal Ik het doen; want hoe zou hij ontheiligd worden? en Ik zal mijn eer aan geen ander geven.

Jesaja 48:9-11.

De vertroosting des Heeren gaan met ontdekkingen en vernederingen gepaard.

Daarom heffen die vertroosting de verootmoediging niet op.

Maar daarom sluit ook de verootmoediging de vertroosting niet uit.

Wie het pad der verootmoediging niet wil, die zal de vertroosting des Heeren nooit vinden.

Ja, wie de verootmoediging wil ontvluchten, die kan geen troost vinden in vertroosting Gods.

De vertroosting des Heeren zijn zelf verootmoedigend. De vertroosting des Heeren vernederen.

De hoogmoedige, de eigengerechtigde, de eigenlievende en zelfgenoegzame ijdele mensch haat evenzeer de goddelijke vertroosting als hij de goddelijke bestraffingen haat. De genade des Heeren is voor het ijdele vleesch even hatelijk als zijn gerechtigheid.

Daarom is vrije genade, daarom is het vrijmachtig Welbehagen Gods, door alle tijden heen, door onherborenen stellig niet minder gehaat en verfoeid, tegengestaan en gehoond, dan de belijdenis van de algeheele verdoemelijkheid der gevallen menschen.

Die vijandschap werkt na ook bij ontvangen genade. In de onklarheden van het verstand en in de tegenspartelingen van den wil tegen de waarheid en tegen de wegen des Heeren.

De Heere wil zijn Volk troosten en stelt dien troost in zijn Woord, dat volmaakt is, zoo nadrukkelijk in het licht. Maar de Kerk des Heeren wil het altoos weer *anders* zien, dan de Heere het haar voorhoudt. Zij weigert al maar weer, getroost te worden met die *eenige* vertroosting Gods.

Zij wil vertroost worden daarin, dat zij blinkt en bloeit en juicht. Zij wil vertroost worden in haar opheffingen, in haar oprichtingen, in haar kracht en rust, in haar leven en in het lied van haar blijdschap.

En de Heere wil ook dat lied wel; Hij wil wel, dat zij het hoofd opheft; Hij wil wel, dat zij blinkt als de duive, die klapwiekt in het zonlicht.

Maar Hij wil niet, dat daar haar *troost* in zij. Hij wil niet dat daarin haar *leven* zij.

De Heere is waarachtig. En die roem der Kerk, die rust en kracht in haar leven, zou zóó een leugen zijn.

"Want haar troost is in *Hem* alleen. In zijn vrijmachtig Welbehagen. In zijn vrije ondoorgrondelijke genade. In zijn Verbond en in zijn trouw. In zijn eeuwig Voornemen. In zijn heiligen Naam. In zijn goddelijk zijn, die Hij is.

Tot *dien* troost wil de Heere zijn Volk brengen; en *uit* dien troost de verheffing van haar leven in den glans, in de liefde, in den roem des geloofs doen opkomen.

Maar tot *dien* troost wil het Volk niet geleid worden.

En daarom komt het tot die vertroosting niet, zonder dat de Heere met de macht van zijn heilig Woord, met de kracht van zijn sterken Arm, en met de onweerstaanbare aangrijpingen van zijn Heiligen Geest tegen zijn Volk ingaat, hen tegenstaat, hen neerwerpt, hen laat hongeren en dorsten, hen door beproevingen ontbloot, hen door nooden afbreekt, hen geestelijk gebrek laat lijden, verdrukkingen over hen toelaat, ja voor de poorten des doods en in het gezicht van het eeuwig verderf hen laat komen, — zoodat ze vergaan voor Hem, die heilig is en rechtvaardig, — niets, niets zijnde in zichzelf. Ja, Hij kan Satans engelen toelaten, hen te slaan. Hij kan een engel des Satans *geven*, om hen te slaan; te slaan met vuistslagen.

Is dat om hen te verteren, te verdelgen?

Neen; want Hij houdt zijn toorn daarbij in; Hij bedwingt zijn gramschap. Hij delgt hen niet uit. Het is Hem niet om hun kwaad, maar om hun heil te doen. Hun ten goede handelt Hij zoo.

Hij wil hen brengen tot de zaligmakende zielbevrijdende vertroosting. Maar die vertroosting worden door hen slechts gevonden *in den smeltkroes*, in den smeltkroes der ellende.

De genadegift en de roeping Gods zijn onberouwelijk. Maar de troost er van wordt dan ook alleen *dáár* gevonden, waar de genadegift als *genadegift* wordt aangeraakt, en waar onze ziel wordt vernederd en ontledigd in zichzelf, opdat de Heere ons *in Hem* een blik geve, een geloofsblik in zijn vrije genade, waarmee Hij roept: "Om Mijnentwil, om Mijnentwil alleen zal Ik het doen!"

De smeltkroes is voor het zilver en voor het goud; in dien smeltkroes wordt het edel metaal gelouterd. Wie het zuivere goud mint, ontziet het voor den smeltkroes niet.

Zoo geeft de Heere zijn Volk, meer dan zilver en goud, aan den smeltkroes over.

Zoo werpt Hij Israël in Babel. Zoo stoot Hij Jacobs kroost weg over de geheele wereld.

Totdat zij zich schuldig kennen. Totdat Hij de vrije genade huns Gods hun begeerlijk maken zal.

Zoo dompelt Hij zijn apostel in vernederingen, in zwakheden, in nooden. onder Satans vuistslagen, opdat hij leven zou bij dat woord: "Mijn genade is u genoeg."

Zoo overwint Hij al onze hardnekkigheden, — totdat we hooren willen naar zijn Woord alleen.

Dan doet Hij ons het "om Mijnentwil" verstaan.

Dan leert Hij ons door *geloof* te leven.

Dan brengt Hij ons op in de kracht en den vrede, in den roem en de blijdschap van dat geloof.

"Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die naar zijn groote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden. Tot een onverderfelijke, en onbevlekkelijke, en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard is voor u, die in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid, die bereid is, om geopenbaard te worden in den laatsten tijd. In wien gij u verheugt, nu een weinig tijds (zoo het noodig is) bedroefd zijnde door menigerlei verzoeking; opdat de beproeving uws geloofs, die veel kostelijker is dan van het goud, hetwelk vergaat, en door het vuur beproefd wordt, bevonden worde te zijn tot lof, en eer, en heerlijkheid in de openbaring van Jezus Christus." (1 Petr. 1:3-7).

XLI. VERLOST [Jes. 48:12-22].

Hoor naar Mij, o Jacob, en gij Israël, mijn geroepene. Ik ben dezelfde; Ik ben de eerste, ook ben Ik de laatste. Ook hoeft mijn hand de aarde gegrond, en mijn rechterhand heeft de hemelen met de palm afgemeten; wanneer Ik ze roep, staan zij daar te samen.

Vergadert u, gij allen, en hoort: wie onder hen heeft deze dingen verkondigd? De Heere heeft hem lief; hij zal zijn welbehagen tegen Babel doen, en zijn arm zal [tegen] de Chaldeën zijn.

Ik, ik heb [het] gesproken; ook heb Ik hem geroepen; Ik zal hem doen komen, en hij zal voorspoedig zijn [op] zijn weg.

Nadert gijlieden tot Mij; hoort dit: Ik heb van den beginne niet in het verborgen gesproken, [maar] van dien tijd af, dat het geschied is, ben Ik daar; en nu, de Heere en Zijn Geest, heeft Mij gezonden.

Alzoo zegt de Heere, uw Verlosser, de Heilige Israëls: Ik ben de Heere, uw God, die u leert, wat nut is; die u leidt op den weg, [dien] gij gaan moet.

Och, dat gij naar mijn geboden geluisterd hadt! Zoo zou uw vrede geweest zijn als een rivier en uw gerechtigheid als de golven der zee. Ook zou uw zaad geweest zijn als het zand en die uit uw ingewanden voortkomen als zijn steenkens; wiens naam niet zou worden afgehouden noch verdelgd van voor mijn Aangezicht.

Gaat uit van Babel, vliedt van de Chaldeën; verkondigt met de stem des gejuichs; doet zulks hooren; brengt het uit tot aan het einde der aarde; zegt: de Heere heeft zijn knecht Jacob verlost; en: zij hadden geen dorst, [toen] Hij ze leidde door de woeste plaatsen; Hij deed hun water uit den rotssteen vlieten; als Hij den rotssteen kliefde, zoo vloeiden de wateren daarheen.

[Maar] de goddeloozen hebben geen vrede, zegt de Heere.

Jesaja 48:12-22.

Van ouds af heeft de Heere Zich aan zijn Volk bekend gemaakt.

Als die God, die den hemel en de aarde gemaakt heeft.

Als die God, die spreekt en het is er.

Als die God, die zijn welbehagen voor zijn Volk niet verborgen houdt, maar het openbaart door zijn gezalfden Profet.

Als die God, die zijn Volk verlost uit allen nood, door alle wegen, in alle tijden.

Of de zonde heerscht; of het rondom Noach's tent één machtige drom is, spottend met het woord der gerechtigheid; of Abrahams hope met de moeder in Sara in het land der vreemdelingschappen versterft; of Farao den ondergang van Jazobs zaad gezworen heeft; of de woestijn hen wil verteren; of de Kanaänieten Enakskinderen zijn; of de Filistijnen Israël vertreden; of voor den Baäl de profeten des Heeren worden gedood; of Sanherib voor Jeruzalem komt; of Egypte en Assyrië en Babel zich tegen het geringe Sion verheffen; — de genadegift en de roeping Gods zijn onberouwelijk; de Heere heeft zijn knecht Jacob verlost en Hij zal hem verlossen ten einde toe.

Hij is de Eerste en de Laatste. Hij heeft van Eeuwigheid zijn Raad gesteld; Hij heeft zijn Volk eeuwig liefgehad. Hij heeft zijn weg voor alle dingen bepaald. Hij heeft de wereld geschapen en door den teugel van zijn voorzienigheid geleid. Hij heeft het te voren gezegd. Hij, de Eerste. Hij heeft de perken getrokken voor alle dingen. Hij heeft zijn vijand geformeerd tot zijn werktuig. Hij is de Eerste; Hij zal de Laatste zijn. Zijn Raad zal bestaan en al zijn Welbehagen zal Hij doen. Al wat Hij gesproken heeft, dat zal Hij doen. Zijn Woord zal daad worden. Zijn Woord alleen.

Dat zal het einde zijn.

De Heere alleen waarachtig; de Heere alleen dezelfde in zijn werk. De Heere God verheerlijkt in al zijn werken. De Heere Jacobs Verlosser, de Verlosser, de God van zijn Volk; die al zijn werk aan hen volbracht heeft als de Vader, de Zoon en de Heilige Geest; die al zijn beloften aan hen vervuld heeft; die in hen al zijn Woord doet bestaan.

Dan jubelt in het eind zijn Volk om zijn Troon: "De Heere heeft zijn knecht Jacob verlost; en zij hadden geen dorst, toen Hij hen leidde door woeste plaatsen; Hij deed hun water uit den rotssteen vlieten; Hij kliefde den steenrots en de wateren vloeiden daarhenen! Maar de goddeloozen hebben geen vrede!"

Dan is de Booze overwonnen, de Duivel, die het geweld des doods had. Dan is de wereld overwonnen, die de volken verleidde. Dan is alle macht overwonnen, die het leven uit God verdrukte en benauwde. Dan is de zonde overwonnen en de dood, en alle moeite en leed. Dan zijn alle tranen gedroogd. En eeuwige vreugde zal op het hoofd van Gods Volk zijn.

Dan is het Woord *geschied*.

Niets anders, niets minder, niets meer, dan de Heere *gesproken* heeft.

Maar daarom moest hier op aarde, waar de Heere zijn Volk vergadert, zijn Woord *geloofd* worden. Zijn Woord moest geloofd worden door zijn Volk.

Dat geloof is toch de band, waarmee de Heere zijn Volk aan Zich en aan elkander verbindt. In de Belofte. In den Belofde. In het Vrouwezaad. In de tent van Sem. In het Zaad Abrahams. In de Hope Israëls. In den Christus, het Hoofd der Gemeente.

Dat geloof is de band door den Heiligen Geest in den Zoon met den Vader.

Dat geloof is de vereeniging der *ziel* met *het Woord Gods*; het bukken van het Volk onder het Woord; de erkenning van God in zijn Woord.

Door het geloof komt het Volk des Heeren uit. Door het geloof breekt het zaad door. Door het geloof openbaart zich de waarachtigheid van het Woord. Door het geloof trekt het Volk in den weg van zijn God; grijpt dit Volk het Woord aan en neemt het over op eigen lippen: "de Heere heeft Zijn knecht Jacob verlost!" "Hij is getrouw, de Bron van alle goed!" Door het geloof vraagt het Volk naar het Woord; het laat zich door het Woord nemen en geeft zich over aan den Raad des Heeren; het laat zich verlossen; het laat zich leiden; het laat zijn verkiezing uitwerken; het maakt zijn roeping en verkiezing vast. Door het geloof *doet* het Volk het Woord. Door het geloof wordt Jacob des Heeren *knecht*, het voorwerp voor zijn genade, ja voor zijn souvereine genade, voor zijn souvereiniteit, voor heel zijn bestel; het voorwerp voor den Heere. En dan schiet het Volk uit door het geloof. Dan wordt elk zaadje een halm, die de are draagt. Dan komt in den weg des Woords alles, wat de Heere in zijn Volk wrocht door zijn scheppingswerk en inwrocht door genade, *uit*. Dan wordt het zaad als het zand, een menigte als de zandkorrels; gelijk de Heere aan Abraham beloofde. Dan rijst de naam van Gods Volk op. Dan is er geen verdelgen aan. Dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons *geloof*; het geloof, dat den Heere toevalt op zijn Woord.

O, dat geloof alleen voert in de rust. Dat geloof alleen doet tegen de duizend overleggingen van verstand en hart, tegen de aanklacht van het geweten in, door het venster van het Woord het verzoend en liefdevol Aangezicht des Heeren aanschouwen en roemen: "de Heere heeft zijn knecht Jacob verlost!" Dat geloof alleen dekt tegen de

zurige pijlen des Boozen. Dat geloof brengt de legerscharen des Heeren bijeen en in slagorde. Dat geloof leert den weg naar het Woord kiezen. Dat geloof maakt in den arbeid getrouw. Dat geloof doet Jeruzalem uitkomen. Dat geloof leert Jacob, in al zijn gemeenschap, des Heeren knecht te zijn. Dat geloof hoort naar al Gods geboden. Dat geloof op het Woord ontsluit heel het leven van Gods Kerk en doet het in zijn veelvuldig karakter in schoonheid en kracht uitkomen. En dat geloof ontsluit heel de wereld voor Gods Volk, om den Heere in al zijn werken te dienen.

Zoo vervult de Heere zijn Woord, de verlossingen van Jacob zijn knecht, in den weg des geloofs aan zijn Volk. Zijn genade bewerkt hen tot het Woord, schenkende het zaad, de gave des geloofs; en dat Woord roept hen immer tot geloof, om in het Woord te gaan; — opdat de Heere over Abraham brenge alles, wat Hij over hem gesproken heeft.

Maar daarom vervolgt ook het Woord des Heeren zijn Volk, overal klagend en aanklagend, waar Jacob niet roemt van des Heeren verlossingen; waar Jacob zich niet des Heeren *knecht* kent, en niet leeft met en voor zijn God, voor zijn Raad, op zijn Woord: "Och, dat gij naar mijne geboden geluisterd hadt! zoo zou uw vrede geweest zijn als een rivier en uw gerechtigheid als de golven der zee!"

Intusschen volbrengt de Heere zijn Woord: "de Heere heeft zijn knecht Jacob verlost!"

Want in dien weg der beschuldiging en der verootmoediging *leert* Hij zijn Volk *te gelooven*.

Te gelooven in zijn *God* en *Verlosser*.

Te gelooven op zijn *Woord*.

Dan breekt Jacob weer door in den vrede en de kracht van zijn God.

XLII. EEN ZUIVERE PIJL [Jes. 49:1-4].

Hoort naar Mij, gij eilanden! en luistert toe, gij, volkeren van verre!

De Heere heeft Mij geroepen van den buik af; van mijner moeders ingewand af heeft Hij mijn naam gemeld. En Hij heeft mijn mond gemaakt als een scherp zwaard; onder de schaduw zijner hand heeft Hij Mij bedekt; en Hij heeft Mij tot een zuiveren Pijl gesteld; in zijn pijlkoker heeft Hij Mij verborgen. En Hij heeft tot Mij gezegd: Gij zijt mijn knecht. Israël, door wien Ik verheerlijkt zal worden.

Doch Ik zeide: Ik heb tevergeefs gearbeid; Ik heb mijn kracht onnuttelijk en ijdelijk toegebracht.

Gewisselijk, mijn recht is bij den Heere, en mijn werkloon is bij mijn God!

Jesaja 49:1-4.

Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt. En door het Woord des Heeren wordt zijn Volk vergaderd, de hemel geplant, en de aarde gegrond, en Sion verheerlijkt. (Jes. 51:16). Het Woord Gods is levend en krachtig, en scherpsnijdender dan eenig tweesnijdend zwaard, en gaat door tot de verdeeling der ziel en des geestes en der samenvoegselen en des mergs, en is een oordeeler der gedachten en der overleggingen des harten (Hebr. 4:12).

Ja, waarlijk, door het Woord Gods wordt al zijn "*Welbehagen aan zijn Volk vervuld; door het Woord Gods*" worden al zijn overwinningen behaald. Door het Woord Gods moet Hij alle nevelen ons doen opklaren; al onze droefenissen doen wegvlieden, en ons doen ingaan in de ruimte van de vrijheid der heerlijkheid van Gods kinderen.

Daarom beroemt de Heere Zich bij zijn Volk door alle tijden heen: "*Ik heb het u gezegd: Ik heb gesproken; mijn Woord komt!*"

Hoe de dood onzer ziele overwonnen wordt?
Door het Woord Gods.

Hoe verootmoediging en bekeering doorbreken?
Door het Woord Gods.

Hoe de vrijmoedigheid des geloofs wordt gewerkt?
Door het Woord Gods.

Hoe de schatten der genade ons worden toegeëigend?
Door het Woord Gods.

Hoe de wegen des Heeren worden geleerd?
Door het Woord Gods.

Hoe de gemeenschap der heiligen wordt gewrocht?
Door het Woord Gods.

Hoe de Gemeente des Heeren wordt vergaderd?
Door het Woord Gods.

Hoe de bressen van Sion worden toegemuurd?
Door het Woord Gods.

Hoe Jeruzalem wordt gebouwd?
Door het Woord Gods.

Hoe alle vijanden van Gods Volk worden overwonnen, de hel toegesloten en de hemel geopend, de dooden opgewekt en de zaligheid toegebracht wordt?

Door het Woord Gods.

Het Woord is het scherpe Zwaard, dat de Heere in zijn hand klemt; verborgen voor een wijl, maar straks opgeheven en uitgestrekt, flikkerend en overweldigend. Een zuivere, gladde Pijl is het Woord Gods, lang verborgen in zijn pijlkoker, maar dan gegrepen en geworpen, wondend, doorborend, overwinnend altoos. Want mijn Woord zal niet ledig tot Mij wederkeeren, — zegt de Heere, — maar het zal doen al, wat Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in alles, waartoe Ik het zend. (Jes. 55:11). Is mijn Woord niet alzo, als een vuur? en als een hamer, die een steenrots te morzel slaat? (Jer. 23:29).

Daarom zal het Woord des Heeren zegepralen tot aan de einden der aarde, tot aan de verste kusten; de eilanden wachten er op. Ja, de hemel en de aarde en de hel zullen zich naar hun einde bewegen door het Woord Gods. En wachten, totdat het komt.

O, het kan wel schijnen, dat het Woord onvruchtbaar is. Het kan wel schijnen, dat het "onnuttelijk en ijdelrjk" gesproken is. Het kan wel aan het krassen der ploegschaar op de rotsen doen denken. Doodsbenauwd kan wel de ziele zijn, omdat het Woord Gods haar niet baat. En zij kan wel de toevlucht nemen, — zeg niet tot Sauls profetes, — maar dan toch tot profeten, die bewegelijke woorden spreken; woorden van vleesch en bloed; woorden van menselijke wijsheid; woorden van gemoedelijke aanraking en gevoelige beweging; woorden van tranen en van trillingen; woorden van droomen en van gezichten. Maar daartegen dondert het van den hemel: "wat heeft het *stroo* met het *koren* te doen? wie een *droom* heeft vertelle den droom, en bij wien mijn *Woord* is, die spreke mijn Woord waarachtiglijk". (Jer. 23).

Alleen het Woord des Heeren bestaat in eeuwigheid. En wat op dat Woord gebouwd is, dat zal niet vallen.

Naar Israël *moeten* de Heidenen zich keeren, want het licht is nergens anders; hun is het Woord Gods toebetrouwd. En dat Israël zal zegepralen, zegenend alle geslachten en op den Berg des Heeren wonende in heerlijkheid. Want de Heere heeft tot Israël gesproken. Hij heeft Israël zijn Naam gegeven. Hij heeft Israël den mond gemaakt tot een drager van zijn Woord. Hij spreekt door en in Israël. Blijft de Pijl ook lang in den pijlkoker der ceremoniën en der afzondering, — toch met *die* Pijl zal de Heere verheerlijkt worden.

Het *Woord* is vleesch geworden. Omdat de Christus het Woord is, daarom is Hij de Verlosser, de Overwinnaar. Daarom wordt Satan door den Christus in het vergieten van zijn bloed vertreden en komt al des Heeren Volk uit dat bloed op. In dat bloed komt de Pijl des Woords uit. Daarom zijn alle koninkrijken der aarde voor den Christus. Daarom verandert zijn Evangelie de gedaante der wereld. Daarom werkt Gods Heilige Geest alles, wat in den Christus is, uit. Daarom komt de Heere.

Lang kon dit Zwaard in de schaduw van Gods hand verborgen zijn, lang deze Pijl in den pijlkoker teruggehouden. "Wie heeft onze prediking geloofd en aan wien is de arm des Heeren geopenbaard!" Jeruzalem, Judea, Galilea laten den Christus los, overgeleverd aan de Heidenen, als een leugenaar, gehangen aan het vloekhout. Maar — daar bliksemt het Zwaard; daar vliegt de Pijl; daar aanbidden de duizenden van den Pinksterdag, de tienduizenden uit Joden en Heidenen. Jeruzalem valt voor het *Woord*. En Rome valt voor het *Woord*.

En gij, mijn ziele! gij zijt gevallen voor het *Woord*!

Voor het Woord alleen.

Daarom ook is er geen ontdekking, geen vertroosting, geen bekeering, geen opbouw, dan alleen door het Woord Gods. Alle welsprekendheid, alle schoone woorden, alle bewegelijke verhalen en voorbeelden, alle aangrijpende vormen, alle opeenhoopingen van menselijke hulpmiddelen baten u niets zonder het Woord Gods.

Alleen *Gods Woord*.

Predik *het Woord*. Houdt aan tijdelijk; ontijdelijk.

Alleen het Woord des Heeren.

Zoek dat. Hoor dat. Bewaar dat. Pleit daar op. Wacht daar op. Buk daaronder. Leg het op uw ziel. Leg er uw hoofd op. Het komt. Het komt gewis.

Woestijnen zullen bloeien als rozen. Diepten van ellenden zullen juichen in de hoogten der heerlijkheid Gods. De vallei der doodsbeenderen zal tot een levend en zeer groot heir worden.

Door het Woord Gods.

Want het is het Woord van Christus. *Hij* rijdt op het Woord der waarheid.

En de Heilige Geest doet alleen en doet alles, wat het *Woord* zegt.

O, hoort dan. Wacht, om te hooren. Bidt, om te hooren. Luistert, om te hooren. Om te hooren het Woord Gods.

Dan zal die Pijl ook u doorboren door het recht uws Gods; en het werkloon van den Christus zal aan u gezien worden.

Gode tot heerlijkheid.

XLIII. MIJN GOD MIJN STERKTE [Jes. 49:5, 6].

En nu zegt de Heere, die Mij Zich van [moeders] buik af tot een Knecht geformeerd heeft, dat Ik Jacob tot Hem wederbrengen zou; maar Israël zal zich niet verzamelen laten; nochtans zal Ik verheerlijkt worden in de oogen des Hoeren, en mijn God zal mijn Sterkte zijn.

Verder zeide Hij: Het is te gering, dat Gij Mij een Knecht zoudt zijn, om op te richten de stammen van Jacob, en om weder te brengen de bewaarden in Israël; Ik heb U ook gegeven tot een Licht der Heidenen, om mijn Heil te zijn tot aan het einde der aarde.

Jesaja 49:5, 6.

"Mijn God zal mijn Sterkte zijn!"

Zoo roemt Hij, die het Woord is.

En die roem moet ook telkens weer opkomen op de lippen van al zijn profeten; van allen, die het Woord dragen; van zijn Kerk, die zijn getuige is. Die roem moet telkens weer het einde zijn van al des Heeren Volk, waar het Woord des Heeren tot hen komt en een plaats in hen vindt. Die roem is het geloof op het Woord Gods; de vaste grond der dingen, die wij hopen; het bewijs der zaken, die wij niet zien; de rust te midden van al, wat ons bestrijdt; de troost in allen nood en droefenis; de lfenis bij alle verlangen, bij allen ziele dorst; de schuilplaats in alle aanvechting, in alle donkerheid, in de vreeze des doods, in den laatsten snik, waarin we bezwijken.

Want het Woord was in den *beginne*; en het was *bij God*; en het was *God*. Het was vóór alle dingen, en alle dingen zijn door het Woord, en het zal over alle dingen zegepralen.

Het Woord is vast, is onwankelbaar in God; het goddelijke Wezen zelf is de waarborg, is de vastigheid, is de inhoud van het *Woord*; — de *Rots*, van de *allervroegste* jaren; de Toevlucht van geslacht tot geslacht: "Heere! eer de bergen geboren waren, en Gij de aarde en de wereld voortgebracht hadt, ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God!"

Als het Woord inkomt in den tijd, in de gevallen wereld; als het te doen krijgt met de boosheden, niet de snoodheden, met de zondemachten; als het den strijd aanbindt tegen vleesch en bloed, tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht; als het Jacob zoekt; als het Israël wil verzamelen; als het de stammen tot den Heere wederbrengen moet; als het de Heidenen komt verlichten; als het de einden der aarde met Gods Heil ontmoet; als het de Gemeente wil doen uitkomen naar het bestek, dat het ontving; als het ingang maakt in onze ziele; als het door zal breken, om de sterkte Gods daar te onthullen; als het onze boeien zal stuk slaan, en onze voeten in den weg des geloofs en des Vredes zal zetten; als het ons troosten zal en in donkerheden de heerlijkheid Gods zal doen kennen; als het ons verlichten zal tot de kennis Gods, ons de eeuwige dingen zal doen aanmerken; als het ons tot de overgave in den dienst onzes Gods, tegen alle berekeningen en overleggingen des vleesches in, opeischt; als het de liefde van ons hart en van al onze krachten vraagt onder het kruis; als het een welgevallen in smaadheden, in nooden, van ons vordert; als het zelf alle haren en golven des Heeren over ons doet heengaan; als het zelf onze bevalligheid doet smelten als een mot; — o! dan is alles tegen, alles, alles tegen het Woord Gods.

En zoo is dan ook alles, alles tegen den drager van Gods Woord. Hoe staat Kaïn tegenover Abel; de wereld tegenover Noach; Farao tegenover Mozes? Hoe staat het eigen vleesch en bloed van Abraham tegenover het Woord? Hoe vervolgt Israël, dat de Profetie draagt, zelf de profeten! O, het is alles, alles vijandig tegen Gods W'oord. Indien

het Woord niet Zelf vleesch geworden ware, — hoe zou ooit vleesch met het Woord zich verenigd hebben!

Maar het Woord is vleesch geworden. En daarmee gaat al de Raadslag des Heeren in deze gevallen wereld tot vervulling. Niet slechts zal de Heere over alle vleesch en stof triumfeeren in de vernietiging van het schepsel. Neen, maar de Heere zal verheerlijkt worden daarin, dat het vleesch, het schepsel, door zijn Woord zijn Heil deelachtig wordt.

Door zijn Godheid, als het Woord Gods, heiligt de Christus zijn heilige menselijke natuur, ons vleesch en bloed, zijn lichaam en ziel, den Heere, wien Hij tot een Knecht geformeerd is. En nu gaat over dien Christus in zijn menselijke natuur alle ellende, alle bestrijding, alle helsche donkerheid heen, ja de vloek Gods. Immers het Woord heeft voor dat vleesch, voor de menselijke natuur van den Borg en Middelaar, voor ons vleesch en bloed, al die bangheden verzekerd; het Woord geeft het vleesch aan God over, aan Gods rechtvaardig oordeel. Maar dat Woord zelf gaat niet in donkerheid onder. Het is het Woord des Welbehagens, het Woord der Liefde Gods, der eeuwige Liefde. Het is één met God. Gelijk de Vader den Zoon bemint, alzoo bemint ook de Vader het Woord, want de Zoon is het Woord, het Woord des Vaders.

Gods eeuwige liefde, Gods heerlijkheid, zal dan ook over dat vleesch, dat Gode door het Woord overgegeven is, over die menselijke natuur van den Christus, komen. In de oogen des Heeren is de Zoon des menschen, wegzinkend in zijn lijden, al verheerlijkt, gelijk het Woord verheerlijkt is.

Zóó is de Christus opgewekt uit de dooden, gerechtvaardigd, verheerlijkt. Alle heerlijkheden, die in het Woord Gods gegeven zijn, zijn over zijn menselijke natuur gekomen. De aarde opent zich in zijn opstanding voor zijn vleesch, dat met het Woord verenigd is. En de hemel opent zich. En al de engelen Gods aanbidden Hem. En al de fonteinen van de goddelijke heerlijkheden openen zich.

Of Hij nu Jacob zal wederbrengen? Of Hij nu Israël zal verzamelen? Of Hij nu de einden der aarde tot het Heil Gods brengen zal? Of Hij nu al den Raad Gods in de heerlijke gemeenschap van al zijn Volk tot vervulling zal doen komen? Hij, het Woord, die den Satan in het vleesch overwon; die de zonde in het vleesch heeft veroordeeld; die den dood in het vleesch heeft teniet gedaan?

"Hetgeen der Wet onmogelijk was, dewijl zij door het vleesch krachteloos was, heeft God, zijn Zoon zendende in gelijkheid des zondigen vleesches en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vleesch, opdat het recht der Wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest."

Daarom zegt de Christus hier als de gezalfde Profeet, als het Woord: "Ik zal verheerlijkt worden in de oogen des Heeren en mijn God zal mijn Sterkte zijn." Niet slechts de stammen van Jacob zal Hij oprichten, maar ook tot een "Licht der Heidenen" is Hij gegeven, om het Heil des Heeren te zijn tot aan het einde der aarde.

Hij heeft den Heiligen Geest, ontvangen en uitgezonden, om Hem als het Woord te verheerlijken. En door de macht van Gods Geest komt dan ook op het roepen van het Woord het heilige zaad uit, de eeuwen door: Abrahams zaad uit Egypte; Israël uit Jacob; het overblijfsel uit de ballingschap; de Gemeente Gods uit de geheele wereld. Het eeuwige Wezen Gods zelf is de sterkte des Woords; de sterkte van het Woord, ook waar het door zwakke menschen gedragen en uitgeroepen wordt.

Daarom is het uitroepen van Gods Woord, van Gods geopenbaarde Woord, van het bevolen en beschreven Woord, het bazuingeclank, waarvoor alleen Jericho's muren vallen.

Alleen voor het Woord.

Niet voor een woord, of voor vele woorden; niet voor goede woorden of woordjes; niet voor vrome woorden of lieve woorden; niet voor aangename of toegejuichte woorden; niet voor woorden van ervaring of goede bedoeling; niet voor allerlei opmerkingen over

bijbelsche woorden of verhalen; niet voor goede, of slechte, beelden en aardigheden; — maar alleen voor het levende en eenwigblijvende Woord Gods, dat onder ons verkondigd is en dat onder ons verkondigd moet worden.

Mijn God zal mijn Sterkte zijn!

O, het Woord Gods, het Woord der Schriften, te mogen ontsluiten en ontvouwen; het op de lippen te mogen nemen als Dienaar van Christus; dat zuivere, onvervalschte Woord als den schat der Kerk, al is het in een aarden vat, te mogen uitbrengen; — dat is het werk, dat we roemen zullen. Dat is het werk des Heeren werken. Het is het Woord van den Christus; het is één met den Christus; het ligt vast in de hemelen; het triumfeert reeds voor de engelen Gods. In God zelf is het onwankelbaar, onfeilbaar. In de oogen des Heeren is het verheerlijkt.

Mijn God is mijn Sterkte. Al is alles, alles tegen. Al weigeren de stammen zich te laten verzamelen. Al loopt het Volk morrend om en om: "dit is niet *ons* woord; wij zullen niet hooren." Al splijt voor uw oog in allerlei vleeschelijke nuance uiteen, wat den Naam des Heeren belijdt. Al belacht de wereld uw pogen. Al is er voor het Woord geen oor, geen plaats, — slechts wederstreven, slechts doofheid. — Wie het Woord Gods kent en het in des Heeren Naam uitbrengt, uitroept, — die kent ook den roem van Gods profeet: "Alhoewel de vijgeboom niet bloeien zal, en geen vrucht aan den wijnstok zal zijn; dat het werk des olijfbooms liegen zal, en de velden geen spijze voortbrengen; dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal, en dat er geen rund in de stallingen wezen zal: — zoo zal ik nochtans in den Heere van vreugde opspringen; ik zal mij verheugen in den God mijns heils. De Heere Heere is mijn Sterkte. En Hij zal mijn voeten maken als der hinden, en Hij zal mij doen treden op mijn hoogten!"

De vereeniging met het Woord is alleen de sterkte van den Dienst des Woords. Als Christus door zijn Geest zijn knechten dat verstaan doet, dan gaan ze biddend het heiligdom der Schrift in, om het Woord des Heeren tot zijn Gemeente te hooren en uit te brengen. Dan ontsluiten zij dat heiligdom naar hun zending en roepen het Woord Gods uit. Het Woord, dat God spreekt tot zijn Gemeente. Het Woord Gods alleen. Het Woord Gods geheel. Het Woord Gods onomwonden. Het Woord Gods onopgesierd. Het Woord Gods voor heel het leven der Kerk, voor al het Volk.

En dan geeft de Heilige Geest daaraan getuigenis. En dan triumfeert het Woord in de zielen van het Volk. En dan komt er verslagenheid der harten en bekeering tot God. Dan komt er willigheid en liefde. Dan, als Gods knechten over de doodsbeenderen profeteeren, — dan komt de Geest aan; dan richt heel Israël zich op. Dan leeft de Kerk des Heeren op naar zijn Woord.

O, gij *ziet* het niet?

Maar uw Sterkte is uw God. Eerst ziet *Hij* het. Eerst de verheerlijking in *zijn* oogen. En reeds wordt het Woord volbracht. Reeds worstelt het om overwinning in een tegensprekend Volk. Gods Heilige Geest moet zooveel in 't verborgen losmaken van het vleesch en binden aan het Woord, — eer het openbaar kan worden.

Is des Heeren Woord bij u? Profeteer dan van uw zegepraal: "Mijn God zal mijn Sterkte zijn!"

Zóó alleen ook kan des Heeren Gemeente tot de Heidenen gaan in den arbeid der zending. Al wat hierbuiten en hierboven is, is ijdel spel. Neen, tot "de Wet en de Getuigenis!" tot het Woord Gods moet de Gemeente zich wenden; zelf aan het Woord door den Geest gebonden worden; en dan het Woord Gods tot de volken uitbrengen als Christus' dienstmaagd. Waarachtig overgegeven in het geloof: mijn God is mijn Sterkte!

En gij?

Waar zal uw vreeze einden? Waar zal uw kracht gevonden worden? Waar zal uw vrede bloeien? Waar zal uw blijdschap leven? Waar zullen uw zonden sterven?

O, alleen in de gebondenheid aan het Woord door den Heiligen Geest. Dan zijt gij aan

Christus overgegeven. Dàn zal het licht over u opgaan en de heerlijkheid des Heeren gezien worden. Dàn valt alle bloem wel af en alle heerlijkheid des menschen verdort, als het gras, — maar dan bestaat het Woord des Heeren voor u in eeuwigheid. En zelfs onder de slagen van dat Woord, mag uw ziele dan roemen: "Mijn God zal mijn Sterkte zijn!"

XLIV. TOT DE VERACHTE ZIEL [Jes. 49:7].

Alzoo zegt de Heere, de Verlosser Israëls, zijn Heilige, tot de verachte ziel; tot dien, aan wien het volk een gruwel hoeft, tot den knecht dergenen, die heerschen; Koningen zullen het zien en opstaan, [ook] vorsten, en zij zullen zich [voor U] buigen; om des Heeren wil, die getrouw is; om den Heilige Israëls, die U verkoren heeft.

Jesaja 49:7.

Die verachte ziel is allereerst onze Heere Jezus Christus.

Hij zal de stammen Israëls vergaderen; Hij zal over het Huis Jacobs Koning zijn in der eeuwigheid; Hij is tot een licht der Heidenen, om het Heil des Heeren te zijn tot aan het einde der aarde. Koningen moeten het zien en aan Christus de eere geven, dat Hij de Gezalfde des Heeren is. Vorsten moeten voor Hem buigen. Want Hij is de Uitverkorene Gods. Hij, de Zoon van God, is verordineerd en gezalfd door den Vader tot uitvoering van het eeuwig Voornemen; tot vervulling van den Raad en het Woord des Heeren; tot verheerlijking van Gods Naam; tot verlossing en zaliging van Gods Volk; tot vrijmaking van het schepsel Gods. En daarom zal Hij dit werk volbrengen en zullen hemel en aarde getuigen zijn.

Maar die Christus komt in den tijd, in de menselijke natuur, in het aardsche menselijke leven, uit en op zonder gedaante of heerlijkheid; een uitspruitsel uit een afgehouden tronk; voor wien geen plaats is in Bethlehem, in Kanaän; en die uit Egypte geroepen moet worden. Hij is uit Nazareth; uit het Galilea der Heidenen; uit het land van Zebulon en Nafthali; uit het volk in de duisternis; uit de schare, die vervloekt is. En van die schare verbergt straks een iegelijk het aangezicht voor Hem. "Wie houdt het uit, om voor Hem uit te komen? Alle heerlijkheid des menschen wijkt van Hem; het kruis is voor zijn vleesch; zijn vleesch voor het kruis. Hij is veracht en de onwaardigste onder de menschen; een Man van smarten; een worm en geen man.

De verachte ziel, de ziel, die wegzinkt zonder glans, dragende de schuld des Volks; bedroefd ten doode toe; verlaten; uitgegoten in den dood; machteloos overgegeven aan God.

De verachte ziel.

Maar tot die verachte ziel komt de toezegging van den Heere, den Verlosser, den Heilige Israëls, den God des Raads en des Welbehagens. Tot den Christus in zijn vernedering kwamen al de glansen des Woords uit; al de beloften voor Israël; al de toezeggingen voor alle geslachten. Zóó heeft de Christus, al vernederd, immer dieper vernederd, tot de allerdiepste versmaadheid en angst der hel naar lichaam en ziel, — zóó heeft Hij dit Woord aller toezeggingen ontvangen. Uit die diepte zou alle heil opklimmen. Van die diepte zou het uitgaan. Zoo moest de Christus lijden en alzoo in zijn heerlijkheid ingaan. Alleen voor *de verachte ziel* was die heerlijkheid.

En de Christus heeft het Woord geloofd, dat tot de verachte ziel spreekt. Hij heeft God geloofd naar zijn Woord. Hij heeft beleden: "Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten, uw Heilige zult Gij niet overgeven, om verderving te zien." Hij heeft tot in zijn laatste woord zijn verachte ziel geloovig overgegeven, opdat alleen de Verkiezing en de Trouw van den God Israëls, het Woord en de toezegging des Heeren zou bestaan.

Zóó wordt de Christus het Licht en het Heil; de Overwinnaar van hel en dood en graf; de Heerlijke Israëls, die het Woord doet uitgaan onder alle volken tot aan het einde toe; voor wien vorsten opstaan en koningen bukken, en voor wiens rechterstoel alle vleesch verschijnen zal.

Zóó triumfeert het Woord.

En nu luidt de belofte des Heeren, waar de Christus het Woord tot overwinning brengt, altoos weer: "Alzoo zegt de Heere, de Verlosser, de Heilige Israëls tot de verachte ziel."

Waar de Heere de zijnen ter zegepraal voert door zijn Woord, daar laat Hij iets van den smaad van Christus over hen komen; daar dragen zij het teeken van de verachte ziel.

Heel Israël wordt als de verachte ziel uit Egypte geroepen; en de Christelijke Kerk komt als de verachte ziel uit Joden en Heidenen op. In de martelaren komt de verachte ziel uit en blinkt tegelijk de eere van Gods Woord.

Niet Erasmus, de geëerde, maar Luther, de verachte, mag de wereld door het Woord verlichten.

De arme, vervolgte Kerk draagt de Waarheid uit Gods heiligdom tot overwinning. Haar geringheid is geen hinderpaal. — Zoo zij slechts gering genoeg gemaakt mag worden, om zich over te geven aan den Heere en zijn Woord, — dan zullen koningen buigen.

Ons Holland heeft de volken mogen verlichten en zegenen, omdat het den Heere behaagde het teeken van de verachte ziel aan zijn arme schapen hier te doen uitkomen.

De machtigen vermenigvuldigen, worden groot en heerschen; — zij wachten op de verachte ziel, op het overblijfsel naar de verkiezing der genade, dat zich alleen buigt op den eisch naar Gods Paleis; — daar zullen de machtigen voor opstaan, hulde brengende aan het Woord Gods.

"Als ik zwak ben, dan ben ik machtig!" zóó verstond het de apostel Paulus; gelijk de Heere ook tot Petrus sprak: "Gij zult uw handen uitstrekken en een ander zal u gorden en brengen, waar gij niet wilt!"

En zóó alleen heft de Dienst des Woords de Banier op tot overwinning.

Verheft de Dienaar des Woords zich in het vleesch, is hij groot in eigen kracht, — dan treedt zijn vleesch vooruit en het Woord Gods wijkt achteruit. Dan mag hij misschien uit het vleesch maaien; maar geen hoogte wordt geslecht; geen kracht tot nederwerping en oprichting gaat er uit; geen enkel hoofd bukt waarachtig; in het eind verdort de heerlijkheid des menschen, ook van den prediker, en van zijn vroeger behagend werk; zijn bloem valt af. De Kerk, die het Woord alzoo in haar Dienaars draagt, ziet geen koningen bukken. Alle bedeksels der schande, alle blanketsels voor haar arme aangezicht, baten niet; wat krullen, wat aantrekkelijkheden, wat gaven ook zij zoekt uit te brengen, — zij raakt het leven niet, de gang der volken gaat in ongebroke kracht voort, — zonder het Woord.

Pas als weer *de verachte ziel* wordt neergebogen, smeevend *om Gods Woord te mogen dragen in den Naam dat Heeren*; gehoond om haar kleinheid, die niets zoekt dan overgegevenheid aan het Woord Gods; — dan komt het Woord uit; dan breekt het open als de Fontein; dan ontbloot het zich als het Zwaard; dan heft het zich op als de Banier; dan openbaart Zich de Heere tot overwinning; dan luisteren de volken; dan buigen zelfs de kronen; dan leeft de Bruid des Heeren; en, wie buiten zijn, geven haar getuigenis.

Tot de verachte ziel spreekt de Heere.

Tot den verlorene; tot den nedergebogene; tot wie geen helper heeft; tot de weduwe en den wees; tot den arme en beproefde; tot wie zijn ziel in het leven niet houden kan; tot den minste; tot het kindeken; tot de vermoeiden en beladenen; tot de dorstigen en die geen geld hebben; tot de eenvoudigen en uitgeteerden; tot tollenaars en zondaren; tot degenen, wier vleesch en hart bezwijken; tot hen spreekt Hij van zijn Heil; voor hen laat Hij de kroon der gerechtigheid schitteren; hunnevis de overwinning, het Koninkrijk Gods. In zijn Bergrede spreekt Christus dan ook het zalig tot de verachte ziel.

O, wij moeten naar beneden, — niet naar boven. Wij moeten arm worden, — en niet rijk. Wij moeten hongeren en dorsten. Wij moeten naakt zijn en machteloos. Wij moeten dalen, dalen tot het oordeel Gods.

Dàn worden de gordijnen weggeschoven en het licht dringt door. Dan wordt de Christus gekend. Dan wordt de Naam des Heeren geopenbaard. Dan wordt de kracht Gods gevonden. Dan komen wij tot de overwinning des geloofs. Dan worden we aan den Heere in zijn Woord gebonden. Dan wijken de vijanden. Dan bukt ons leven. Dan openen zich de zeeën. Dan vinden we den ruimen ingang in het gezegende Koninkrijk. Dan worden al onze wederpartijders onder onze voeten gelegd.

Om des Heeren wil, die getrouw is, om den Heilige Israëls, die u verkoren heeft.

XLV. VERWOESTE ERFEXISSEN [Jes. 49:8-13].

Alzoo zegt de Heere: In den tijd des welbehagens heb Ik U verhoord, en ten dage des heils heb Ik U geholpen; en Ik zal U bewaren, en Ik zal U geven tot een Verbond des Volks, om het aardrijk op te richten; om de verwoeste erfenissen te doen beërven. Om te zeggen tot de gebondenen: gaat uit; tot hen, die in duisternis zijn: komt te voorschijn.

Zij zullen op de wegen weiden, en op alle hooge plaatsen zal hun weide wezen. Zij zullen niet hongeren, noch dorsten, en de hitte en de zon zal hen niet steken. "Want hun Ontfermer zal hen leiden, en Hij zal hen aan de springaders der wateren zachtkens leiden. En Ik zal al mijn bergen tot een weg maken, en mijn banen zullen verhoogd zijn. Zie, deze zullen van verre komen; en zie, die van het Noorden en van het Westen, en gene uit het land van Sinim.

Juicht, gij hemelen! en verheug u, gij aarde! en gij bergen! maakt gedreun met gejuich; want de Heere heeft zijn Volk vertroost en Hij zal Zich over zijn ellendigen ontfermen.

Jesaja 49:8-13.

Het schepsel als met opgestoken hoofd, verwacht de openbaring der kinderen Gods. Want het schepsel is der ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om diens wil, die het der ijdelheid onderworpen heeft; op hoop, dat ook het schepsel zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis, tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods.

Zoo ziet Gods Schepping uit naar haar verlossing. En die verlossing komt, waar de Heere zijn Volk vergadert en verheerlijkt.

Want die Schepping is voor dat Volk.

Zeker, de Schepping is voor al Gods schepselen, elk in zijn soort en orde en plaats. Maar toch, voor het verkoren Volk Gods uit het menscheijk geslacht is die Schepping, is de zichtbare wereld, is de aardsche wereld in bijzonderen zin.

Het is de *mensch*, die de koning der aarde moet zijn, en die al haar leven en zijn moet kennen, verstaan, genieten en regeeren. Die mensch is niet slechts een stoffelijk, zinnelijk, maar ook een geestelijk schepsel. Hij vormt den band tusschen de aardsche en de hemelsche wereld. In hem klimt het aardsche leven geestelijk in den hemel en gaat het hemelsche leven zichtbaar over de aarde uit. Door hem wordt de gemeenschap Gods genoten, en de gemeenschap met alle creatuurlijk leven. Hij brengt de heerlijkheid en de aanbidding der Schepping tot God in, en hij brengt de heerlijkheid en den zegen Gods tot de Schepping uit.

Daarom zonk de aarde in den val des menschen, en wordt zij opgericht in zijn verlossing.

Het is die verlossing, welke de Heere aan zijn Knecht belooft. Hij zal op Gods tijd roepen uit de ellende, en verhoord worden; van Hem zal de vrijmaking der verlossing over zijn Volk uitgaan; in Hem, het Hoofd, zullen de zijnen mede vrijgemaakt worden en in hun vrijmaking zal het aardrijk deelen.

Zij zijn erfgenamen Gods, maar gebonden door hun zonde en schuld. En hun erfenis ligt woest en verwoest. Vreemdelingen zijn zij op aarde; de natuur staat veelszins buiten hen en tegenover hen. Het aardrijk brengt distelen voort en het gedierte staat tegen hen op. Het leven sluit zich voor hen of het sluit hen op. Het geluk nadert hen niet, maar

trekt zich aldoor terug, waar hun oog het zoekt. Ja, zij hongeren en dorsten, naar lichaam en ziel; zij wachten naar het licht, maar er is duisternis. Alles is hun vreemd. En zij liggen verstrooid op de aarde, gedeeld en gekloofd en ontkracht.

O, *het ideaal* komt in de erfgenamen op. Zij kennen of beseffen of gevoelen, wàt zij moesten zijn; wàt hun bestaan moest zijn; of althans, dat het *anders* zijn moest, dan het is. Het Woord Gods heeft hen bestraald tot kennis hunner ellendigheid. En zoo zien zij dan ook het leven aan. Zoo zien zij naar het leven uit. En hoe meer zij daarin schouwen, hoe meer hun hart daarvoor geopend wordt, — hoe meer zij zien: een *verwoeste erfenis*.

Wat moest ons leven zijn; ons verborgen leven; ons openbare leven! Ons denken; ons spreken; ons werken! Ons kennen, ons liefhebben, ons dienen! Wat moest ons huwelijksleven, ons huiselijk leven zijn! Ons familieleven; ons kerkelijk leven! Wat moest ons leven in ons bedrijf zijn; onze arbeid; ons menschelijk samenwerken; onze maatschappij! Wat moest onze wetenschap zijn; onze kunst; onze weelde! Wat moest het leven zijn van ons volk; van onzen stam; van de volken! Wat moest onze eeuw zijn, na de vorige eeuwen; ons levensjaar, na vorige levensjaren! Wat moest onze leeftijd zijn, onze jongelingsdag, onze jonk vrouwelijke morgen, onze mannelijke en vrouwelijke middag, onze ouderdom! Wat moest de wereld zijn, nu, in al den rijkdom der talenten, krachten en gaven Gods; in de rijke roeping, waartoe heel het leven haar roept!

Verwoeste erfenissen!

En dan, onze samenleving met Gods hemelsche heirscharen; onze gemeenschap met de geesten der volmaakte rechtvaardigen; onze genieting van de heerlijkheid en de liefde onzes Gods; onze wierook, brandende in zijn heiligen tempel!

Verwoeste erfenissen.

Kanaän, door den vijand vertreden; de tempel in Jeruzalem onteerd en verteerd; de stammen uiteengerukt; het overblijfsel in Babels streken zwervend, en daar gebroken, ingezonken in banden der duisternis; — o, dat is het beeld van de verwoeste erfenissen, die Gods Volk leert kennen.

Maar de verlossing, in den Christus gegeven, gaat dan ook profeteerend over die verwoeste erfenissen uit.

Nooit scheen de erfenis meer verwoest, dan toen de Christus onder Gods vloek in den kruisdood wegzonk, zijn vleesch in de bevende aarde. Maar toen was het de tijd des Welbehagens, toen was het de dag des Heils. En toen heeft de Vader Hem opgewekt, om het aardrijk op te richten en de verwoeste erfenissen te doen beërven.

Daarom ging ook, om den Christus, dit teeken aan zijn Volk vooraf, dat het uit Babel wederkeerde en Jeruzalem herbouwde. Daarom juichte de Profetie Hem vooruit, tot in Zacharias lofzang, van de verwoeste erfenissen, die beërfd zouden worden. Daarom komt het geestelijk goed tot al de zijnen uit alle geslachten, en wordt de Gemeente vergaderd. Uit het Noorden en uit het Westen en uit het land Sinim. Daarom drinken ze uit de Springaders der levende wateren, en het leven herleeft in hen. Wegen en banen geeft hun de Heere tot de erfenis, die verwoest was. O, ze zullen de aarde beërven, de aarde en den hemel. Die erfenis wordt hun bewaard, onbevlekkelijk, onverwelkelijk. Dan zullen zij God zien. Dan zullen zij Hem als een eenig Volk dienen. Hem verheerlijken in al zijn werken. En al zijn heil smaken bij het gejuich der hemelen, de vreugde der aarde en het dreunen der jubelende bergen.

Dàt is de troost des Heeren voor zijn Volk, waar hun hart telkens ontroerd wordt om des Heeren wil en wegdruipt van treurigheid vanwege de verwoeste erfenissen, die op hun weg aan hun oog worden ontdekt.

Maar behalve die eindelijke vervulling is er een aanvankelijke vervulling van des Heeren belofte.

Wat is het leven opgekomen, uitgekomen, vrijgemaakt, sedert de Kerk van Christus uit

de volken vergaderd wordt! Wat zijn de volken opgeheven; wat is de wereld veranderd; wat is allerlei menselijke gemeenschap ontboeid; wat is de arbeid geadeld, de wetenschap gevleugeld, de weg der menschheid verwijd!

Wat een eere gaf de Heere aan een stam, aan een volk, aan een eeuw! Wat heeft de Kerk van Christus in bloei gestaan en vrucht gedragen, nu hier, dan ginds! Hoe is over dier en plant, ja over den steen in den muur, over het metaal in den bodem, en over de verborgen natuurkracht de bevrijding geprofeteerd.

En dan kwam de schaduw weer; dan daalde weer de nevel; dan kwam weer allerlei ongerechtigheid; dan verteerde weer de opgekomen kracht en viel de uitgebotte bloesem af. Verwoeste erfenissen zijn de ruïnen, die aan den weg der historie gezien worden; de sage waart rond bij het gesteente, beschuldigend, plagend het hart van Gods erfgenamen, die aan den adel van het voorgeslacht ontzonken.

O, er is een tijd des Welbehagens. Dan gaat door genade de klacht van Psalm 102 op, de klage van den roerdomp der woestijnen, van den steenuil der wildernissen, van de eenzame musch op het dak. Dan hebben Gods knechten een welgevallen aan Sions steenen en deernis met haar gruis.

Dan worden de verwoeste erfenissen weder beërfd. Dan leeft het Volk Gods weer, om de Kerk van Christus te zien bloeien. Dan openen de geloovigen het hart, om zich over het menscheijk leven, over de Schepping te ontfermen. Dan leidt de Heere hen in paden, die zij niet geweten hebben. Dan worden huis en arbeid en volk opgericht. Dan wordt voor Gods Schepping wetenschap gezocht. Dan wordt de menschheid gezegend.

Dan is het de tijd van Psalm 103, van den Psalm der beërfde erfenis: "Looft Hem, die al uw ongerechtigheid vergeeft; die al uw krankheden geneest; die uw leven verlost van het verderf; die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheden; die uw mond verzadigt met het goede; uw jeugd vernieuwt als eens arends!"

Dan keert voor Gods Volk, uit de springaders der levende wateren gedrenkt, met de vernieuwing van hun leven de jubel over heel de erve der Schepping: "Looft den Heere, al zijn werken; aan alle plaatsen zijner heerschappij! Loof den Heere, mijn ziel!"

XLVI. VERLATEN? VERGETEN? [Jes. 49:14-16]

Doch Sion zegt: de Heere heeft mij verlaten, en de Heere heeft mij vergeten!

Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over den zoons haars buiks?

Ofschoon deze vergate, zoo zal Ik toch u niet vergeten! Zie, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd; uw muren zijn steeds voor Mij.

Jesaja 49:14-16.

Dat moest Sion nimmer zeggen: "de Heere heeft mij verlaten, de Heere heeft mij vergeten!"

Toch zegt Sion het.

Als Jeruzalem zoo lang in puin ligt, door Babel vertreden. Als Davids huis in vernedering zinkt. Als de Profetie verstomt en de Simeons de oogen uitturen in verlangen naar de vervulling van des Heeren toezegging. Als het recht voor Gods Gemeente wordt gebogen. Als de zuivere waarheid wordt miskend, terwijl de mensch en zijn gedachten geëerd worden. Als de goddeloozen het vermogen vermenigvuldigen. Als de heilbeloften zich niet nader ontsluiten en de bekommering in den nevel rondtast. Als het leven der Gemeente zienderoog verdort en de kracht des Woords niet tot haar schijnt door te dringen. Als er geen deur wordt geopend voor de Heidenen, wier toebrengring wordt afgesmeekt. Als bij oprechte zuchtingen de invloeden des Geestes worden ingehouden, terwijl de macht der verdorvenheid, de aanval van den Booze vrij spel schijnt te hebben. Als de vertroosting zoo noodig zijn, maar ze worden niet gevonden. Als de uitkomst in den nood niet nadert, maar zelfs de stroohalm, die de hope omklemt, breekt.

Bang en bitter kan Sions leed zijn, haar echte en eigenlijke leed.

Want haar vreugde is, *des Heeren te zijn*. Haar schat is de roem der Bruid: "Hij is de mijne en ik ben zijns!" Te leven in het licht van zijn Aangezicht; in de ervaring zijner schulduitdelgende en zaligmakende liefde; in de blijde hope des eeuwigen levens; in de geestelijke uitgangen der ziele naar Hem; in de ontsluiting, opbloeiing en verrijking voor Hem; in sieraad en kracht naar zijn Woord; in vruchtbare energie Hem dienende; in teedere gemeenschap; in geloof en hoop en liefde; in openbaring van de kracht des onvergankelijken levens; — o, dat is Sions begeeren en bedoelen: uit Hem en door Hem en tot Hem naar zijn Verbond en zijn Woord zijn lof op aarde te zijn en bij Hem te wonen.

Er is geen ander leven van Sion. Haar leven draagt altoos en overal ditzelfde kenmerk. Het haat het kwade, de ongelijkvormigheid aan den wil des Heeren. Sion heeft geen anderen schat dan haar God en wat uit Hem is: "Wien heb ik nevens U in den hemel? nevens U lust mij ook niets op de aarde!"

Daarom is de eigenlijke klacht van Sions leven, van het leven, dat uit God is in al zijn heiligen, niet zoozeer over allerlei leed, over allerlei donkerheid en ellendigheid, — maar over *het gemis van haar God*.

Zoolang nog maar het geloof leeft, dat de Heere met ons is; zoolang nog zijn trouw, zijn liefde, zijn genade, zijn Verbond in het oog gehouden worden; zoolang nog zijn belofte wordt omklemd en er nog plaats is voor den psalm in den nacht: "Maar de Heere zal uitkomst geven!" — o zoo lang is nog het ergste niet erg; zoolang murmureert Sion niet, al is ze een nachthutje in den komkommerhof, een belegerde stad; zoo lang dekt nog het schild tegen de vurige pijlen des Boozen.

Maar als het oog des geloofs verduistert; als de belofte uit het gezicht raakt; als er niets

van den Heere meer wordt aangeraakt; — dan is het Sions weduwtijd; dan zijn die bangheden daar, die ons doen bezwijken; dan zijn onze tranen onze spijze; dan breekt die klacht uit van het leven, dat, bezwijkend, toch des Heeren is, toch in Hem alleen zich vinden wil; "De Heere heeft mij verlaten, de Heere heeft mij vergeten!"

Spreek over die klacht niet hard, indien gij haar niet kent. Zoek haar oorsprong niet in het vleesch alleen. — O, 't is de kreet van de wanhoop der liefde, 't Is geen klacht over het kruis, over den smaad, over de ellenden des lichaams, over de overlast der menschen, over de kwalen en ellendigheden van den dag. Neen, maar 't is het kermen van het leven, dat alles wil lijden en dragen, zoo het maar des Heeren zijn mag; 't is het noodgeroep der ziele, die alles kan missen, — alleen haar *God* niet.

Niet, dat zoo ten volle, onbezoedeld, onvermengd en met klare bewustheid die klacht van Sion uitgaat. O, allerlei kan zich daaromheen slingeren; die klacht kan worstelen met murmureering, met opstand zelfs; en met zonden, die dartelen in het vleesch. Maar toch, het eigenlijke in Sions klacht, dat, wat opkomt uit den bodem van haar leven als Sion, — dat is de dorst naar haar God alleen, — het is in den wortel één met het roepen des Geestes, die naar God voor de heiligen bidt. De Geest en de Bruid zeggen: "kom!" en daarom is er geen weg meer voor de Bruid, als Hij niet meer komen zou! daarom is haar klacht de teederste, de ontzettendste: "de Heere heeft mij verlaten, de Heere heeft mij vergeten!"

Verlaten! Vergeten!

Verder gaat deze klacht niet.

Ja, er is ook een stem, die spreekt: "Hij heeft mij verworpen. Nooit was Hij mijn God. Ik ben uitgestooten voor eeuwig." Of ook: "De Heere doet geen goed en geen kwaad; 't is ijdelheid, om op Hem te hopen." Of ook: "Daar is geen God, en het geloof is bespottelijk."

Maar dat is de taal van Sion niet. Dat is niet haar eigen spraak, al worstelt ook deze toon met haar, om in te dringen in haar woord; ja, al dringt het haar soms zoo in bange benauwing naar de lippen.

Neen, dat zijn inblazingen van den Booze; dat zijn inwerpselen van den Vorst der duisternis; dat zijn vurige giftige pijlen, geschoten naar Sions hart.

Nooit laat de waarachtige liefde los. In den Heere niet. Maar in Sion ook niet.

We moeten dus wel onderscheiden. Onze murmureeringen, onze ongelooviglieden, ons ingaan tegen onzen God en tegen de liefde onzer ziele, zijn geen teekenen van het *leven* Sions; geen kenmerken, die verbloemd of vergoelijkt mogen worden, als waren zij iets, dat bij Gods Volk behoort; wanhoop en ongeloof zijn volstrekt geen teekenen van geestelijk leven. — Nooit! Het zijn nooit anders dan teekenen des vleesches.

Neen, als het sarcasme wil opkomen, om dien hoonenden glimlach des ongeloofs Gods Volk om den mond te trekken; dat schouderopschokken der onverschilligheid hun te leeren, dat het toch alles niets is, — dan is dit een verzoeking uit de hel, — geen levensteeken van Sion.

Gaat het *leven* weer spreken, is Sion weer zelf aan het woord, — dan zijn haar woorden tranen. Toch tranen. Tranen der liefde, der onuitbluschbare liefde, die beeft in haar gevoeligste klacht. Maar die klacht laat den Heere *God* blijven. Die klacht laat Hem en Hem alleen al de hoop en de lust en de zaligheid van zijn Volk. Die klacht laat Hem nog de eenige toevlucht der stervende hoop; die het licht kan doen terugkeeren.

"Maar de Heere heeft mij verlaten; vergeten!"

Toch zegt die klacht *te veel*.

O, éénmaal, ja, moest het zoo zijn: "Verlaten!" Toen *de Middelaar* naar lichaam en ziel voor al zijn Volk de helsche pijn lijden moest. Ja, toen was er althans geen uitgang der liefde Gods, die zijn ziele zegende. Toen was voor Hem alleen de toorn Gods, die Hem

verscheurde. Hij was verlaten.

Maar opdat *wij* nimmer van God zouden verlaten worden.

Neen, Sion is nooit verlaten, nooit vergeten bij den Heere. Altoos is Hij bij haar, in haar. Al verbergt Hij Zich voor haar oog. Toch draagt Hij haar immer. Zij het ook in onkenbare ondersteuning.

Verlaten? Vergeten?

O, het is zoo anders!

Zeg, moeder? vergeet gij uw zuigeling, het kind uws ingewands? Vergeet gij dat kind, als het in nood is? Als het om u schreit, — zult gij het dan wegwerpen?

O, misschien is er een ontaarde. Zelfs de moeder kan in het vrouwenhart door satanische invloeden worden vermoord.

Maar *uw* God, o Sion, is geen mensch.

Hoe Hij over u denkt?

O, altoos en van eeuwigheid is het Hem met een eeuwig goddelijke liefde om uw verheerlijking te doen. Altoos staat gij voor Hem geteekend, zooals gij in zalige heerlijkheid als Sion blinken zult. In zijn handen graveerde Hij die teekening van uw heerlijkheid. En nooit en nergens strekt Hij die hand uit, of het is in trouw aan Sion.

En zou Hij dan *die* Beminde, die Verkorene zijner goddelijke liefde, die lust zijner oogen, laten omkomen?

Wanneer zal Hij het teederst voor u zijn, o, Sion? Is het niet als uw ziele *in liefdenood* is om Hem?

Wie hoorde ooit het verlangen van zijn lijdende liefste roepen, zonder zelf in teederheden der liefde te ontroeren?

Let er dan ook eens op, *hoe* de Heere zijn klagend Sion antwoordt. Bij Hem geen harde bestraffing over haar klacht. Alleen de bestraffing der teederheid, der teedere liefde in die vraag: "Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten?" Nergens spreekt de Heere zoo teeder tot Sion, als hier.

Er zij dan ook teederheid bij wie tot Sion spreken; teederheid voor het teedere kermende harte van Sion.

En de smachtende van liefde naar God moge toch in zijn bangen weg de teederheden des Heeren hooren, in het antwoord aan zijn arme Volk.

Dàn ook wordt in dezen diepen weg de liefde Gods geproefd, als anders nooit.

En dan viert het geloof in stilheid zijn zoetsten triumpf.

XLVII. VAN KINDEREN BEROOFD [Jes. 49:17-26].

Uw zonen zullen zich haasten; [maar] uw verstoorders en uw verwoestere zullen van u uitgaan.

Hef uw oogen op rondom, en zie, alle deze vergaderen zich, zij komen tot u; [zoo waarachtig als] Ik leef, spreekt de Heere, zekerlijk, gij zult u met alle deze als met een sieraad bekleeden, en gij zult ze [u] aanbinden, gelijk een bruid.

Want [in] uw woeste en uw eenzame plaatsen en uw verstoord land, gewisselijk, nu zult gij benauwd worden van inwoners; en die u verslonden, zullen zich verre van u maken. Nog zullen de kinderen, waarvan gij berooft waart, zeggen voor uw ooren: de plaats is mij te nauw; wijk van mij, dat ik wonen moge. En gij zult zeggen in uw hart: wie heeft mij deze gegeneerd, aangezien ik van kinderen beroofd en eenzaam was? ik was in de gevangenis gegaan en weggeweken, — wie hoeft mij dan deze opgevoed? zie, ik was alleen overig gelaten, — waar waren deze?

Alzoo zegt de Heere Heere: zie, Ik zal mijn hand opheffen tot de Heidenen, en tot de volkeren zal Ik mijn banier opsteken; dan zullen zij uw zonen in de armen brengen, en uw dochters zullen op den schouder gedragen worden. En koningen zullen uw voedsterheeren zijn, hun vorstinnen uw zoogvrouwen; zij zullen zich voor u buigen met het aangezicht ter aarde, en zij zullen het stof uwer voeten lekken. En gij zult weten, dat Ik de Heere ben; dat zij niet beschaamd zullen worden, die Mij verwachten.

Zou ook eenen machtige de roof ontnomen worden? of zouden de gevangenen eens rechtvaardigen ontkomen? Doch alzoo zegt de Heere: Ja, de gevangenen des machtigen zullen [hem] ontnomen worden, en de roof des tirans zal ontkomen; want met uw twisters zal Ik twisten, en uw kinderen zal Ik verlossen.

En Ik zal uw verdrukkers spijzen met hun eigen vleesch en van hun eigen bloed zullen zij dronken worden, als van zoeten wijn.

En alle vleesch zal gewaar worden, dat Ik, de Heere, uw Heiland ben, en uw Verlosser, de Machtige Jacobs.

Jesaja 49:17-26.

Zóó wordt *Gods Kerk* Getroost.

Wie de Schrift slechts voor het persoonlijke leven wil gebruiken; — wie slechts menschen kent; vrome menschen, die verdriet en moeite hebben en die getroost moeten worden; of goddelooze menschen, die zich in hoogvaardij verheffen en die bestraft moeten worden; — wie slechts een leven van het hart kent voor het oogenblik; — de Methodist, de Individualist in allerlei vorm, die alles van den wortel afgesneden heeft, en slechts afzonderlijke menschen en afzonderlijke toestanden en oogenblikken overhoudt; afgemaaide veldboemen; gehooïd gras, dat van geen veld meer weet, dat geen hemel en geen zon en geen wind meer kent; — zulke menschen houden een zeer kleinen Bijbel over, — of liever geen Bijbel maar wat afgemaaide teksten; een Boek, zooals zij menschen zijn, wat losse uitdrukkingen; niet het Woord, maar slechts woorden; woorden tot Jacob of David gesproken; woorden van Maria of Simeon, die zoo in het leven en den

toestand en het oogenblik van die vrome mannen en vrouwen pasten of uit dat oogenblik en dien toestand geboren werden.

Ja, — en dan moeten die woorden eerst nog eens als bloemen van den steel geplukt worden, nadat ze van het veld der Schrift reeds waren afgesneden. Dan moeten Jacob en David en Maria eerst slechts vrome menschen zijn, — terwijl de Schrift hen troost en toespreekt en spreken laat in de bepaalde positie, die zij in Gods Israël hadden, voor Gods Volk en tot uitvoering van den Raad des Heeren. Zoo blijven de teksten zelfs geen teksten en de woorden geen woorden, iets wordt er uitgehaald, dat eigenlijk altoos op hetzelfde neerkomt maar dat ten slotte nooit en nergens is *het Woord Gods*.

De Schrift is *het Woord Gods* en die Schrift moet in haar geheel ons toespreken, ons verlichten, gelijk de zon aan den hemel.

En de Schrift is het Woord Gods *tot zijn Kerk*, en moet met het oor der *Kerk* worden gehoord en verstaan. Al wat daar buiten is, is misverstand. Het is het leven der Kerk Gods, het leven van het heilige Geslacht, van Gods Israël, van het Lichaam, het Volk, het Erfdeel des Heeren, dat leefde in Mozes en David en Zacharias en Simeon. Het was dat leven in die leden des lichaams, naar hun bijzondere verkiezing en roeping; — dat leven, dat historische leven, dat uw en mijn leven is, voor zooveel wij immers tot Gods Kerk behooren; — dat leven kwam uit naar Gods bestel in hun klacht en jubel onder de persing der eeuwen. En dat leven spreekt de Heere toe in Zijn Woord.

Slechts wie het leven *Sions* leeft, die hoort Gods Woord, voor dien gaat de *Schrift* open, houden de teksten op, en wordt het Woord *het Woord*, het Woord Gods tot zijn Kerk.

Dit is het eenige zuivere beginsel van Schriftverklaring, het eenige zuivere beginsel voor de bediening des Woords. In dien Tempel, in Gods Kerk, moet het afzonderlijke leven uit het, volle Woord, dat tot des Heeren Bondsvolk, tot Gods Gemeente komt, licht en troost en bestiering ontvangen.

In Sions leven staat *het eigen ik* niet zoo op den voorgrond. Daar worstelt dat leven van ouds om den *Christus*. Om het *zaad*. Om de volle uitbreiding, om de volle openbaring en ontsluiting van Israël als *Israël*. Om de toevergadering *aller geslachten*. Om het leven der *Gemeenschap*. Om de verlichting aller volken. Om de versiering van Jezus' Gemeente in kracht; voor den Heere; naar zijn Raad; in elken tijd; en voor alle tijden. Om de verheerlijking Gods, en daarin van zijn Schepping; van zijn Werk; van zijn Volk; naar zijn eeuwig Welbehagen; naar zijn Verbond; en naar zijn Belofte.

Dat is het leven van Sion. Het oogenblik treedt daarbij op den achtergrond; de eigen aandoening in de schaduw. David lijdt en worstelt om Sion. En Maria om alle geslachten. En Simeon om de Heidenen en het Israël Gods. En Paulus om al de Gemeenten en om geheel Israël. En Johannes om het Woord Gods en de dingen, die geschieden moeten.

Laat het u aangrijpen, als bij de bediening des Woords Gods Kerk niet opkomt in breede rijen, zonen en dochteren, ouden en jongen.

Laat het u benauwen, als er geen ontsluiting des Woords is, waarbij de Gemeente Gods in haar leven in den tijd onderscheiden en verlicht wordt.

Laat de worsteling des Heiligen Geestes, die alom in de heiligen om de openbaring des Lichaams, om het sieraad der Gemeente als Gemeente, om de rijping der Gemeenschap zucht, uw ziele meenemen in onuitsprekelijke verlangens.

Laat uw geestelijke armoede, uw geestelijke onvruchtbaarheid, verband vinden met den armen toestand van Jezus' Gemeente in heel de wereld, bepaald ook in uw land en volk en woonplaats.

Laat in het licht der goddelijke roeping heel Sions bestaan tot uw bewustzijn komen. Versta daarin uw tijd. Zie, hoe alles op het Lichaam van Christus, op de Stad Gods aandringt. Hoe het om het beginsel der uitverkorenen gaat in heel de wereld. Vind daar uzelf in, en uw huis, en uw kinderen; al wat gij lijdt en klaagt en vreest.

En hoor dan de Schrift; lees dan uw Bijbel; laat u dan met Sion toespreken; vraag dan om de bediening van Gods Woord aan zijn Kerk.

O, dan krijgt een bladzijde als deze uit Jesaja, voor u waardij! Wat rijke belofte voor Sion! Als Sion maar Sion wil zijn. Als zij maar Sions strijd wil worstelen, Sions smarten wil lijden. Als ze maar om het Woord Gods voor Sion vraagt.

Als Sion maar Vrouw wil wezen; Moeder. Als ze maar Stad wil zijn; Volk voor haar God. Als ze maar Bruid wil zijn, versierd voor haar Bruidegom. Als ze maar naar den Raad haars Gods zijn heerlijkheid wil binnengaan.

Dan ontsluit zich het Woord; dan gaat de belofte open; dan troost de Heilige Geest; dan heft de Heere zijn Volk omhoog.

In de Moeder verrijzen haar kinderen. En die zijn daarin haar eere. Haar sieraad, dat zij zich aanbindt als eene Bruid.

XLVIII. WAAR IS DE SCHEIDBRIEF? [Jes. 50:1-3]

Alzo zegt de Heere: "Waar is de scheldbrief van uw moeder, waarmee Ik haar weggezonden heb? of wie is er van mijn schuldeischers, aan wien Ik u verkocht heb?"

Zie, om uw ongerechtigheden zijt gij verkocht, en om uw overtredingen is uw moeder weggezonden.

Waarom kwam Ik, en er was niemand? [waarom] riep Ik, en niemand antwoordde?

Is mijn hand dus gansch kort geworden, dat zij niet verlossen kan? of is er in Mij geen kracht, om uit te redden? Zie, door mijn scheiding maak Ik de zee droog; Ik stel de rivieren [tot] een woestijn, dat haar visch stinkt, omdat er geen water is, en sterft van dorst. Ik bekleed den hemel met zwartheid, en stel een zak [tot] zijn deksel.

Jesaja 50:1-3.

Het Verbond des Heeren vertroost zijn Kerk, maar vermaant haar ook. En altoos weer moeten die vermaning en die vertroosting door zijn Woord haar worden toegebracht.

De Heere handhaaft zijn Verbond. Hij breekt het niet. Hij spreekt tot zijn Gemeente niet buiten zijn Verbond om, maar altoos uit dat Verbond. En waar de kinderen, die in dat Verbond geboren zijn, Hem verlaten en verwerpen, daar oordeelt Hij ze naar dat Verbond. Hij verwijt hun dat Verbond. In het heden tot bekeering roepende.

Nooit heeft Hij zijn Bondsvolk weggezonden. Nooit heeft Hij tot één der kinderen zijns Volks gezegd: "Zoek Mij te vergeefs!"

Men heeft het Schriftwoord, waarbij we hier stilstaan, misbruikt, om onkundigen te misleiden, alsof de Heere niet wil, dat de banden, waarin eenig kerkelijk instituut geraken kan, ooit worden losgemaakt; de banden aan leugenleeraars en valsche leer, aan de goddelooze vermenging van de waarheid en de leugen, van Christus en Belial. Men heeft alle scheiding en reformatie aan de Kerk van Christus met dit Schriftwoord willen verbieden, omdat, waar de Heere geen scheidbrief gegeven heeft, ook wij dat niet mogen doen.

Maar de Heere heeft aan Satan en aan alle ongerechtigheid reeds in het paradijs den scheidbrief gegeven. Hij heeft in Noachs ark den scheidbrief gegeven aan de goddelooze wereld. En in de uitleiding van Abraham, in de instelling van het Sacrament, in de verlossing uit Egypte, in den dood van Christus, in de roeping tot de Gemeente, in de wedergeboorte door den Heiligen Geest, heeft Hij altoos weer den scheidbrief vernieuwd en bevestigd, waarmee Hij, al wat niet uit God is, ten doode verwijst. Het Verbond en het Verbondsteeken zijn een altijd doorgaande scheidbrief, die uitgevoerd moet worden door al Gods Volk. Zoo werden wij door den heiligen Doop vermaand en verplicht tot een nieuwe gehoorzaamheid, dat wij den Heere, onzen Verbondsgod, getrouw zouden zijn, Hem zouden aanhangen en liefhebben, en daartoe de wereld zouden verlaten, onze oude natuur dooden, om in een nieuw godzalig leven te wandelen. Dit scheidingsverbond, en dit scheidingssteeken *verplichten* tot scheiding, tot den strijd tegen de zonde, de wereld, den duivel en zijn rijk.

Wie is toch de Moeder, van welke we niet scheiden mogen? Het is Jeruzalem; het ware Jeruzalem; dat eertijds een schaduw had op aarde, maar thans niet meer. Onze Moeder is het Jeruzalem, dat boven is; dat vrij is. Het is de Gemeente, die aan den Christus gegeven is; die Hem toebehoort; en die slechts gehouden is, om als Gemeente naar *zijn Woord* te hooren en te leven. Tot *elke* macht, die aan het kerkelijk instituut *andere* banden zoekt aan te leggen, en alzo de Gemeente in zonde en wereld wil afleiden,

heeft Gods Bondsvolk te spreken: "henen uit!"

Slechts het *Verbond* naar het Woord mag zij niet verloochenen noch verbreken.

Dat Verbond mag zij niet schenden.

Zij moet geheel naar dat Verbond leven en daarnaar haar gestalte zoeken.

Alleen *overeenkomstig dat Verbond*, hetwelk immers den kring trekt, waarin de Heere zijn Jeruzalem op aarde openbaar maakt, moet zij het Woord hooren, belijden, doen bedienen en beleven.

In dien *Verbondskring*, — in dat *Verbondsbeginzel*, hebben wij de Moeder te zien; aan haar als onze Moeder getrouw te zijn; voor haar ons leven als Kerk van Christus te doen strekken.

Tegen alle *verbondsverloochening* gaat daarom bij alle ellende der Kerk des Heeren Woord dreigend uit. En die Verbondsverloochening zal de uitgeworpen kinderen des Koninkrijks in de eeuwige pijn doen tandenknarsen.

Zoo komt dan ook het Woord Gods bij de Gemeente altoos uit dat Verbond en voor dat Verbond op.

Zij glijdt af, zinkt weg, schijnt onder te gaan. De levendigheid van haar leven wijkt. De genieting uit den schat des Verbonds wordt haar vreemd. Haar oog verduistert; zij mist de koestering, den gloed en den glans, den rijkdom en de weelde van het licht. Het Woord schijnt als te versteenen; het rimpelt in; het verschrompelt voor haar blik; het wordt dor en oud. De kracht des Geestes in de bediening des Woords wordt niet gekend. De gaven des Geestes in de toerusting der Dienaren blijven weg. In de gemeenschap der geloovigen is het geuewerig arm. Tot de bezieling der Kerk schijnt het Woord onbekwaam. Het lichaam dreigt uiteen te vallen. Slechts in kleiner kring vindt men eenige voeling. De stroom, die aller leven moet uitbrengen, is een dorre vallei geworden. Slechts hier en daar, hoogerop, sijpelt een straaltje of blijft een plasje over. Het Woord Gods wordt daarvoor pasklaar gemaakt. Het wordt, voor een ongrijpbaar volkje Gods, uit losse vromen op te tellen, gebruikt. Dat is te zeggen, — niet het *Woord, de Schrift*, gelijk die slechts in Abrahams Tent, in Christus' Gemeente, als het Woord des Koninkrijks spreekt. Maar een tekstje, een woordje; als een sappige bes aan de dorre takken der Schrift stuk-gedrukt voor dien man en die vrouw en die vromen, tot lafenis in hun woestijntoestand. En voorts worden de blaren dor en wel, afgeplukt en in den wind gestrooid, om den ontaarden, genadeloozen hoop in het aangezicht te waaien niet de grauwe mistwolk, die rampzaligheid profeteert over de doden, — zonder onderscheiding.

Zoo sukkelt het Volk voort, en zoo verpuint de Kerk almeer. Voor haar goed figuur alleen, voor haar uitwendige behoeften en belangen, voor den gewilden vorm, nog een uitwendige gestalte vasthoudend; — een zaakje met een zakje; — met knappe sprekers misschien; en een paar menschen met geld; misschien een weeshuis en een armhuis als hoogste bezitting.

Maar zonder te levert in en uit *den schat des Verbonds*. Zonder de weelde der *Moeder*. Zonder het *Jeruzalem*, dat boven is, te reäliseeren op aarde.

Dat geeft dan de Kerk zelfs op. Ze trekt er den schouder voor op, al houdt ze den kinderdoop nog aan. In de preek hoort gij er niet van. Blijkbaar is zelfs voor de Dienaren des Woords *dat Verbond* niet de realiteit van het Woord. Het Verbond staat voor hen niet in de Schrift en de Schrift staat niet in het Verbond.

De *Moeder* is weg.

En het Volk gevoelt er zich als verlucht bij. Het herademt, als er weer een preek voor de losse levende loslevende Godskinderen komt, — zonder het Verbond, — zonder Moeder.

O land! land! hoor des Heeren Woord: "Waar is de scheldbrief van uw Moeder, waarmee Ik haar weggezonden heb?"

Tot onze schuld moeten wij komen. Allereerst zij, die den Heere mogen kennen en liefhebben. Zij zijn schuldig, zeer schuldig. Wij, begenadigden, wij en onze vaderen.

Om des Verbonds wille.

Vroom en vrij willen wij zijn, getroost worden en gezalfd. Met Jeruzalem in puin. Zonder Stad Gods voor onze kinderen. Terwijl het Verbond Gods onzerzijds verscheurd onder onze voeten ligt. Terwijl de Dienst des Woords het Verbond verzaakt. Terwijl de Schrift geplunderd wordt voor het willekeurige leven, gelijk weleer de Tempel, beroofd van haar goud. We brengen heel den schat van het heiligdom naar den lommerd, om weer een Zondag door te komen met een lekkeren hap.

Intusschen heeft *de Heere* zoo niet gedaan!

Hij heeft zijn Volk dag en nacht *tot zijn Verbond* geroepen. Heel de Schrift door. Alle eeuwen door. Maar *dàt* hoorde men niet. Daarvoor was geen antwoord. En als het gehoord werd, — ach, hoe licht gaf zelfs de ontwaakte voor een zoeten beker, voor een lief woord in een mooien vorm, voor een gevoelig oogenblik, het *beginsel* van Gods Kerk, de *Moeder*, den *Verbondseisch* bij het Woord weer prijs!

Maar is dan ook dat Verbondsbeginzel wel te handhaven?

Is het wel bruikbaar als onverbiddeijk beginzel bij den Dienst des Woords? Zou het dan wel tot bekeering komen met de jongelui? Zouden de vromen dan wel tot hun recht komen? Zou het Volk nog wel vatbaar zijn, om zoo van de stichtelijke oogenblikken, stemmingen en woordjes tot de Schrift in verbondmatigen zin gebracht te worden? Het volk kent de Schrift niet. Het kent de historie niet. Het leeft geheel los van Eva en Abraham. De vromen zijn pas begonnen bij hun bekeering. Voor dien tijd was er voor hen niets. Ze hadden geen Moeder. En sinds hun bekeering zijn ze ieder een apart kind Gods, met wien de Heere naar hun denken alleen onderhandelt. Ze kennen geen leven in de verbondslinie. En een leeraar moet toch in hoofdzaak ook laten uitkomen, dat hij ook zoo ligt; daar kennis aan heeft; hij moet hen daarin dienen. Dan komt er nog wat van. Anders niets!

O land, land! O Volk Gods! Ja, *zóó* wordt uw scheiding zonde.

Zoo verloochent ge de Moeder, die de Heere niet weggezonden heeft.

Zoo hoont gij den Heere, die het *alleen* weet en wiens weg *alleen* de rechte is.

Is *zijn hand* verkort? Is er *in Hem* geen kracht?

Ja, bij uw geestelijk zaakje kunt gij alles uitrekenen, en als gij samen rekent, houdt gij nog over!

Maar bij het Verbond uw Gods komt gij allen te kort en doen uw ongerechtigheden u vergaan.

Dáár echter is de Heere God, de Verbonds-God, de almachtige Verlosser.

Hij maakt door zijn scheiding uw zee en rivieren droog, dat uw visch in verrotting stinkt. Hij maakt uw hemel zwart en werpt u in bange boete neer.

Maar *Hij* ook maakt zijn Verbond heerlijk. Hij leidt zijn Bondsvolk uit als een Bruid, die haar versiersel draagt. Een Moeder, wier kinderen leven.

XLIX. EEN TONG DER GELEERDEN [Jes. 50:4-9].

De Heere Heere heeft Mij een tong der geleerden gegeven, opdat Ik wete met den moede een woord ter rechter tijd te spreken. Hij wekt allen morgen; Hij wekt Mij het oor, dat Ik hoore, gelijk die geleerd worden. De Heere Heere heeft Mij het oor geopend, en Ik ben niet wederspanning; Ik wijk niet achterwaarts. Ik geef mijn rug dengenen, die [Mij] slaan, en mijn wangen dengenen, die [Mij] het haar uitplukken; mijn aangezicht verberg Ik niet voor smaadheden en speeksel.

Want de Heere Heere helpt Mij; daarom wordt Ik niet te schande; daarom heb Ik mijn aangezicht gesteld als een keisteen; want Ik weet, dat Ik niet zal beschaamd worden. Hij is nabij, die Mij rechtvaardigt; wie zal met Mij twisten? laat ons te zamen staan; wie heeft een rechtzaak tegen Mij? hij kome herwaarts tot Mij. Zie, de Heere Heere helpt Mij; wie is het [die] Mij zal verdoemen? Zie, zij zullen altemaal als een kleed verouden; de mot zal hen eten.

Jesaja 50:4-9.

Aan zijn in zichzelf ellendige Kerk heeft de Heere in het Verbond der Genade zijn Zoon tot een Gezalfde gegeven, Profeet, Priester en Koning.

Daarom mag het Verbond nooit verlaten worden, maar moet het Volk des Heeren aan de Moeder getrouw blijven. De Christus is in het Verbond, de Profeet. Hij geeft het Woord Gods. En zoo dat Woord maar uitgaat, is er hope. Hope tegen hope.

Hoe ook de schaduwen over Gods Kerk dalen, hoe ook Sion in gruis ligt, — er zal verlossing komen!

Want de Zone Gods is aan het Verbond getrouw. De Christus houdt het Verbond vast.

Hij houdt het Verbond vast van eeuwigheid.

Hij houdt het Verbond vast in de eeuwen der verwachting, der Profetie: "Zie, Ik kom, om uw wil te doen, o God!"

Hij houdt het Verbond vast in den vorm, waarin de Heere het onder Israël tot openbaring deed komen. In de dagen zijns vleesches. Zijn Volk hield Hij vast en zijn God. Het Woord der Wet en der Belofte.

Alles kwam daartegen op. Heel de wereld onder Augustus. Heel Israël onder Herodes en Kajafas. De Schriftgeleerden en de Schare. De Verrader en de Discipel. Ja, de eichen heilige menschenlijke natuur van den Christus stond tegenover den drinkbeker van den toorn Gods, niet kunnende begeeren, dien te drinken.

Het Verbond. Ja, dat hield de Christus vast. Hij alleen. Niet over het oogenblikje voor Johannes of Petrus, maar over *dat Verbond* ging Jezus' blik in dien stond, waarin het Lam ter slachting ging. Daar hief Hij den drinkbeker voorop: "Deze Drinkbeker is het Nieuwe Testament in mijn bloed." "Opdat de Schriften vervuld worden."

Zoo gaf Hij zich over. Niet wederspanning. Verbondsborg, Verbondshoofd, Verbondszaad. Niet terugwijkend. Hij geeft zijn rug den ploegers. Hij laat Zich het haar uitrukken. Zijn aangezicht verbergt Hij niet voor smaadheden en speeksel. Hij heeft het op den Heere gewenteld. Hij laat Zich slachten naar het Verbond. Hij houdt het met een Volk, dat Hij niet kent en dat Hem niet kent; maar dat tot Hem loopen zal om des Heeren, zijns Gods wil. Hij weet, dat Hij niet beschaamd zal worden, al loopen van zijn Volk alle overtredingen op Hem aan. De Heere, de Vader, heeft een eeuwig Verbond gemaakt. Daarin is

voor den Christus al zijn heil; al sterft het uitspruitsel weg; al komt de hel over Hem. "Hij is nabij, die Mij rechtvaardigt! Wie zal met Mij twisten? Wie Mij schelden wil, die kome! Alles en allen, spottend met het Verhond, met Mij als den Christus! Zie, de Heere Heere helpt Mij! Allen, die Mij in mijn vasthouden veroordeelen, zullen als een kleed door de mot vergaan!"

De Christus stelt zijn aangezicht als een keisteen. Hij weet, dat Hij niet beschaamd zal worden. Neen, Hij wordt niet te schande. Hij houdt vast aan den Vader. Hij houdt ook de Moeder vast!

Zóó komt het Heil. Zóó alleen. Zóó zinkt Sion op den Rotssteen, wiens werk volkomen is. Zóó opent zich de Fontein in de wildernis. Zóó wordt de Hoeksteen gelegd: "Genade, genade zij denzelfen!".

Zóó is de Profheet. Zóó is het Woord. Hij, deze Christus, brengt des Heeren Woord aldus aan zijn Kerk toe. In zijn lijden is niet alleen de Priester en de Koning, maar ook de Profheet geteekend. En de profetische Schrift teekent hier dan ook den Profheet in het lijden.

Wat is profeteeren? Wat is prediken? Wat is het Woord bedienen aan de Kerk des Heeren? O, het is het Verbond aangrijpen in de Kerke Gods, om het Woord Gods uit te brengen. Niet een plekje zoeken, waar de bodem goed is voor een zaadje. Niet de bloempjes plukken, die nog op de heide overbleven. Niet de enkele roos streelen om haar geur. Niet de levenstonen, die nog trillen, tot een psalm-accoordje samenbinden. Niet de kinderen, die al zoo los zijn, nog lossen maken van de Moeder. Niet verlaten het gruis en het puin van Jeruzalem, om met het vrome volk opeen groenen heuvel te offeren.

Neen.

Maar in den geest en de kracht van Elia den Heere naar zijn Verbond aanloopen. Het altaar naar den Verbondsregel der Schrift herstellen voor den Heere tegen den Baäl. En van den Heere naar zijn Verbond het vuur des hemels inroepen, opdat het Volk belijde, dat de Heere God is.

Profeteeren, prediken, het Woord bedienen, — dat is het Woord Gods, zoo verbondmatig als het gegeven is, openen voor het Bondsvolk, gelijk het in ellende, in donkerheden, in ontbinding, in afkeerigheid en terugwijking ligt. Het Woord van den Bondsprofeet Christus, in willige gebondenheid aan zijn ordinatie, als zijne dienstknechten brengen tot zijn Kerk, gelijk Hij die vergaderde.

Dàn geschieden de wonderen der genade. Dan spreekt de Heere. Dan profeteert de Christus. De Tong der Geleerden.

Hij heeft gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden; dät is de geleerdheid, waarvan Hij hier getuigt. De Christus, de gezalfde Profheet, hoort naar niemand dan naar zijn God, en spreekt, profeteert daarom alleen het Woord Gods. De Heere Heere, — zoo roemt hij, — heeft Mij het oor geopend; Hij wekt Mij het oor, gelijk die geleerd worden; Hij wekt allen morgen.

Omdat Hij dit *Oor* der geleerden heeft, het oor, dat geleerd heeft te hooren; omdat Hij geleerd heeft in de volle duisternis alleen den Heere en zijn Verbond door het Woord dat Hij hoort, tot een licht te hebben; alleen de Schrift tot een lamp; alleen het Verbond tot een altaar; — daarom heeft Hij ook de *Tong* der Geleerden; daarom kan Hij het Woord Gods spreken; daarom is *Hij* de Profheet.

En wij kunnen slechts profeteeren als zijn dienstknechten; — onze ijdele zelfingenomenheid, onze lieve spreekbekwaamheid aflegend, ons berekend gehengel verzakend, — maar uitgaande om een *oor* der geleerden van Hem te ontvangen; smekend om genade, opdat wij de Stem des Heeren, het Woord van den Verbondsgod tot zijn Verbondskerk mogen verstaan.

Dan ontvangen wij ook in onze mate een *tong* der geleerden. Dan spreken wij het

Woords Gods. Dan wordt Gods Woord bediend aan zijn Kerk. Dan spreekt de Christus als Profeet in zijn Gemeente. Dan hoort zij het Woord Gods.

En dat Woord, zóó gebracht, doet den moede een woord ter rechter tijd hooren.

Want waar de Heere zóó spreekt tot zijn Bondskerk; — tot zijn gedoopte Kerk; tot zijn Kerk in haar armoede, in haar breuke; tot zijn Kerk, zijn Jeruzalem, in Babel; tot zijn Kerk, die met zichzelf geen weg weet; — daar hoort het schaap, het lammeken, dat de Herder bedoelt en zoekt, zijn Stem.

Wat herder verlaat niet de negen en negentig, zoekende het verloren schaap?

Wat herder? . . . ! . . .

Dat doet alleen de herder, die waarlijk herder is; de goede Herder, de Christus; die de Kudde bedoelt, gelijk de Vader in zijn Verbond Hem die aanwees.

En dat doet, wie onder den oppersten Herder waarlijk de Kudde Gods weidt.

Hij opent het Woord Gods tot Sion, tot de moede en ellendige Kerk, tot de verbrijzelde en gebondene, tot de arme en onmachtige, tot de aemechtige en gebrokene van harte, tot de bondelinge, die het Verbond niet houden kan.

Hij opent het Woord ter rechter tijd, Hij doet de stem van *den Christus in het Verbond* hooren.

En de Heilige Geest opent daarbij het oor. Hij maakt dat oor geleerd. Geleerd, om te hooren naar het Verbond. Geleerd, om te gelooven. Hij wekt allen morgen. Hij doet den Verbondsprofeet kennen, den Gezalfde des Heeren. Hij doet de Stem Gods hooren; de Stem des Vaders in de hemelen, roepende in het Verbond om den verloren zoon. Hij opent het licht, het eeuwige licht, schijnend in de dichte duisternis des harten. Hij richt op in het Verbond. Hij richt op alle gebogenen. Hij maakt de wankelende knieën vast. Hij leidt zijn Volk in den Verbondsweg, dien het niet gekend heeft.

Zóó geeft de Heere al zijn Volk ook een *tong* der geleerden. Om het Verbond te belijden. Om bij het Bondszegel in het Verbond te roemen. Om den Naam des Heeren en van zijn Gezalfde voor den moede uit te roepen tot aan de einden der aarde. Om in de duisternis; in moeite en aanvechting; in smart en verguizing; in den strijd onder de volken; in het midden der graven; in de branding des levens; in de bangheden van den dood; te roemen in verzekerdheid van zijn God. Die het Verbond en de weldadigheid bewaart. Die trouwe houdt in der eeuwigheid.

Dan zingt de tong der geleerden de Psalmen der Kerk, de Psalmen van Mozes en David en Paulus, tot verheerlijking van den God van Abraham, Izak en Jacob: "Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus! Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in Christus! Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde! Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus in Zichzelf naar het welbehagen van zijnen wil! Tot prijs der heerlijkheid zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in den Geliefde! In wien wij hebben de verlossing door zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden naar den rijkdom zijner genade! Met welke Hij overvloedig is geweest over ons in alle wijsheid en voorzichtigheid! Ons bekend gemaakt hebbende de verborgenheid van zijn wil, naar zijn Welbehagen, hetwelk Hij voorgenomen had in Zichzelf, om in de bedeeing van de volheid der tijden wederom alles tot één te vergaderen in Christus, beide dat in den hemel is en dat op aarde is! In Hem, in wien wij ook een erfdeel geworden zijn! Wij, die te voren verordineerd waren naar het Voornemen desgenen, die alle dingen werkt naar den Raad van zijn wil! Opdat wij zouden zijn tot prijs zijner heerlijkheid, wij, die eerst in Christus gehoopt hebben! . . . Hem nu, die machtig is, meer dan overvloedig te doen, boven al wat wij bidden of denken, naar de kracht, die in ons werkt, Hem zij de heerlijkheid in de Gemeente, door Christus Jezus, in alle geslachten tot alle eeuwigheid! Amen."

L. MET SPRANKEN OMGORD [Jes. 50:10, 11].

Wie is er onder u die den Heere vreest; die naar de stem zijns Knechts hoort?

Als hij in de duisternissen wandelt, en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den Naam des Heeren, en steune op zijn God!

Ziet, gij allen, die een vuur aansteekt, die u met spranken omgort! wandelt in de vlam van uw vuur, en in de spranken, [die] gij ontstoken hebt. Dat geschiedt u van mijn hand; in smart zult gij nederlagen.

Jesaja 50:10, 11.

Welk een tegenstelling!

En toch is het die tegenstelling, die tot het bewustzijn der Gemeente van Christus meer moet doordringen.

Als tegenstelling.

De troost van Gods Volk is in het Verbond der genade en daarin alleen.

Op aarde dalen altijd weer nevels over Gods Kerk, donkerheden, duisternissen, nachten.

Wie alleen in de aanschouwing van het licht, in de koestering van den zonneshijn getroost kan zijn; in de blijdschap; in kleurigen liefelijken bloesem des levens; in den goeden toestand of stemming van het oogenblik; in het afzonderlijke; in het leven van zichzelf en van zijn vrienden; — hoe maakt die het toch?

Omwolkt die dan zichzelf niet met zijn menigvuldig gebrek en zijn nooit wijkende verdorvenheid? Is dan zijn leven voor hem zelf niet een gedurige openbaring van al zijn ellendigheden? Is dan de verslagenheid van geest niet zijn deel bij de kennis van den Naam des Heeren? Is hij daarover heen? Is voor hem niet het uitnemendste zijner dagen moeite en verdriet? Is hij niet de ellendige mensch, die verlost moet worden uit het lichaam des doods? Slaat het leven hem geen wonden, die blijven bloeden? Kent zijn hart niet het verteerd worden door rouwe? Is er dan niets bij hem van het zichzelf verfoeien in stof en asch, waarvan Job getuigt? Stelt zijn kring dan niet altoos teleur? Kent hij dan niet de bangheid der worsteling van Gods Kerk? Weet hij dan niet van den brieschenden Leeuw, die loert, om te verslinden? Maakt hij dan niet mee dien weg, die door het bloed van Abel loopt, door den Zondvloed, de Roode Zee en de Woestijn heen; door de worsteling met alle vijanden; door de verbreking van Jozef; door Jeruzalems smaad; door Babels ballingschap; door Bethlehem; over Golgotha; de gansche wereld in; den weg, die over de rookende ruïnen der tegenwoordige dingen heen leidt tot waar de hemelen scheuren en de Heere met al zijne heilige engelen ten oordeel komt; den weg, die pas eindigt in het eeuwige ontoegankelijke licht? Kan dan zijn geestelijk leven rusten in wat *nu* is, aanmerkende de dingen, die men *ziet*? Kan hij dan verzadigd worden door het leven, gelijk het nu is, indien het maar wat genoegelijk is?

Maar is dat dan het leven van Gods Kerk, gelijk de Schrift het ons doet kennen? Is dat dan het leven des geloofs, dat aanmerkt de dingen, die men *niet* ziet? Is dat dan het leven, dat slechts verzadigd kan worden door het goddelijk beeld in de opstanding der dooden? Is dat dan het Bruidsleven, dat van zoeken en roepen niet op kan houden, totdat de Bruidegom komt? Is dat dan het leven van Abraham en David en Paulus, die in het geloof gestorven zijn, verwachtende de Stad, die fundamenten heeft? Is dat dan het leven van den Christus, die den wijn van het heden verzaakte, om den nieuwen wijn van het Koninkrijk des Vaders?

Er is op natuurlijk gebied een leven van den dag in den dag, van de hand in den tand; zonder frissche lucht; zonder natuurschoon; zonder zon; met gebrekkige lichamen; in

sjofele plunje; in lagen vorm van samenleving; in allerlei ruwheid, aanstootelijkheid, onreinheid en gebrek; akelig, zoo gij hooger menschelijk leven kent of het ideaal van het echte leven in uw hart straalt. Maar die menschen daar zijn het met elkaar eens. Ze blazen een turf aan, en warmen zich aan een rondgaand kooltje. Ze hebben schik in de vonken. Ze zitten op hun gemak in hun toestand, in hun rommel. Ieder brengt er wat aan. 't Is er vroolijk. Vroolijker dan bij u, die voor uw gezin in goeden regel de zorg des levens draagt, wakend en worstelend voor uw huis en kring en levensroeping. Vroolijker dan in het leven van koning of koningin, die zware zorgen dragen, zoo zij immers de beteekenis en roeping van hun Huis en kroon verstaan.

Die vroolijke armoede bij het ellendige eigen vuurtje; in de wisseling der rookende vlammetjes, die de ellende doen vergeten; is het beeld van de Kerk des Heeren, die leeft bij haar *leven*, — en niet bij haar hemelsche *roeping*; om den wil des Heeren op aarde te dienen, gelijk dit in den hemel geschiedt.

Met spranken omgord, met vonken bespat, terwijl in de terugbaling van den adem, om een vlam te krijgen, de rook in de keel slaat, — o ja, het kan wat lijken! De ellende wordt dan niet zoo gezien; de gezelligheid doet haar vergeten. De vonkende spranken, de dwarrelende vlammetjes, tooveren inderdaad; ze geven iets spookachtigs, iets teekenachtigs. Men kan er aan wennen. En dan is het zoo naar niet meer in dien kring en wijze van leven. Maar dan is daar ook van oprichting, van worsteling naar edeler levensstand, geen sprake meer. Dan wordt dit leven het leven, dat men begeert. Dan bindt Gods hand het leven aan die spranken en aan dat eigen vuur, dat men verkoos.

Zoo kan er ook een oordeel Gods over zijn Kerk komen.

Wanneer het Volk, dat zijn eigen spranken verloor, in de vlam van zijn vuur en bij de spranken, die het ontstak, leven moet; nadat het door zekere geestelijke gezelligheid zijn geestelijke ellende heeft leeren vergeten. Dan wordt dat armelijke, eigendunkelijk gevormde, geestelijke leven regel, maatstaf, keur. Dan moet, wie mee wil leven, zóó leven. Dan moet de Kerk dienen, om dat leven te ijken. Dan moet de prediking dat leven afspiegelen. Dan moet de prediker vonken weten te blazen, spranken weten te strooien, de vlammetjes levend maken.

Dan leeft het Volk bij het licht van zijn eigen leven; bij inzettingen van menschen; bij vrome gestalten; bij schoone woorden; bij gevoelige oogenblikken; bij verhalen van elkaar; bij onderlinge ophemeling; bij bevrediging met eigen toestand; bij zijn eigen naam; bij wat het heeft in kennis en ervaring en genieting; bij de vrije gedachte; bij eigen gerechtigheid; bij de tegenwoordige dingen.

Een oordeel Gods kan het worden.

Want de troost wordt zoo *weggenomen*. De Gemeente Gods wordt zoo afgedreven van haar weg, en aan de ontbinding overgegeven. Het waarachtig Licht wordt zóó verdonkerd en verloochend.

O, wat zult gij zoo, als allen u verlaten; als alles u teleurstelt; als er geen vonk en veel minder een vlam uit uw spranken meer te verkrijgen is?

Wat zult gij, als de wereld triumfeert; als uw kinderen u belachen; als Satan u zift?

Wat zult gij, als er niets begeerlijks aan u overblijft; als uw gedachten verward raken; als de dood komt?

Wat zult gij, wanneer God komt, en met Hem het licht; het volle licht; het volle licht over alles; het eeuwige licht; het licht des oordeels; het licht van al zijn heilige engelen; het licht van zijn Aangezicht?

God. God zelf.

O, de eeuwige pijn zal het zijn voor hen, die Christus nooit gekend heeft; daar, waar geen lichtend vuur meer door hen in de duisternis aangestoken kan worden. De rampzaligheid zal het zijn, zonder vroolijke vonken, zonder spranken, zonder spelende vlam,

te liggen in de eeuwige duisternis onder het oordeel van Gods volmaaktheden, overgegeven, overgelaten aan zichzelf, aan elkaar, aan den Vorst der duisternis, die voor al de zijnen op aarde, van het paradijs af, vonken blies en vlammetjes rooken deed, verblindende de zinnen, totdat al zijn verleiden, eeuwig aan hem gebonden, met hem vergaan in het vuur, dat zij met hem aangestoken hebben; in het eeuwige vuur, dat den Duivel en zijn engelen bereid is.

Dàt is de hel.

Maar ook in den tijd komen er van die legers der smarten, voor wie meededen om hen, die tot Gods Verbond geroepen zijn, bij eigen vonkende spranken te vergaderen en bij de vlam van hun eigen vuur te verlichten en te vervroolijken.

De Heere geeft zijn eer aan geen ander!

Hoe geheel anders is de bedoeling des Heeren met zijn Kerk.

Hij geeft zijn *Verbond*.

En in dat Verbond zijn Woord, gedragen en gebracht door den Christus. En de Trooster, de Heilige Geest, doet de stem van den Christus als van den Gezalfde des Vaders, den Knecht Gods, hooren; den vollen Raad Gods; de onomvatbare roeping des Heeren, waarin zijn Volk gebonden is; den eigen Naam Gods en zijn volle heerlijkheid voor zijn Bondsvolk.

Aan dien Bondsgod, aan zijn Christus, aan zijn Woord, aan zijn Kerk, aan zijn weg, bindt de Heilige Geest Gods Volk door het geloof.

En dan gaat het, ja, door alle duisternissen heen, vaak zonder vlam of vonk, — maar vasthoudende aan de roeping Gods, die van boven is; vasthoudende aan de verheerlijking van Gods Kerk in de heerlijkheid Gods, door Hem, die het Hoofd is, namelijk Christus.

Vasthoudende aan den God des Verbonds, in de vreeze des Heeren, zal Gods Volk, wandelende in de duisternissen, *betrouwen op den Naam des Heeren*. En *steunen op zijn God*.